

00050813

00050813

Digitized with financial assistance from
Shri Brihad Bhartiya Samaj
on 20 February, 2020

THE YAMAKA

Pali Text Society

THE YAMAKA

BEING

THE SIXTH BOOK OF THE ABHIDHAMMA-
PIṬAKA

EDITED BY

CAROLINE RHYS DAVIDS, M.A.

ASSISTED BY

CECILIA DIBBEN, MARY C. FOLEY, B.Sc.,
MABEL HUNT, AND MAY SMITH

50813

al.

VOL. II

London

PUBLISHED FOR THE PALI TEXT SOCIETY

BY

HUMPHREY MILFORD

OXFORD UNIVERSITY PRESS, AMEN CORNER, E.C.

1913

ORI
294.300€?
Abh/Abh
50813

CONTENTS

	PAGE
Introductory Note	vii
VIII. Citta-Yamakaṅ	
Uddesavāro	1
Niddesavāro	9
IX. Dhamma-Yamakaṅ	
Paṇṇattivāro, uddesavāro	22
,, niddesavāro	23
X. Indriyavāro	
Paṇṇattivāro, uddesavāro	61
,, niddesavāro	64
Pavattivāro, uppādavāro	71
Index	216
Appendix	
Dissertation by Ledi Sadaw	219.

INTRODUCTORY NOTE

IN presenting the second and concluding instalment of this strange old manual in its first European edition, it is with gratification and with gratitude that we here record, and both in this Note and in an Appendix embody, the response made to the appeal thrown out in our Introductory Note to the former volume. We there, in view of the repelling method of the work, cited the words of the Commentary attributed to Buddhaghosa, in which the baffled student is advised to wait on teachers (p. xv). And we suggested that for ourselves, at this time of day, it was conceivable that help might come from the Vihāras of Burma.

I wrote to Mr. Shwe Zan Aung, whose translation of the *Abhidhammattha-Sangaha* has found a steadily growing number of readers, but whose opportunities of increasing the indebtedness of Pali students to him are now so curtailed by his professional duties. I stated what seemed to me some of the perplexities concerning the object and method of the book most likely to be felt by a European conversant with the main objects and methods of Pali Buddhist doctrine, and capable of appreciating the same. I gave expression to these perplexities in some half-dozen questions, very informally and roughly drawn up, I fear, concerning the *Yamaka*, more or less after the fashion of the Angelic Doctor's questions when starting on his *Summa Theologiæ : Utrum sit scientia ? utrum sit speculativa vel practica ? utrum sit sapientia ? . . . argumentativa ? quid sit subjectum eius ? . . .* And I inquired if he (Mr. Aung) could favour me with any traditional or original views on the object, scope, and method of the *Yamaka* held and taught at the present day in his country.

In the course of last year I received in reply, not only a

few notes quoting sub-commentaries on the Yamaka, from the pen of Mr. Aung himself, but also detailed answers from two distinguished Burmese teachers: Ingan Sadaw (Dr. Ingan) of Visuddhārāma, the head of the Shwegyin School (or sect), and Ledi Sadaw of Mandalay, the well-known author, a list of whose twenty and more works is given in Mrs. Bode's 'Pali Literature in Burma,' p. 97 f.

Mr. Aung's notes are, of course, written in English, but in the replies of the two Theras my questions have been converted and modified into an approximate Pali, the answers being also in that language. The former scholar and Mr. Aung have replied with the degree of conciseness which was the utmost I had expected to be favoured with, but Ledi Sadaw has been so good as to write more than mere replies, taking some of the points raised as his themes. His disquisitions, couched in nervous, lucid Pali, are not citations from *Ṭikā* literature, but quote only from the *Piṭakas*, and embody much that is instructive and illuminating on several points of doctrine—*e.g.*, on Suttanta and Abhidhamma methods, on Buddhist phenomenalism, on Nibbāna, and on Paṭiccasamuppāda as Conditioned Genesis. So instructive, in fact, that we were glad to give effect to the learned doctor's hope that his remarks might be published, in Pali and in English, by appending at least the Pali text of them to this volume. And a translation of the bulk at least of his notes will, we hope, appear in the Journal. His MS., written in Burmese characters, was transcribed by Miss C. Dibben.

I did not retain a copy of the questions submitted to these kind teachers; and inquiries, better calculated to elicit light on the strange, and to us often useless and tiresome, nature of the text-queries, will doubtless suggest themselves to critical readers. It had long seemed to me that the work, in common with some other numbers of Abhidhamma-*Piṭaka* books, was more suggestive of a manual of logical exercises—or, at most, of applied logic—than of a compilation having the one aim of building up bhikkhus in solid and purified doctrine. There seemed to

be, for aims so lofty, too great a chasm between much of this baffling and apparently sterile catechizing and the fruitful, edifying trend of Suttanta discourse. That the Yamaka was and is held, *not* as such a course in method only, but to be intended to elucidate sound and purified doctrine is clear from all three sets of replies.

Those replies may very possibly not clear away our doubts as to the use and profit of the mazy Yamaka, or justify its existence in our judgment. I say this with some diffidence, in view of Aletawya Sadaw's remark, that 'the intelligent, once versed in Yamaka *method*, can recite the text without any difficulty; but the stupid would make no head or tail out of it, even if it were committed to memory!'¹ But whatever may be thought of a 'London Pali-devi's' questions or of the replies, readers will share with us in the vivid appreciation of the ready and unstinted and most kindly courtesy with which these distinguished representatives of the Burmese traditions of Buddhist culture—now so venerable and so continuous in its procession—have received and responded to our inquiries. I have been profoundly touched thereby, and rejoice to do all in my power to record and establish so auspicious an advance in intellectual intercourse between East and West. It may be a long day yet ere we derive much light from the Yamaka, but this gracious response to our questions, borne hither from the groves of Maramma, gilds the venerable catechism with a living luminance of human fraternity, even as, in great Moggallāna's judgment, the beauty of the moonlit grove of Gosinga Hall was enhanced when 'two talking Abhidhamma, asking each other questions and answering unfalteringly, their righteous discourse holds on its way.'²

The gist of the Notes supplied by Mr. Aung, and of those sent shortly after by Ingan Sadaw, is as follows:

¹ J.P.T.S., 1912, p. 118: 'Abhidhamma Literature in Burma,' by S. Z. Aung.

² *Majjhima*, i., 214.

Object of the Yamaka.—Standing where it does as sixth book in the Abhidhamma-Piṭaka, after the first four books of expository matter, and the fifth book which corrects perverted views on various points therein, the Yamaka aims at expurgating doubt by affirmations concerning a number of matters wherein doubts may arise. Hereon Ānand' Ācariya's *Mūlaṭīkā* is quoted.¹

The subject-matter or argument of the Yamaka? The replies simply analyze briefly the contents of the ten books without attempting any more general summarization.

The choice of the ten categories out of others, and of their order. The first half was perhaps scarcely a legitimate inquiry. *Desanā-vilāsenā c'eva puggalajjhāsavāsena ca, Paṭicca-samuppādādikē dhamme abhājetvā . . .* is the Thera's reply. The fundamental nature of the *Mūlas* naturally places them first (N.B., prior to *Sankhārā* or *Citta*). The second, third, and fourth Yamakas follow the classical order; and that these should become profitable by being considered under a causal and dynamic aspect, the *Sacca-Yamaka* comes next . . . and so on.

How can it profit students to learn affirmations concerning the psychology of beings in the 'unconscious sphere' or the 'Pure Abodes'? (See Yamaka i., pp. 19, 21, 25, etc.) It is interesting, if disappointing, to note that the Thera, in a brief reply, does not understand the question as at all sceptically put, but answers, so to speak, by the book, quoting from the *Pañcappakaraṇatthakathā* and the *Mūlaṭīkā*. Mr. Aung replies: 'I think that the inquiry into the psychology of gods and Brahmās is intended to complete Buddhist philosophy. For example, there is no mind in the *Asaññasatta* plane, and the interval of 500 kalpas² is

¹ Ingan Sadaw opens his reply in the style of the old Commentators with a gāthā (and even with a pun):

Yamassa visayātīto nānā-nayesu kovido

Nānā-naya-kosallatthay desesi Yamakay Muni.

² See 'Compendium of Philosophy,' p. 142 (*Abhidh.-sang.*, v., § 6).

simply bridged over by the *Anantara-paccaya-satti* of mind;¹ as when a man, who loses his sense of personal identity for three years, resumes it at the point where he left it.'

The reason for the great prolixity and redundancy in the Yamaka method. Ingan Sadaw makes here no reply. Mr. Aung reminds me that such is the rule in Buddhist books, and that the reasons for it are well known to us.

It will be seen, in the Appendix, that whereas the penultimate question has failed either to reach Ledi Sadaw, or, anyway, to elicit a response, he also repudiates, for the Yamaka, any unreasonable amount of 'vain repetitions.' It is Abhidhamma, and not Suttanta. In the latter, instruction is adapted to individuals and special needs. In Abhidhamma exhaustive analysis, to be valid for anyone at all times, is the rule (p. 232 *f.*).

C. A. F. RHYS DAVIDS.

June, 1913.

¹ That is, by the potential force of the flow of consciousness, broken off just prior to rebirth as an *asaññasatta*, actualizing, taking effect, not immediately (*samanantara*), but only when, after 500 kalpas, the life-continuum reforms once more in a matrix. See S. Z. Aung, *Compendium of Philosophy*, p. 42.

ABHIDHAMMAPĪṬAKE YAMAKAṆ

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa!

VIII.

[CITTAYAMAKAṆ.]

Uddesarāro.]

YASSA¹ cittaṃ uppajjati na nirujjhati, tassa cittaṃ nirujjhissati na uppajjissati? Yassa vā pana cittaṃ nirujjhissati na uppajjissati, tassa cittaṃ uppajjati na nirujjhati?

Yassa cittaṃ na uppajjati nirujjhati, tassa cittaṃ na nirujjhissati uppajjissati? Yassa vā pana cittaṃ na nirujjhissati uppajjissati, tassa cittaṃ na uppajjati nirujjhati?

Y. c.² uppajjati, t. c. uppannaṃ? Y. v. p. c. uppannaṃ, t. c. uppajjati?

Y. c. na uppajjati, t. c. na uppannaṃ? Y. v. p. c. na uppannaṃ, t. c. na uppaj. ?³

Y. c. niruj., t. c. uppannaṃ? Y. v. p. c. uppannaṃ, t. c. niruj. ?

Y. c. na niruj., t. c. na uppannaṃ? Y. v. p. c. na uppannaṃ, t. c. na niruj. ?

Y. c. uppaj., t. c. uppajjittha? Y. v. p. c. uppajjittha, t. c. uppaj. ?

Y. c. na uppaj., t. c. na uppajjittha? Y. v. p. c. na uppajjittha, t. c. na uppaj. ?

¹ Here begins the Puggalavāro. (Cy.)

² For y., c., t., v. p., read yassa, cittaṃ, tassa, vā pana respectively.

³ Uppaj., niruj. : read always uppajjati, nirujjhati.

Y. c. uppaj., t. c. uppajjissati? Y. v. p. c. uppajjissati, t. c. uppaj.?

Y. c. na uppaj., t. c. na uppajjissati? Y. v. p. c. na uppajjissati, t. c. na uppaj.?

Y. c. uppajjittha, t. c. uppajjissati? Y. v. p. c. uppajjissati, t. c. uppajjittha?

Y. c. na uppajjittha, t. c. na uppajjissati? Y. v. p. c. na uppajjissati, t. c. ca uppajjittha?

Y. c. niruj., t. c. nirujjhittha? Y. v. p. c. nirujjhittha, t. c. niruj.?

Y. c. na niruj., t. c. na nirujjhittha? Y. v. p. c. na nirujjhittha, t. c. na niruj.?

Y. c. niruj., t. c. nirujjhissati? Y. v. p. c. nirujjhissati, t. c. niruj.?

Y. c. na niruj., t. c. na nirujjhissati? Y. v. p. c. na nirujjhissati, t. c. na niruj.?

Y. c. nirujjhittha, t. c. nirujjhissati? Y. v. p. c. nirujjhissati, t. c. nirujjhittha?

Y. c. na nirujjhittha, t. c. na nirujjhissati? Y. v. p. c. na nirujjhissati . . .

Y. c. uppaj., t. c. nirujjhittha? Y. v. p. c. nirujjhittha . . .

Y. c. na uppaj., t. c. na nirujjhittha? Y. v. p. c. na nirujjhittha . . .

Y. c. uppaj., t. c. nirujjhissati? Y. v. p. c. nirujjhissati . . .

Y. c. na uppaj., t. c. na nirujjhissati? Y. v. p. c. na nirujjhissati . . .

Y. c. uppajjittha, t. c. nirujjhissati? Y. v. p. c. nirujjhissati . . .

Y. c. na uppajjittha, t. c. na nirujjhissati? Y. v. p. c. na nirujjhissati . . .

Y. c. uppaj., t. c. na niruj. Y. v. p. c. na niruj. . . .

Y. c. na¹ uppaj., t. c. niruj. Y. v. p. c. niruj. . . .

Y. c. uppajjamānaṅ, t. c. uppannaṅ? Y. v. p. c. uppannaṅ . . .

Y. c. na uppajjamānaṃ, t. c. na uppannaṃ? Y. v. p. c. na uppannaṃ . . .

Y. c. nirujjhamānaṃ, t. c. uppannaṃ? Y. v. p. c. uppannaṃ . . .

Y. c. na nirujjhamānaṃ, t. c. na uppannaṃ? Y. v. p. c. na uppannaṃ . . .

Y. c. uppannaṃ, t. c. uppajjittha? Y. v. p. cittaṃ uppajjittha . . .

Y. c. uppannaṃ, t. c. uppajjissati? Y. v. p. c. uppajjissati, t. c. uppannaṃ?

Y. c. na uppannaṃ, t. c. na uppajjittha? Y. v. p. c. na uppajjittha . . .

Y. c. na uppannaṃ, t. c. na uppajjissati? Y. v. p. c. na uppajjissati . . .

Y. c. uppajjittha, no ca t. c. uppannaṃ, t. c. uppajjissati? Y. v. p. c. uppajjissati, no ca t. c. uppannaṃ, t. c. uppajjittha?

Y. c. na uppajjittha, no ca t. c. na uppannaṃ, t. c. na uppajjissati? Y. v. p. c. na uppajjissati, no ca t. c. na uppannaṃ, t. c. na uppajjittha?

Uppannaṃ uppajjamānaṃ, uppajjamānaṃ¹ uppannaṃ? Niruddhaṃ nirujjhamānaṃ, nirujjhamānaṃ niruddhaṃ?² Na uppannaṃ na uppajjamānaṃ na uppajjamānaṃ na uppannaṃ?² Na niruddhaṃ na nirujjhamānaṃ, na nirujjhamānaṃ na niruddhaṃ?

Yassa cittaṃ uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ tassa cittaṃ? Y. v. p. c. nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ,³ uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ t. c.?

Y. c. na uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ, na nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ t. c.? Y. v. p. c. na nirujjhamānaṃ

¹ S. omits.

² Br. inverts order of these.

³ S. inserts t. c. y. c.

Y. c. nirujjhiththa, taṅ c. nirujjhissati? Y. v. p. c. nirujjhissati . . .

Y. c. na nirujjhiththa, t. c. na nirujjhissati? Y. v. p. c. na nirujjhissati . . .

Y. c. uppaj., t. c. nirujjhiththa? Y. v. p. c. nirujjhiththa . . .

Y. c. na uppaj., taṅ c. na nirujjhiththa? Y. v. p. c. na nirujjhiththa . . .

Y. c. uppaj., t. c. nirujjhissati? Y. v. p. c. nirujjhissati . . .

Y. c. na uppaj., taṅ c. na nirujjhissati? Y. v. p. c. na nirujjhissati . . .

Y. c. uppajjittha, taṅ c. nirujjhissati? Y. v. p. c. nirujjhissati . . .

Y. c. na uppajjittha, taṅ c., na nirujjhissati? Y. v. p. c. na nirujjhissati . . .

Y. c. uppaj., taṅ c. na niruj. ? Y. v. p. c. na niruj . . .

Y. c. na uppaj., taṅ c. niruj. ? Y. v. p. c. niruj . . .

Y. c. uppajjamānaṅ, taṅ c. uppannaṅ? Y. v. p. c. uppannaṅ . . .

Y. c. na uppajjamānaṅ, taṅ c. na uppannaṅ? Y. v. p. c. na uppannaṅ . . .

Y. c. nirujjhamānaṅ, t. c. uppannaṅ? Y. v. p. c. uppannaṅ . . .

Y. c. na nirujjhamānaṅ, t. c. na uppannaṅ? Y. v. p. c. na uppannaṅ . . .

Y. c. uppannaṅ, taṅ c. uppajjittha? Y. v. p. c. uppajjittha . . .

Y. c. uppannaṅ, t. c. uppajjissati? Y. v. p. c. uppajjissati . . .

Y. c. na uppannaṅ, taṅ c. na uppajjittha? Y. v. p. c. na uppajjittha . . .

Y. c. na uppannaṅ taṅ c. na uppajjissati? Y. v. p. c. na uppajjissati . . .

Y. c. uppajjittha, no ca taṅ c. uppannaṅ, taṅ c. uppajjissati? Y. v. p. c. uppajjissati, no ca taṅ c. uppannaṅ . . .

Y. c. na uppajjittha, no ca taṅ c. na uppannaṅ, taṅ c. na

uppajjissati? Y. v. p. c. na uppajjissati, no ca taṃ na uppannaṃ, t. c. na uppajjittha?

Uppannaṃ uppajjamānaṃ, uppajjamānaṃ uppannaṃ? Niruddhaṃ nirujjhamānaṃ, nirujjhamānaṃ niruddhaṃ?¹ Na uppannaṃ na uppajjamānaṃ, na uppajjamānaṃ na uppannaṃ?¹ Na niruddhaṃ na nirujjhamānaṃ, na nirujjhamānaṃ na niruddhaṃ?

Y. c. uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ, nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ taṃ c.? Y. v. p. c. nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ, uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ t. c.?

Y. c. na uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ, na nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ taṃ c.? Y. v. p. c. na nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ, na uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ taṃ c.?

Yassa yaṃ² c. uppaj., na niruj., t. taṃ c. nirujjhissati na uppajjissati? Yassa v. p. y. c. nirujjhissati na uppajjissati, t. taṃ c. uppaj. na niruj.?

Yassa yaṃ c. na uppaj. niruj., t. taṃ c. na nirujjhissati uppajjissati? Y. v. p. y. c. na nirujjhissati uppajjissati . . .

Y. y. c.³ uppaj., t. taṃ c. uppannaṃ? Y. v. p. y. c. uppannaṃ . . .

Y. y. c. na uppaj., t. taṃ c. na uppannaṃ? Y. v. p. y. c. na uppannaṃ . . .

Y. y. c. niruj., t. taṃ c. uppannaṃ? Y. v. p. y. c. uppannaṃ . . .

Y. y. c. na niruj., t. taṃ c. na uppannaṃ? Y. v. p. y. c. na uppannaṃ . . .

Y. y. c. uppaj., t. taṃ c. uppajjittha? Y. v. p. y. c. uppajjittha . . .

¹ Br. *inverts order of these phrases.*

² *Here begins the Puggala-dhammavāra. (Cy.)*

³ Y. y. c. = yassa yaṃ cittaṃ.

Y. y. c. na uppaj., t. taṅ c. na uppajjittha? Y. v. p. y. c. na uppajjittha . . .

Y. y. c. uppaj., t. taṅ c. uppajjissati? Y. v. p. y. c. uppajjissati . . .

Y. y. c. na uppaj., t. taṅ c. na uppajjissati? Y. v. p. y. c. na uppajjissati . . .

Y. y. c. uppajjittha, t. taṅ c. uppajjissati? Y. v. p. y. c. uppajjissati . . .

Y. y. ca na uppajjittha, t. taṅ c. na uppajjissati? Y. v. p. y. c. na uppajjissati . . .

Y. y. c. niruj., t. taṅ c. nirujjhittha? Y. v. p. y. c. nirujjhittha . . .

Y. y. c. na niruj., t. taṅ c. na nirujjhittha? Y. v. p. y. c. na nirujjhittha, t. taṅ c. na niruj.?

Y. y. c. niruj., t. taṅ c. nirujjhissati? Y. v. p. y. c. nirujjhissati . . .

Y. y. c. na niruj., t. taṅ c. na nirujjhissati? Y. v. p. y. c. na nirujjhissati . . .

Y. y. c. nirujjhittha, t. taṅ c. nirujjhissati? Y. v. p. y. c. nirujjhissati . . .

Y. y. c. na nirujjhittha, t. taṅ c. na nirujjhissati? Y. v. p. y. c. na nirujjhissati . . .

Y. y. c. uppaj., t. taṅ c. nirujjhittha? Y. v. p. y. c. nirujjhittha . . .

Y. y. c. na uppaj., t. taṅ c. na nirujjhittha? Y. v. p. y. c. na nirujjhittha . . .

Y. y. c. uppaj., t. taṅ c. nirujjhissati? Y. v. p. y. c. nirujjhissati . . .

Y. y. c. na uppaj., t. taṅ c. na nirujjhissati? Y. v. p. y. c. na nirujjhissati . . .

Y. y. c. uppajjittha, t. taṅ c. nirujjhissati? Y. v. p. y. c. nirujjhissati . . .

Y. y. c. na uppajjittha, t. taṅ c. na nirujjhissati? Y. v. p. c. na nirujjhissati . . .

Y. y. c. uppaj., t. taṅ c. na niruj. Y. v. p. y. c. na niruj . . .

Y. y. c. na uppaj., t. taṅ c. niruj. Y. v. p. y. c. niruj . . .

Y. y. ca uppajjamānaṃ, t. taṃ c. uppannaṃ ? Y. v. p. y. c. uppannaṃ . . .

Y. y. c. na uppajjamānaṃ, t. taṃ ca na uppannaṃ ? Y. v. p. y. c. na uppannaṃ . . .

Y. y. c. nirujjhamānaṃ, t. taṃ c. uppannaṃ ? Y. v. p. y. c. uppannaṃ . . .

Y. y. c. na nirujjhamānaṃ, t. taṃ c. na uppannaṃ ? Y. v. p. y. c. na uppannaṃ . . .

Y. y. c. uppannaṃ, t. taṃ c. uppajjittha ? Y. v. p. y. c. uppajjittha . . .

Y. y. c. uppannaṃ, t. taṃ c. uppajjissati ? Y. v. p. y. c. uppajjissati . . .

Y. y. c. na uppannaṃ, t. taṃ c. na uppajjittha ? Y. v. p. y. c. na uppajjittha . . .

Y. y. c. na uppannaṃ, t. taṃ c. na uppajjissati ? Y. v. p. y. c. na uppajjissati . . .

Y. y. c. uppajjittha, no ca t. taṃ c. uppannaṃ, t. taṃ c. uppajjissati ? Y. v. p. y. c. uppajjissati, no ca t. taṃ c. uppannaṃ . . .

Y. y. c. na uppajjittha, no ca t. taṃ c. na uppannaṃ, t. taṃ c. na uppajjissati ? Y. v. p. y. c. na uppajjissati, no ca t. taṃ c. na uppannaṃ . . .

Uppannaṃ uppajjamānaṃ, uppajjamānaṃ uppannaṃ ? Niruddhaṃ nirujjhamānaṃ, nirujjhamānaṃ niruddhaṃ ?¹

Na uppannaṃ na uppajjamānaṃ, na uppajjamānaṃ na uppannaṃ ? Na niruddhaṃ na nirujjhamānaṃ, na nirujjhamānaṃ na niruddhaṃ ?

Y. y. c. uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ, nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ t. taṃ c. ? Y. v. p. y. c. nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ, uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ t. taṃ c. ?

Y. y. c. na uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ, na nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ t. taṃ c. ? Y. v. p. y. c. na nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ, na

¹ Br. *inverts orders of these phrases.*

uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ
t. taṃ c. ?

. Y. sarāgaṃ c. uppaj., y. vītarāgaṃ c. uppaj.; y. sadosaṃ
c. uppaj., y. vītadosaṃ c. uppaj., y. samohaṃ c. uppaj., y.
vītamohaṃ c. uppaj., y. sankhittaṃ c. uppaj., y. vikkhittaṃ
c. uppaj., y. mahaggataṃ c. uppaj., y. amahaggataṃ c.
uppaj., y. sa-uttaraṃ c. uppaj., y. anuttaraṃ c. uppaj., y.
samāhitaṃ c. uppaj., y. asamāhitaṃ c. uppaj., y. vimuttaṃ
c. uppaj., y. avimuttaṃ c. uppaj., y. kusalaṃ c. uppaj., y.
akusalaṃ c. uppaj., y. abyākataṃ c. uppaj., y. sukhāya
vedanāya sampayuttaṃ c. uppaj., . . . pe . . . y. saraṇaṃ
c. uppaj.,¹ y. araṇaṃ c. uppaj. na niruj., t. araṇaṃ c.
nirujjhissati na uppajjissati? Y. v. p. araṇaṃ c. niruj-
jhissati na uppajjissati, t. araṇaṃ c. uppaj. na nirujjhati?

UDDESA VĀRAṆ NIṬṬHITAṆ.

[*Niddesa vāro*].

Yassa² cittaṃ uppajjati na nirujjhati, tassa cittaṃ niruj-
jhissati na uppajjissatīti? Pacchimacittassa uppādakkhaṇe
tesaṃ cittaṃ uppajjati na nirujjhati, nirujjhissati na uppaj-
jissati; itaresaṃ cittassa uppādakkhaṇe tesāṃ cittaṃ uppaj-
jati na nirujjhati, nirujjhissati ceva uppajjissati ca. Yassa
va pana cittassa nirujjhissati na uppajjissati, tassa cittaṃ
uppajjati na nirujjhatīti? Āmantā.

Y. c. na uppaj., niruj., t. c. na nirujjhissati uppajjissa-
tīti? No. Y. v. p. c. na nirujjhissati . . . Natthi.

Y. c. uppaj., t. c. uppannaṃ ti? Āmantā. Y. v. p. c.
uppannaṃ, t. c. uppajjatīti? Cittassa bhagakkhaṇe tesāṃ
c. uppannaṃ, no ca tesāṃ c. uppaj.; cittaṃ uppādak-
khaṇe tesāṃ c. uppannaṃ ceva uppaj. ca.

Y. c. na uppaj., t. ca na uppannaṃ ti? Cittassa bhan-
gakkhaṇe tesāṃ c. na uppaj., no ca tesāṃ c. na uppannaṃ;

¹ K. and B. omit this phrase but insert note: (etena
uppāyena [Br. yāva] saraṇa-araṇā uddharitabbā.)

² Puggalavāra.

nirodhasamāpannānaṅ asaññasattānaṅ tesañ c. na ceva uppaj. na ca uppannaṅ. Y. v. p. c. na'uppannaṅ . . . Āmantā.

Y. c. niruj., t. c. uppannaṅ ti? Āmantā. Y. v. p. c. uppannaṅ, t. c. nirujjhatīti? Cittassa uppādakkhaṇe tesañ c. uppannaṅ, no ca tesañ c. niruj.; cittassa bhagakkhaṇe tesañ c. uppannaṅ ceva niruj. ca.

Y. c. na niruj. t. c. na uppannaṅ ti? Cittassa uppādakkhaṇe tesañ c. na niruj., no ca tesañ c. na uppannaṅ; nirodhasamāpannānaṅ asaññasattānaṅ tesañ c. na ceva niruj. na ca uppannaṅ. Y. v. p. c. na uppannaṅ . . . Āmantā.

Y. c. uppaj., t. c. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. c. uppajjittha . . . Cittassa bhagakkhaṇe nirodhasamāpannānaṅ asaññasattānaṅ tesañ c. uppajjittha, no ca tesañ c. uppaj.; cittassa uppādakkhaṇe tesañ c. uppajjittha ceva uppaj. ca.

Y. c. na uppaj., t. c. na uppajjitthāti? Uppajjittha. Y. v. p. c. na uppajjittha . . . Natthi.

Y. c. uppaj., t. c. uppajjissatīti? Pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesañ c. uppaj., no ca tesañ c. uppajjissati; itaresañ cittassa uppādakkhaṇe tesañ c. uppaj. ceva uppajjissati ca. Y. v. p. c. uppajjissati . . . Cittassa bhagakkhaṇe nirodhasamāpannānaṅ asaññasattānaṅ tesañ c. uppajjissati, no ca tesañ c. uppaj.; cittassa uppādakkhaṇe tesañ c. uppajjissati ceva uppaj. ca.

Y. c. na uppaj., t. c. na uppajjissatīti? Cittassa bhagakkhaṇe nirodhasamāpannānaṅ asaññasattānaṅ tesañ c. na uppaj., no ca tesañ c. na uppajjissati; pacchimacittassa bhagakkhaṇe tesañ c. na ceva uppaj. na ca uppajjissati. Y. v. p. c. na uppajjissati . . . Pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesañ c. na uppajjissati, no ca tesañ c. na uppaj.; pacchimacittassa bhagakkhaṇe tesañ c. na ceva uppajjissati na ca uppaj.

Y. c. uppajjittha, t. c. uppajjissatīti? Pacchimacittassa bhagakkhaṇe¹ tesañ c. uppajjittha, no ca tesañ c. uppaj-

¹ Br. *substitutes* samangīnaṅ.

jissati; itaresaṃ¹ c. uppajjittha ceva uppajjissati ca. Y. v. p. c. uppajjissati . . . Āmantā.

Y. c. na uppajjittha, t. c. na uppajjissatīti? Natthi. Y. v. p. c. na uppajjissati . . . Uppajjittha.

Y. c. niruj., t. c. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. c. nirujjhittha . . . Cittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaṅghasattānaṃ tesāṃ c. nirujjhittha, no ca tesāṃ c. niruj.; cittassa bhagakkhaṇe tesāṃ c. nirujjhittha ceva niruj. ca.

Y. c. na niruj., t. c. na nirujjhitthāti? Nirujjhittha. Y. v. p. c. na nirujjhittha . . . Natthi.

Y. c. niruj., t. c. nirujjhissatīti? Pacchimacittassa bhagakkhaṇe tesāṃ c. niruj., no ca tesāṃ c. nirujjhissati; itaresāṃ cittassa bhagakkhaṇe tesāṃ c. niruj. ceva nirujjhissati ca. Y. v. p. c. nirujjhissati . . . Cittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaṅghasattānaṃ tesāṃ c. nirujjhissati, no ca tesāṃ c. niruj., cittassa bhagakkhaṇe tesāṃ c. nirujjhissati ceva niruj. ca.

Y. c. na niruj., t. c. na nirujjhissatīti? Nirujjhissati. Y. v. p. c. na nirujjhissati . . . Niruj.

Y. c. nirujjhittha, t. c. nirujjhissatīti? Pacchimacittassa bhagakkhaṇe tesāṃ c. nirujjhittha, no ca tesāṃ c. nirujjhissati; itaresāṃ² c. nirujjhittha ceva nirujjhissati ca. Y. v. p. c. nirujjhissati . . . Āmantā.

Y. c. na nirujjhittha, t. c. na nirujjhissatīti? Natthi. Y. v. p. c. na nirujjhissati . . . Nirujjhittha.

Y. c. uppaj., t. c. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. c. nirujjhittha . . . Cittassa bhagakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaṅghasattānaṃ tesāṃ c. nirujjhittha, no ca tesāṃ c. uppaj.; cittassa uppādakkhaṇe tesāṃ c. nirujjhittha ceva uppaj. ca.

Y. c. na uppaj., t. c. na nirujjhitthāti? No.³ Y. v. p. c. na nirujjhittha . . . Natthi.

Y. c. uppaj., t. c. nirujjhissatīti? Āmantā. Y. v. p. c.

¹ Br. *inserts* tesāṃ.

² Br. *inserts* tesāṃ.

³ Br. *substitutes* nirujjhittha.

nirujjhissati . . . Cittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesāṃ c. nirujjhissati, no ca tesāṃ c. uppaj.; cittassa uppādakkhaṇe tesāṃ c. nirujjhissati ceva uppaj. ca.

Y. c. na uppaj., t. c. na nirujjhissatīti? Cittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesāṃ c. na uppaj., no ca tesāṃ c. na nirujjhissati; pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesāṃ c. na ceva uppaj. na ca nirujjhissati. Y. v. p. c. na nirujjhissati . . . Āmantā.

Y. c. uppajjittha, t. c. nirujjhissatīti? Pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesāṃ c. uppajjittha, no ca tesāṃ c. nirujjhissati; itaresaṃ¹ c. uppajjittha ceva nirujjhissati ca. Y. v. p. c. nirujjhissati . . . Āmantā.

Y. c. na uppajjittha, t. c. na nirujjhissatīti? Natthi. Y. v. p. c. na nirujjhissati . . . Uppajjittha.

Y. c. uppaj., t. c. na nirujjhatīti? Āmantā. Y. v. p. c. na niruj. . . . Nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesāṃ c. na niruj., no ca tesāṃ c. uppaj.; cittassa uppādakkhaṇe tesāṃ c. na niruj. ceva uppaj. ca.

Y. c. na uppaj., t. c. nirujjhatīti? Nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesāṃ c. na uppaj., no ca tesāṃ c. niruj.; cittassa bhangakkhaṇe tesāṃ c. na uppaj. ceva niruj. ca. Y. v. p. c. niruj. . . . Āmantā.

Y. c. uppajjamānaṃ, t. c. uppannaṃ ti? Āmantā. Y. v. p. c. uppannaṃ . . . Cittassa bhangakkhaṇe tesāṃ c. uppannaṃ, no ca tesāṃ c. uppajjamānaṃ; cittassa uppādakkhaṇe tesāṃ c. uppannaṃ ceva uppajjamānaṃ ca.

Y. c. na uppajjamānaṃ, t. c. na uppannaṃ ti? Cittassa bhangakkhaṇe tesāṃ c. na uppajjamānaṃ, no ca tesāṃ c. na uppannaṃ; nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesāṃ c. na ceva uppajjamānaṃ na ca uppannaṃ. Y. v. p. c. na uppannaṃ . . . Āmantā..

Y. c. nirujjhamānaṃ, t. c. uppannaṃ ti? Āmantā. Y. v. p. c. uppannaṃ . . . Cittassa uppādakkhaṇe tesāṃ c. uppannaṃ, no ca tesāṃ c. nirujjhamānaṃ; cittassa bhangakkhaṇe tesāṃ c. uppannaṃ ceva nirujjhamānaṃ ca.

¹ Br. *inserts* tesāṃ. .

Y. c. na nirujjhamānaṃ, t. c. na uppannaṃ ti? Cittassa uppādakkhane tesāṃ c. na nirujjhamānaṃ, no ca tesāṃ c. na uppannaṃ; nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesāṃ c. na ceva nirujjhamānaṃ na ca uppannaṃ. Y. v. p. c. na uppannaṃ . . . Āmantā.

Y. c. uppannaṃ, t. c. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. c. uppajjittha . . . Nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesāṃ c. uppajjittha, no ca tesāṃ c. uppannaṃ; cittasamangīnaṃ tesāṃ c. uppajjittha ceva uppannaṃ ca.

Y. c. uppannaṃ t. c. uppajjissatīti? Pacchimacittasamangīnaṃ tesāṃ c. uppannaṃ, no ca tesāṃ c. uppajjissati; itaresāṃ cittasamangīnaṃ tesāṃ c. uppannaṃ ceva uppajjissati ca. Y. v. p. c. uppajjissati . . . Nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesāṃ c. uppajjissati, no ca tesāṃ c. uppannaṃ; cittasamangīnaṃ tesāṃ c. uppajjissati ceva uppannaṃ ca.

Y. c. na uppannaṃ, t. c. na uppajjitthāti? Uppajjittha. Y. v. p. c. na uppajjittha . . . Natthi.

Y. c. na uppannaṃ, t. c. na uppajjissatīti? Uppajjissati. Y. v. p. c. na uppajjissati . . . Natthi.¹

Y. c. uppajjittha, no ca t. c. uppannaṃ, t. c. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. c. uppajjissati, no ca t. c. uppannaṃ, t. c. uppajjitthāti? Āmantā.

Y. c. na uppajjittha, no ca t. c. na uppannaṃ, t. c. na uppajjissatīti? Natthi. Y. v. p. c. na uppajjissati, no ca t. c. na uppannaṃ, t. c. na uppajjitthāti? Uppajjittha.

Uppannaṃ uppajjamānaṃ ti? Bhangakkhane uppannaṃ, no ca uppajjamānaṃ; uppādakkhane uppajjamānaṃ ceva uppannaṃ ca. Uppajjamānaṃ uppannaṃ ti? Āmantā.

Niruddhaṃ nirujjhamānaṃ ti? No. Nirujjhamānaṃ niruddhaṃ ti? No.²

Na uppannaṃ na uppajjamānaṃ ti? Āmantā. Na uppajjamānaṃ na uppannaṃ ti? Bhangakkhane na uppajjamānaṃ, no ca na uppannaṃ; atītānāgataṃ cittaṃ na ceva uppajjamānaṃ na ca uppannaṃ.

¹ Br. *substitutes* Uppannaṃ.

² Br. *places this pair after the next pair.*

c. na uppaj., no ca taṃ c. na uppannaṃ; atītānāgataṃ c. na ceva uppaj. na ca uppannaṃ. Y. v. p. c. na uppannaṃ . . . Āmantā.

Y. c. niruj., taṃ c. uppannaṃ ti? Āmantā, Y. v. p. c. uppannaṃ . . . Uppādakkhaṇe c. uppannaṃ, no ca taṃ c. niruj.; bhangaḅkhaṇe c. uppannaṃ ceva niruj. ca.

Y. c. na niruj., taṃ c. na uppannaṃ ti? Uppādakkhaṇe c. na niruj., no ca taṃ c. na uppannaṃ; atītānāgataṃ c. na ceva niruj. na ca uppannaṃ. Y. v. p. c. na uppannaṃ . . . Āmantā.

Y. c. uppaj., taṃ c. uppajjitthāti? No. Y. v. p. c. uppajjittha . . . No.

Y. c. na uppaj., t. c. na uppajjitthāti? Atītaṃ c. na uppaj. no ca taṃ c. na uppajjittha; bhangaḅkhaṇe anāgataṃ ca c. na ceva uppaj. na ca uppajjittha. Y. v. p. c. na uppajjittha . . . Uppādakkhaṇe c. na uppajjittha, no ca taṃ c. na uppaj.; bhangaḅkhaṇe anāgataṃ ca c. na ceva uppajjittha na ca uppaj.

Y. c. uppaj. taṃ c. uppajjissatīti? No. Y. v. p. c. uppajjissati . . . No.

Y. c. na uppaj., taṃ c. na uppajjissatīti? Anāgataṃ c. na uppaj., no ca taṃ c. na uppajjissati; bhangaḅkhaṇe atītaṃ ca c. na ceva uppaj., na ca uppajjissati. Y. v. p. c. na uppajjissati . . . Uppādakkhaṇe c. na uppajjissati, no ca taṃ c. na uppaj.; bhangaḅkhaṇe atītaṃ ca c. na ceva uppajjissati na ca uppaj.

Y. c. uppajjittha, taṃ c. uppajjissatīti? No. Y. v. p. c. uppajjissati . . . No.

Y. c. na uppajjittha, taṃ c. na uppajjissatīti? Anāgataṃ c. na uppajjittha, no ca taṃ c. na uppajjissati; uppādakkhaṇe¹ c. na ceva uppajjittha na ca uppajjissati. Y. v. p. c. na uppajjissati . . . Atītaṃ c. na uppajjissati, no ca taṃ c. na uppajjittha; uppādakkhaṇe¹ c. na ceva uppajjissati na ca uppajjittha.

Y. c. niruj., taṃ c. nirujhitthāti? No. Y. v. p. c. nirujhittha . . . No.

¹ Br. *substitutes* paccuppannaṃ.

Y. c. na niruj., taṅ c. na nirujjhithhāti? Atītaṅ c. na niruj., no ca taṅ c. na nirujjhitha; uppādakkhaṇe anāgataṅ ca c. na ceva niruj. na ca nirujjhitha. Y. v. p. c. na nirujjhitha . . . Bhangakkhaṇe c. na nirujjhitha, no ca taṅ c. na niruj.; uppādakkhaṇe anāgataṅ ca c. na ceva nirujjhitha na ca niruj.

Y. c. niruj., taṅ c. nirujjhissatīti? No. Y. v. p. c. nirujjhissati . . . No.

Y. c. na niruj., taṅ c. na nirujjhissatīti? Uppādakkhaṇe anāgatañ ca c. na niruj., no ca taṅ c. na nirujjhissati; atītaṅ c. na ceva niruj. na ca nirujjhissati. Y. v. p. c. na nirujjhissati . . . Bhangakkhaṇe c. na nirujjhissati, no ca taṅ c. na niruj., atītaṅ c. na ceva nirujjhissati na ca niruj.

Y. c. nirujjhitha, taṅ c. nirujjhissatīti? No. Y. v. p. c. nirujjhissati . . . No.

Y. c. na nirujjhitha, taṅ c. na nirujjhissatīti? Uppādakkhaṇe anāgataṅ ca c. na nirujjhitha, no ca taṅ c. na nirujjhissati; bhangakkhaṇe c. na ceva nirujjhitha, na ca nirujjhissati. Y. v. p. c. na nirujjhissati . . . Atītaṅ c. na nirujjhissati, no ca taṅ c. na nirujjhitha; bhangakkhaṇe c. na ceva nirujjhissati na ca nirujjhitha.

Y. c. uppaj., taṅ c. nirujjhithhāti? No. Y. v. p. c. nirujjhitha . . . No.

Y. c. na uppaj., taṅ c. na nirujjhithhāti? Atītaṅ c. na uppaj., no ca taṅ c. na nirujjhitha; bhangakkhaṇe anāgataṅ ca c. na ceva uppaj. na ca nirujjhitha. Y. v. p. c. na nirujjhitha . . . Uppādakkhaṇe c. na nirujjhitha, no ca taṅ c. na uppaj.; bhangakkhaṇe anāgataṅ ca c. na ceva nirujjhitha na ca uppaj.

Y. c. uppaj., taṅ c. nirujjhissatīti? Āmantā. Y. v. p. c. nirujjhissati . . . Anāgataṅ c. nirujjhissati, no ca taṅ c. uppaj.; uppādakkhaṇe c. nirujjhissati ceva uppaj. ca.

Y. c. na uppaj., taṅ c. na nirujjhissatīti? Anāgataṅ c. na uppaj., no ca taṅ c. na nirujjhissati; bhangakkhaṇe atītaṅ ca c. na ceva uppaj. na ca nirujjhissati. Y. v. p. c. na nirujjhissati . . . Āmantā.

Y. c. uppajjittha, taṃ c. nirujjhissatīti? No. Y. v. p. c. nirujjhissati . . . No.

Y. c. na uppajjittha, taṃ c. na nirujjhissatīti? Uppādak-
khaṇe anāgataṃ ca c. na uppajjittha, no ca 'taṃ c. na
nirujjhissati; bhangakkhaṇe c. na ceva uppajjittha na ca
nirujjhissati. Y. v. p. c. na nirujjhissati . . . Atītaṃ c.
na nirujjhissati, no ca taṃ c. na uppajjittha; bhangak-
khaṇe c. na ceva nirujjhissati na ca uppajjittha.

Y. c. uppajjati, taṃ c. na nirujjhatīti? Āmantā.
Y. v. p. c. na niruj. . . . Āmantā.¹

Y. c. na uppaj., taṃ c. nirujjhatīti? No.² Y. v. p. c.
niruj. . . . Āmantā.

Y. c. uppajjamānaṃ, taṃ c. uppannaṃ ti? Āmantā.
Y. v. p. c. uppannaṃ, taṃ c. uppajjamānaṃ ti? Bhan-
gakkhaṇe c. uppannaṃ, no ca taṃ c. uppajjamānaṃ; uppā-
dakkhaṇe c. uppannaṃ ceva uppajjamānaṃ ca.

Y. c. na uppajjamānaṃ, taṃ c. na uppannaṃ ti? Bhan-
gakkhaṇe c. na uppajjamānaṃ, no ca taṃ c. na uppannaṃ;
atītānāgataṃ c. na ceva uppajjamānaṃ na ca uppannaṃ.
Y. v. p. c. na uppannaṃ . . . Āmantā.

Y. c. nirujjhamānaṃ, taṃ c. uppannaṃ ti? Āmantā.
Y. v. p. c. uppannaṃ. . . . Uppādak-khaṇe c. uppannaṃ,
no ca taṃ c. nirujjhamānaṃ; bhangakkhaṇe c. uppannaṃ
ceva nirujjhamānaṃ ca.

Y. c. na nirujjhamānaṃ, taṃ c. na uppannaṃ ti? Uppā-
dakkhaṇe c. na nirujjhamānaṃ, no ca taṃ c. na uppannaṃ;
atītānāgataṃ c. na ceva nirujjhamānaṃ na ca uppannaṃ.
Y. v. p. c. na uppannaṃ . . . Āmantā.

Y. c. uppannaṃ, taṃ c. uppajjitthāti? No. Y. v. p. c.
uppajjittha . . . No.

Y. c. uppannaṃ, t. c. uppajjissatīti? No. Y. v. p. c.
uppajjissati . . . No.

Y. c. na uppannaṃ, t. c. na uppajjitthāti? Atītaṃ c. na

¹ Br. omits and inserts atītānāgataṃ c. na niruj., no ca
taṃ c. uppaj.; uppādak-khaṇe c. na niruj. ceva uppaj. ca.

² Br. omits and inserts atītānāgataṃ c. na uppaj., no ca
taṃ c. niruj.; bhangakkhaṇe c. na uppaj. ceva, niruj. ca.

uppannaṃ, no ca taṃ c. na uppajjittha; anāgataṃ c. na ceva uppannaṃ na ca uppajjittha. Y. v. p. c. na uppajjittha, t. c. na uppannaṃ ti? Paccuppannaṃ c. na uppajjittha, no ca taṃ c. na uppannaṃ; anāgataṃ c. na ceva uppajjittha na ca uppannaṃ.

Y. c. na uppannaṃ, t. c. na uppajjissatīti? Anāgataṃ c. na uppannaṃ, no ca taṃ c. na uppajjissati; atītaṃ c. na ceva uppannaṃ na ca uppajjissati. Y. v. p. c. na uppajjissati . . . Paccuppannaṃ c. na uppajjissati, no ca taṃ c. na uppannaṃ; atītaṃ c. na ceva uppajjissati na ca uppannaṃ.

Y. c. uppajjittha, no ca taṃ c. uppannaṃ, taṃ c. uppajjissatīti? No. Y. v. p. c. uppajjissati, no ca. t. c. uppannaṃ, t. c. uppajjitthāti? No.

Y. c. na uppajjittha, no ca taṃ c. na uppannaṃ, taṃ c. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. c. na uppajjissati, no ca taṃ c. na uppannaṃ, t. c. na uppajjitthāti? Āmantā.

Uppannaṃ uppajjamānaṃ ti? Bhangakkhaṇe uppannaṃ, no ca uppajjamānaṃ; uppādakkhaṇe uppannaṃ ceva uppajjamānaṃ ca. Uppajjamānaṃ uppannaṃ ti? Āmantā.

Niruddhaṃ nirujjhamānaṃ ti? No. Nirujjhamānaṃ niruddhaṃ ti? No.¹

Na uppannaṃ na uppajjamānaṃ ti? Āmantā. Na uppajjamānaṃ na uppannaṃ ti? Bhangakkhaṇe na uppajjamānaṃ, no ca na uppannaṃ; atītānāgataṃ c. na ceva uppajjamānaṃ na ca uppannaṃ.

Na niruddhaṃ na nirujjhamānaṃ ti? Bhangakkhaṇe na niruddhaṃ, no ca na nirujjhamānaṃ; uppādakkhaṇe anāgataṃ ca c. na ceva niruddhaṃ na ca nirujjhamānaṃ. Na nirujjhamānaṃ na niruddhaṃ ti? Atītaṃ c. na nirujjhamānaṃ, no ca na niruddhaṃ; uppādakkhaṇe anāgataṃ ca c. na ceva nirujjhamānaṃ na ca niruddhaṃ.

Y. c. uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ, nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ taṃ cittaṃ ti? Bhangakkhaṇe c. uppādakkhaṇaṃ vitikkantaṃ bhangakkhaṇaṃ avitikkantaṃ, atītaṃ c.

¹ Br. places this pair after the next pair.

uppādakkhaṇaṇ ca vitikkantaṇ bhangakkhaṇaṇ ca vitikkantaṇ. Y. v. p. c. nirujjhamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ, uppajjamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ taṇ cittaṇ ti? Atītaṇ cittaṇ.

Y. c. na uppajjamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ, na nirujjhamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ taṇ cittaṇ ti? Uppādakkhaṇe anāgataṇ c. Y. v. p. c. na nirujjhamānaṇ khaṇaṇ . . . atikkantakālaṇ, na uppajjamānaṇ khaṇaṇ . . . atikkantakālaṇ taṇ cittaṇ ti? Atitānāgataṇ cittaṇ.¹

Yassa² yaṇ c. uppaj. na niruj., t. taṇ c. nirujjhissati na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. yaṇ c. nirujjhissati na uppajjissati, t. t. c. uppaj., na niruj. ti? Āmantā.

Y. yaṇ c. na uppaj. niruj., t. taṇ c. na nirujjhissati, uppajjissatīti? No. Y. v. p. yaṇ c. na nirujjhissati uppajjissati . . . Natthi.

Y. yaṇ c. uppaj., t. taṇ c. uppannaṇ ti? Āmantā. Y. v. p. yaṇ c. uppannaṇ . . . Bhangakkhaṇe c. uppannaṇ no ca t. taṇ c. uppaj.; uppādakkhaṇe c. uppannaṇ ceva uppaj. ca.

Y. yaṇ c. na uppaj., t. taṇ c. na uppannaṇ ti? Bhangakkhaṇe c. na uppaj., no ca t. taṇ c. na uppannaṇ; atitānāgataṇ c. na ceva uppaj. na ca uppannaṇ. Y. v. p. yaṇ c. na uppannaṇ . . . Āmantā.

Y. yaṇ c. niruj., t. taṇ c. uppannaṇ ti? Āmantā. Y. v. p. yaṇ c. uppannaṇ . . . Uppādakkhaṇe c. uppannaṇ, no ca t. taṇ c. niruj.; bhangakkhaṇe c. uppannaṇ ceva niruj. ca.

Y. yaṇ c. na niruj., t. taṇ c. na uppannaṇ ti? Uppādakkhaṇe c. na niruj., no ca t. taṇ c. na uppannaṇ; atitā-

¹ Br. omits and inserts bhangakkhaṇe c. bhangakkhaṇaṇ avitikkantaṇ; no ca uppādakkhaṇaṇ avitikkantaṇ, uppādakkhaṇe anāgataṇ ca c. bhangakkhaṇaṇ ca avitikkantaṇ uppādakkhaṇaṇ ca avitikkantaṇ.

² Puggala-dhammavāra; t. = tassa.

nāgataṅ c. na ceva niruj. na ca uppannaṅ. Y. v. p. yaṅ c. na uppannaṅ¹ . . . Āmantā.

Y. yaṅ c. uppaj., t. taṅ c. uppajjitthāti? No. Y. v. p. y. c. uppajjittha . . . No.

Y. y. c. na uppaj., t. taṅ c. na uppajjitthāti? Atītaṅ c. na uppaj., no ca t. taṅ c. na uppajjittha; bhangakkhaṇe anāgataṅ ca c. na ceva uppaj. na ca uppajjittha. Y. v. p. yaṅ c. na uppajjittha . . . Uppādakkhaṇe c. na uppajjittha, no ca t. taṅ c. na uppaj.; bhangakkhaṇe anāgataṅ ca c. na ceva uppajjittha, na ca uppaj.

Y. yaṅ c. uppaj., t. taṅ c. uppajjissatīti? No. Y. v. p. yaṅ c. uppajjissati . . . No.

Y. y. c. na uppaj., t. taṅ c. na uppajjissatīti? Anāgataṅ c. na uppaj., no ca t. taṅ c. na uppajjissati; bhangakkhaṇe atītaṅ ca c. na ceva uppaj., na ca uppajjissati. Y. v. p. yaṅ c. na uppajjissati . . . Uppādakkhaṇe c. na uppajjissati, no ca t. taṅ c. na uppaj.; bhangakkhaṇe atītaṅ ca c. na ceva uppajjissati na ca uppaj.

Y. yaṅ c. uppajjittha, t. taṅ c. uppajjissatīti? No. Y. v. p. yaṅ c. uppajjissati . . . No.

Y. yaṅ c. na uppajjittha, t. taṅ c. na uppajjissatīti? Anāgataṅ c. na uppajjittha, no ca t. taṅ c. na uppajjissati; bhangakkhaṇe¹ c. na ceva uppajjittha na ca uppajjissati. Y. v. p. yaṅ c. na uppajjissati . . . Atītaṅ c. na uppajjissati, no ca t. taṅ c. na uppajjittha; bhangakkhaṇe² c. na ceva uppajjissati na ca uppajjittha.

Y. yaṅ c. niruj. t. taṅ c. nirujjitthāti? No. Y. v. p. y. c. nirujjittha . . . No.

Y. yaṅ c. na niruj., t. taṅ c. na nirujjitthāti? Atītaṅ c. na niruj., no ca t. taṅ c. na nirujjittha; uppādakkhaṇe anāgataṅ ca c. na ceva niruj. na ca nirujjittha. Y. v. p. yaṅ c. na nirujjittha, t. taṅ c. na nirujjitthāti? Bhangakkhaṇe c. na nirujjittha, no ca t. taṅ c. na niruj.; uppādakkhaṇe anāgataṅ ca c. na ceva nirujjittha na ca niruj.

¹ Br. *substitutes* paccuppannaṅ.

² S. Br. *substitute* paccuppannaṅ.

Y. yaṃ c. niruj., t. taṃ c. nirujjhissatīti? No. Y. v. p. yaṃ c. nirujjhissati . . . No.

Y. yaṃ c. na niruj., t. taṃ c. na nirujjhissatīti?
¹Anāgatay c. na niruj., no ca t. taṃ c. na nirujjhissati;
 uppādakkhaṇe² atītaṃ ca c. na ceva niruj. na ca niruj-
 jhissati. Y. v. p. c. nirujjhissati, t. taṃ c. na nirujjhatīti?
 Bhangakkhaṇe c. na nirujjhissati, no ca t. taṃ c. na niruj.;
 atītaṃ c. na ceva nirujjhissati na ca niruj. .

Y. yaṃ c. nirujjhittha, t. taṃ c. nirujjhissatīti? No.
 Y. v. p. yaṃ c. nirujjhissati . . . No.

Y. y. c. na nirujjhittha, t. taṃ c. na nirujjhissatīti?
¹Anāgatay c. na nirujjhittha, no ca t. taṃ c. na niruj-
 jhissati; bhangakkhaṇe c. na ceva nirujjhittha na ca
 nirujjhissati. Y. v. p. yaṃ c. na nirujjhissati, t. taṃ c. na
 nirujjhitthāti? Atītaṃ c. na nirujjhissati, no ca t. taṃ c.
 na nirujjhittha; bhangakkhaṇe c. na ceva nirujjhissati na
 ca nirujjhittha.

(*Yassa-cittake sakabhāgena³ niddittho,⁴ yaṃ-cittake ca
 yassa-yaṃ-cittake ca ekatthena niddittho.⁴ Yassa sarāgaṃ
 cittaṃ . . . pe . . . kusalā dhammā, akusalā dhammā,
 abyākatā dhammā, sukhāya vedanāya sampayuttā dhammā,
 dukkhāya vedanāya sampayuttā dhammā, adukkhamasukhāya
 vedanāya sampayuttā dhammā . . . pe . . . sanidassana-
 sappatighā dhammā, anidassana-sappatighā dhammā, ani-
 daṣṣana-appatighā⁵ dhammā, hetū dhammā, nahetū dhammā
 . . . pe . . . saraṇā dhammā, araṇā dhammā. Mūlayamakaṃ
 Cittayamakaṃ Dhammayamakan ti tīṇi Yamakāni yāva
 saraṇā araṇā gacchanti.)*

CITTAYAMAKAṆ⁶ NIṬṬHITAṆ.

¹ Br. inserts Uppādakkhaṇe.

² Br. omits .

³ Br. °bhāvena.

⁴ Br. nidditthe.

⁵ K. anidassanāppatighā.

⁶ S. inserts atthamaṇ.

IX.

[DHAMMAYAMAKAṄ.]

PANṆATTIVĀRO.

Uddesavāro.]

KUSALĀ kusalā dhammā, kusalā dhammā kusalā? Akusalā akusalā dhammā, akusalā dhammā akusalā? Abyākatā abyākatā dhammā, abyakatā dhammā abyākatā?

Na kusalā na kusalā dhammā na kusalā dhammā na kusalā? Na akusalā na akusalā dhammā, na akusalā dhammā na akusalā? Na abyākatā na abyākatā dhammā, na abyakatā dhammā na abyākatā?

Kusalā kusalā dhammā, dhammā akusalā dhammā? Kusalā kusalā dhammā, dhammā abyākatā dhammā?

Akusalā akusalā dhammā, dhammā kusalā dhammā? Akusalā akusalā dhammā, dhammā abyākatā dhammā? Abyākatā abyākatā dhammā, dhammā kusalā dhammā? Abyākatā abyākatā dhammā, dhammā akusalā dhammā?

Na kus. na kus. dh.,¹ na dh. na akus. dh.? na kus. na kus. dh., na dh. na abyākatā dh.?

Na akus. na akus. dh., na dh. na kus. dh.? Na akus. na akus. dh., na dh. na abyākatā dh.? Na abyākatā na abyākatā dh., na dh. na kus. dh.? Na abyākatā na abyākatā dh., na dh. na akus. dh.?

Kus. dh., dh. kus.? akus. dh., dh. akus.? abyākatā dh., dh. abyā.?²

¹ Kus., akus., dh. = kusalā, akusalā, dhammā *respectively*.

² Abyā = abyākatā.

Na kus. na dh., na dh. na kus. ? Na akus. na dh., na dh. na akus. ? Na abyā. na dh., na dh. na abyā. ?

Kus. dh., dh. akus. ? Kus. dh., dh. abyā. ? Akus. dh., dh. kus. ? Akus. dh., dh. abyā. ? Abyā. dh., dh. kus. ? Abyā. dh. dh. akus. ?

Na kus. na dh., na dh. na akus. ? Na kus. na dh., na dh. na abyā. ? Na akus. na dh., na dh. na kus. ? Na akus. na dh., na dh. na abyā. ? Na abyā. na dh. na dh. na akus. ? Na abyā. na dh. na dh. na akus. ?

Uddesavāraṃ [nitthitaṃ].¹

[Niddesavāro.]

Kusalā kusalā dhammā ti ? Āmantā. Kus. dh. kusalā ti ? Āmantā. (So for akusalā and abyākatā dhammā.)

Na kus. na kus. dhammā ti ? Āmantā. Na kus. dh. na kusalā ti ? Āmantā. Na akus. na akus. dh. ti ? Āmantā. Na akus. dh. na akusalā ti ? Āmantā. (So for abyākatā.)

Kus. kus. dh. ti ? Āmantā. Dh. akus. dh. ti ? Akus. dh. dh. ceva akus. dh. ca ; avasesā dh., na akus. dh.

Kus. kus. dh. ti ? Āmantā. Dh. abyā. dh. ti ? Abyā. dh. dh. ceva abyā. dh. ca ; avasesā dh., na abyā. dh.

Akus. akus. dh. ti ? Āmantā. Dh. kus. dh. ti ? Kus. dh. dh. ceva kus. dh. ca ; avasesā dh., na kus. dh. Akus. akus. dh. ti ? Āmantā. Dh.

abyā. dh. ti ? Abyā. dh. dh. ceva abyā. dh. ca ; avasesā dh., na abyā. dh. Abyā. abyā. dh. ti ? Āmantā.

Dh. kus. dh. ti ? Kus. dh. dh. ceva kus. dh. ca ; avasesā dh., na kus. dh. Abyā. abyā. dh. ti ? Āmantā.

Dh. akus. dh. ti ? Akus. dh. dh. ceva akus. dh. ca ; avasesā dh., na akus. dh.

Na kus. na kus. dh. ti ? Āmantā. Na dh. na akus. dh. ti ? Āmantā. Na kus. na kus. dh. ti ? Āmantā. Na dh. na abyā. dh. ti ? Āmantā. Na akus. na akus.

dh. ti ? Āmantā. Na dh. na kus. dh. ti ? Āmantā. Na akus. na akus. dh. ti ? Āmantā. Na dh. na abyā. dh. ti ?

¹ K. omits second word.

Āmantā. Na abyā. na abyā. dh. ti? Āmantā. Na dh. na kus. dh. ti? Āmantā. Na abyā. na abyā. dh. ti? Āmantā! Na dh. na akus. dh. ti? Āmantā.

Kus. dh. ti? Āmantā. Dh. kus. dh. ti? Kus. dh. dh. ceva kus. dh. ca; avasesā dh,¹ na kus. dh. (So for akusalā and abyakatā dhammā.)

Na kus. na dh. ti? Kusalaṇ ṭhapetvā avasesā dh., na kus. dh.; kusalañ ca dhamme ca ṭhapetvā avasesā na ceva kus. na ca dh. Na dh. na kus. dh. ti? Āmantā.

Na akus. na dh. ti? Akusalaṇ ṭhapetvā . . . (continue sa for kusalā. So for abyakatā).

Kus. dh. ti? Āmantā. Dh. akus. dh. ti? Akus. dh. dh. ceva akus. dh. ca; avasesā dh., na akus. dh.

Kus. dh. ti? Āmantā. Dh. abyā. dh. ti? Abyā. dh. dh. ceva abyā. dh. ca; avasesā dh., na abyā. dh.

Akus. dh. ti? Āmantā. Dh. kus. dh. ti? Kus. dh. dh. ceva kus. dh. ca; avasesā dh. na kus. Akus. dh. ti? Āmantā. Dh. abyā. dh. ti? Abyā. dh. dh. ceva abyā. dh. ca; avasesā dh., na abyā. dh. (So for abyakatā).

Na kus. na dh. ti? Kusalaṇ ṭhapetvā avasesā dh., na kus. dh., kusalañ ca dhamme ca ṭhapetvā avasesā na ceva kus. na ca dh. Na dh. na akus. dh. ti? Āmantā. Na kus. na dh. ti? Kusalaṇ ṭhapetvā avasesā dh. na kus. dh., kusalañ ca dhamme ca ṭhapetvā avasesā na ceva kus. na ca dh. Na dh. na abyā. dh. ti? Āmantā. Na

akus. na dh. ti? Akusalaṇ ṭhapetvā avasesā dh., na akus. dh.; akusalañ ca dhamme ca ṭhapetvā avasesā na ceva akus.² na ca dh. Na dh. na kus. dh. ti? Āmantā. Na akus. na dh. ti? Akusalaṇ ṭhapetvā avasesā dh., na akus. dh.; akusalañ ca dh. ca ṭhapetvā avasesā na ceva akus. na ca dh. Na dh. na abyā. dh. ti? Āmantā. (So for abyakatā.)

Niddesavāraṇ³ [niṭṭhitaṇ]⁴

PAṆṆATTIVĀRAṆ NIṬṬHITAṆ.

¹ S. omits. ² K. kusalaṇ, doubtless a misprint.

³ S. and Br. omit. ⁴ K. S. and Br. omit.

[PAVATTIVĀRO.

(a) Uppādavāro.]

1.

i. Yassa kusalā dhammā uppajjanti, tassa akusalā dhammā uppajjantīti? No. Yassa vā pana akus. dh. uppajjanti, tassa kus. dh. uppajjantīti? No.

Yassa kus. dh. uppajjanti, t. abyākatā dh. uppajjantīti? Arūpe kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesañ kus. dh. uppajjanti, no ca tesañ abyā. dh. uppajjanti; pañcavokāre kusalānaṃ¹ uppādakkhaṇe tesañ kus. ca dh. uppajjanti, abyā. ca dh. uppajjanti. Y. v. p. abyā. dh. uppajjanti, tassa kus. dh. uppajjantīti? Sabbesaṃ uppajjantānaṃ² pavatte kusala-vippayuttacittassa uppādakkhaṇe *nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ³ tesañ abyā. dh. uppajjanti, no ca tesañ kus. dh. uppaj.;⁴ *pañcavokāre kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesañ abyā. ca dh. uppaj., kus. ca dh. uppaj.*⁵

Y. akus. dh. uppaj., t. abyā. dh. uppajjantīti? Arūpe akusalānaṃ uppādakkhaṇe tesañ akus. dh. uppaj., no ca tesañ abyā. dh. uppaj., pañcavokāre akusalānaṃ uppādakkhaṇe tesañ akus. ca dh. uppaj., abyā. ca dh. uppaj. Y. v. p. abyā. dh. uppaj. . . . Sabbesaṃ uppajjantānaṃ pavatte akusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe *nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ⁶ tesañ abyā. dh. uppaj., no ca tesañ akus. dh. uppaj.; pañcavokāre akusalānaṃ uppādakkhaṇe tesañ abyā. ca dh. uppaj., akus. ca dh. uppaj.

ii. Yattha kus. dh. uppaj., tattha akus. dh. uppajjantīti? Āmantā. Yattha v. p. akus. dh. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha kus. dh. uppaj., t. abyā. dh. uppajjantīti? Āmantā. Y.⁷ v. p. abyā. dh. uppaj. . . .

¹ S. substitutes akusa°.

² Br. upapajj.° always. ³ Br. omits * to *.

⁴ Uppaj. = uppajjanti throughout this Yamaka.

⁵ S. omits * to *.

⁶ Br. omits * to *.

⁷ Y. = yattha.

Asaññasatte t. abyā. dh. uppaj., no ca t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre pañcavokāre t. abyā. ca dh. uppaj., kus. ca dh. uppaj. . . . (so for akus. abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., tassa tattha akus. dh. uppajantīti? No. Yassa v. p. yattha akus. dh. uppaj. . . . No. Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. uppajantīti? Arūpe kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesañ t. kus. dh. uppaj., no ca tesañ t. abyā. dh. uppaj.; pañcavokāre kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesañ t. kus. ca dh. uppaj., abyā. ca dh. uppaj. Y. v. p. y. abyā. dh. uppaj. . . . Sabbesaṃ uppajantānaṃ pavatte kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ¹ tesañ t. abyā. dh. uppaj., no ca tesañ t. kus. dh. uppaj., pañcavokāre kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesañ t. abyā. ca dh. uppaj., kus. ca dh. uppaj. . . . (so for akus. abyā.).

2.

i. Yassa kus. dh. na uppaj., tassa akus. dh. na uppajantīti? Akusalānaṃ uppādakkhaṇe tesañ kus. dh. na uppaj., no ca tesañ akus. dh. na uppaj.; sabbesaṃ cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayutta-akusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesañ kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na uppaj. Yassa v. p. akus. dh. na uppaj. . . . Kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesañ akus. dh. . . . (as in preceding reply). Yassa kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh. na uppajantīti? Sabbesaṃ uppajantānaṃ pavatte kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe *nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ* tesañ kus. dh. na uppaj., no ca tesañ abyā. dh. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhangakkhaṇe arūpe akusalānaṃ uppādakkhaṇe tesañ kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na uppaj. Yassa v. p. abyā. dh. na uppaj., t. kus. dh. na uppajantīti? Arūpe kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesañ abyā. dh. na uppaj., no ca tesañ kus. dh. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ . . . (as in preceding reply).

¹ Br. omits.

* * Br. omits.

Yassa akus. dh. na uppaj., t. abyā dh. na uppajjantīti? Sabbesaṃ uppajjantānaṃ pavatte akusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe *nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ* tesāṃ akus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ abyā. dh. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ . . . (as in preceding reply). Y. v. p. abyā. dh. na uppaj., . . . Arūpe akusalānaṃ uppādakkhaṇe tesāṃ abyā. dh. na uppaj., no ca tesāṃ akus. dh. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ . . . (as in preceding reply).

ii. Yattha kus. dh. na uppaj., tattha akus. dh. na uppajjantīti? Āmantā. Yattha v. p. akus. dh. na uppaj., . . . Āmantā. Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh. na uppajjantīti? Uppaj. Yattha v. p. abyā. dh. na uppaj., t. kus. dh. na uppajjantīti? Natthi . . . (so for akus. abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., t. t. akus. dh. na uppajjantīti? Akusalānaṃ uppādakkhaṇe tesāṃ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ t. akus. dh. na uppaj.; sabbesaṃ cittassa bhāṅgakkhaṇe kusala-vippayutta-akusalavippayutta-cittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na uppaj. Yassa v. p. yattha akus. dh. na uppaj. . . . Kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesāṃ t. akus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ t. kus. dh. na uppaj.; sabbesaṃ cittassa bhāṅgakkhaṇe kusala-vippayutta²-akusalavippayutta²-cittassa . . . (as in preceding reply).

Yassa yattha kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na uppajjantīti? Sabbesaṃ uppajjantānaṃ pavatte kusala-vippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ³ tesāṃ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ t. abyā. dh. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhāṅgakkhaṇe arūpe akusalānaṃ uppādakkhaṇe tesāṃ t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na uppaj. Yassa v. p. y. abyā. dh. na uppaj. . . . Arūpe kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesāṃ t. abyā. dh. na uppaj., no ca tesāṃ t. kus. dh. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ . . . (as in preceding reply. So also for akus. abyā.).

* * Br. omits.

² Br. inverts order.

³ Br. omits.

3.

i. Yassa kus. dh. uppajjittha, tassa akusalā¹ dh. uppajjitthāti? Āmantā. Yassa v. p. akus. dh. uppajjittha . . . Āmantā . . . (so for kus. abyā., and akus. abyā.).

ii. Yattha kus. dh. uppaj.,² tattha akus. dh. uppajjitthāti? Āmantā. Yattha v. p. akus. dh. uppaj. . . . Āmantā. Yattha kus. dh. uppaj., tattha abyā. dh. uppajjitthāti? Āmantā. Yattha v. p. abyā. dh. uppaj. . . . Asaññasatte tattha abyā. dh. uppaj., no ca t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre pañcavokāre t. abyā. ca dh. uppaj., kus. ca dh. uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., tassa tattha akus. dh. uppajjitthāti? Āmantā. Yassa v. p. yattha akus. dh. uppaj. . . . Suddhāvāsānaṃ dutiye akus. citte vattamāne tesāṃ tattha akus. dh. uppaj., no ca tesāṃ t. kus. dh. uppaj.; itaresāṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. akus. ca dh. uppaj., kus. ca dh. uppaj. Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. uppaj. . . . Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesāṃ tattha abyā. dh. uppaj., no ca tesāṃ tattha kus. dh. uppaj.; itaresāṃ . . . (as in preceding pair). Y. y. akus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. uppaj. . . . Suddhāvāsānaṃ dutiye . . . (as in preceding pair, substituting akus.).

4.

i. Yassa kus. dh. na uppaj., t. akus. dh. na uppajjitthāti? Natthi. Yassa v. p. akus. dh. na uppaj. . . . Natthi . . . (so for kus. abyā., akus. abyā.).

ii. Yattha kus. dh. na uppaj., t. akus. dh. na uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na uppaj. . . . Āmantā. Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh.

¹ K. : abyākatā, doubtless a misprint.

² Uppaj. now = uppajjittha.

uppajjitthāti? Uppaj. Y. v. p. abyā. dh. na uppaj. . . .
Natthi . . . (so for akus. abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., t. t. akus. dh. na
uppajjitthāti? Suddhāvāsānaṃ dutiye akusale cĭtte vatta-
māne tesaj tattha kus. dh. na uppaj., no ca tesaj t. akus.
dh. na uppaj.; suddhāvāsaj¹ uppajjantānaṃ² asaññasat-
tānaṃ tesaj t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na uppaj.
Y. v. p. y. akus. dh. na uppaj. . . . Āmantā.

Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na uppajjitthāti?
Suddhāvāsānaṃ dutiye cĭtte vattamāne asaññasattānaṃ
tesaj t. kus. dh. na uppaj., no ca tesaj t. abyā. dh. na
uppaj.; suddhāvāsānaṃ * uppatticcittassa uppādakkhaj³
tesaj t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na uppajjittha.⁴
Y. v. p. y. abyā. dh. na uppajjittha, t. t. kus. dh. na
uppajjitthāti? Āmantā. Y. y. akus. dh. na
uppaj., t. t. abyā. dh. na uppajjitthāti? Suddhāvāsānaṃ
dutiye cĭtte vattamāne . . . (as in preceding pair).

5.

i. Yassa kus. dh. uppajjissanti, t. akus. dh. uppajjissantīti?
Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti, tesaj
kus. dh. uppajjissanti, no ca tesaj akus. dh. uppajjissanti;
itaresaj⁵ kus. ca dh. uppajjissanti, akus. ca dh. uppaj-
jissanti. Y. v. p. akus. dh. uppajjissanti . . . Āmantā.

Y. kus. dh. uppaj.,⁶ t. abyā. dh. uppajjissantīti?
Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. uppaj. . . . Aggamagga-
samangīnaṃ arahantānaṃ tesaj abyā. dh. uppaj., no ca
tesaj kus. dh. uppaj.; itaresaj⁵ abyā. ca dh. uppaj., kus. ca
dh. uppaj: Y. akus. dh. uppaj., t. abyā. dh.
uppajjissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. uppaj. . . .

¹ S. Br. insert dutiye cĭtte vattamāne. Br. has sud-
dhāvāsānaṃ.

² Br. omits.

* * Br. omits.

⁴ K. omits following sentence.

⁵ Br. inserts tesaj.

⁶ Uppaj. now = uppajjissanti.

Aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ y. cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesāṃ abyā. dh. uppaj., no ca tesāṃ akus. dh. uppaj.; itaresaṃ¹ abyā. ca . . . akus. ca dh. uppaj.

ii. Yattha kus. dh. uppaj. t. akus. dh. uppajjissantīti? Āmantā. Yattha v. p. akus. dh. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha kus. dh. uppaj., t. abyā. dh. uppajjissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. uppaj. . . . Asaññasatte t. abyā. dh. uppaj., no ca t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre pañcavokāre t. abyā. dh. uppaj., kus. ca dh. uppaj. . . . (so for akus. abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., t. t. akus. dh. uppajjissantīti? Catuvokāre pañcavokāre y. cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesāṃ t. kus. dh. uppaj., no ca tesāṃ t. akus. dh. uppaj.; itaresaṃ¹ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. uppaj., akus. ca dh. uppaj. Y. v. p. y. akus. dh. uppaj. . . . Āmantā.

Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. uppajjissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. uppaj. . . . Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ asaññasattānaṃ tesāṃ t. abyā. dh. uppaj., no ca tesāṃ t. kus. dh. uppaj.; itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. abyā. ca dh. uppaj., kus. ca dh. uppaj.

Y. y. akus. dh. uppaj. t. t. abyā. dh. uppajjissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. uppaj. . . . Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ y. cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti asaññasattānaṃ tesāṃ t. abyā . . . (as for abyā. akus.).

6.

i. Yassa kus. dh. na uppaj., tassa akus. dh. na uppajjissantīti? Āmantā. Yassa v. p. akus. dh. na uppaj. . . . Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti, tesāṃ akus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ kus. dh. na uppaj.; aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ tesāṃ akus. ca dh. na uppaj., kus. ca dh. na uppaj. Y. kus. dh. na

¹ Br. inserts tesāṃ.

² Br. omits.

uppaj., t. abyā. dh. na uppajjissantīti? Aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ tesāṃ kus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ abyā. dh. na uppaj.; pacchimacittasamangīnaṃ tesāṃ kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na uppaj. Y. v. p. abyā. dh. na uppaj. . . . Āmantā. Y. akus.

dh. na uppaj., t. abyā. dh. na uppajjissantīti? Aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti, tesāṃ akus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ abyā. dh. na uppaj.; pacchimacittasamangīnaṃ tesāṃ akus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na uppaj. Y. v. p. abyā. dh. na uppaj. . . . Āmantā.

ii. Yattha kus. dh. na uppaj.. tattha akus. dh. na uppajjissantīti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na uppaj. . . . Āmantā. Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh. na uppajjissantīti? Uppaj. Y. v. p. abyā. dh. na uppaj. . . . Natthi . . . (so for akus. abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., t. t. akus. dh. na uppajjissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. akus. dh. na uppaj. . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ y. cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesāṃ tattha akus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ t. kus. dh. na uppaj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ asaññasattānaṃ t. t. akus. ca dh. na uppaj., kus. ca dh. na uppaj.

Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na uppajjissantīti? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ asaññasattānaṃ tesāṃ t. kus. dh. na uppaj., no ca t. t. abyā. dh. na uppaj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ pacchimacittasamangīnaṃ t. t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na uppaj. Y. v. p. y. abyā. dh. na uppaj. . . . Āmantā.

Y. y. akus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na uppajjissantīti? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ y. cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti asaññasattānaṃ tesāṃ t. akus. dh. na uppaj., no ca . . . (as for kus. abyā.).

¹ Br. omits.

7.

i. Yassa kus. dh. uppajjanti, tassa akus. dh. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. uppajjittha . . . Sabbesaṅ cittaṣṣa bhangakkhaṇe kuslavippayuttacittaṣṣa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṅ asaññasattānaṅ tesāṅ akus. dh. uppajjittha, no ca tesāṅ kus. dh. uppajjanti; kusalānaṅ uppādakkhaṇe tesāṅ akus. ca dh. uppaj.¹ kus. ca dh. uppajjanti . . . (*so also for kus., abyā.; akus. abyā.*).

ii. Yattha kus. dh.² . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., t. t. akus. dh. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. akus. dh. uppajjittha . . . Catuvokāre³ pañcavokāre³ cittaṣṣa bhangakkhaṇe kuslavippayuttacittaṣṣa uppādakkhaṇe tesāṅ t. akus. dh. uppajjittha, no ca tesāṅ t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre³ pañcavokāre³ kusalānaṅ uppādakkhaṇe tesāṅ t. akus. ca dh. uppajjittha, kus. ca dh. uppaj. Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. uppajjittha . . . Catuvokāre³ pañcavokāre³ cittaṣṣa⁴ bhangakkhaṇe kuslavippayuttacittaṣṣa uppādakkhaṇe asaññasattānaṅ tesāṅ t. abyā. dh. uppajjittha, no ca tesāṅ t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre³ pañcavokāre kusalānaṅ uppādakkhaṇe tesāṅ t. abyā. ca dh. uppajjittha, kus. ca dh. uppaj. . . . (*as for akus. abyā.*).

8.

i. Y. kus. dh. na uppaj., t. akus. dh. na uppajjitthāti? Uppajjittha. Y. v. p. akus. dh. na uppajjittha . . . Natthi . . . (*so also for kus., abyā.; akus., abyā.*).

ii. Yattha kus. dh.² . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., t. t. akus. dh. na uppajjitthāti? Catuvokāre³ pañcavokāre³ cittaṣṣa⁴ bhagakkhaṇe kuslavippayuttacittaṣṣa uppādakkhaṇe tesāṅ

¹ Uppaj. *now* = uppajjanti.

² Br. Yattha . . . *pe* . . .

³ Br. *omits*.

⁴ Br. *inserts* sabbesaṅ.

t. kus. dh. na uppaj., no ca tesaj t. akus. dh. na uppajjittha ; suddhāvāsānaṃ uppatticittassa¹ bhangakkhaṇe¹ asaññasattānaṃ tesaj t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na uppajjittha. Y. v. p. y. akus. dh. na uppajjittha . . . Āmantā. Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na uppajjitthāti? Catuvokāre² pañcavokāre^{2 3} cittassa bhangakkhaṇe kuslavippayutta-cittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaj t. kus. dh. na uppaj., no ca tesaj t. abyā. dh. na uppajjittha ; suddhāvāsānaṃ uppatticittassa⁴ bhangakkhaṇe² tesaj t. kus. ca dh. na uppaj. abyā. ca dh. na uppajjittha. Y. v. p. y. abyā. dh. na uppajjittha . . . Āmantā . . . (so also for akus., abyā.).

9.

i. Yassa kus. dh. uppaj., t. akus. dh. uppajjissantīti? Aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggaṃ patilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe tesaj kus. dh. uppaj., no ca tesaj akus. dh. uppajjissanti; itaresaj kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaj kus. ca dh. uppaj., akus. ca dh. uppajjissanti. Y. v. p. akus. dh. uppajjissanti . . . ³Cittassa bhangakkhaṇe kuslavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaj akus. dh. uppajjissanti, no ca tesaj kus. dh. uppaj. ; kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaj akus. ca dh. uppajjissanti, kus. ca dh. uppaj. Y. kus. dh. uppaj. t. abyā. dh. uppajjissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. uppajjissanti . . . ³Cittassa bhangakkhaṇe kuslavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaj abyā. dh. uppajjissanti, no ca tesaj kus. dh. uppaj. ; kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaj abyā. ca dh. uppajjissanti, kus. ca dh. uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

¹ Br. omits, inserting dutiye citte vattamāne.

² Br. omits.

³ Br. inserts sabbesaj.

⁴ Br. substitutes upapajjantānaṃ.

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj. tassa tattha akus. dh. uppajjissantiti? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggaya paṭilabhissanti t. cittassa uppādakkhaṇe tesaya t. kus. dh. uppaj., no ca tesaya t. akus. dh. uppajjissanti; itaresaya catuvokāre¹ pañcavokāre² kusalānaya uppādakkhaṇe tesaya t. kus. ca dh. uppaj., akus. ca dh. uppajjissanti. Yassa v. p. yattha akus. dh. uppajjissanti . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre^{1 3} cittassa bhangakkhaṇe kuslavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaya t. akus. dh. uppajjissanti, no ca tesaya t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ kusalānaya uppādakkhaṇe tesaya t. akus. ca dh. uppajjissanti, kus. ca dh. uppaj.

Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. uppajjissantiti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. uppajjissanti . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre^{1 3} cittassa bhangakkhaṇe kuslavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaṅṅasattānaya tesaya t. abyā. dh. uppajjissanti, no ca tesaya t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ kusalānaya uppādakkhaṇe tesaya t. abyā. ca dh. uppajjissanti, kus. ca dh. uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

10.

i. Yassa kus. dh. na uppaj. t. akus. dh. na uppajjissantiti?³ Cittassa bhangakkhaṇe kuslavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaya asaṅṅasattānaya tesaya kus. dh. na uppaj., no ca tesaya akus. dh. na uppajjissanti; aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānaya y. cittassa anantarā aggamaggaya paṭilabhissanti t. cittassa bhangakkhaṇe tesaya kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na uppajjissanti. Y. v. p. akus. dh. na uppajjissanti . . . Aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggaya paṭilabhissanti t. cittassa uppādakkhaṇe tesaya akus. dh. na uppajjissanti, no ca tesaya kus. dh. na uppaj.; aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānaya

¹ Br. omits.

² S. and Br. omit.

³ Br. inserts sabbesaya.

y. cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti t. cittassa bhangakkhaṇe tesañ akus. ca dh. na uppajjissanti, kus. ca dh. na uppaj. Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh. na uppajjissantīti?¹ Cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesañ kus. dh. na uppaj., no ca tesañ abyā. dh. na uppajjissanti; pacchimacittasamangīnaṃ tesañ kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na uppajjissanti. Y. v. p. abyā. dh. na uppajjissanti . . . Āmantā . . . (so for akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., t. t. akus. dh. na uppajjissantīti?¹ Catuvokāre² pañcavokāre² cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesañ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesañ t. akus. dh. na uppajjissanti; catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānaṃ y. cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti t. cittassa bhangakkhaṇe asaññasattānaṃ tesañ t. kus. ca dh. na uppajjanti, akus. ca dh. na uppajjissanti. Yassa v. p. yattha akus. dh. na uppajjissanti . . . Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti t. cittassa uppādakkhaṇe tesañ t. akus. dh. na uppajjissanti, no ca tesañ t. kus. dh. na uppaj.; catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānaṃ y. cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti t. cittassa bhangakkhaṇe asaññasattānaṃ tesañ t. akus. ca dh. na uppajjissanti, kus. ca dh. na uppaj. Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na uppajjissantīti? Catuvokāre² pañcavokāre² ¹ cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesañ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesañ t. abyā. dh. na uppajjissanti; catuvokāre² pañcavokāre² pacchimacittasamangīnaṃ tesañ t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na uppajjissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. na uppajjissanti . . . Āmantā . . . (so for akus., abyā.).

¹ Bf. *inserts* sabbesañ.

² Br. *omits*.

11.

i. Yassa kus. dh. uppajjittha, t. akus. dh. uppajjissantīti? Aggamaggasamāṅgaṃ arahantānaṃ y. cittaassa anantarā aggamaggā paṭilabhissanti, tesā kus. dh. uppajjittha, no ca tesā akus. dh. uppajjissanti; itaresā¹ kus. ca dh. uppajjittha, akus. ca dh. uppajjissanti. Yassa v. p. akus. dh. uppajjissanti . . . Āmantā.

Y. kus. dh. uppaj.,² t. abyā. dh. uppajjissantīti? Pacchimacittasamāṅgaṃ tesā kus. dh. uppaj., no ca tesā abyā. dh. uppajjissanti; itaresā¹ kus. ca dh. uppaj., abyā. ca dh. uppajjissanti. Y. v. p. abyā. dh. uppajjissanti . . . Āmantā . . . (so for akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., tassa tattha akus. dh. uppajjissantīti? Catuvokāre³ pañcavokāre³ aggamaggasamāṅgaṃ arahantānaṃ yassa cittaassa anantarā aggamaggā paṭilabhissanti, tesā tattha kus. dh. uppaj., no ca, tesā t. akus. dh. uppajjissanti; itaresā catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesā t. kus. ca dh. uppaj., akus. ca dh. uppajjissanti. Y. v. p. y. akus. dh. uppajjissanti . . . Suddhāvāsaṃ⁴ uppajjantānaṃ⁵ tesā t. akus. dh. uppajjissanti, no ca tesā t. kus. dh. uppaj.; itaresā catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesā t. akus. ca dh. uppajjissanti, kus. ca dh. uppaj. • Y. y. kus. dh.

uppaj., t. t. abyā. dh. uppajjissantīti? Catuvokāre³ pañcavokāre³ pacchimacittasamāṅgaṃ tesā t. kus. dh. uppaj., no ca tesā t. abyā. dh. uppajjissanti; itaresā catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesā t. kus. ca dh. uppaj., abyā. ca dh. uppajjissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. uppajjissanti . . . Suddhāvāsaṃ uppajjantānaṃ⁶ asaṅṅasattānaṃ tesā t. abyā. dh. uppajjissanti, no ca tesā t. kus.

¹ Br. *inserts* tesā.

² Uppaj. *now* = uppajjittha.

³ Br. *omits*.

⁴ Br. Suddhāvāsānaṃ.

⁵ Br. *omits, and inserts* dutiye citte vattamāne.

⁶ Br. suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne.

dh. uppaj.; itaresaya catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaya t. abyā. ca dh. uppajjissanti, kus. ca dh. uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

12.

i. Yassa kus. dh. na uppaj., t. akus. dh. na uppajjissantīti? Naṭṭhi. Y. v. p. akus. dh. na uppajjissanti . . . Uppaj. . . . (so also for kus., abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., t. t. akus. dh. na uppajjissantīti? Suddhāvāsaya uppajjantānaṃ¹ tesaya t. kus. dh. na uppaj., no ca tesaya t. akus. dh. na uppajjissanti; asaṅṅasattānaṃ tesaya t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na uppajjissanti. Y. v. p. y. akus. dh. na uppajjissanti . . . Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ y. cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhisanti, tesaya t. akus. dh. na uppajjissanti, no ca tesaya t. kus. dh. na uppaj.; asaṅṅasattānaṃ tesaya t. akus. ca dh. na uppajjissanti, kus. ca dh. na uppaj. Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na uppajjissantīti? Uppajjissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. na uppajjissanti . . . Uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

Uppādavāraṃ niṭṭhitaṃ.

[Nirodhavāro.]

1.

i. Yassa kus. dh. nirujjhanti, tassa akus. dh. nirujjhantīti? No. Y. v. p. akus. dh. nirujjhanti . . . No.

Y. kus. dh. nirujjhanti, t. abyā. dh. nirujjhantīti? Arūpe kusalānaṃ bhagakkhaṇe tesaya kus. dh. nirujjhanti, no ca tesaya abyā. dh. niruj.;³ pañcavokāre kusalānaṃ bhagakkhaṇe tesaya kus. ca dh. niruj., abyā. ca dh. niruj. Y. v. p. abyā. dh. niruj. . . . Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte kusalavippayuttacittassa bhagakkhaṇe

¹ Br. suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne.

² Br. omits.

³ Niruj. = nirujjhanti.

nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesañ abyā. dh. niruj., no ca tesañ kus. dh. niruj.; pañcavokāre kusalānaṃ bhangakkhaṇe tesañ abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. niruj. . . . (so for akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. niruj., tattha akus. dh. niruj-jhantīti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. niruj. . . . Āmantā. Y. kus. dh. niruj., t. abyā. dh. niruj-jhantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. niruj. . . . Asaññasatte t. abyā. dh. niruj., no ca t. kus. dh. niruj.; catuvokāre pañcavokāre t. abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. niruj. . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. niruj., t. t. akus. dh. niruj-jhantīti? No. Y. v. p. y. akus. dh. niruj. . . . No. Y. y. kus. dh. niruj., t. t. abyā. dh. niruj-jhantīti? Arūpe kusalānaṃ bhangakkhaṇe tesañ t. kus. dh. niruj., no ca tesañ t. abyā. dh. niruj.; pañcavokāre kusalānaṃ bhangakkhaṇe tesañ t. kus. ca dh. niruj., abyā. ca dh. niruj. Y. v. p. y. abyā. dh. niruj. . . . Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte kusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe asaññasattānaṃ¹ tesañ t. abyā. dh. niruj., no ca tesañ t. kus. dh. niruj.; pañcavokāre kusalānaṃ bhangakkhaṇe tesañ t. abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. niruj. . . . (so for akus., abyā.).

2.

i. Yassa kus. dh. na niruj., tassa akus. dh. na niruj-jhantīti? Akusalānaṃ bhangakkhaṇe tesañ kus. dh. na niruj., no ca tesañ akus. dh. na niruj.; sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayutta-akusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesañ kus. ca dh. na niruj., akus. ca dh. na niruj. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . . Kusalānaṃ bhangakkhaṇe tesañ akus. dh. na niruj., no ca tesañ kus. dh. na niruj.; sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe kusala²vippayutta-akusala²vippayuttacittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asañña-

* * Br. omits.

¹ Br. omits.

² Br. inverts order.

sattānaṃ tesāṃ akus. ca dh. na niruj., kus. ca dh. na niruj.

Y. kus. dh. na niruj., t. abyā. dh. na niruj-jhantīti? Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte kusalavippayuttacittassa bhāṅgakkhaṇe* nirodhasamāpannānaṃ asaṅṅāsattānaṃ* tesāṃ kus. dh. na niruj., no ca tesāṃ abyā. dh. na niruj.; sabbesaṃ uppajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe arūpe akusalānaṃ bhāṅgakkhaṇe tesāṃ kus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. abyā. dh. na niruj. . . . Arūpe kusalānaṃ bhāṅgakkhaṇe tesāṃ abyā. dh. na niruj., no ca tesāṃ kus. dh. na niruj.; sabbesaṃ uppajjantānaṃ . . . (as in preceding reply. So also for akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. na niruj., t. akus. dh. na niruj-jhantīti? Āmantā. Yattha v. p. akus. dh. na niruj. . . . Āmantā.

Y. kus. dh. na niruj., t. abyā. dh. na niruj-jhantīti? Nirujjhantī. Y. v. p. abyā. dh. na niruj. . . . Natthi . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. na niruj., t. t. akus. dh. na niruj-jhantīti? Akusalānaṃ bhāṅgakkhaṇe tesāṃ t. kus. dh. na niruj., no ca tesāṃ t. akus. dh. na niruj.; sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayutta - akusalavippayuttacittassa bhāṅgakkhaṇe asaṅṅāsattānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. na niruj., akus. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. akus. dh. na niruj. . . . Kusalānaṃ bhāṅgakkhaṇe tesāṃ t. akus. dh. na niruj., no ca tesāṃ t. kus. dh. na niruj.; sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe kusala¹vippayutta - akusala¹vippayuttacittassa bhāṅgakkhaṇe asaṅṅāsattānaṃ tesāṃ t. akus. ca dh. na niruj., kus. ca dh. na niruj.

Y. y. kus. dh. na niruj., t. t. abyā. dh. na niruj-jhantīti? Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte kusalavippayuttacittassa bhāṅgakkhaṇe asaṅṅāsattānaṃ² tesāṃ t. kus. dh. na niruj., no ca tesāṃ t. abyā. dh. na niruj.; sabbesaṃ uppajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe arūpe akusalānaṃ bhāṅgakkhaṇe tesāṃ t. kus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. abyā. dh. na

* * Br. omits.

¹ Br. inverts order.

? Br. omits

niruj. . . . Arūpe kusalānaṃ bhangakkhaṇe tesañ t. abyā. dh. na niruj., no ca tesañ t. kus. dh. na niruj.; sabbesaṃ uppajjantānaṃ pavatte cittassa uppādhakkhaṇe arūpe akusalānaṃ bhangakkhaṇe tesañ t. abyā. ca dh. na niruj., kus. ca dh. na niruj. Y. y. akus. dh. na niruj., t. t. abyā. dh. na nirujjhantīti? Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte akusala¹-vippayutta-cittassa bhangakkhaṇe asaṅṅasattānaṃ² tesañ t. akus. dh. na niruj. . . . (as for kus., abyā.).

3.

i. Yassa kus. dh. nirujjhiththa tassa akus. dh. nirujjhithhāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. nirujjhiththa . . . Āmantā . . . (so also for kus., abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. niruj.,³ t. akus. dh. nirujjhithhāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. niruj., t. kus. dh. nirujjhithhāti? Āmantā. Y. kus. dh. niruj., t. abyā. dh. nirujjhithhāti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. niruj. . . . Asaṅṅasatte t. abyā. dh. niruj., no ca t. kus. dh. niruj.; catuvokāre pañcavokāre t. abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. niruj. . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. niruj., tassa tattha akus. dh. nirujjhithhāti? Āmantā. Y. v. p. y. akus. dh. niruj. . . . Suddhāvāsānaṃ dutiye akus. citte vattamāne tesañ t. akus. dh. niruj., no ca tesañ t. kus. dh. niruj.; itaresañ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesañ t. akus. ca dh. niruj., kus. ca dh. niruj. Y. y. kus. dh. niruj., t. t. abyā. dh. nirujjhithhāti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. niruj. . . . Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaṅṅasattānaṃ tesañ t. abyā. dh. niruj., no ca . . . (as in preceding reply). Y. y. akus. dh. niruj., t. t. abyā. dh. . . . (as for kus., abyā.).

4.

i. Yassa kus. dh. na niruj., tassa akus. dh. na nirujjhithhāti? Natthi. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . . Natthi . . . (so also for kus., abyā.; akus., abyā.).

¹ Br. kusala^o.

² Br. omits.

³ Niruj. now = nirujjhiththa.

ii. Yattha kus. dh. na niruj., t. akus. dh. na niruj-jhitthāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . . Āmantā. Y. kus. dh. na niruj., t. abyā. dh. na nirujjhitthāti? Nirujjhittha. Y. v. p. abyā. dh. na niruj. . . . Natthi . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. na niruj., tassa tattha akus. dh. na nirujjhitthāti? Suddhāvāsānaṃ dutiye akus. citte vattamāne tesāṃ t. kus. dh. na niruj., no ca tesāṃ t. akus. dh. na niruj.; suddhāvāsānaṃ *uppatticittassa uppādakkhaṇe*¹ asaññasattānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. na niruj., akus. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. akus. dh. na niruj. . . . Āmantā. Y. y. kus. dh. na niruj., t. t. abyā. dh. na nirujjhitthāti? Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesāṃ t. kus. dh. na niruj., no ca tesāṃ t. abyā. dh. na niruj.; *suddhāvāsānaṃ uppatticittassa uppādakkhaṇe*² tesāṃ t. kus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. abyā. dh. na niruj. . . . Āmantā . . . (so for akus., abyā.).

5.

i. Yassa kus. dh. nirujjhissanti, t. akus. dh. nirujjhissantīti? Aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti, tesāṃ kus. dh. nirujjhissanti, no ca tesāṃ akus. dh. nirujjhissanti, itaresāṃ³ kus. ca dh. nirujjhissanti, akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. akus. dh. nirujjhissanti . . . Āmantā. Y. kus. dh. nirujjhissanti, t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. nirujjhissanti . . . Aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānaṃ tesāṃ abyā. dh. nirujjhissanti, no ca tesāṃ kus. dh. niruj.;⁴ itaresāṃ abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. niruj. Y. akus. dh. niruj., t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. niruj. . . . Aggamaggasamāgīnaṃ arahantānaṃ

¹ * to * Br. substitutes dutiye citte vattamāne.

² * to * Br. : suddhāvāsāṃ upapajjantānaṃ.

³ Br. omits tesāṃ. ⁴ Niruj. now = nirujjhissanti.

y. cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesañ abyā. dh. niruj., no ca tesañ akus. dh. niruj.; itaresañ¹ abyā. ca dh. niruj., akus. ca dh. niruj.

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. niruj., tassa tattha akus. dh. nirujjhissantīti? Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti, tesañ tattha kus. dh. niruj., no ca tesañ t. akus. dh. niruj.; itaresañ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesañ t. kus. ca dh. niruj., akus. ca dh. niruj. Y. v. p. abyā. akus. dh. niruj. . . . Āmantā. Y. y.

kus. dh. niruj., t. t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. niruj. . . . Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānaṃ asaññasattānaṃ tesañ t. abyā. dh. niruj., no ca tesañ t. kus. dh. niruj.; itaresañ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesañ t. abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. niruj. Y. y. akus. dh.

niruj., t. t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. niruj. . . . Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ y. cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti asaññasattānaṃ tesañ t. abyā. dh. niruj. no ca tesañ t. akus. dh. niruj.; itaresañ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesañ t. abyā. ca dh. niruj., akus. ca dh. niruj.

6.

i. Yassa kus. dh. na niruj., t. akus. dh. na nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . . Aggamaggassaṃ uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti, tesañ akus. dh. na niruj., no ca tesañ kus. dh. na niruj.; aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānaṃ tesañ akus. ca dh. na niruj., kus. ca dh. na niruj. Y. kus. dh. na niruj., t. abyā. dh.

na nirujjhissantīti? Aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānaṃ tesañ kus. dh. na niruj., no ca tesañ abyā. dh. na niruj.; pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesañ kus. ca

¹ Br. *inserts* tesañ.

² Br. *omits*.

dh. na niruj.; abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. abyā. dh. na niruj. . . . Āmantā. Y. akus. dh. na niruj., t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? Aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ y. cittassa anantarā aggamaggayaṃ paṭilabhissanti tesayaṃ akus. dh. na niruj., no ca tesayaṃ abyā. dh. na niruj.; pacchimacittassa bhāṅgakkhaṇe tesayaṃ akus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. abyā. dh. na niruj. . . . Āmantā.

ii. Yattha kus. dh. . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na niruj., t. t. akus. dh. na nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. akus. dh. na niruj. . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggassa uppādakkhāṇe y. cittassa anantarā aggamaggayaṃ paṭilabhissanti, tesayaṃ t. akus. dh. na niruj., no ca tesayaṃ t. kus. dh. na niruj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggassa bhāṅgakkhaṇe arahantānaṃ asaññasattānaṃ tesayaṃ t. akus. ca dh. na niruj., kus. ca dh. na niruj. Y. y. kus. dh. na niruj., t. t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggassa bhāṅgakkhaṇe arahantānaṃ asaññasattānaṃ tesayaṃ t. kus. dh. na niruj., no ca tesayaṃ t. abyā. dh. na niruj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ pacchimacittassa bhāṅgakkhaṇe tesayaṃ t. kus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. abyā. dh. na niruj. . . . Āmantā. Y. y. akus. dh. na niruj., t. t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ y. cittassa anantarā aggamaggayaṃ paṭilabhissanti asaññasattānaṃ tesayaṃ t. akus. dh. na niruj., no ca tesayaṃ t. abyā. dh. na niruj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ pacchimacittassa bhāṅgakkhaṇe tesayaṃ t. akus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. abyā. dh. na niruj. . . . Āmantā.

7.

i. Yassa kus. dh. nirujjhanti, tassa akus. dh. nirujjhithhāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. nirujjhiththa . . .

²Cittassa uppādakkhāṇe kusalavippayuttacittassa bhāṅgak-

¹ Br. omits.

² Br. inserts sabbesayaṃ.

khāṇe nirodhasamāpannāṇaṇ asaññasattāṇaṇ tesāṇ akus. dh. nirujjhiththa, no ca tesāṇ kus. dh. nirujjhanti; kusalāṇaṇ bhangakkhāṇe tesāṇ akus. ca dh. nirujjhiththa, kus. ca dh. nirujjhanti.

Y. kus. dh. niruj.,¹ t. abyā. dh. nirujjhithhāti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. nirujjhiththa. . . . ²Cittassa uppādakkhāṇe kusalavippayuttacittassa bhangakkhāṇe nirodhasamāpannāṇaṇ asaññasattāṇaṇ tesāṇ abyā. dh. nirujjhiththa, no ca tesāṇ kus. dh. niruj. ; kusalāṇaṇ bhangakkhāṇe tesāṇ abyā. ca dh. nirujjhiththa, kus. ca dh. niruj. . . . (so for akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. niruj., t. t. akus. dh. nirujjhithhāti? Āmantā Y. v. p. y. akus. dh. nirujjhiththa . . . Catuvokāre³ pañcavokāre^{3 2} cittassa uppādakkhāṇe kusalavippayuttacittassa bhangakkhāṇe tesāṇ t. akus. dh. nirujjhiththa, no ca tesāṇ t. kus. dh. niruj. ; catuvokāre³ pañcavokāre³ kusalāṇaṇ bhangakkhāṇe tesāṇ t. akus. ca dh. nirujjhiththa, kus. ca dh. niruj. . . . (kus., abyā., as in preceding pair, inserting asaññasattāṇaṇ after bhangakkhāṇe, first occurrence. So also for akus., abyā., K. and S. omitting asaññasattāṇaṇ).

8.

i. Yassa kus. dh. na nirujjhanti, t. akus. dh. na nirujjhithhāti? Nirujjhiththa. Y. v. p. akus. dh. na nirujjhiththa . . . Natthi . . . (so also for kus., abyā. ; akus., abyā.).⁴

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na niruj., t. t. akus. dh. na nirujjhithhāti? Catuvokāre³ pañcavokāre^{3 2} cittassa uppādakkhāṇe kusalavippayuttacittassa bhangakkhāṇe tesāṇ t. kus. dh. na niruj., no ca tesāṇ t. akus. dh. na nirujjhiththa ;

¹ Niruj. now = nirujjhanti.

² Br. inserts sabbesāṇ.

³ Br. omits.

⁴ The last pair is repeated in K. ; doubtless a misprint.

suddhāvāsaṃ uppañjantānaṃ¹ asaññasattānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. na niruj., akus. ca dh. na nirujjhitha. Y. v. p. y. akus. dh. na nirujjhitha . . . Āmantā.

Y. y. kus. dh. na niruj., t. t. abyā. dh. na nirujjhithāti? Catuvokāre² pañcavokāre^{2 3} cittassa uppādakkhaṇe kusala-vippayuttacittassa bhāṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesāṃ t. kus. dh. na niruj., no ca tesāṃ t. abyā. dh. na nirujjhitha; suddhāvāsaṃ uppañjantānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na nirujjhitha. Y. v. p. y. abyā. dh. na nirujjhitha . . . Āmantā . . . (so for akus., abyā.).

9.

i. Yassa kus. dh. nirujjhanti, tassa akus. dh. nirujjhissantīti? Aggamaggassa bhāṅgakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa bhāṅgakkhaṇe tesāṃ kus. dh. niruj., no ca tesāṃ akus. dh. nirujjhissanti; itaresaṃ kusalānaṃ bhāṅgakkhaṇe tesāṃ kus. ca dh. niruj., akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. akus. dh. nirujjhissanti . . . ³Cittassa uppādakkhaṇe kusala-vippayuttacittassa bhāṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesāṃ akus. dh. nirujjhissanti, no ca tesāṃ kus. dh. niruj.; kusalānaṃ bhāṅgakkhaṇe tesāṃ akus. ca dh. nirujjhissanti, kus. ca dh. niruj. Y. kus. dh. niruj., t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. nirujjhissanti . . . ³Cittassa uppādakkhaṇe . . . (as for abyā., kus. Akus., abyā., as for preceding pair).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. niruj., tassa tattha akus. dh. nirujjhissantīti? Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggassa bhāṅgakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa bhāṅgakkhaṇe tesāṃ tattha kus. dh. niruj., no ca tesāṃ t. akus. dh. nirujjhissanti; itaresaṃ catuvokāre² pañcavokāre² kusalānaṃ bhāṅgakkhaṇe tesāṃ t. kus. ca dh. niruj., akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. y.

¹ Br. Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne.

² Br. omits.

³ Br. inserts sabbesaṃ.

akus. dh. nirujjhissanti . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre^{1 2} cittassa uppādakkhaṇe kuslavippayuttacittassa bhangakkhaṇe tesañ t. akus. dh. nirujjhissanti, no ca tesañ t. kus. dh. niruj. ; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ kusalānaṃ bhangakkhaṇe tesañ t. akus. ca dh. nirujjhissanti, kus. ca dh. niruj. Y. y. kus. dh. niruj., t. t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. nirujjhissanti . . . Catuvokāre¹ . . . (*as for akus., kus., inserting asaññasattānaṃ after bhangakkhaṇe, first occurrence. Akus., abyā., as for preceding pair*).

10.

i. Y. kus. dh. na niruj., t. akus., dh. na nirujjhissantīti? ²Cittassa uppādakkhaṇe kuslavippayuttacittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesañ kus. dh. na niruj., no ca tesañ akus. dh. na nirujjhissanti; aggamaggassa uppādakkhaṇe arahantānaṃ y. cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti t. cittassa uppādakkhaṇe tesañ kus. ca dh. na niruj., akus. ca dh. na nirujjhissanti. Y. v. p. akus. dh. na nirujjhissanti. . . . Aggamaggassa bhangakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti t. cittassa bhangakkhaṇe tesañ akus. dh. na nirujjhissanti, no ca tesañ kus. dh. na niruj. ; aggamaggassa uppādakkhaṇe arahantānaṃ y. cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti t. cittassa uppādakkhaṇe tesañ akus. ca dh. na nirujjhissanti, kus. ca dh. na niruj. Y. kus. dh. na niruj., t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? ²Cittassa uppādakkhaṇe kuslavippayuttacittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesañ kus. dh. na niruj., no ca tesañ abyā. dh. na nirujjhissanti; pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesañ kus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na nirujjhissanti. Y. v. p. abyā. dh. na nirujjhissanti . . . Āmantā . . . (*so for akus., abyā.*).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na niruj., tassa tattha akus.

¹ Br. omits.

² Br. inserts sabbesaṃ.

dh. na nirujjhissantīti? Catuvokāre¹ pañcavokāre^{1 2} citta-
 sa uppādakkhaṇe kusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe
 tesaj t. kus. dh. na niruj., no ca tesaj t. akus. dh. na
 nirujjhissanti; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggassa
 uppādakkhaṇe arahantānaṃ yassa cittaassa anantarā agga-
 maggaṃ paṭilabhissanti tassa cittaassa uppādakkhaṇe
 asaññasattānaṃ tesaj t. kus. ca dh. na niruj., akus. ca dh.
 na nirujjhissanti. Y. v. p. y. akus. dh. na nirujjhissanti . . .
 Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggassa bhangakkhaṇe y.
 cittaassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti t. cittaassa
 bhangakkhaṇe tesaj t. akus. dh. na nirujjhissanti, no ca
 tesaj t. kus. dh. na niruj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹
 aggamaggassa uppādakkhaṇe arahantānaṃ y. cittaassa
 anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti t. cittaassa uppādak-
 khaṇe asaññasattānaṃ tesaj t. akus. ca dh. na niruj-
 jhissanti, kus. ca dh. na niruj. Y. y. kus.
 dh. na niruj., t. t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? Catuvo-
 kāre¹ pañcavokāre^{1 2} cittaassa uppādakkhaṇe kusalavippa-
 yuttacittassa bhangakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaj t. kus.
 dh. na niruj., no ca tesaj t. abyā. dh. na nirujjhissanti;
 catuvokāre pañcavokāre pacchimacittassa bhangakkhaṇe
 tesaj t. kus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na niruj-
 jhissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. na nirujjhissanti . . .
 Āmantā . . . (so for akus., abyā.).

11.

i. Yassa kus. dh. nirujjhitha, t. akus. dh. niruj-
 jhissantīti? Aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ y.
 cittaassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaj kus. dh.
 nirujjhitha, no ca tesaj akus. dh. nirujjhissanti; itaresaj
 kus. ca dh. nirujjhitha, akus. ca dh. nirujjhissanti.
 Y. v. p. akus. dh. nirujjhissanti . . . Āmantā.
 Y. kus. dh. nirujjhitha, t. abyā. dh. nirujjhissantīti?
 Pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesaj kus. dh. niruj-
 jhitha, no ca tesaj abyā. dh. nirujjhissanti; itaresaj²

¹ Br. omits.² Br. inserts sabbesaj.

kus. ca dh. nirujjhitttha, abyā. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. abyā. dh. nirujjhissanti . . . Āmantā . . . (so for akus., abyā.).

ii. *Yattha kus. dh. . . . pe . . . *

iii. Yassa yattha kus. dh. nirujjhitttha, tassa tattha akus. dh. nirujjhissantīti? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anantará aggamaggāṃ paṭilabhissanti, tesāṃ tattha kus. dh. nirujjhitttha, no ca tesāṃ t. akus. dh. nirujjhissanti; itaresāṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. nirujjhitttha, akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. y. akus. dh. nirujjhissanti . . . Suddhāvāsaṃ uppajjantānaṃ² tesāṃ t. akus. dh. nirujjhissanti, no ca tesāṃ t. kus. dh. nirujjhitttha; itaresāṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. kus.³ ca dh. nirujjhissanti, akus.³ ca dh. nirujjhitttha.

Y. y. kus. dh. nirujjhitttha, t. t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ pacchima-cittassa bhangakkhaṇe tesāṃ t. kus. dh. nirujjhitttha, no ca tesāṃ t. abyā. dh. nirujjhissanti; itaresāṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. nirujjhitttha, abyā. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. nirujjhissanti . . . Suddhāvāsaṃ uppajjantānaṃ² asaṅṅasattānaṃ tesāṃ . . . (as for akus., kus. Akus., abyā., as for preceding pair).

12.

i. Yassa kus. dh. na nirujjhitttha, t. akus. dh. na nirujjhissantīti? Natthi. Y. v. p. akus. dh. na nirujjhissanti. . . . Nirujjhitttha . . . (so also for kus. abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na nirujjhitttha, t. t. akus. dh. na nirujjhissantīti? Suddhāvāsaṃ uppajjantānaṃ² tesāṃ t. kus. dh. na nirujjhitttha, no ca tesāṃ t. akus. dh. na

* * Br. omits.

¹ Br. omits.

² Br. Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne.

³ Br. inverts order.

nirujjhissanti; asaññasattānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. na nirujjhita, akus. ca dh. na nirujjhissanti. Y. v. p. y. akus. dh. na nirujjhissanti . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggasamāgānaṃ arahantānaṃ y. cittassa anantarā aggamaggāṃ paṭilabhissanti, tesāṃ t. akus. dh. na nirujjhissanti, no ca tesāṃ t. kus. dh. na nirujjhita; asaññasattānaṃ tesāṃ t. akus. ca dh. na nirujjhissanti, kus. ca dh. na nirujjhita. Y. y. kus. dh. na nirujjhita, t. t. abyā. dh. na nirujjhantīti? Nirujjhissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. na nirujjhissanti . . . Nirujjhita . . . (so for akus., abyā.).

Nirodhavāraṃ niṭṭhitaṃ.

[Uppāda-nirodha-vāro.]

1.

i. Yassa kus. dh. uppajanti, tassa akus. dh. nirujjhantīti? No. Y. v. p. akus. dh. nirujjhanti . . . No . . . (same reply for kus., abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. uppaj., t. akus. dh. niruj. ? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. niruj. . . . Āmantā. Y. kus. dh. uppaj., t. abyā. dh. nirujjhantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. niruj. . . . Asaññasatte t. abyā. dh. niruj., no ca t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre pañcavokāre t. abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., t. t. akus. dh. nirujjhantīti? No. Y. v. p. y. akus. dh. nirujjhanti . . . No. . . . (same reply for kus., abyā.; akus., abyā.).

2.

i. Yassa kus. dh. na uppaj., tassa akus. dh. na nirujjhantīti? Akusalānaṃ bhāṅgakkhaṇe tesāṃ kus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ akus. dh. na niruj.; kusalavippayuttacittassa uppāḍakkhaṇe akusalavippayuttacittassa bhāṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesāṃ

¹ Br. omits.

kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na niruj. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . . Kusalānaṃ uppādakkaṇe tesāṃ akus. dh. na niruj., no ca tesāṃ kus. dh. na uppaj.; *kusalavippayuttacittassa uppādakkaṇe* *akusalavippayuttacittassa bhangakkaṇe*¹ nirodhasamāpannānaṃ asaṅṅhasattānaṃ tesāṃ akus. ca dh. na niruj., kus. ca dh. na uppaj.

Y. kus. dh. na uppajjanti, t. abyā. dh. na nirujjhantīti? Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhangakkaṇe *nirodhasamāpannānaṃ asaṅṅhasattānaṃ*² tesāṃ kus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ abyā. dh. na niruj.; sabbesaṃ uppajjantānaṃ pavatte kusalavippayuttacittassa uppādakkaṇe arūpe kusalānaṃ bhangakkaṇe tesāṃ kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. abyā. dh. na niruj. . . . Kusalānaṃ uppādakkaṇe tesāṃ abyā. dh. na niruj., no ca tesāṃ kus. dh. na uppaj.; sabbesaṃ uppajjantānaṃ pavatte kusalavippayuttacittassa uppādakkaṇe arūpe kusalānaṃ bhangakkaṇe tesāṃ abyā. ca dh. na niruj., kus. ca dh. na uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. na uppaj., tattha akus. dh. na nirujjhantīti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . . Āmantā. Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh. na nirujjhantīti? Nirujjhanti. Y. v. p. abyā. dh. na niruj. . . . Natthi. . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., tassa tattha akus. dh. na nirujjhantīti? Akusalānaṃ bhangakkaṇe tesāṃ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ t. akus. dh. na niruj.; kusalavippayuttacittassa uppādakkaṇe akusalavippayuttacittassa bhangakkaṇe asaṅṅhasattānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. akus. dh. na niruj. . . . Kusalānaṃ uppādakkaṇe tesāṃ t. akus. dh. na niruj., no ca tesāṃ t. kus. dh. na uppaj.;³ *kusalavippayuttacittassa uppādakkaṇe* *akusalavippayuttacittassa bhangakkaṇe*¹ asaṅṅhasattānaṃ tesāṃ t. akus. ca

* * 1 Br. *inverts order of these two phrases.*

* * 2 Br. *omits.*

3 S. *inserts sabbesaṃ uppajjantānaṃ pavatte*

dh. na niruj., kus. ca dh. na uppaj. Y. y.
 kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na nirujjhantīti?
 Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittaassa bhāṅgakkhaṇe
 asaṅṅasattānaṃ¹ tesāṃ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ
 t. abyā. dh. na niruj.; sabbesaṃ uppajjantānaṃ pavatte
 kusalaṅvippayuttacittaassa uppādakkhaṇe arūpe kusalānaṃ²
 bhāṅgakkhaṇe tesāṃ t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh.
 na niruj. Y. v. p. y. abyā. dh. na niruj. . . .
 Kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesāṃ t. abyā. dh. na niruj., no
 ca tesāṃ t. kus. dh. na uppaj.; sabbesaṃ uppajjantānaṃ
 pavatte kusalaṅvippayuttacittaassa uppādakkhaṇe arūpe
 kusalānaṃ² bhāṅgakkhaṇe tesāṃ t. abyā. ca dh. na niruj.,
 kus. ca dh. na uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

3.

i. Yassa kus. dh. uppajjittha, tassa akus. dh. niruj-
 jhitthāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. nirujjhitta . . .
 Āmantā . . . (so also for kus., abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. uppajjittha, tattha akus. dh. niruj-
 jhitthāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. niruj.³ . . .
 Āmantā. Y. kus. dh. uppaj., t. abyā. dh.
 nirujjhittāti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. nirujjhitta
 . . . Asaṅṅasatte t. abyā. dh. niruj., no ca t. kus. dh.
 uppaj.; catuvokāre pañcavokāre t. abyā. ca dh. niruj., kus.
 ca dh. uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., tassa tattha akus. dh.
 nirujjhittāti? Āmantā. Y. v. p. y. akus. dh. niruj. . . .
 Suddhāvāsānaṃ dutiye akusale citte vattamāne tesāṃ t.
 akus. dh. niruj., no ca tesāṃ t. kus. dh. uppaj.; itaresaṃ
 catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. akus. ca dh. niruj.,
 kus. ca dh. uppaj. Y. y. kus. dh. uppaj.,
 t. t. abyā. dh. nirujjhittāti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā.
 dh. niruj. . . . Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne
 asaṅṅasattānaṃ tesāṃ t. abyā. dh. niruj., no ca . . . (as for
 kus., akus. Akus., abyā., as for kus., abyā.).

¹ Br. omits.

² Br. kusalākusalānaṃ.

³ Uppaj., niruj. now = uppajjittha, nirujjhitta.

4.

i. Yassa kus. dh. na uppaj., t. akus. dh. na nirujjhithhāti? Natthi. Y. v. p. akus. dh. na nirujjhiththa . . . Natthi . . . (so also for kus., abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. na uppaj. tattha akus. dh. na nirujjhithhāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . . Amantā. Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh. na nirujjhithhāti? Niruj. Y. v. p. abyā. dh. na niruj. . . . Natthi . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., tassa tattha akus. dh. na nirujjhithhāti? Suddhāvāsānaṃ dutiye akusale citte vattamāne tesāṃ tattha kus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ t. akus. dh. na niruj.; suddhāvāsāṃ uppajjantānaṃ asaṅṅasattānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. akus. dh. na niruj. . . . Āmantā. Y. y. kus. dh. na uppajjiththa, t. t. abyā. dh. na nirujjhithhāti? Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaṅṅasattānaṃ tesāṃ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ t. abyā. dh. na niruj.; suddhāvāsānaṃ uppatticittassa uppādak-khaṇe¹ tesāṃ t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. abyā. dh. na niruj. . . . Āmantā . . . (so for akus., abyā.).

5.

i. Yassa kus. dh. uppajjissanti, tassa akus. dh. nirujjhissantīti? Yassa cittassa anantarā aggamaggāṃ paṭilabhissanti, tesāṃ kus. dh. uppajjissanti, no ca tesāṃ akus. dh. nirujjhissanti; itaresāṃ kus. ca dh. uppajjissanti, akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. akus. dh. nirujjhissanti . . . Āmantā. Y. kus. dh. uppaj.,² t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. niruj. . . . Aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ tesāṃ abyā. dh. niruj., no ca tesāṃ kus. dh. uppaj.; itaresāṃ abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. uppaj. Y.

¹ Br. Suddhāvāsāṃ upapajjantānaṃ.

² Uppaj., niruj. now = uppajjissanti, nirujjhissanti.

akus. dh. uppaj., t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. niruj. . . . Aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ y. cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti, tesañ abyā. dh. niruj., no ca tesañ akus. dh. uppaj.; itaresañ abyā. ca . . . akus. ca dh. uppaj.

ii. Yattha kus. dh. uppaj., t. akus. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. niruj. . . . Āmantā.

Y. kus. dh. uppaj., t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. niruj. . . . Asaññasatte t. abyā. dh. niruj., no ca t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre pañcavokāre t. abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., tassa tattha akus. dh. nirujjhissantīti? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ y. cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti, tesañ t. kus. dh. uppaj., no ca tesañ t. akus. dh. niruj.; itaresañ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesañ t. kus. ca dh. uppaj., akus. ca dh. niruj. Y. v. p. y. akus. dh. niruj. . . . Āmantā.

Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. nirujjhissantīti . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ asaññasattānaṃ tesañ t. abyā. dh. niruj., no ca tesañ t. kus. dh. uppaj.; itaresañ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesañ t. abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. uppaj.

Y. y. akus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. niruj. . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ y. cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti asaññasattānaṃ tesañ t. abyā. dh. niruj., no ca tesañ t. akus. dh. uppaj.; itaresañ . . . pe . . .

6.

i. Yassa kus. dh. na uppajjissanti, tassa akus. dh. na nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . . Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti,

¹ Br. omits.

tesaṅ akus. dh. na niruj., no ca tesaṅ kus. dh. na uppaj.;
aggamaggasamangīnaṅ arahantānaṅ tesaṅ akus. ca dh. na
niruj., kuś¹ ca dh. na uppaj. Y. kus. dh. na

uppaj., t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? Aggamaggasam-
angīnaṅ arahantānaṅ tesaṅ kus. dh. na uppaj., no ca
tesaṅ abyā. dh. na niruj.; pacchimacittassa bhāṅgakkhaṇe
tesaṅ kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p.
abyā. dh. na niruj. . . . Āmantā. Y. akus.

dh. na uppaj., t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? Agga-
maggasamangīnaṅ arahantānaṅ y. cittassa anantarā agga-
maggāṅ paṭilabhissanti tesaṅ akus. dh. na uppaj., no
ca tesaṅ abyā. dh. na niruj.; pacchimacittassa . . .
pe . . .

ii. Yattha kus. dh. na uppaj., tattha akus. dh. na niruj-
jhissantīti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . .
Āmantā. Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh.

na nirujjhissantīti? Nirujjhissanti. Y. v. p. abyā. dh. na
niruj. . . . Natthi . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., tassa tattha akus.
dh. na nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. akus. dh.
na niruj. . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ yassa cittassa
anantarā aggamaggāṅ paṭilabhissanti, tesaṅ tattha akus.
dh. na niruj., no ca tesaṅ t. kus. dh. na uppaj.; catuvo-
kāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggasamangīnaṅ arahantānaṅ
asaññasattānaṅ tesaṅ t. akus. ca dh. na niruj., kus. ca. dh.
na uppaj.' Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t.

abyā. dh. na nirujjhissantīti? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹
aggamaggasamangīnaṅ arahantānaṅ asaññasattānaṅ tesaṅ
t. kus. dh. na uppaj., no ca tesaṅ t. abyā. dh. na niruj.;
catuvokāre¹ pañcavokāre¹ pacchimacittassa bhāṅgakkhaṇe
tesaṅ t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na niruj.
Y. v. p. y. abyā. dh. na niruj. . . . Āmantā. Y. y. akus.
dh. na uppajjhissanti, t. t. abyā. dh. na nirujjhissantīti?
Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggasamangīnaṅ arahantā-
naṅ y. cittassa anantarā aggamaggāṅ paṭilabhissanti
asaññasattānaṅ tesaṅ t. akus. dh. na uppaj., no ca tesaṅ t.

¹ Br. omits.

abyā. dh. na niruj. ; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ pacchima-
cittassa . . . *pe* . . .

7.

i. Yassa kus. dh. uppajjanti, tassa akus. dh. niruj-
jhitthāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. nirujjhittha . . .²
Cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppāda-
khaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesañ akus.
dh. nirujjhittha, no ca tesañ kus. dh. uppajjanti ; kusalānaṃ
uppādakkhaṇe tesañ akus. ca dh. nirujjhittha, kus. ca dh.
uppajjanti.

Y. kus. dh. uppaj. ;³ t. abyā.
dh. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. niruj-
jhittha . . .² Cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayutta-
cittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asañña-
sattānaṃ tesañ abyā. dh. nirujjhittha, no ca tesañ kus. dh. uppaj. ;
kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesañ abyā. ca dh. nirujjhittha,
kus. ca dh. uppaj.

Y. akus. dh. uppajjanti,
t. abyā. dh. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh.
nirujjhittha . . .² Cittassa bhangakkhaṇe akusalavippa-
yuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asañña-
sattānaṃ tesañ abyā. dh. nirujjhittha, no ca tesañ akus.
dh. uppaj. ; akusalānaṃ uppādakkhaṇe tesañ abyā. ca dh.
nirujjhittha, akus. ca dh. uppaj.

ii. Yattha kus. dh. . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., tassa tattha akus. dh.
nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. akus. dh. niruj-
jhittha . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre^{1 2} cittassa bhan-
gakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesañ t.
akus. dh. nirujjhittha, no ca tesañ t. kus. dh. uppaj. ;
catuvokāre¹ pañcavokāre¹ kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesañ
t. akus. ca dh. nirujjhittha, kus. ca dh. uppaj.

Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. nirujjhitthāti?
Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. nirujjhittha, t. t. kus. dh.
uppajjantīti? Catuvokāre¹ pañcavokāre^{1 2} cittassa bhan-

¹ Br. *omits*.

² Br. *inserts* Sabbesañ.

³ Uppaj. *now* = uppajjanti.

gakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaṅṅa-sattānaṃ tesañ t. abyā. dh. nirujjhitta, no ca tesañ t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesañ t. abyā. ca dh. nirujjhitta, kus. ca dh. uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

8.

i. Yassa kus. dh. na uppajjanti, tassa akus. dh. na nirujjhittāti? Nirujjhitta. Y. v. p. akus. dh. na nirujjhitta . . . Natthi . . . (so for kus., abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., tassa tattha akus. dh. na nirujjhittāti? Catuvokāre¹ pañcavokāre^{1 2} cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesañ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesañ t. akus. dh. na nirujjhitta; suddhāvāsaṃ uppajjantānaṃ³ asaṅṅasattānaṃ tesañ t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na nirujjhitta. Y. v. p. y. akus. dh. na nirujjhitta . . . Āmantā.

Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na nirujjhittāti? . Catuvokāre¹ pañcavokāre^{1 2} cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaṅṅasattānaṃ tesañ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesañ t. abyā. dh. na nirujjhitta; suddhāvāsānaṃ uppatticittassa uppādakkhaṇe⁴ tesañ t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na nirujjhitta. Y. v. p. y. abyā. dh. na nirujjhitta . . . Āmantā . . . (so for akus., abyā.).

9.

i. Yassa kus. dh. uppajjanti, t. akus. dh. nirujjhissanti? Aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti t. cittassa uppādakkhaṇe tesañ kus. dh. uppajjanti, no ca tesañ akus. dh. nirujjhissanti; itaresañ kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesañ

¹ Br. omits.

² Br. inserts sabbesañ.

³ Br. suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne.

⁴ Br. suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ.

kus. ca dh. uppaj., akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. akus. dh. nirujjhissanti . . . Cittassa¹ bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasāmapannānaṃ asaṅṅasattānaṃ tesāṃ kus. dh. nirujjhissanti, no ca tesāṃ kus. dh. uppaj.; kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesāṃ akus. ca dh. nirujjhissanti, kus. ca dh. uppaj. . . . (so for kus., abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., tassa tattha akus. dh. nirujjhissantīti? Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggāṃ paṭilabhissanti t. cittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t. kus. dh. uppaj., no ca tesāṃ t. akus. dh. nirujjhissanti; itaresāṃ catuvokāre² pañcavokāre² kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesāṃ t. kus. ca dh. uppaj., akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. y. akus. dh. nirujjhissanti . . . Catuvokāre² pañcavokāre²¹ cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t. akus. dh. nirujjhissanti, no ca tesāṃ t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre² pañcavokāre² kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesāṃ t. akus. ca dh. nirujjhissanti, kus. ca dh. uppaj. Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. nirujjhissanti . . . Catuvokāre² pañcavokāre²¹ cittassa bhangakkhaṇe . . . (as for akus., kus. Akus., abyā.: as for kus., abyā.).

10.

i. Yassa kus. dh. na uppaj., t. akus. dh. na nirujjhissantīti?¹ Cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasāmapannānaṃ asaṅṅasattānaṃ tesāṃ kus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ akus. dh. na nirujjhissanti; aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānaṃ y. cittassa anantarā aggamaggāṃ paṭilabhissanti t. cittassa bhangakkhaṇe tesāṃ kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na nirujjhissanti. Y. v. p. akus. dh. na nirujjhissanti . . . Aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggāṃ paṭilabhissanti t. cittassa uppādakkhaṇe tesāṃ

¹ Br. inserts sabbesaṃ).

² Br. omits.

akus. dh. na nirujjhissanti, no ca tesaj kus. dh. na uppaj. ;
 aggamaggassa bhāṅgakkhaṇe arahantānaṃ y. cittaṣṣa
 anantarā aggamaggaj paṭilabhissanti t. cittaṣṣa bhāṅgakkhaṇe
 tesaj akus. ca dh. na nirujjhissanti, kus. ca dh. na
 uppaj. Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh.
 na nirujjhissantīti? ¹Cittaṣṣa bhāṅgakkhaṇe kusala-
 vippayuttacittaṣṣa uppāḍakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaṅṅha-
 sattānaṃ tesaj kus. dh. na uppaj., no ca tesaj abyā. dh. na
 nirujjhissanti; pacchimacittaṣṣa bhāṅgakkhaṇe tesaj kus.
 ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na nirujjhissanti. Y. v. p.
 abyā. dh. na nirujjhissanti Āmantā (so for
 akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., tassa tattha akus.
 dh. na nirujjhissantīti? Catuvokāre² pañcavokāre²¹
 cittaṣṣa bhāṅgakkhaṇe kusala-
 vippayuttacittaṣṣa uppāḍakkhaṇe
 tesaj tattha kus. dh. na uppaj., no ca tesaj t. akus.
 dh. na nirujjhissanti; catuvokāre² pañcavokāre² agga-
 maggassa bhāṅgakkhaṇe arahantānaṃ y. cittaṣṣa anantarā
 aggamaggaj paṭilabhissanti t. cittaṣṣa bhāṅgakkhaṇe
 asaṅṅhasattānaṃ tesaj t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh.
 na nirujjhissanti. Y. v. p. y. akus. dh. na nirujjhissanti
 Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggassa uppāḍak-
 khaṇe y. cittaṣṣa anantarā aggamaggaj paṭilabhissanti t.
 cittaṣṣa uppāḍakkhaṇe tesaj t. akus. dh. na nirujjhissanti,
 no ca tesaj t. kus. dh. na uppaj.; catuvokāre² pañcavo-
 kāre² aggamaggassa bhāṅgakkhaṇe arahantānaṃ y. cittaṣṣa
 anantarā aggamaggaj paṭilabhissanti t. cittaṣṣa bhāṅgakkhaṇe
 asaṅṅhasattānaṃ tesaj t. akus. ca dh. na niruj-
 jhissanti, kus. ca dh. na uppaj. Y. y. kus.

dh. na uppajanti, t. t. abyā. dh. na nirujjhissantīti?
 Catuvokāre² pañcavokāre²¹ cittaṣṣa bhāṅgakkhaṇe kusala-
 vippayuttacittaṣṣa uppāḍakkhaṇe asaṅṅhasattānaṃ tesaj t.
 kus. dh. na uppaj., no ca tesaj t. abyā. dh. na niruj-
 jhissanti; catuvokāre² pañcavokāre² pacchimacittaṣṣa
 bhāṅgakkhaṇe tesaj t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh.

¹ Br. inserts Sabbesaj.

² Br. omits.

na nirujjhissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. na nirujjhissanti
 . . . Āmantā . . . (so for akus., abyā.).

11.

i. Yassa kus. dh. uppajjittha, t. akus. dh. nirujjhissantīti? Aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ y. cittaṃ anantarā aggamaggāṃ paṭilabhissanti, tesāṃ kus. dh. uppajjittha, no ca tesāṃ akus. dh. nirujjhissanti; itaresaṃ¹ kus. ca dh. uppajjittha, akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. akus. dh. nirujjhissanti . . . Āmantā.

Y. kus. dh. uppaj.,² t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Pacchimacittaṃ bhangakkhaṇe tesāṃ kus. dh. uppaj., no ca tesāṃ abyā. dh. nirujjhissanti; itaresaṃ⁵ kus. ca dh. uppaj., abyā. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. abyā. dh. nirujjhissanti . . . Āmantā. Y. akus. dh. uppaj. . . (so for akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., t. t. akus. dh. nirujjhissantīti? Catuvokāre³ pañcavokāre³ aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ y. cittaṃ anantarā aggamaggāṃ paṭilabhissanti, tesāṃ t. kus. dh. uppaj., no ca tesāṃ t. akus. dh. nirujjhissanti; itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. uppaj., akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. y. akus. dh. nirujjhissanti . . . Suddhāvāsan uppajjantānaṃ⁴ tesāṃ t. akus. dh. nirujjhissanti, no ca tesāṃ t. kus. dh. uppaj.; itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. akus. ca dh. nirujjhissanti, kus. ca dh. uppaj. Y. y. kus. dh. uppajjittha, t. t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Catuvokāre³ pañcavokāre³ pacchimacittaṃ bhangakkhaṇe tesāṃ t. kus. dh. uppaj., no ca tesāṃ t. abyā. dh. nirujjhissanti; itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. uppaj., abyā. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. nirujjhissanti . . . Suddhāvāsaṃ uppajjantānaṃ⁴ asaṅṅa-

¹ Br. *inserts* tesāṃ.

² Uppaj. *now* = uppajjittha.

³ Br. *omits*.

⁴ Br. *suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne*.

sattānaṃ tesāṃ t. abyā. dh. nirujjhissanti, no ca tesāṃ t. kus. dh. uppaj.; itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. abyā. ca dh. nirujjhissanti, kus. ca dh. uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

12.

i. Yassa kus. dh. uppajjittha, tassa akus. dh. nā nirujjhissantīti? Natthi. Y. v. p. akus. dh. na nirujjhissanti . . . Uppajjittha . . . (so for kus., abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppajjittha, t. t. akus. dh. na nirujjhissantīti? Suddhāvāsaṃ uppajjantānaṃ¹ tesāṃ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ t. akus. dh. na nirujjhissanti; asaññasattānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na nirujjhissanti. Y. v. p. y. akus. dh. na nirujjhissanti . . . Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggasamāgīnaṃ arahantānaṃ y. cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti, tesāṃ t. akus. dh. na nirujjhissanti, no ca tesāṃ t. kus. dh. na uppaj.; asaññasattānaṃ tesāṃ t. akus. ca dh. na nirujjhissanti, kus. ca dh. na uppaj. Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? Nirujjhissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. na nirujjhissanti . . . Uppajjittha . . . (so for akus., abyā.).³

Uppāda-nirodha-vāraṃ niṭṭhitaṃ.⁴

DHAMMAYAMAKAṆ SAMATTAṆ.⁵

¹ Br. suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne.

² Br. omits.

³ Br. inserts: Yo kusalaṃ dhammaṃ bhāveti, so akusalaṃ dhammaṃ pajahatīti? Āmantā. Yo ꣳ. p. akusalaṃ dhammaṃ pajahati, so kusalaṃ dhammaṃ bhāvetīti? Āmantā. Yo kus. dh. na bhāveti, so akus. dh. nappajahatīti? Āmantā. Yo v. p. akus. dh. nappajahati, so kus. dh. bhāvetīti? Āmantā . . . pe . . .

⁴ K. omits.

⁵ Br. substitutes dhammayamakaṃ niṭṭhitaṃ.

X.

[INDRIYAYAMAKAᅇ.

PAᅇᅇATTIVĀRO.

Uddesavāro].¹

Bāvisatindriyāni :

1. cakkhundriyaᅇ.	4. jivhindriyaᅇ.
2. sotindriyaᅇ.	5. kāyindriyaᅇ.
3. ghāᅇindriyaᅇ.	6. manindriyaᅇ.
7. itthindriyaᅇ.	
8. purisindriyaᅇ.	
9. jīvitindriyaᅇ.	
10. sukhindriyaᅇ.	15. saddhindriyaᅇ.
11. dukkhindriyaᅇ.	16. viriyindriyaᅇ. ²
12. somanassindriyaᅇ.	17. satindriyaᅇ.
13. domanassindriyaᅇ.	18. samādhindriyaᅇ.
14. upekkhindriyaᅇ.	19. paᅇᅇindriyaᅇ.
20. anaᅇᅇāᅇāᅇāᅇassāmīᅇindriyaᅇ. ³	
21. aᅇᅇindriyaᅇ.	
22. aᅇᅇātāvindriyaᅇ.	

I.

1. Cakkhu⁴ cakkhundriyaᅇ, cakkhundriyaᅇ cakkhu⁴ ;
2. sotaᅇ sotindriyaᅇ, sotindriyaᅇ sotaᅇ ;
3. ghāᅇaᅇ ghāᅇindriyaᅇ, ghāᅇindriyaᅇ ghāᅇaᅇ ;
4. jivhā jivhindriyaᅇ, jivhindriyaᅇ jivhā ;

¹ Br. *inserts* Namo tassa, etc.

² Br. virindriyaᅇ *always*.

³ K. anaᅇᅇat^o *always*.

⁴ S. cakkhuᅇ.

5. kāyo kāyindriyaṇ, kāyindriyaṇ kāyo ;
6. mano manindriyaṇ, manindriyaṇ mano ;
7. itthī itthindriyaṇ . . . *pe* . . . (so for 8-19) . . .
20. anaññātaññassāmīti¹ anaññātaññassāmītindriyaṇ,¹
anaññātaññassāmītindriyaṇ¹ anaññātaññassāmīti ;¹
21. aññā² aññindriyaṇ, aññindriyaṇ aññā ;²
22. aññātāvī aññātāvindriyaṇ, aññātāvindriyaṇ aññātāvī.

2.

1. Na cakkhu na cakkhund.,³ na cakkhund. na cakkhu ;
2. na sotaṇ na sotind.,³ na sotind. na sotaṇ ;
3. na ghānaṇ na ghānind., na ghānind. na ghānaṇ ;
4. na jivhā na jivhind., na jivhind., na jivhā ;
5. na kāyo na kāyind., na kāyind. na kāyo ;
6. na mano na manind., na manind. na mano .
7. na itthī na itthindriyaṇ . . . *pe* . . . (so for 8-22).

3.

- 1-2. Cakkhu cakkhund., indriyā sotind.
- 1-3. Cakkhu cakkhund., indriyā ghānind . . . *pe* . . .
cakkhu cakkhund. indriyā aññātāvind.
- 2-1. Sotaṇ sotind., indriyā cakkhund. ; . . . *pe* . . . sotaṇ
sotind., indriyā aññātāvind . . . *pe* . . . (so for 3-21) . . .
- 22-1. Aññātāvī aññātāvind., indriyā cakkhund . . . *pe* . . .
indriyā aññindriyaṇ.

4.

- 1-2. Na cakkhu na cakkhund., na indriyā na sotind.
- 1-22. Na cakkhu na cakkhund., na indriyā na ghānind
. . . *pe* . . . na indriyā na aññātāvind.
- 2-1. Na sotaṇ na sotind., na indriyā na cakkhund.
- 2-22. Na sotaṇ na sotind . . . *pe* . . . na indriyā na
aññātāvind . . . (so for 3-21).
- 22-1. Na aññātāvī na aññātāvind., na indriyā na cak-
khund . . . *pe* . . . na indriyā na aññātāvindriyaṇ.

¹ K. anaññat°. *throughout.*² Br. aññaṇ.³ For cakkhundriyaṇ, sotindriyaṇ, etc.

5.

1, 2. Cakkhu indriyaṃ, indriyā cakkhund.;¹ sotaṃ indriyaṃ, indriyā sotind . . . *pe* . . . (so for 3-20).

21. aññā² ind., indriyā aññind;

22. aññātāvī ind., indriyā aññātāvind.

6.

1. Na cakkhu na ind., na indriyā na cakkhund.;³

2. na sotaṃ na ind., na indriyā na sotind.;³

3. na ghānaṃ na ghānind., na indriyā na ghānind.; . . . (so for 4-22).

7.

1, 2. Cakkhu indriyaṃ, indriyā sotind.⁴

1, 3. Cakkhu indriyaṃ, indriyā ghānind.⁴ . . . (so for 1, 4 to 1, 22).

2, 1. Sotaṃ ind., indriyā cakkhund.;⁵ . . . *pe* . . . indriyā aññātāvind⁶ . . . *pe* . . . Sukhaṃ ind., indriyā cakkhund.; . . . *pe* . . . indriyā aññātāvind.

8.

1, 2. Na cakkhu na indriyaṃ, na indriyā na sotind.;⁷

1, 3. na cakkhu na indriyaṃ, na indriyā na ghānind.; . . . *pe* . . .

2, 1. na sotaṃ na indriyaṃ, na indriyā na cakkhund.; . . . *pe* . . .

3, 1. na ghānaṃ na indriyaṃ, na indriyā na ghānindriyaṃ . . . *pe* . . . (so for 4-22).

Uddesavāraṃ niṭṭhitaṃ.

¹ B. and S.: cakkhu.

² Br. S.: aññaṃ always.

³ Br. S. cakkhu, sotaṃ, etc.

⁴ Br. substitutes sotaṃ, ghānaṃ, etc.

⁵ Br. S. have indriyā cakkhu throughout.

⁶ Br. S.: aññātāvī throughout.

⁷ Br. has sotaṃ, ghānaṃ, etc.

[Niddesavāro.]

1.

1. Cakkhu cakkhundriyan ti? Dibbacakkhu paññācakkhu cakkhu, na cakkhund. ; cakkhund. cakkhu ceva¹ cakkhundriyañ ca. Cakkhund. cakkhūti?² Āmantā.

2. Sotaṅ sotindriyaṅ ti? Dibbasotaṅ taṇhāsotaṅ sotaṅ, na sotind. ; sotind. sotañ ceva sotindriyañ ca sotind. sotaṅ ti? Āmantā.

3. Ghānaṅ ghānindriyan ti? Āmantā. Ghānind. ghānan ti? Āmantā . . . (so for 4).

5. Kāyo kāyindriyan ti? Kāyind. ṭhapetvā avaseso kāyo kāyo,⁴ na kāyind. ; kāyind. kāyo ceva kāyindriyañ ca. Kāyind. kāyo ti? Āmantā.

6. Mano manindriyan ti? Āmantā. Manind. mano ti? Āmantā.

7. Itthī itthindriyan ti? No. Itthind. itthī ti? No . . . (so for 8).

9. Jivitaṅ jīvitindriyan ti? Āmantā. Jīvitind. jivitaṅ ti? Āmantā . . . (so for 10 (sukhaṅ), 11 (dukkhaṅ), 12 (somanassaṅ), 13 (domanassaṅ)).

14. Upekkhā upekkhindriyan ti? Upekkhind ṭhapetvā avasesā upekkhā upekkhā, na upekkhind. ; upekkhind. upekkhā ceva upekkhindriyañ ca. Upekkhind. upekkhā ti? Āmantā.

15. Saddhā saddhindriyan ti? Āmantā. Saddhind. saddhā ti? Āmantā . . . (so for 16-22).

2.

1. Na cakkhu na cakkhundriyan ti? Āmantā. Na cakkhund. na⁵ cakkhūti?² Dibbacakkhu paññācakkhu na cakkhund., cakkhu ; cakkhuñ⁶ ca cakkhundriyañ⁷ ca ṭhapetvā avasesā na ceva cakkhu na ca cakkhund.

¹ K. cakkhuñ ceva. S. cakkhuṅ ceva.

² K. S. cakkhun ti.

⁴ Br. S. avasesā.

⁵ Br. omits.

⁶ Br. cakkhuṅ ca.

⁷ S. cakkhu-indriyaṅ.

2. Na sotaj na sotindriyan ti? Āmantā. Na sotind. na sotan ti? Dibbasotaj taḥāsotaj na sotind., sotaj; sotañ ca sotindriyañ ca ṭhapetvā avasesā na ceva sotaj na ca sotind.

3. Na ghānañ na ghānindriyan ti? Āmantā: Na ghānind. na ghānan ti? Āmantā . . . (so for 4).

5. Na kāyo na kāyindriyan ti? Āmantā. Na kāyind. na kāyo ti? Kāyind. ṭhapetvā avaseso¹ kāyo² na kāyind., kāyo; kāyañ ca kāyindriyañ ca ṭhapetvā avasesā na ceva kāyo na ca kāyind.

6. Na mano na manindriyan ti? Āmantā. Na manind. na mano ti? Āmantā.

7. Na itthī na itthindriyan ti? Itthind. na itthī, itthind.; itthiñ ca itthindriyañ ca ṭhapetvā avasesā na ceva itthī na ca itthind. Na itthind. na itthī ti? Itthī na itthind., itthī; itthiñ ca itthindriyañ ca ṭhapetvā avasesā na ceva itthī na ca² itthind. . . . (so for 8).

9. Na jīvitaj na jīvitindriyan ti? Āmantā. Na jīvitind. na jīvitan ti? Āmantā . . . (so for 10-13).

14. Na upekkhā na upekkhindriyan ti? Āmantā. Na upekkhind na upekkhā ti? Upekkhind. ṭhapetvā avasesā upekkhā na upekkhind., upekkhā; upekkhañ ca upekkhind. ca ṭhapetvā avasesā na ceva upekkhā na ca upekkhind.

15. Na saddhā na saddhind. ti? Amantā. Na saddhind. na saddhā ti? Āmantā . . . (so for 16-22).

3.

1, 2. Cakkhu cakkhundriyan ti? Dibbacakkhu paññā-cakkhu cakkhu, na cakkhund.; cakkhund, cakkhu³ ceva cakkhundriyañ ca. Indriyā sotindriyan ti? Sotind. indriyañ ceva sotindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na sotind.

1-3. Cakkhu cakkhund. ti? Dibbacakkhu . . . pe . . . Indriyā ghānind. ti? Ghānind. indriyañ ceva ghānind.

¹ Br. avasesā.

² Br. omits.

³ K. S. cakkhuñ [ñ] throughout.

ca, avasesā indriyā indriyā na ghānind. . . . (so for 1-4 . . . 1-21).

1, 22. Cakkhu cakkhundriyan ti? Dībbacakkhu paññācakkhu cakkhu, na cakkhund.; cakkhund. cakkhuñ ceva cakkhundriyañ ca.

Indriyā aññātāvindriyan ti? Aññātāvind. indriyañ ceva aññātāvindriyañ ca; avasesā indriyā indriyā, n' aññātāvind.

2-1. Sotaṃ sotindriyan ti? Dībbasotaṃ taṇhāsotaṃ sotaṃ, na sotind.; sotind. sotañ ceva sotindriyañ ca. Indriyā cakkhundriyan ti? Cakkhund. indriyañ ceva cakkhundriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na cakkhund. . . . pe . . . (2, 22) sotaṃ sotindriyan ti? Dībbasotaṃ taṇhāsotaṃ sotaṃ, na sotind.; sotind. sotañ ceva sotindriyañ ca. Indriyā aññātāvindriyan ti? Aññātāvind. indriyañ ceva aññindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā n' aññind.

3, 1. Ghānaṃ ghānindriyan ti? Āmantā. Indriyā cakkhundriyan ti? Cakkhund. indriyañ ceva cakkhundriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na cakkhund. . . . pe . . . (3, 22) ghānaṃ ghānindriyan ti? Āmantā. Indriyā aññātāvindriyan ti? Aññātāvind. indriyañ ceva aññātāvindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, n' aññātāvind. . . . (so for 4, 1, etc.; 5, 1, etc.; 6, 1, etc.).

7, 1. Itthī itthindriyan ti? No. Indriyā cakkhund. ti? Cakkhund. indriyañ ceva . . . pe . . .

7, 22. Itthī itthindriyan ti? No. Indriyā aññātāvind. ti? Aññātāvind. indriyañ ceva . . . pe . . . (so for 8-22).

4.

1, 2. Na cakkhu na cakkhundriyan ti? Amantā. Na indriyā na sotindriyan ti? Āmantā . . . (so for 1, 3; 1, 4, etc.).

2, 1. Na sotaṃ na sotindriyan ti? Āmantā. Na indriyā na cakkhund. ti? Āmantā pe . . . (so for 3-6).

7, 1. Na itthī na itthindriyan ti? Āmantā.¹ Na indriyā

¹ Br. has, instead of Āmantā, itthindriyaṃ na itthī, itthindriyaṃ: itthiñ ca itthindriyañ ca ṭhapetvā avasesā na ceva itthī na ca itthindriyaṃ.

na cakkhundriyan ti? Āmantā . . . pe . . .¹ Na indriyā na aññātāvindriyan ti? Āmantā.

Na puriso na purisindriyan ti?² Āmantā. Na indriyā na cakkhundriyan ti? Āmantā . . . pe . . .³ No indriyā n' aññātāvindriyan ti? Āmantā.

9, 1. Na jivitaṃ na jivitindriyan ti? Āmantā. N' indriyā na cakkhundriyan ti? Āmantā . . . pe . . . N'indriyā n'aññātāvindriyan ti? Āmantā . . . (so for 10-22).

5.

1. Cakkhu indriyan ti? Āmantā. Indriyā cakkhundriyan ti? Cakkhund. indriyan ceva cakkhundriyañ ca, avasesā indriyā indriyā,⁴ na cakkhund.

2. Sotaṃ indriyan ti? Āmantā.⁵ Indriyā sotindriyan ti? Sotind. indriyañ ceva sotindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na sotind.

3. Ghānaṃ indriyan ti? Āmantā. Indriyā ghānindriyan ti? Ghānind. indriyañ ceva ghānindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na ghānind. . . . (so for 4).

5. Kāyo indriyan ti? Āmantā.⁶ Indriyā kāyindriyan ti? Kāyind. indriyañ ceva kāyindriyañ ca, avasesā indriyā, indriyā, na kāyind.

6. Mano indriyan ti? Āmantā. Indriyā manindriyan

¹ Br. *inserts* na itthi na itthindriyan ti, and repeats p. 66, n. 1.

² Br. *inserts* purisindriyaṃ na puriso, purisindriyaṃ : purisañ ca purisindriyañ ca ṭhapetvā avasesā na ceva puriso na ca purisindriyaṃ.

³ Br. *inserts* na puriso na purisindriyan ti, and repeats from purisindriyaṃ . . . purisindriyaṃ. Cf. preceding note.

⁴ Br. *omits* the second indriyā throughout.

⁵ Br. *omits* and *inserts* yaṃ sotaṃ indriyaṃ taṃ sotañ ceva indriyañ ca ; avasesaṃ sotaṃ na indriyaṃ.

⁶ Br. *omits* and *inserts* yo kāyo indriyaṃ, so kāyo ceva indriyañ ca, avasesā kāyo na indriyañ.

ti? Manind. indriyañ ceva manindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na manind.

7. Itthī indriyan ti? No. Indriyā itthindriyan ti? Itthind. indriyañ ceva itthindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na itthind. . . . (so for 8).

9. Jivitaṅ indriyan ti? Āmantā. Indriyā jīvitindriyan ti? Jīvitind. indriyañ ceva jīvitindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na jīvitind. . . . (so for 10-13).

14. Upekkhā indriyan ti? Āmantā.¹ Indriyā upekkhindriyan ti? Upekkhind. indriyañ ceva upekkhindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, n'upekkhind.

15. Saddhā indriyan ti? Āmantā. Indriyā saddhindriyan ti? Saddhind. indriyañ ceva saddhindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na saddhind. . . . (so for 16-22).

6.

1. Na cakkhu na indriyan ti? Cakkhu² ṭhapetvā avasesā indriyā na cakkhu,³ indriyā;⁴ cakkhuñ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva cakkhu na ca indriyā. Na indriyā na cakkhundriyan ti? Āmantā.

2. Na sotaṅ na indriyan ti? Sotaṅ ṭhapetvā avasesā indriyā na sotaṅ, indriyā, sotañ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva sotaṅ na ca indriyā. Na indriyā na sotindriyan ti? Āmantā . . . (so for 3, 4).

5. Na kāyo na indriyan ti? *Kāyaṅ ṭhapetvā avasesā indriyā na kāyo, kāyañ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva kāyo na ca indriyā.*⁵ Na indriyā na kāyindriyan ti? Āmantā.

6. Na mano na indriyan ti? Manaṅ ṭhapetvā avasesā indriyā na mano, indriyā; manañ ca indriye ca ṭhapetvā

¹ Br. omits and inserts yā upekkhā indriyaṅ, sā upekkhā ceva indriyañ ca, avasesā upekkhā na indriyaṅ.

² Br. S. cakkhuṅ throughout.

³ Br. omits.

⁴ Br. cakkhundriyā.

⁵ Br. omits * to *, substituting Āmantā.

avasesā na ceva mano na ca indriyā. Na indriyā na manindriyan ti? Āmantā.

7. Na itthī na indriyan ti? Itthiṃ t̥hapetvā avasesā indriyā na itthī, indriyā; itthiṃ ca indriye ca t̥hapetvā avasesā na ceva itthī na ca indriyā. Na indriyā na itthin-driyan ti? Āmantā . . . (so for 8-22).

7.

1, 2. Cakkhu indriyan ti? Āmantā. Indriyā sotin-driyan ti? Sotind. indriyan ceva sotindriyaṃ ca, avasesā indriyā indriyā,¹ na sotind.

1, 3. Cakkhu indriyan ti? Āmantā. Indriyā ghānindriyan ti? Ghānind. indriyaṃ ceva ghānindriyaṃ ca, avasesā indriyā indriyā na ghānind. . . . (so for 1, 4—1, 22).

2, 1. Sotaṃ indriyan ti? Āmantā.² Indriyā cakkhundriyan ti? Cakkhund. indriyaṃ ceva cakkhundriyaṃ ca, avasesā indriyā indriyā, na cakkhund. . . . pe . . . (so for 2, 3; 2, 4, etc. So also for 3 and 4).

5, 1. Kāyo indriyan ti? Āmantā.³ Indriyā cakkhund. ti? Cakkhund. indriyaṃ ceva cakkhund. ca, avasesā indriyā indriyā, na cakkhund. . . . pe⁴ . . . (so for 5, 2, etc., to 5, 21).

5, 22. Indriyā aññātāvind. ti? Aññātāvind. indriyaṃ ceva aññātāvind. ca, avasesā indriyā indriyā, na aññātāvind. . . . (so for 6).

7, 1. Itthī indriyan ti? No. Indriyā cakkhund. ti? Cakkhund. indriyaṃ ceva . . . pe . . . (so for 7, 2 to 22; so also for 8).

¹ Br. omits the second indriyā throughout.

² Br. omits, inserting yaṃ sotaṃ indriyaṃ, taṃ sotaṃ ceva indriyaṃ ca, avasesaṃ sotaṃ na indriyaṃ.

³ Br. S. omits, substituting (Br.): Yo kāyo indriyaṃ, so kāyo ceva indriyaṃ ca; avasesā kāyo na indriyaṃ. (S.): Yo kāyo indriyaṃ, so indriyaṃ ceva kāyo ca; avasesā kāyo na indriyā.

⁴ Br. as in n. 4; S. here follows Br.

9, 1. Jivitaṃ indriyaṃ ti? Āmantā. Indriyā cakkhund. ti? Cakkhund. indriyaṃ ceva . . . *pe* . . . (so for 10 to 13).

14, 1. Upekkhā indriyaṃ ti? Āmantā.¹ Indriyā cakkhund. ti? Cakkhund. indriyaṃ ceva . . . *pe* . . . (so for 15-22).

8.

1, 2. Na cakkhu na indriyaṃ ti? Cakkhuṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na cakkhu, indriyā; cakkhuṃ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva cakkhu no ca indriyā. Na indriyaṃ na sotindriyaṃ ti? Āmantā.

1, 3. Na cakkhu na indriyaṃ ti? Cakkhuṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na cakkhu, indriyā; cakkhuṃ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva cakkhu na ca indriyā. * Na indriyā na ghānindriyaṃ ti? Āmantā . . . *pe* . . .

1, 22. Na cakkhu na indriyaṃ ti? Cakkhuṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na cakkhu, indriyā cakkhuṃ na indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva cakkhu na ca indriyā.* Na indriyā na aññātāvindriyaṃ ti? Āmantā.

2, 1. Na sotaṃ na indriyaṃ ti? Sotaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na sotaṃ, indriyā; sotaṃ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva sotaṃ no ca indriyā. Na indriyā na cakkhundriyaṃ ti? Āmantā . . . *pe* . . . Na sotaṃ na indriyaṃ ti? Sotaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na sotaṃ, indriyā; sotaṃ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā . . . *pe* . . . Na indriyā na aññātāvindriyaṃ ti? . . . *pe* . . . (so for 3-22).

[Niddesavāraṃ niṭṭhitaṃ.]

Paṇṇattivāraṃ niṭṭhitaṃ.

¹ Br. S. omit and insert (Br.): Yā upekkhā indriyaṃ, sū upekkhā ceva indriyaṃ ca; avasesā upekkhā na indriyaṃ. (S.): Yā upekkhā indriyā, sā indriyaṃ ceva upekkhindriyaṃ ca; avasesā upekkhā na indriyaṃ.

* to * Br. omits.

[PAVATTIVĀRO

Uppādavāro.]

1.

1. Yassa cakkhund. uppajjati, tassa sotind. uppajjatīti? Sacakkhukānaṃ asotakānaṃ uppajjantānaṃ,¹ tesāṃ cakkhund. uppajjati, no ca tesāṃ sotind. uppajjati; sacakkhukānaṃ sasotakānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhund. ca uppajjati, sotind. ca uppajjati. Yassa vā pana sotind. uppajjati, tassa cakkhund. uppajjatīti? Sasotakānaṃ acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ sotind. uppajjati, no ca tesāṃ cakkhund. uppajjati; sasotakānaṃ sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ sotindriyaṃ ca uppajjati, cakkhundriyaṃ ca uppajjati.

Yassa cakkhund. uppajjati, tassa ghānind. uppajjatīti? Sacakkhukānaṃ aghānakānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhund. uppajjati, no ca tesāṃ ghānind. uppajjati; sacakkhukānaṃ saghānakānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhundriyaṃ ca uppajjati, ghānindriyaṃ ca uppajjati. Y. v. p. ghānind. uppajjati, tassa cakkhund. uppajjatīti? Saghānakānaṃ acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ ghānind. uppajjati, no ca tesāṃ cakkhund. uppajjati; saghānakānaṃ sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ ghānindriyaṃ ca uppajjati, cakkhundriyaṃ ca uppajjati.²

Yassa cakkhund. uppaj., tassa itthind. uppajjatīti? Sacakkhukānaṃ na itthīnaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhund. uppaj.; no ca tesāṃ itthind. uppaj.; sacakkhukānaṃ itthīnaṃ uppajjantīnaṃ tāsāṃ cakkhundriyaṃ ca uppaj.; itthindriyaṃ ca uppaj. Y. v. p. itthind. uppaj., tassa cakkhund. uppajjatīti? Acakkhukānaṃ³ itthīnaṃ³ uppajjantīnaṃ tesāṃ itthind. uppaj., no ca tāsāṃ cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṃ³ itthīnaṃ³ uppajjantīnaṃ tāsāṃ itthindriyaṃ ca uppaj., cakkhundriyaṃ ca uppaj. Yassa cakkhund. uppaj., tassa purisind. uppajjatīti?

¹ Br. K. upappajjantānaṃ *throughout*.

² *There should presumably be . . . pe . . . here for 1, 4; 1, 5; 1, 6.*

³ Br. *inverts order*.

Sacakkhukānaṃ na-purisānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhund. . . . *pe* . . . Y. v. p. purisind. uppaj. . . . tassa cakkhund. uppajjatīti? Acakkhukānaṃ¹ purisānaṃ¹ uppajjantānaṃ tesāṃ purisind. . . . *pe* . . . Yassa cakkhund. uppaj., tassa jīvitind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppaj. . . . Acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ jīvitind. . . . *pe* . . . Yassa cakkhund. uppaj., tassa somanassind. uppajjatīti? Sacakkhukānaṃ vinā somanassena uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhund. uppaj., no ca tesāṃ somanassind. uppaj., sacakkhukānaṃ somanassena uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhundriyaṃ ca uppaj., somanassindriyaṃ ca uppaj. Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Āmantā. Yassa cakkhund. uppaj., tassa upekkhind. uppajjatīti? Sacakkhukānaṃ vinā upekkhāya uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhund. uppaj., no ca tesāṃ upekkhind. uppaj.; sacakkhukānaṃ upekkhāya uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhundriyaṃ ca uppaj., upekkhindriyaṃ ca uppaj. Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Acakkhukānaṃ¹ upekkhāya¹ uppajjantānaṃ tesāṃ upekkhind. uppaj., no ca tesāṃ cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṃ¹ upekkhāya¹. uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . . Yassa cakkhund. uppaj., tassa saddhind. uppajjatīti? Sacakkhukānaṃ vinā² saddhāya² uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhund. uppaj., no ca tesāṃ saddhind. uppaj.; sacakkhukānaṃ saddhāya³ uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . . Y. v. p. saddhind. uppaj. . . . Acakkhukānaṃ saddhāya⁴ uppajjantānaṃ tesāṃ saddhind. uppaj., no ca tesāṃ cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṃ saddhāya⁵ uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . . Yassa cakkhund. uppaj., tassa paññind. uppajjatīti? Sacakkhukānaṃ vinā⁶. ñāṇena⁷ uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhund. uppaj., no ca tesāṃ paññind. uppaj.; sacakkhukānaṃ ñāṇena⁸ uppajjantānaṃ

¹ Br. *inverts order*.² Br. *substitutes* ahetakānaṃ.³ Br. *substitutes* sahetukānaṃ.⁴ Br. *has* sahetukānaṃ acakkhukānaṃ.⁵ Br. *has* sahetukānaṃ sacakkhukānaṃ.⁶ Br. *omits*.⁷ Br. ñāṇavippayuttānaṃ.⁸ Br. ñāṇasampayuttānaṃ.

tesaṃ . . . pe . . . Y. v. p. paññind. uppaj. . .¹ Acakkhukānaṃ nāṇena² uppajjantānaṃ tesaṃ paññind. uppaj., no ca tesaṃ cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṃ nāṇena² uppajjantānaṃ tesaṃ . . . pe . . . Yassa cakkhund. uppaj., tassa manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . Sacittakānaṃ acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesaṃ manind. uppaj., no ca tesaṃ cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesaṃ . . . pe . . .³

.

Yassa ghānind. uppaj., tassa itthind⁴ uppajjatīti? Saghānakānaṃ na-itthīnaṃ uppajjantānaṃ tesaṃ ghānind. uppaj., no ca tesaṃ itthind.⁵ uppaj.; saghānakānaṃ itthīnaṃ⁶ uppajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyaṃ ca uppaj., itthindriyaṃ⁷ ca uppaj. Y. v. p. itthind.⁷ uppaj. . . . Aghānakānaṃ⁸ itthīnaṃ⁸ uppajjantānaṃ tesaṃ⁹ itthind.⁵ uppaj., no ca tesaṃ⁹ ghānind. uppaj.; saghānakānaṃ⁸ itthīnaṃ⁸ uppajjantānaṃ tesaṃ⁹ itthindriyaṃ⁵ ca uppaj., ghānindriyaṃ ca uppaj. Yassa ghānind. uppaj., tassa purisind.¹⁰ uppajjatīti? Saghānakānaṃ na-purisānaṃ¹⁰ uppajjantānaṃ tesaṃ ghānind. uppaj. no ca tesaṃ purisind.¹¹ uppaj.; saghānakānaṃ purisānaṃ¹² uppajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyaṃ ca uppaj., purisindriyaṃ¹³ ca uppaj. Y. v. p. purisind.¹⁰ uppaj. . . . Aghānakānaṃ⁸ purisānaṃ⁸ uppajjantānaṃ tesaṃ purisind.¹⁰ uppaj., no ca tesaṃ ghānind.

¹ Br. inserts nāṇasampayuttānaṃ.

² Br. omits.

³ No pe . . . in any of the versions indicates the hiatus here. On manindriyaṃ here see p. 77, n. 10.

⁴ S. substitutes upekkhindriyaṃ.

⁵ S. substitutes upekkhindriyaṃ.

⁶ S. substitutes upekkhāya.

⁷ S. substitutes upekkhindriyaṃ.

⁸ Br. inverts order.

⁹ S. tesaṃ.

¹⁰ S. substitutes saddhind.

¹¹ S. substitutes vinā saddhāya.

¹² S. substitutes saddhāya.

¹³ S. substitutes saddhindriyaṃ.

uppaj. ; saghānakānaṃ¹ purisānaṃ^{1 2} uppajjantānaṃ tesāṃ purisindriyaṃ³ ca uppaj., ghānindriyaṃ ca uppaj.

Yassa ghānind. uppaj., tassa jīvitind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppaj. . . . Aghānakānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ jīvitind. uppaj. . . . *pe* . . .

Yassa ghānind. uppaj., tassa somanassind. uppajjatīti? Saghānakānaṃ vinā somanassena uppajjantānaṃ tesāṃ ghānind. uppaj., no ca tesāṃ somanassind. uppaj.; saghānakānaṃ somanassena uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . . Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Aghānakānaṃ¹ somanassena¹ uppajjantānaṃ tesāṃ somanassind. uppaj., no ca tesāṃ ghānind. uppaj.; saghānakānaṃ¹ somanassena¹ uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . .

Yassa ghānind. uppaj, tassa upekkhind. uppajjatīti? Saghānakānaṃ vinā upekkhāya uppajjantānaṃ tesāṃ^{*} ghānind. uppaj., no va tesāṃ upekkhind. uppaj.; saghānakānaṃ upekkhāya uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . . Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Aghānakānaṃ¹ upekkhāya¹ uppajjantānaṃ tesāṃ . . . (*as in preceding reply*).

Yassa ghānind. uppaj.; tassa saddhind. uppajjatīti? Saghānakānaṃ vinā⁴ saddhāya⁴ uppajjantānaṃ tesāṃ ghānind. uppaj., no ca tesāṃ saddhind. uppaj.; saghānakānaṃ saddhāya⁵ uppajjantānaṃ tesāṃ : . . . Y. v. p. saddhind. uppaj. . . . ⁶Aghānakānaṃ saddhāya⁷ uppajjantānaṃ tesāṃ saddhind. uppaj., no ca tesāṃ ghānind. uppaj.;⁶ saghānakānaṃ saddhāya⁷ uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . .

Yassa ghānind. uppaj., tassa paññind. uppajjatīti? Saghānakānaṃ vinā⁸ ñānena⁸ uppajjantānaṃ tesāṃ ghānind. uppaj., no ca tesāṃ paññind. uppaj.;

¹ Br. *inverts order*.

² S. *substitutes* saddhāya.

³ S. *saddhindriyaṃ*.

⁴ Br. *substitutes* ahetukānaṃ.

⁵ Br. *substitutes* sahetukānaṃ.

⁶ Br. *inserts* sahetukānaṃ.

⁷ Br. *omits*.

⁸ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaṃ.

saghānakānaṃ nāṇena¹ uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . .
 Y. v. p. paññind. uppaj., tassa ghānind. uppajjatīti?²
 Aghānakānaṃ nāṇena² uppajjantānaṃ tesāṃ paññind. uppaj.,
 no ca tesāṃ ghānind. uppaj.;² saghānakānaṃ nāṇena³
 uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . . Yassa
 ghānind. uppaj., tassa manind. uppajjatīti? Āmantā.
 Y. v. p. manind. uppaj. . . . Sacittakānaṃ aghānakānaṃ
 uppajjantānaṃ tesāṃ manind. uppaj., no ca tesāṃ ghanind.
 uppaj.; saghānakānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . .⁴

.

Yassa itthind. uppaj., tassa purisind. uppajjatīti? No.
 Y. v. p. purisind. uppaj., tassa itthind. uppajjatīti? No.

Yassa itthind. uppaj. . . . Āmantā.

Yassa vā pana jīvitind. uppaj. . . . Na-itthīnaṃ uppaj-
 jantānaṃ tesāṃ jīvitind. uppaj., no ca tesāṃ itthind. uppaj.;
 itthīnaṃ uppajjantānaṃ tāsāṃ . . . *pe* . . .

Yassa itthind. uppaj., tassa somanassind. uppajjatīti?
 Itthīnaṃ vinā somanassena uppajjantānaṃ tāsāṃ itthind.
 uppaj., no ca tāsāṃ somanassind. uppaj.; itthīnaṃ soman-
 assena uppajjantānaṃ tāsāṃ . . . *pe* . . . Y. v. p. soman-
 assind. uppaj. . . . Na-itthīnaṃ somanassena⁵ uppaj-
 jantānaṃ tesāṃ somanassind. uppaj., no ca tesāṃ itthind.
 uppaj.; itthīnaṃ somanassena⁶ uppajjantānaṃ tāsāṃ
 . . . *pe* . . .

Yassa itthind. uppaj., tassa
 upekkhind. uppajjatīti? Itthīnaṃ vinā upekkhāya uppaj-
 jantānaṃ tāsāṃ itthind. uppaj., no ca tāsāṃ upekkhind.
 uppaj.; itthīnaṃ upekkhāya uppajjantānaṃ tāsāṃ . . . *pe* . . .
 Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Na-itthīnaṃ upekkhāya⁶
 uppajjantānaṃ tesāṃ upekkhind. uppaj., no ca tesāṃ
 itthind. uppaj.; itthīnaṃ⁶ upekkhāya⁶ uppajjantānaṃ tāsāṃ

¹ Br. *substitutes* nāṇasampayuttakānaṃ.

² Br. *inserts* nāṇasampayuttānaṃ.

³ Br. *omits*.

⁴ *Supply always the 'twin' terms, as e.g. p. 74, l. 2. No*
pe . . . in any of the versions indicates the hiatus.

⁵ Br. *somanassena na itthīnaṃ.*

⁶ Br. *inverts order.*

. . . *pe* Yassa itthind. uppaj., tassa saddhind. uppajjatīti? Itthīnaṃ vinā¹ saddhāya¹ uppaj-jantīnaṃ tāsāṃ itthind. uppaj., no ca tāsāṃ saddhind. uppaj.; itthīnaṃ saddhāya² uppajjantīnaṃ tāsāṃ itthindriyaṃ ca uppaj.; saddhindriyaṃ ca uppaj. Y. v. p. saddhind. uppaj. . . . Na-itthīnaṃ saddhāya³ uppajjantānaṃ⁴ tesāṃ saddhind. uppaj., no ca tesāṃ itthind. uppaj.; ⁵itthīnaṃ saddhāya⁶ uppajjantīnaṃ tāsāṃ . . . *pe* . . .

Yassa itthind. uppaj., tassa paññind. uppajjatīti? Itthīnaṃ vinā nāṇena⁷ uppajjantīnaṃ tāsāṃ itthind. uppaj., no ca tāsāṃ paññind. uppaj.; itthīnaṃ nāṇena⁸ uppajjantīnaṃ tāsāṃ . . . *pe* . . . Y. v. p. paññind. uppaj. . . . Na-itthīnaṃ nāṇena⁹ uppajjantānaṃ tesāṃ paññind. uppaj., no ca tesāṃ itthind. uppaj.; itthīnaṃ nāṇena⁹ uppajjantīnaṃ tāsāṃ . . . *pe* . . .

Yassa itthind. uppaj., tassa manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Sacittakānaṃ na-itthīnaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ manind. uppaj., no ca tesāṃ itthind. uppaj.; sacittakānaṃ⁶ itthīnaṃ uppajjantīnaṃ tesāṃ . . . *pe* . . .

.

Yassa purisind. uppaj., tassa jīvitind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppaj. . . . Na-purisānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ jīvitind. uppaj., no ca tesāṃ purisind. uppaj.; purisānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ . . .

Yassa purisind. uppaj., tassa somanassind. uppajjatīti? Purisānaṃ vinā somanassena uppajjantānaṃ tesāṃ purisind. uppaj., no ca tesāṃ somanassind. uppaj.; purisānaṃ somanassena uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . . Y. v. p.

¹ Br. *substitutes* ahetukānaṃ.

² Br. *substitutes* sahetukānaṃ.

³ Br. *has* sahetukānaṃ na itthīnaṃ.

⁴ K. upapajjantīnaṃ.

⁵ Br. *inserts* sahetukānaṃ.

⁶ Br. *omits*.

⁷ Br. *substitutes* nāṇavippayuttānaṃ.

⁸ Br. *substitutes* nāṇasampayuttānaṃ.

⁹ Br. nāṇasampayuttānaṃ na-itthīnaṃ.

somanassind. uppaj. . . . Na-purisānaṃ somanassena¹ uppajjantānaṃ tesāṃ somanassind. uppaj., no ca tesāṃ purisind. uppaj.; purisānaṃ somanassena¹ uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . . Yassa purisind. uppaj., tassa upekkhind. uppajjatīti? Purisānaṃ vinā upekkhāya uppajjantānaṃ tesāṃ purisind. uppaj., no ca tesāṃ upekkhind. uppaj.; purisānaṃ upekkhāya uppajjantānaṃ tesāṃ . . . Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Na-purisānaṃ upekkhāya¹ uppajjantānaṃ tesāṃ upekkhind. uppaj., no ca tesāṃ purisind. uppaj.; purisānaṃ¹ upekkhāya¹ uppajjantānaṃ tesāṃ. Yassa purisind. uppaj., tassa saddhind. uppajjatīti? Purisānaṃ vinā² saddhāya² uppajjantānaṃ tesāṃ purisind. uppaj., no ca tesāṃ saddhind. uppaj.; purisānaṃ saddhāya³ uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . . Y. v. p. saddhind. uppaj. . . . Na-purisānaṃ saddhāya⁴ uppajjantānaṃ tesāṃ saddhind. uppaj., no ca tesāṃ purisind. uppaj.; purisānaṃ saddhāya⁵ uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . . Yassa purisind. uppaj., tassa paññind. uppajjatīti? Purisānaṃ vinā⁶ ñāṇena⁶ uppajjantānaṃ tesāṃ purisind. uppaj., no ca tesāṃ paññind. uppaj., purisind. ñāṇena⁷ uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . . Y. v. p. paññind. uppaj. . . . Na-purisānaṃ ñāṇena⁸ uppajjantānaṃ tesāṃ paññind. uppaj.; no ca tesāṃ purisind. uppaj.; purisānaṃ ñāṇena⁹ uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . . Yassa purisind. uppaj., tassa manind.¹⁰ uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . .

¹ Br. *inverts order*.

² Br. *substitutes ahetukānaṃ*.

³ Br. *substitutes sahetukānaṃ*.

⁴ Br. *sahetukānaṃ na-purisānaṃ*.

⁵ Br. *sahetukānaṃ purisānaṃ*.

⁶ Br. *substitutes ñāṇavippayuttānaṃ*.

⁷ Br. *substitutes ñāṇasampayuttānaṃ*.

⁸ Br. *ñāṇasampayuttānaṃ na-purisānaṃ*.

⁹ Br. *ñāṇasampayuttānaṃ purisānaṃ*.

¹⁰ *It is curious that manindriyaṃ should, here and after, function for indriyas 20-22 (v. p. 61; 73 ff.).*

Na-purisānaṃ sacittakānaṃ¹ uppajjantānaṃ tesāṃ manind. uppaj. no ca tesāṃ purisind. uppaj.; purisind. uppajjantānaṃ tesāṃ . . .

Yassa jīvitind. uppaj., tassa somanassind. uppajjatīti? Vinā somanassena uppajjantānaṃ pavatte somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe *nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ* tesāṃ jīvitind. uppaj., no ca tesāṃ somanassind. uppaj.; somanassena uppajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ jīvitindriyaṃ ca uppaj., somanassindriyaṃ ca uppaj. Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Āmantā.

Yassa jīvitind. uppaj., tassa upekkhind. uppajjatīti? Vinā upekkhāya uppajjantānaṃ pavatte upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe *nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ* tesāṃ jīvitind. uppaj., no ca tesāṃ upekkhind. uppaj.; upekkhāya uppajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ jīvitindriyaṃ . . . upekkhindriyaṃ ca uppaj. Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Āmantā.

Yassa jīvitind. uppaj., tassa saddhind. uppajjatīti? Vinā² saddhāya² uppajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe *nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ* tesāṃ jīvitind. uppaj., no ca tesāṃ saddhind. uppaj.; saddhāya³ uppajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ jīvitindriyaṃ . . . saddhindriyaṃ ca uppaj. Y. v. p. saddhind. uppaj. . . . Āmantā.

Yassa jīvitind. uppaj., tassa paññind. uppajjatīti? Vina⁴ ñāṇena⁴ uppajjantānaṃ pavatte⁵ ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe *nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ* tesāṃ jīvitind. uppaj., no ca tesāṃ paññind. uppaj.; ñāṇena uppajjantānaṃ ñāṇasampayuttacittassa⁴ uppādakkhaṇe tesāṃ . . . pe . . .

¹ Br. sacittakānaṃ na purisānaṃ.

* * * Br. omits.

² Br. substitutes ahetukānaṃ.

³ Br. substitutes sahetukānaṃ.

⁴ Br. substitutes ñāṇavippayuttānaṃ.

⁵ S. omits.

⁶ Br. ñāṇasampāyuttānaṃ upapajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayuttacittassa, etc.

Y. v. p. paññind. uppaj. . . . Āmantā.

Yassa jīvitind. uppaj., tassa manind. uppajjatīti? Nirodhasamāpānānaṃ¹ asaññasattānaṃ¹ tesāṃ jīvitind. uppaj., no ca tesāṃ manind. uppaj., sacittakānaṃ uppajjantānaṃ pavatte cittaassa uppādakkhaṇe tesāṃ . . . pe . . . Y. v. p. manind. uppaj. Āmantā.

Yassa somanassind. uppaj., tassa upekkhind. uppajjatīti? No. Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . No.

Yassa somanassind. uppaj. tassa saddhind. uppajjatīti? *Somanassena vinā saddhāya uppajjantānaṃ* pavatte somanassasampayutta - saddhāvippayuttacittaassa uppādakkhaṇe tesāṃ somanassind. uppaj., no ca tesāṃ saddhind. uppaj.,² somanassasampayutta-saddhāsampayuttacittaassa uppādakkhaṇe tesāṃ somanassindriyaṃ ca uppaj., saddhindriyaṃ ca uppaj. Y. v. p. saddhind. uppaj. . . . Saddhāya³ vinā

somanassena uppajjantānaṃ pavatte saddhāsampayutta-somanassavippayuttacittaassa uppādakkhaṇe tesāṃ saddhind. uppaj., no ca tesāṃ somanassind. uppaj.;² saddhāsampayutta-somanassasampayuttacittaassa uppādakkhaṇe tesāṃ . . . pe . . .

Yassa somanassind. uppaj., tassa paññind. uppajjatīti? Somanassena vinā⁴ ñāṇena⁴ uppajjantānaṃ pavatte somanassasampayutta-ñāṇavippayuttacittaassa uppādakkhaṇe tesāṃ somanassind. uppaj., no ca tesāṃ paññind. uppaj.;⁵ somanassasampayutta-ñāṇasampayuttacittaassa uppādakkhaṇe tesāṃ . . . pe . . .

Y. v. p. paññind. uppaj. . . . Ñāṇena⁶ vinā somanassena uppajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayutta-somanassavippayuttacittaassa uppādakkhaṇe tesāṃ paññind. uppaj., no ca

¹ Br. substitutes acittakānaṃ upapajjantānaṃ.

* * Br. omits.

² Br. inserts somanassena upapajjantānaṃ pavatte.

³ Br. substitutes sahetukānaṃ.

⁴ Br. substitutes ñāṇavippayuttānaṃ.

⁵ Br. inserts somanassena ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ pavatte.

⁶ Br. substitutes ñāṇasampayuttānaṃ.

tesaḥ somanassind. uppaj.,¹ nāṇasampayuttasomanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāḥ . . . pe . . .

Yassa somanassind. uppaj., tassa manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . Sacittakānaḥ vinā somanassena uppajjantānaḥ pavatte somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāḥ manind. uppaj., no ca tesāḥ somanassind. uppaj.; somanassena uppajjantānaḥ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāḥ . . . pe . . .

Yassa upekkhind. uppaj., tassa saddhind. uppajjatīti? Upekkhāya vinā² saddhāya² uppajjantānaḥ pavatte upekkhāsampayutta-saddhavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāḥ upekkhind. uppaj., no ca tesāḥ saddhind. uppaj.;³ upekkhāsampayutta - saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāḥ . . . pe . . . Y. v. p. saddhind. uppaj. . . . Saddhāya⁴ vinā upekkhāya uppajjantānaḥ pavatte saddhāsampayutta - upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāḥ saddhind. uppaj., no ca tesāḥ upekkhind. uppaj.;⁵ saddhāsampayutta - upekkhāsampayutta - cittassa uppādakkhaṇe tesāḥ . . . pe . . .

Yassa upekkhind. uppaj., tassa paññind. uppajjatīti? Upekkhāya vinā⁶ nāṇena⁶ uppajjantānaḥ pavatte upekkhāsampayutta - nāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāḥ upekkhind. uppaj., no ca tesāḥ paññind. uppaj.;⁷ upekkhāsampayutta - nāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāḥ . . . pe . . . Y. v. p. paññind. uppaj. . . . Nāṇena⁸

¹ Br. *inserts* nāṇasampayuttānaḥ somanassena upapajjantānaḥ pavatte.

² Br. *substitutes* ahetukānaḥ.

³ Br. *inserts* upekkhāya sahetukānaḥ upapajjantānaḥ pavatte.

⁴ Br. *substitutes* sahetukānaḥ.

⁵ Br. *inserts* sahetukānaḥ upekkhāya upāpajjantānaḥ pavatte.

⁶ Br. *substitutes* nāṇavippayuttānaḥ.

⁷ Br. *inserts* upekkhāya nāṇasampayuttānaḥ upapajjantānaḥ pavatte.

⁸ Br. nāṇasampayuttānaḥ.

vinā upekkhāya uppajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayutta-
upekkhāvippayuttacittassa¹ uppādakkhaṇe tesāṃ paññind.
uppaj.; no ca tesāṃ upekkhind. uppajjati;¹ ñāṇasampa-
yutta-upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ . . .
pe . . . Yassa upekkhind. uppaj., tassa
manind. uppajjati? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj.
. . . Sacittakānaṃ vinā upekkhāya uppajjantānaṃ pavatte
upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ manind.
uppaj., no ca tesāṃ upekkhind. uppaj.; upekkhāya uppaj-
jantānaṃ pavatte upekkhāsampayuttacittassa uppādak-
khaṇe tesāṃ . . . *pe* . . . Yassa saddhind.
uppaj., tassa paññind. uppajjati? Saddhāya² vinā²
ñāṇena² uppajjantānaṃ pavatte saddhāsampayutta-ñāṇa-
vippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ saddhind. uppaj.,
no ca tesāṃ paññind. uppaj.;³ saddhāsampayutta-ñāṇa-
sampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ . . . *pe* . . .
Y. v. p. paññind. uppaj. . . . Āmantā. . .
Yassa saddhind. uppaj., tassa manind. uppajjati?
Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj., tassa saddhind. uppaj-
jati? Sacittakānaṃ vinā⁴ saddhāya⁴ uppajjantānaṃ
pavatte saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ
manind. uppaj., no ca tesāṃ saddhind. uppaj.; saddhāya⁵
uppajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādak-
khaṇe tesāṃ . . . *pe* . . . Yassa paññind.
uppaj., tassa manind. uppajjati? Āmantā. Y. v. p.
manind. uppaj. . . . Sacittakānaṃ vinā⁶ ñāṇena⁶ uppaj-
jantānaṃ pavatte ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe
tesāṃ manind. uppaj.; no ca tesāṃ paññind. uppaj.;
ñāṇena⁷ uppajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayuttacittassa
uppādakkhaṇe tesāṃ . . . *pe* . . .

¹ Br. *inserts* ñāṇasampayuttānaṃ upekkhāya upapaj-
jantānaṃ pavatte.

² Br. *substitutes* sahetukānaṃ ñāṇavippayuttānaṃ.

³ Br. *inserts* sahetukānaṃ ñāṇasampayuttānaṃ upapaj-
jantānaṃ pavatte.

⁴ Br. *substitutes* ahetukānaṃ.

⁵ Br. sahetukānaṃ.

⁶ Br. ñāṇavippayuttānaṃ.

⁷ Br. ñāṇasampayuttānaṃ.

ii. Yattha cakkhund. uppaj., tattha sotind. uppajjatīti? Āmantā. Yattha vā pana sotind. uppaj., tattha cakkhund. uppajjatīti? Āmantā. Yattha cakkhund. uppaj., tattha ghānind. uppajjatīti? Rūpāvacare tattha cakkhund. uppaj., no ca tattha ghānind. uppaj.; kāmāvacare tattha cakkhundriyañ ca uppaj., ghānindriyañ na uppaj. Y.¹ v. p. ghānind. uppaj. . . . Āmantā.

.

Yattha cakkhund. uppaj., tattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppajjatīti? Rūpāvacare tattha cakkhund. uppaj., no ca tattha purisind. uppaj., kāmāvacare tattha cakkhundriyañ . . . purisindriyañ ca uppaj. Y. v. p. purisind. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha cakkhund. uppaj., tattha jīvitind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppaj. . . . Arūpe² asaññasatte² tattha jīvitind. uppaj. no ca tattha cakkhund. uppaj.; pañcavokāre tattha jīvitindriyañ . . . cakkhundriyañ ca uppaj.

Yattha cakkhund. uppaj., tattha somanassind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha cakkhund. uppaj., tattha upekkhind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Arūpe tattha upekkhind. uppaj., no ca tattha cakkhund. uppaj.; pañcavokāre tattha upekkhindriyañ . . . cakkhundriyañ ca uppaj.

Yattha cakkhund. uppaj., tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. . . . uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Arūpe tattha manind. uppaj., no ca tattha cakkhund. uppaj.; pañcavokāre tattha . . . *pe* . . .

Yattha ghānind. uppaj., tattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. purisind. uppaj. . . . Yattha ghānind. uppaj., tattha jīvitind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppaj., tattha ghānind. uppajjatīti? Rūpāvacare arūpāvacare tattha jīvitind. uppaj., no ca tattha ghānind. uppaj.; kāmāvacare tattha jīvitindriyañ . . . *pe* . . .

¹ = Yattha.

² Br. *inverts order*.

Yattha ghānind. uppaj., tattha somanassind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. uppaj. Rūpāvacare tattha somanassind. uppaj., no ca tattha ghānind. uppaj.; kāmāvacare tattha somanassindriyaṃ . . . pe . . .

Yattha ghānind. uppaj., tattha upekkhind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Rūpāvacare arūpāvacare tattha upekkhind. uppaj.; no ca tattha ghānind. uppaj.; kāmāvacare tattha upekkhindriyaṃ . . . pe . . .

Yattha ghānind. uppaj., tattha saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Rūpāvacare arūpāvacare tattha manind. uppaj., no ca t. ghānind. uppaj.; kāmāvacare t. manindriyaṃ . . . pe . . .

Yattha itthind. uppaj., tattha purisind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. purisind. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha itthind. . . . pe . . . purisind. uppaj., t. jīvitind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppaj. . . . Rūpāvacare¹ t. jīvitind. uppaj., no ca t. purisind. uppaj.; kāmāvacare tattha jīvitindriyaṃ . . .

Yattha purisind. uppaj., t. somanassind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Rūpāvacare t. somanassind. uppaj., no ca t. purisind. uppaj.; kāmāvacare t. somanassindriyaṃ . . .

Yattha purisind. uppaj., t. upekkhind. *uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Rūpāvacare arūpāvacare t. upekkhind. uppaj., no ca t. purisind. uppaj.; kāmāvacare t. upekkhindriyaṃ ca . . .

Yattha purisind. uppaj.,* t. saddhind. . . . paññind. . . . manind.² uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj., t. purisind. uppajjatīti? Rūpāvacare arūpāvacare t. manind. uppaj., no ca t. purisind. uppaj.; kāmāvacare t. manindriyaṃ ca uppaj., purisindriyaṃ ca uppaj.

Yattha jīvitind. uppaj., t. somanassind. uppajjatīti? Asaññasatte t. jīvitind. uppaj., no ca t. somanassind. uppaj.;

¹ Br. inserts arūpāvacare.

* * K. omits.

² All three versions agree in placing manindriyaṃ here, where it is out of its place according to the list on p. 61.

. . .¹ pañcavokāre t. jīvitindriyañ . . . somanassindriyañ
a uppaj. Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha jīvitind. uppaj., t. upekkhind. . . .
pe . . . saddhind. paññind. manind.² uppajjatīti? Asañña-
atte t. jīvitind. uppaj., no ca t. manind. uppaj.; catuvo-
kāre pañcavokāre t. jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. manind.
uppaj., t. jīvitind. uppajjatīti. Āmantā.

Tattha somanassind. uppaj., t. upekkhind. . . . *pe* . . .
saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjatīti? Āmantā.
Y. v. p. manind. uppaj. . . . Āmantā.

Tattha upekkhind. uppaj., t. somanassind. . . . *pe* . . .
paññind. . . . manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p.
manind. uppaj. . . . Āmantā. Yattha

saddhind. uppaj., t. paññind. . . . *pe*³ . . . manind. uppaj-
jatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha paññind. uppaj., t. manind. uppaj-
jatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Āmantā.

iii. Yassa yattha cakkhund. uppaj., tassa tattha sotind.
uppajjatīti? Sacakkhukānaṃ asotakānaṃ uppajjantānaṃ
tesaṃ tattha cakkhund. uppaj., no ca tesaṃ tattha sotind.
uppaj.; sacakkhukānaṃ sasotakānaṃ uppajjantānaṃ tesaṃ
tattha cakkhundriyañ ca uppaj., sotindriyañ ca uppaj.
Yassa vā pana yattha sotind. uppaj., tassa tattha cak-
khund. uppajjatīti? Sasotakānaṃ acakkhukānaṃ uppaj-
jantānaṃ tesaṃ tattha sotind. uppaj., no ca tesaṃ tattha
cakkhund. uppaj.; sasotakānaṃ sacakkhukānaṃ uppaj-
jantānaṃ tesaṃ tattha sotindriyañ ca uppaj., cakkhun-
driyañ ca uppaj.

Y. y. cakkhund. uppaj.,
t. t. ghānind. uppajjatīti? Sacakkhukānaṃ aghānakānaṃ
uppajjantānaṃ tesaṃ t. cakkhund. uppaj., no ca t. t.
ghānind. uppaj.; sacakkhukānaṃ saghānakānaṃ uppaj-
jantānaṃ t. t. cakkhundriyañ ca uppaj., ghānindriyañ ca
uppaj. Y. v. p. y. ghānind. uppaj., t. t. cakkhund. uppaj-

¹ Br. S. insert catuvokāre.

² See n. 2, p. 83.

³ Br. S. insert uppajjatīti? Āmantā. Yattha vā pana
paññindriyaṃ uppajjati, tattha saddhindriyaṃ uppajjatīti?
Āmantā. Yattha saddhindriyaṃ uppajjati, tattha . . .

jatīti? Saghānakānaṃ acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. ghānind. uppajjati, no ca t. t. cakkhund. uppaj.; saghānakānaṃ sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ t. t. ghānindriyañ ca . . .

Y. y. cakkhund. uppajjati, tassa t. na-itthind. uppajjatīti? Sacakkhukānaṃ na-itthīnaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ tattha cakkhund. uppaj., no ca t. t. itthind. uppaj.; sacakkhukānaṃ itthīnaṃ uppajjantānaṃ tāsāṃ tattha cakkhund. . . . itthindriyañ ca uppaj. Y. v. p. y. itthind. uppaj. . . . Acakkhukānaṃ¹ itthīnaṃ¹ uppajjantānaṃ tāsāṃ t. itthind. uppaj., no ca tāsāṃ t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṃ¹ itthīnaṃ¹ uppajjantānaṃ tesāṃ t. cakkhundriyañ ca . . . Y. y. cakkhund.

uppaj. tassa t. purisind. uppajjatīti? Sacakkhukānaṃ napurisānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. cakkhund. uppaj., no ca tesāṃ t. purisind. uppaj.; sacakkhukānaṃ purisānaṃ uppajjantānaṃ t. t. cakkhundriyañ ca . . . uppaj. Y. v. p. y. purisind. uppaj. . . . Acakkhukānaṃ¹ purisānaṃ¹ uppajjantānaṃ tesāṃ t. purisind. uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṃ¹ purisānaṃ¹ uppajjantānaṃ t. t. purisindriyañ ca . . .

Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. jīvitind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppaj. . . . Acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ t. t. jīvitind. uppaj.; no ca t. t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ t. t. jīvitindriyañ² ca uppaj., cakkhund.² ca uppaj.

Y. y. cakkhund. uppaj. t. t. somanassind. uppajjatīti? Sacakkhukānaṃ vinā somanassena uppajjantānaṃ tesāṃ t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppaj.; sacakkhukānaṃ somanassena uppajjantānaṃ t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppaj., t. t. cakkhund. uppajjatīti? *Acakkhukānaṃ somanassena uppajjantānaṃ t. t. somanassind. uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṃ somanassena uppajjantānaṃ t. t. cakkhundriyañ . . . uppaj.*

Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. upek-

¹ Br. *inverts order*.

² K. *wrongly inverts order of these phrases*.

* * Br. *omits*.

khind. uppajjatīti? Sacakkhukānaṃ vinā upekkhāya uppajantānaṃ tesāṃ t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. upekkhind. uppaj.; sacakkhukānaṃ upekkhāya uppajantānaṃ t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppaj. . . . Acakkhukānaṃ¹ upekkhāya¹ uppajantānaṃ tesāṃ t. upekkhind. uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṃ¹ upekkhāya¹ uppajantānaṃ t. t. upekkhindriyañ ca . . .

Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. saddhind. uppajjatīti? Sacakkhukānaṃ vinā² saddhāya² uppajantānaṃ tesāṃ t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. saddhind. uppaj.; sacakkhukānaṃ saddhāya³ uppajantānaṃ t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. saddhind. uppaj. . . .⁴ Acakkhukānaṃ saddhāya⁵ uppajantānaṃ tesāṃ t. saddhind. uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.;⁴ sacakkhukānaṃ saddhāya⁵ uppajantānaṃ t. t. saddhindriyañ ca . . .

Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. paññind. uppajjatīti? Sacakkhukānaṃ vinā⁶ ñāṇena⁶ uppajantānaṃ tesāṃ t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. paññind. uppaj.; sacakkhukānaṃ ñāṇena⁷ uppajantānaṃ t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. paññind. uppaj. . . .⁸ Acakkhukānaṃ ñāṇena⁵ uppajantānaṃ tesāṃ t. paññind. uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.;⁸ sacakkhukānaṃ ñāṇena⁵ uppajantānaṃ t. t. paññindriyañ ca . . . Y. y. cakkhund. uppaj., tassa t. manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj. . . . Acakkhukānaṃ⁹ sacittakānaṃ⁹ uppajantānaṃ tesāṃ t. manind. uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṃ uppajantānaṃ t. t. manindriyañ ca . . . Y. y. ghānind. uppaj.,

¹ Br. *inverts order*.

² Br. *substitutes* ahetukānaṃ.

³ Br. *substitutes* sahetukānaṃ.

⁴ Br. *inserts* sahetukānaṃ.

⁵ Br. *omits*.

⁶ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaṃ.

⁷ Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaṃ.

⁸ Br. *inserts* ñāṇasampayuttānaṃ.

⁹ Br. S. *invert order*.

t. t. itthind. uppajjatiti? Saghānakānaṃ na-itthīnaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. ghānind. uppaj.; no ca t. t. itthind. uppaj.; saghānakānaṃ itthīnaṃ uppajjantīnaṃ tāsāṃ t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. itthind. uppaj. . . . Aghānakānaṃ¹ itthīnaṃ¹ uppajjantīnaṃ tāsāṃ tattha itthind. uppajjati, no ca tāsāṃ t. ghānind. uppaj.; saghānakānaṃ itthīnaṃ¹ uppajjantīnaṃ tāsāṃ t. itthindriyaṃ ca . . . Y. y. ghānind. uppaj., tassa t. purisind.

uppajjatiti? Saghānakānaṃ na-purisānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. ghānind. uppaj., no ca tesāṃ t. purisind. uppaj.; saghānakānaṃ purisānaṃ uppajjantānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. purisind. uppaj. . . . Aghānakānaṃ¹ purisānaṃ¹ uppajjantānaṃ tesāṃ t. purisind. uppaj., no ca t. t. ghānind uppaj.; saghānakānaṃ¹ purisānaṃ¹ uppajjantānaṃ t. t. purisindriyaṃ ca . . . Y. y. ghānind.

uppaj., t. t. jīvitind. uppajjatiti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppaj. . . . Aghānakānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. ghānind. uppaj.; saghānakānaṃ uppajjantānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca.

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. somanassind. uppajjatiti? Saghānakānaṃ vinā somanassena uppajjantānaṃ tesāṃ t. ghānind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppaj.; saghānakānaṃ somanassena. uppajjantānaṃ tesāṃ t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppaj. . . . Aghānakānaṃ¹ somanassena¹ uppajjantānaṃ tesāṃ t. somanassind. uppaj., no ca t. t. ghānind. uppaj.; saghānakānaṃ¹ somanassena¹ uppajjantānaṃ t. t. somanassindriyaṃ ca . . .

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. upekkhind. uppajjatiti? Saghānakānaṃ vinā upekkhāya uppajjantānaṃ tesāṃ t. ghānind. uppaj., no ca t. t. upekkhind. uppaj.; saghānakānaṃ upekkhāya uppajjantānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppaj. . . . Aghānakānaṃ¹ upekkhāya¹ uppajjantānaṃ tesāṃ t. upekkhind. uppaj., no ca t. t. ghānind. uppaj., saghānakānaṃ¹ upekkhāya¹ uppajjantānaṃ t. t. upekkhindriyaṃ ca . . .

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. saddhind.

¹ Br. *inverts order.*

uppajjatīti? Saghānakānaṃ vinā¹ saddhāya¹ uppaj-
jantānaṃ tesāṃ t. ghānind. uppaj., no ca t. t. saddhind.
uppaj.; saghānakānaṃ saddhāya² uppajjantānaṃ t. t. ghān-
indriyañ ca . . . Y. v. p. y. saddhind. uppaj. . . .³
Aghānakānaṃ saddhāya⁴ uppajjantānaṃ tesāṃ t. saddhind.
uppaj.; no ca t. t. ghānind. uppaj.;³ saghānakānaṃ
saddhāya⁴ uppajjantānaṃ t. t. saddhindriyañ ca . . .

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. paññind. uppaj-
jatīti? Saghānakānaṃ vinā⁵ ñāṇena⁵ uppajjantānaṃ tesāṃ
t. ghānind. uppaj., no ca t. t. paññind. uppaj.; saghāna-
kānaṃ ñāṇena⁶ uppajjantānaṃ t. t. ghānindriyañ ca . . .
Y. v. p. y. paññind. uppaj. . . .⁷ Saghānakānaṃ⁸ vinā⁹
ñāṇena⁴ uppajjantānaṃ tesāṃ tattha ghānind¹⁰ uppaj., no
ca t. t. paññind.¹¹ uppajjati;⁷ saghānakānaṃ ñāṇena⁴
uppajjantānaṃ t. t. paññindriyañ ca . . .

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. manind. uppajjatīti? Āmantā.
Y. v. p. y. manind. uppaj. . . . Sacittakānaṃ aghāna-
kānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. manind. uppaj., no ca t. t.
ghānind. uppaj.; saghānakānaṃ uppajjantānaṃ t. t.
manindriyañ ca . . . Y. y. itthind. uppaj.,

t. t. purisind. uppajjatīti? No. Y. v. p. y. purisind.
uppaj. . . . No. Y. y. itthind. uppaj., t. t.

jīvitind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppaj.
. . . . Na-itthīnaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. jīvitind. uppaj.,
no ca t. t. itthind. uppaj.; itthīnaṃ uppajjantānaṃ tāsāṃ t.
jīvitindriyañ ca . . . Y. y. itthind. uppaj.,

¹ Br. *substitutes* ahetukānaṃ.

² Br. *substitutes* sahetukānaṃ.

³ Br. *inserts* sahetukānaṃ.

⁴ Br. *omits*.

⁵ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaṃ.

⁶ Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaṃ.

⁷ Br. *inserts* ñāṇasampayuttānaṃ.

⁸ Br. S. *substitute* aghānakānaṃ.

⁹ Br. S. *omit*.

¹⁰ Br. S. *substitute* paññind.

¹¹ Br. S. *substitute* ghānind.

t. t. somanassind . . . pe¹ . . . upekkhind. . . saddhind.
 . . . paññind. . . uppajjatīti? Itthīnaṇṇaṇṇa² vinā² ñāṇena²
 uppajjantānaṇṇaṇṇa tāsayaṇṇa t. itthind. uppaj., no ca tāsanaṇṇa t.
 paññind. uppaj.; itthīnaṇṇaṇṇa³ ñāṇena³ uppajjantānaṇṇaṇṇa tāsayaṇṇa t.
 itthindriyaṇṇa ca . . . Y. v. p. y. paññind. uppaj. . . .
 Na-itthīnaṇṇa⁴ ñāṇena⁴ uppajjantānaṇṇaṇṇa tāsayaṇṇa t. paññind.
 uppaj., no ca tāsayaṇṇa t. itthind. uppaj.; itthīnaṇṇa⁵ ñāṇena⁵
 uppajjantānaṇṇaṇṇa tāsayaṇṇa t. paññindriyaṇṇa ca . . .
 Y. y. itthind. uppaj., t. t. manind. uppajjatīti? Āmantā.
 Y. v. p. y. manind. uppaj. . . . Sacittakānaṇṇaṇṇa na-itthīnaṇṇaṇṇa
 uppajjantānaṇṇaṇṇa tāsayaṇṇa t. manind. uppaj., no ca t. t. itthind.
 uppaj.; itthīnaṇṇaṇṇa uppajjantānaṇṇaṇṇa tāsayaṇṇa t. manindriyaṇṇa ca
 . . . Y. y. purisind. uppaj., t. t. jīvitind.
 uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppaj. . . .
 Na-purisānaṇṇaṇṇa uppajjantānaṇṇaṇṇa tāsayaṇṇa t. jīvitind. uppaj., no
 ca t. t. purisind. uppaj.; purisānaṇṇaṇṇa uppajjantānaṇṇaṇṇa t. t.
 jīvitindriyaṇṇa ca . . . Y. y. purisind. uppaj.,
 t. t. somanassind. . . . pe⁶ . . . upekkhind. . . saddhind.
 . . . paññind. uppajjatīti? Purisānaṇṇaṇṇa vinā² ñāṇena²
 uppajjantānaṇṇaṇṇa tāsayaṇṇa t. purisind. uppaj., no ca t. t. paññind.
 uppaj.; purisānaṇṇaṇṇa ñāṇena³ uppajjantānaṇṇaṇṇa t. t. purisin-

¹ So K. Br. S. here give the pairs: itthind.-somanassind.; itthind.-upekkhind.; itthind.-saddhind., in full. The qualifying phrases are: itthīnaṇṇaṇṇa vinā somanassena upapajjantānaṇṇa; itthīnaṇṇaṇṇa somanassena upap^o; somanassena na-itthīnaṇṇaṇṇa, somanassena itthīnaṇṇa; so for the second pair. In the third pair: itthīnaṇṇaṇṇa ahetukānaṇṇaṇṇa [S. vinā saddhāya] upapajjantānaṇṇaṇṇa, itthīnaṇṇaṇṇa sahetukānaṇṇaṇṇa [S. saddhāya]; sahetukānaṇṇaṇṇa na-itthīnaṇṇaṇṇa [S. saddhāya]; sahetukānaṇṇaṇṇa itthīnaṇṇaṇṇa [S. saddhāya].

² Br. substitutes ñāṇavippayuttānaṇṇaṇṇa.

³ Br. substitutes ñāṇasampayuttānaṇṇaṇṇaṇṇa.

⁴ Br. substitutes ñāṇasampayuttānaṇṇaṇṇaṇṇa na-itthīnaṇṇaṇṇa.

⁵ Br. substitutes ñāṇasampayuttānaṇṇaṇṇaṇṇa itthīnaṇṇaṇṇa.

⁶ Br. S. give the pairs: purisind.-somanassind; -upekkhind., -saddhind in full. The qualifying phrases are analogous to those in the itthind. pairs above.

driyañ ca . . . Y. v. p. y. paññind. uppaj. . . Na-purisānaṃ ñāṇena¹ uppajjantānaṃ tesāṃ t. paññind. uppaj., no ca t. t. purisind. uppaj.;² purisānaṃ ñāṇena³ uppajjantānaṃ t. t. paññindriyañ ca . . . Y. y.

purisind. uppaj., t. t. manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj. . . Sacittakānaṃ na-purisānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. manind. uppaj., no ca t. t. purisind. uppaj.; purisānaṃ uppajjantānaṃ t. t. manindriyañ ca . . .

Y. y. jīvitind. uppaj. t. t. somanassind. uppajjatīti? *Vinā somanassena uppajjantānaṃ pavatte somanassa vip̐payuttacittassa uppādakkhaṇe⁴ tesāṃ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppaj.; somanassena uppajjantānaṃ pavatte somanassa sampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. jīvitind. ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppaj. . . Āmantā. Y. y. jīvitind.

uppaj., t. t. upekkhind. uppajjatīti? Vinā upekkhāya uppajjantānaṃ pavatte upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. upekkhind. uppaj.; upekkhāya uppajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. jīvitind. ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppaj. . . Āmantā.

Y. y. jīvitind. uppaj., t. t. saddhind. uppajjatīti? Vinā saddhāya⁵ uppajjantānaṃ pavatte saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. saddhind. uppaj.; saddhāya⁵ uppajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttacittassa, uppādakkhaṇe t. t. jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. y. saddhind. uppaj. . . Āmantā.

Y. y. jīvitind. uppaj., t. t.* paññind. uppajjatīti? Vinā ñāṇena⁶ uppajjantānaṃ pavatte ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ³ tesāṃ t. jīvitind. uppaj.,

¹ Br. ñāṇasampayuttānaṃ na purisānaṃ.

² Br. *inserts* ñāṇasampayuttānaṃ.

³ Br. *omits*.

* * K. *omits, with* pe . . . *only*.

⁴ S. *inserts* asaññasattānaṃ.

⁵ Br. *substitutes* ahetukānaṃ, sahetukānaṃ *respectively*.

⁶ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaṃ.

no ca t. t. paññind. uppaj.; ñāṇena¹ uppajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. jīvitindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. paññind. uppaj. . . . Āmantā.

Y. y. jīvitind. uppaj., t. t. manind. uppajjati? Acittakānaṃ² uppajjantānaṃ tesāṃ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. manind. uppaj.; sacittakānaṃ uppajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe t. t. jīvitindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppaj. . . . Āmantā.

Y. y. somanassind. uppaj., t. t. upekkhind. uppajjati? No. Y. v. p. y. upekkhind. uppaj. . . . No.

Y. y. somanassind. uppaj., t. t. saddhind. uppajjati? Somanassena vinā* saddhāya uppajjantānaṃ pavatte somanassasampayutta - saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t. somanassind. uppaj., no ca t. t. saddhind. uppaj.; somanassena uppajjantānaṃ pavatte somanassasampayutta-saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. somanassindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. saddhind. uppaj. . . . v. p. y. saddhind. uppaj. . . . Saddhāya³ vinā somanassena uppajjantānaṃ pavatte saddhāsampayutta - somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. saddhind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppaj., somanassena uppajjantānaṃ pavatte saddhāsampayutta-somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. saddhindriyaṃ ca . . . Y. y. somanassind. uppaj., t. t. paññind. uppajjati? Somanassena vinā⁴* ñāṇena⁴ uppajjantānaṃ pavatte somanassasampayutta - ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. somanassind. uppaj., no ca t. t. paññind. uppaj.; somanassena ñāṇena¹ uppajjantānaṃ pavatte somanassasampayutta - ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. somanassindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. paññind. uppaj., t. t. . . . Nāṇena¹ vinā somanassena uppajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayutta-somanassavippayuttacittassa

¹ Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaṃ.

² S. *substitutes* "asaññasattānaṃ."

* * K. *omits*. Br. *omits words before* pavatte.

³ Br. Sahetukānaṃ.

⁴ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaṃ.

uppādakkhaṇe t. t. paññind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppaj.; ñāṇena¹ somanassena uppajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayutta - somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. paññindriyaṃ ca . . . Y. y. somanassind. uppaj., t. t. manind. uppajjati? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj. . . . Sacittakānaṃ vinā somanassena uppajjantānaṃ pavatte somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t. manind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppaj.; somanassena uppajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manindriyaṃ ca . . . Y. y. upekkhind. uppaj., t. t. saddhind. *uppajjati? Upekkhāya vinā saddhāya² uppajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayutta-saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t. upekkhindriyaṃ uppaj., no ca t. t. saddhind. uppaj.; upekkhāya saddhāya² uppajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayutta-saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. upekkhindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. saddhind. uppaj. . . . Saddhāya³ vinā upekkhāya uppajjantānaṃ pavatte saddhāsampayutta - upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. saddhind. uppaj., no ca t. t. upekkhind. uppaj.; saddhāya³ upekkhāya uppajjantānaṃ pavatte saddhāsampayutta - upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. saddhind. ca. . . . Y. y. upekkhind. uppaj., t. t. paññind.* uppajjati? Upekkhāya vinā⁴ ñāṇena⁴ uppajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayutta-ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t. upekkhind. uppaj., no ca t. t. paññind. uppaj.; upekkhāya ñāṇena¹ uppajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayutta-ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. upekkhindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. paññind. uppaj. . . . Ñāṇena¹ vinā upekkhāya uppajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayutta-upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. paññind. uppaj.,

¹ Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaṃ.

* * K. *omits*.

² Br. *substitutes* ahetukānaṃ, sahetukānaṃ *respectively*.

³ Br. sahetukānaṃ.

⁴ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaṃ.

no ca t. t. upekkhind. uppaj.; ñāṇena¹ upekkhāya uppajantānaṃ pavatte ñāṇasampayutta-upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. paññindriyaṃ ca . . .

Y. y. upekkhind. uppaj., t. t. manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj. . . . Sacittakānaṃ vinā upekkhāya uppajantānaṃ pavatte upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t. manind. uppaj., no ca t. t. upekkhind. uppaj.; upekkhāya uppajantānaṃ pavatte upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manindriyaṃ ca . . .

Y. y. saddhind. uppaj., t. t. paññind. uppajjatīti? Saddhāya² vinā ñāṇena² uppajantānaṃ pavatte saddhāsampayuttañāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t. saddhind. uppaj., no ca t. t. paññind. uppaj.; saddhāya³ ñāṇena³ uppajantānaṃ pavatte saddhāsampayutta-ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. saddhindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. paññind. uppaj. . . . Āmantā.

Y. y. saddhind. uppaj., t. t. manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj. . . . Sacittakānaṃ vinā⁴ saddhāya⁴ uppajantānaṃ pavatte saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manind. uppaj., no ca t. t. saddhind. uppaj.; saddhāya⁵ uppajantānaṃ *pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe* t. t. manindriyaṃ ca . . .

Y. y. paññind. uppaj., t. t. manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj. . . . Sacittakānaṃ vinā⁶ ñāṇena⁶ uppajantānaṃ pavatte ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manind. uppaj., no ca t. t. paññind. uppaj.; ñāṇena¹ uppajantānaṃ pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manindriyaṃ ca . . .

¹ Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaṃ.

² Br. *substitutes* sahetukānaṃ ñāṇavippayuttānaṃ.

³ Br. *substitutes* sahetukānaṃ ñāṇasampayuttānaṃ.

⁴ Br. *substitutes* ahetukānaṃ.

⁵ Br. *substitutes* sahetukānaṃ.

* * K. *omits*.

⁶ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaṃ.

2.

i. Yassa cakkhund. na uppajjati, tassa satind. na uppajjati? Acakkhukānaṃ sasotakānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhund. na uppajjati, no ca tesāṃ sotind. na uppajjati; sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ asotakānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhundriyaṃ ca na uppajjati, sotindriyaṃ ca¹ na uppajjati. Yassa vā pana sotind. na uppajjati, tassa cakkhund. na uppajjati? Asotakānaṃ sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ sotind. na uppajjati, no ca tesāṃ cakkhund. na uppajjati; sabbesaṃ cavantānaṃ asotakānaṃ acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ sotindriyaṃ ca na uppajjati, cakkhundriyaṃ ca na uppajjati. Y. cakkhund. na uppaj., t. ghānind. na uppajjati? . . . Acakkhukānaṃ saghānakānaṃ . . . Y. v. p. ghānind. na uppaj. . . (*as for preceding pair*).

Yassa cakkhund. na uppaj., tassa itthind. na uppajjati? Acakkhukānaṃ itthīnaṃ uppajjantānaṃ tāsaṃ cakkhund. na uppaj., no ca tāsaṃ itthind. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ itthīnaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhundriyaṃ ca na uppaj., itthindriyaṃ ca na uppaj. Y. v. p. itthind. na uppaj. . . Na-itthīnaṃ sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ itthind. na uppaj. no ca tesāṃ cakkhund. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ na-itthīnaṃ acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ itthindriyaṃ ca . . . (*So for cakkhund. purisind.*)

Yassa cakkhund. na uppaj., tassa jīvitind. na uppajjati? Acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhund. na uppaj., no ca tesāṃ jīvitind. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ tesāṃ cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. jīvitind. na uppaj. . . Āmantā.

Yassa cakkhund. na uppaj., tassa somanassind. * na uppajjati? Āmantā. Y. v. p. somanassind. na uppaj. . . Vinā somanassena sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ somanassind. na uppaj., no ca tesāṃ cakkhund. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ vinā somanassena acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ somanassindriyaṃ

¹ S. sotindriyaṃ ca.

* * (p. 95) K. omits.

ca . . . Yassa cakkhund. na uppaj., tassa upekkhind. na uppajjati? Acakkhukānaṃ upekkhāya uppajantānaṃ tesāṃ cakkhund. na uppaj., no ca tesāṃ upekkhind. na uppaj., sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ vinā upekkhāya uppajantānaṃ tesāṃ cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. upekkhind. na uppaj. . . . Vinā upekkhāya sacakkhukānaṃ . . . (as for somanassind).

Yassa cakkhund. na uppaj., tassa saddhind. na uppajjati? Acakkhukānaṃ sahetukānaṃ uppajantānaṃ tesāṃ cakkhund. na uppaj., no ca t. saddhind. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ vinā saddhāya¹ uppajantānaṃ t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. saddhind. na uppaj. . . . Vinā saddhāya¹ sacakkhukānaṃ uppajantānaṃ t. saddhind. na uppaj., no ca t. cakkhund. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ vinā saddhāya acakkhukānaṃ uppajantānaṃ t. saddhindriyaṃ ca . . .

Yassa cakkhund.* na uppaj., tassa paññind. na uppajjati? Acakkhukānaṃ ñāṇena² uppajantānaṃ tesāṃ cakkhund. na uppaj., no ca t. paññind. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ vinā³ ñāṇena³ uppajantānaṃ t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. paññind. na uppaj. . . .⁴ Sacakkhukānaṃ vinā⁵ ñāṇena⁵ uppajantānaṃ tesāṃ paññind. na uppaj., no ca t. cakkhund. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ⁴ acakkhukānaṃ vinā⁵ ñāṇena⁵ uppajantānaṃ t. paññindriyaṃ ca . . .

Yassa cakkhund. na uppaj., tassa manind. na uppajjati? Acakkhukānaṃ sacittakānaṃ uppajantānaṃ tesāṃ cakkhund. na uppajjati, no ca t. manind. na uppaj., sabbesaṃ cavantānaṃ acittakānaṃ acakkhukānaṃ⁶ uppajantānaṃ tesāṃ cakkhundriyaṃ ca na uppaj., manindriyaṃ ca na uppaj. Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa ghānind. na uppaj., tassa itthind. na uppajjati? Aghānakānaṃ itthīnaṃ uppajantānaṃ tāsāṃ

¹ Br. ahetukānaṃ. * * See p. 94 * *.

² Br. substitutes ñāṇasampayuttānaṃ.

³ Br. substitutes ñāṇavippayuttānaṃ.

⁴ Br. inserts Ñāṇavippayuttānaṃ.

⁵ Br. omits.

⁶ Br. K. omit.

ghānind. na uppaj., no ca tāsayaṃ itthind. na uppaj.;
 sabbesayaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ na-itthīnaṃ uppajjan-
 tānaṃ tesāṃ ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. itthind. na
 uppaj. . . . Na-itthīnaṃ saghānakānaṃ uppajjantānaṃ
 tesāṃ itthind. na uppaj., no ca t. ghānind. na uppaj.;
 sabbesayaṃ cavantānaṃ itthīnaṃ aghānakānaṃ uppajjantānaṃ
 t. itthindriyaṃ ca . . .

Yassa ghānind na
 uppaj., tassa purisind. na uppajjatitī? (*Answer as for
 itthind.*) . . .

Yassa ghānind. na uppaj.,
 tassa jīvitind. na uppajjatitī? . . . (*as for itthind.*)

Y. v. p. jīvitind. na uppaj., tassa ghānind. na uppajjatitī?
 Āmantā.

Yassa ghānind. na uppaj., tassa
 somanassind.¹ * . . . pe . . . upekkhind. . . . saddhind.*

. . . paññind. na uppajjatitī? Aghānakānaṃ nāṇena²
 uppajjantānaṃ tesāṃ ghānind. na uppaj., no ca t. pañ-
 ñind. na uppaj.; sabbesayaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ vinā³

nāṇena³ uppajjantānaṃ tesāṃ ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p.
 paññind. na uppaj. . . .⁴ Saghānakānaṃ vinā⁵ nāṇena⁶

uppajjantānaṃ tesāṃ paññind. na uppaj., no ca t. ghānind.
 na uppaj.; sabbesayaṃ cavantānaṃ⁴ aghānakānaṃ vinā⁶

nāṇena⁵ uppajjantānaṃ t. paññindriyaṃ ca . . .

Yassa ghānind. na uppaj., tassa manind. na uppajjatitī?
 Aghānakānaṃ sacittakānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ ghānind.

na uppaj., no ca t. manind. na uppaj.; sabbesayaṃ cavan-
 tānaṃ acittakānaṃ uppajjantānaṃ t. ghānindriyaṃ ca . . .

Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa itthind. na uppaj., tassa purisind. na uppajjatitī?
 Purisānaṃ⁶ uppajjantānaṃ tesāṃ itthind. na uppaj., no ca

tesāṃ purisind. na uppaj., sabbesayaṃ cavantānaṃ na-itthīnaṃ

¹ * * Br. S. give these three pairs in full, the replies being
 analogous to the foregoing pairs where cakkhund. replacess
 ghānind.

² Br. substitutes nāṇasampayuttānaṃ.

³ Br. substitutes nāṇavippayuttānaṃ.

⁴ Br. inserts nāṇavippayuttānaṃ.

⁵ Br. omits.

⁶ S. substitutes na-itthīnaṃ.

na-purisānaṃ uppajjantānaṃ t. itthindriyaṃ ca . . . Y. v. p. purisind. na uppaj. . . Itthīnaṃ uppajjantīnaṃ tāsāṃ purisind. na uppaj., no ca tāsāṃ itthind. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ na-itthīnaṃ¹ na-purisānaṃ¹ uppajjantānaṃ tesāṃ purisindriyaṃ ca . . .

Yassa itthind.*uppaj., tassa jīvitind. na uppajjati? Na-itthīnaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ itthind. na uppaj., no ca t. jīvitind. na uppaj., sabbesaṃ cavantānaṃ t. itthindriyaṃ ca . . . Y. v. p. jīvitind. na uppaj. . . Āmantā.

Yassa itthind. na uppaj., tassa somanassind. . . upekkhind. . . saddhind. . . paññind. . . manind. uppajjati? (*Answers analogous to those for these terms coupled with cakkhund.*)

Yassa purisind. uppaj., tassa jīvitind. na uppajjati? (*Answer as for itthind.-jīvitind.*)

Yassa purisind. na uppaj., tassa somanassind. na uppajjati? * Na-purisānaṃ somanassena uppajjantānaṃ tesāṃ purisind. na uppaj., no ca tesāṃ somanassind. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ na-purisānaṃ vinā somanassena uppajjantānaṃ tesāṃ purisind. ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppaj. . . Vinā somanassena purisānaṃ tesāṃ somanassind. na uppaj., no ca t. purisind. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ vinā somanassena na-purisānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ . . .

Yassa purisind. na uppaj., tassa upekkhind. na uppajjati? . . . (*as for previous pair*).

Yassa purisind. na uppaj., tassa saddhind. na uppajjati? . . . (*as for previous pair, Br. substituting, as before, sahetukānaṃ, ahētukānaṃ for saddhāya, vinā saddhāya, respectively*).

Yassa purisind. na uppaj., tassa paññind. na uppajjati? Na-purisānaṃ ñānena² uppajjantānaṃ tesāṃ purisind. na uppaj., no ca t. paññind. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ na-purisānaṃ vinā³ ñānena³ uppajjantānaṃ tesāṃ purisindriyaṃ ca . . .

¹ Br. *inverts order*.

* * K. *omits*; Br. S. *give in full*.

² Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaṃ.

³ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaṃ.

Y. v. p. paññind. na uppaj. . . . ¹Purisānaṅ vinā² ñāṇena² uppajjantānaṅ tesāṅ paññind. na uppaj., no ca t. purisind. na uppajjati; sabbesaṅ cavantānaṅ¹ na-purisānaṅ vinā² ñāṇena² uppajjantānaṅ t. paññindriyañ ca . . .

Yassa purisind. na uppaj., tassa manind. na uppajjatīti? Na-purisānaṅ sacittakānaṅ uppajjantānaṅ tesāṅ purisind. na uppaj., no ca t. manind. na uppaj.; sabbesaṅ cavantānaṅ acittakānaṅ uppajjantānaṅ t. purisind. ca . . .

Y. v. p. manind. uppaj. . . . Āmantā.

Yassa jīvitind. na uppaj., tassa somanassind. * na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. na uppaj. . . .

Vinā somanassena uppajjantānaṅ pavatte somanassa-vippayuttacittassa uppādakkhaṇe † t. somanassind. † na uppaj., no ca t. jīvitind. na uppaj.; sabbesaṅ cavantānaṅ pavatte cittassa bhangakkhaṇe t. somanassind. ca . . .

Yassa jīvitind. na uppaj., tassa upekkhind. na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. na uppaj. . . . Vinā upekkhāya uppajjantānaṅ pavatte upekkhavippayuttacittassa uppādakkhaṇe³ tesāṅ upekkhind. na uppaj., no ca t. jīvitind. na uppaj.; sabbesaṅ cavantānaṅ pavatte cittassa bhangakkhaṇe t. upekkhind. ca . . .

Yassa jīvitind. na uppaj., tassa saddhind. na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. saddhind. na uppaj. . . . Vinā saddhāya uppajjantānaṅ pavatte saddhavippayuttacittassa . . . (as for somanassind-jīvitind. Br. substituting ahetukānaṅ for vinā saddhāya).

Yassa jīvitind. na uppaj., tassa * paññind. na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. paññind. na uppaj. . . . Vinā⁴ ñāṇena⁴ uppajjantānaṅ pavatte ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṅ paññind. na uppaj., no ca t. jīvitind. na uppaj.; sabbesaṅ

¹ Br. inserts ñāṇavippayuttānaṅ.

² Br. omits.

* * K. omits.

† † S. omits, and substitutes nirodhasamāpannānaṅ asaññasattānaṅ tesāṅ somanassindriyaṅ.

³ S. inserts nirodhasamāpaññānaṅ asaññasattānaṅ.

⁴ Br. substitutes ñāṇavippayuttānaṅ.

cavantānaṃ pavatte cittassa bhangakkhaṇe t. paññindriyaṃ ca . . .

Yassa jīvitind. na uppaj., tassa manind. na uppajjati? Āmantā. Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Nirodhasamāpanānaṃ¹ asaññasattānaṃ¹ tesāṃ maṇind. na uppaj., no ca t. jīvitind. na uppaj.; sabbesāṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhangakkhaṇe t. manindriyaṃ ca . . .

Yassa somanassind. na uppaj., tassa upekkhind. na uppajjati? Vinā² somanassena² upekkhāya uppajjantānaṃ pavatte somanassavippayutta-upekkhāsampayutta-cittassa uppādakkaṇe tesāṃ somanassind. na uppaj., no ca t. upekkhind. na uppaj.; sabbesāṃ cavantānaṃ² pavatte² cittassa bhangakkhaṇe somanassavippayutta-upekkhāvippayutta-cittassa uppādakkaṇe nirodhasamāpanānaṃ asaññasattānaṃ t. somanassindriyaṃ ca . . . Y. v. p. upekkhind. na uppaj. . . . Vinā² ūpekkhāya² somanassena uppajjantānaṃ . . . (*as in previous reply, inverting order of somanassa, upekkhā*).

Yassa somanassind. *uppaj., tassa saddhind. na uppajjati? Vinā somanassena saddhāya uppajjantānaṃ pavatte . . . (*as for somanassa-upekkhā, Br. substituting sahetukānaṃ for saddhāya, as before*).

Yassa somanassind. na uppaj., tassa paññind. na uppajjati? Vinā somanassena ñāṇasampayuttānaṃ uppajjantānaṃ pavatte . . . (*as for somanassa-upekkhā*).

Yassa somanassind. na uppaj., tassa manind. na uppajjati? Vinā somanassena sacittakānaṃ uppajjantānaṃ pavatte . . . (*as for somanassa-upekkhā, but*) . . . Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa upekkhind. na uppaj., tassa saddhind. na uppajjati? Vinā upekkhāya saddhāya uppajjantānaṃ pavatte . . . (*as for somanassa-upekkhā, Br. substituting sahetukānaṃ, etc., for saddhāya, etc., as before*).

Yassa upekkhind. na uppaj., t. *paññind. na uppajjati? Vinā upekkhāya ñāṇena³ uppajjantānaṃ

¹ Br. substitutes acittakānaṃ upapajjantānaṃ.

² Br. omits. * * Kr. omits.

³ Br. substitutes ñāṇasampayuttānaṃ.

pavatte upekkhā-vippayutta-nāṇasāmpayutta-cittassa uppādakkhaṇe tesaj upekkhind. na uppaj., no ca t. paññind. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ¹ pavatte¹ cittassa bhangakkhaṇe upekkhāvippayutta-ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṇ asaññasattānaṇ t. upekkhindriyañ ca . . . Y. v. p. paññind. na uppaj. . . . Vinā² ñāṇena² upekkhāya uppajjantānaṇ pavatte ñāṇavippayutta-upekkhāsāmpayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaj paññind. na uppaj., no ca t. upekkhind. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ¹ pavatte¹ cittassa bhangakkhaṇe ñāṇavippayutta-upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṇ asaññasattānaṇ t. paññindriyañ ca . . .

Yassa upekkhind. na uppaj., tassa manind na uppajjatīti? Sacittakānaṇ vinā upekkhāya³ uppajjantānaṇ pavatte . . . (*as for* upekkhā-paññind.). Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa saddhind. na uppaj., tassa paññind. na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. paññind. na uppaj. . . . Vinā⁴ ñāṇena⁴ saddhāya⁴ uppajjantānaṇ pavatte . . . (*as for* upekkhā-paññind.).

Yassa saddhind. na uppaj., tassa manind. na uppajjatīti? Vinā saddhāya sacittakānaṇ uppajjantānaṇ pavatte . . . (*as for* saddhind.-paññind, Br. *substituting* ahētukānaṇ *as before*).

Yassa paññind. na uppaj., tassa manind. na uppajjatīti? Sacittakānaṇ⁵ vinā¹ ñāṇena¹ uppajjantānaṇ pavatte ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaj paññind. na uppaj., no ca t. manind. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ¹ pavatte¹ cittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānaṇ asaññasattānaṇ t. paññindriyañ ca . . . Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

ii. Yattha cakkhund. na uppaj., tattha sotind. na uppajjatīti? Āmantā. Yattha vā pana sotind. na uppaj.,

¹ Br. *omits*.

² Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaṇ.

³ Br. vinā upekkhāya *precedes*.

⁴ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaṇ sahetukānaṇ.

⁵ Br. *inserts* ñāṇavippayuttānaṇ.

tattha cakkhund. na uppajjatīti? Āmantā.

Yattha cakkhund. na uppaj. . . . Āmantā. Yattha v. p. ghānind. na uppaj. . . . Rūpāvacare tattha ghānind. na uppaj., no ca t. cakkhund. na uppaj.; arūpe¹ asaññasatte¹ t. ghānindriyañ ca . . .

Yattha cakkhund. na uppaj., tattha itthind . . . p' . . . purisind. na uppaj. jatīti? . . . (as for ghānind.).

Yattha cakkhund. na uppaj., tattha jīvitind. na uppajjatīti? Uppaj. jati. Y. v. p. jīvitind. na uppaj. . . . N'atthi.

Yattha cakkhund. na uppajjati, tattha somanassind na uppajjatīti? Āmantā . . . (as for y. v. p.).

Yattha cakkhund. na uppaj., tattha upekkhind.² . . . pe . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. na uppajjatīti? Arūpe tattha cakkhund. na uppaj., no ca t. manind. no uppaj.; asaññasatte t. cakkhundriyañ ca na uppajjati, manindriyañ ca na uppajjati. Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yattha ghānind. na uppaj., tattha itthind. . . . pe . . . purisind. na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. purisind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yattha ghānind. na uppaj., tattha jīvitind. na uppajjatīti? Uppaj. jati. Y. v. p. jīvitind. na uppaj. . . . N'atthi.

Yattha ghānind. na uppaj., tattha somanassind. na uppajjatīti? Rūpāvacare tattha ghānind. na uppaj., no ca t. somanassind. na uppaj.; arūpe¹ asaññasatte¹ t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yattha ghānind. na uppajjati, tattha upekkhind.³ . . . pe . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. na uppajjatīti? Rūpāvacare arūpāvacare tattha ghānind. na uppaj., no ca t. manind. na uppaj.; asaññasatte t. ghānind. ca . . . Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yattha itthind. na uppaj., tattha purisind. na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. . . . Āmantā. Yattha itthind.⁴ . . . pe . . . purisind. na uppaj., tattha

¹ Br. inverts order.

² This and the two following pairs as for cakkhundriyañ-manindriyañ.

³ These three pairs as in ghānind.-manind. ⁴ Br. omits.

jīvitind. na uppajjatīti? Uppajjati. Y. v. p. jīvitind. na uppaj. . . . N'atthi. Yattha purisind. na

uppaj., tattha somanassind. na uppajjatīti? Rūpāvacare tattha purisind.¹ na uppaj., no ca t. somanassind. na uppaj.; arūpe¹ asaññasatte¹ t. purisindriyañ ca . . . Y. v. p. . . . Āmantā. Yattha purisind. na

uppaj., tattha upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. na uppajjatīti? Rūpāvacare arūpāvacare tattha purisind. na uppaj., no ca tattha manind. na uppaj.; asaññasatte t. purisind. ca . . . Y. v. p. . . . Āmantā.

Yattha jīvitind. na uppaj., t. somanassind. . . . upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. na uppajjatīti? Natthi. Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Uppaj. Yattha somanassind. na uppaj.,

tattha upekkhind.* na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. . . . Āmantā. Yattha somanassind. na uppaj., tattha* saddhind. . . . paññind. . . . manind na uppajjatīti? †Arūpe tattha somanassind. na uppaj., no ca t. manind. na uppaj.; asaññasatte t. somanassind. ca . . . † Y. v. p. . . . Āmantā. Yattha upekkhind.

. . . . pe saddhind. . . . paññind. na uppaj., tattha manind. na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

iii. Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppaj., tassa tattha sotind. na uppajjatīti? Acakkhukānaṃ sasotakānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ tattha cakkhund. na uppaj., no ca t. t. sotind. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ t. t. cakkhund. ca na uppaj., sotind. ca na uppaj. Y. v. p. yattha sotind. na uppaj., tassa tattha cakkhund. na uppajjatīti? Asotakānaṃ sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. sotind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ asotakānaṃ acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ t. t. sotind. cā . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha ghānind. na uppajjatīti? (Both replies analogous to

¹ Br. *inverts order.*

* * K. *omits.*

† † Br. S. *substitute* Āmantā.

preceding pair.)

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha itthind. na uppajjati? Acakkhukānaṃ itthīnaṃ uppajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhund. na uppaj., no ca tesaṃ t. itthind. na uppaj.; sabbesaṃ cavantīnaṃ acakkhukānaṃ na-itthīnaṃ uppajjantānaṃ tesaṃ t. cakkhund. ca . . . Y. v. p. y. itthind. na uppaj. . . . Na-itthīnaṃ sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesaṃ t. itthind. na uppaj., no ca tesaṃ t. cakkhund. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ na-itthīnaṃ acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ t. t. itthind. ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha purisind. na uppajjati? . . . (*Answers analogous to preceding pair.*)

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., t. t. jīvitind. na uppajjati? Acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhund. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ t. t. cakkhund. ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., t. t. somanassind. *na uppajjati? Āmantā.¹ Y. v. p. y. somanassind. na uppaj. . . . Vinā somanassena sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesaṃ t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ vinā somanassena acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ t. t. somanassind. ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., t. t.*² upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. . . . na uppajjati? Acakkhukānaṃ ñāṇena³ uppajjantānaṃ tesaṃ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. paññind. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ

* * K. omits.

¹ S. *substitutes* acakkhukānaṃ somanassena uppajjantānaṃ tesaṃ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. somanass. . . . sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ vinā somanassena uppajjantānaṃ t. t. . . .

² Br. S. *give this and the next pair in full, Br. substituting, as before, sahetukānaṃ, ahetukānaṃ for saddhāya, vinā saddhāya, in the second pair.*

³ Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaṃ.

vinā ñāṇena¹ uppajjantānaṃ t. t. cakkhund. ca . . .
 Y. v. p. y. paññind. na uppaj., tassa tattha cakkhund.
 na uppajjatīti?² Sacakkhukānaṃ² vinā³ ñāṇena³ uppaj-
 jantānaṃ tesāṃ t. paññind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund.
 na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ² acakkhukānaṃ vinā³
 ñāṇena³ uppajjantānaṃ t. t. paññindriyañ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., t. t.
 manind. na uppajjatīti? Acakkhukānaṃ sacittakānaṃ
 uppajjantānaṃ tesāṃ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t.
 manind. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ acittakānaṃ
 uppajjantānaṃ t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y.
 manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha
 ghānind. na uppaj., t. t. itthind.⁴ . . . pe . . . purisind.
 na uppajjatīti? Aghānakānaṃ purisānaṃ³ uppajjantānaṃ
 tesāṃ t. ghānind. na uppaj., no ca t. t. purisind. na uppaj.;
 sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ na-purisānaṃ uppaj-
 jantānaṃ t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. purisind.
 na uppaj. . . . Saghānakānaṃ⁵ na-purisānaṃ⁵ uppaj-
 jantānaṃ tesāṃ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. ghānind.
 na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ⁵ na-
 purisānaṃ⁵ uppajjantānaṃ t. t. purisindriyañ ca . . .

Yassa yattha ghānind. na uppaj., t. t.
 jīvitind. na uppajjatīti? Aghānakānaṃ uppajjantānaṃ
 tesāṃ t. ghānind. na uppaj., na ca t. t. jīvitind. na uppaj.;
 sabbesaṃ cavantānaṃ t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y.
 jīvitind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa
 yattha ghānind. na uppaj., t. t. somanassind. . . . pe⁶ . . .
 upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. na uppajjatīti?
 Aghānakānaṃ ñāṇena⁷ uppajjantānaṃ tesāṃ t. ghānind.

¹ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaṃ.

² Br. *inserts* ñāṇavippayuttānaṃ.

³ Br. *omits*.

⁴ *Answers as for* ghānind.-purisind.

⁵ Br. *inverts order*.

⁶ Br. S. *give the three pairs in full. Answers analogous to* ghānind.-paññind., Br. *substituting, as before, sahetukānaṃ in* ghānind.-saddhind.

⁷ Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaṃ.

na uppaj., no ca t. t. paññind. na uppaj.; sabbesaḅ cavan-
tānaḅ aghānakānaḅ vinā¹ ñāḅena¹ uppajjantānaḅ t. t.,
ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. paññind. na uppaj. . . .²
Saghānakānaḅ vinā³ ñāḅena³ uppajjantānaḅ tesaya t.
paññind. na uppaj., no ca t. t. ghānind. na uppaj.;
sabbesaḅ cavantānaḅ² aghānakānaḅ vinā³ ñāḅena³ uppaj-
jantānaḅ t. t. paññindriyañ ca . . .

Yassa yattha ghānind. na uppaj., t. t. manind. na uppajjatiḅ?
Aghānakānaḅ sacittakānaḅ uppajjantānaḅ tesaya t. ghānind.
na uppaj., no ca t. t. manind. na uppaj.; sabbesaḅ
cavantānaḅ acittakānaḅ uppajjantānaḅ t. t. ghānindriyañ
ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha itthind. na uppaj., t. t.
purisind. na uppajjatiḅ? Purisānaḅ uppajjantānaḅ tesaya
t. itthind. na uppaj., no ca tesaya t. purisind. no uppaj.;
sabbesaḅ cavantānaḅ na-itthīnaḅ na-purisānaḅ uppaj-
jantānaḅ t. t. itthindriyañ ca . . . Y. v. p. y. purisind. na
uppaj. . . . itthind. . . .? Itthīnaḅ uppajjantānaḅ tāsaḅ . . .
t. purisind. na uppaj., no ca tāsaḅ t. itthind. na uppaj.;
sabbesaḅ cavantānaḅ na-purisānaḅ na-itthīnaḅ uppaj-
jantānaḅ tesaya t. purisind. ca . . .

Yassa
yattha itthind. . . . pe⁴ . . . Yassa yattha
purisind. na uppaj., t. t. jīvitind. na uppajjatiḅ? Na-
purisānaḅ uppajjantānaḅ tesaya t. purisind. na uppaj., no
ca t. t. jīvitind. na uppaj.; sabbesaḅ cavantānaḅ t. t.
purisind. ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppaj. . . .
Āmantā.

Yassa yattha purisind. na uppaj.,
t. t. somanassind. . . . pe⁵ . . . upekkhind. . . . saddhind.

¹ Br. *substitutes* ñāḅavippayuttānaḅ.

² Br. *inserts* ñāḅavippayuttānaḅ.

³ Br. *omits*.

⁴ Br. S. *continue with* itthind. *as the former term*;
itthind.-jīvitind., -somanassind., -upekkhind., -saddhind.
(Br. *here substituting, as before, sahetukānaḅ, etc.*),
-paññind., manind. *The answers are all analogous to those
for purisind.-paññind. below.*

⁵ Br. S. *give the three pairs in full. For answers cf. pre-
ceding n.*

. . . paññind. na uppajjatīti? Na-purisānaṃ nāṇena¹ uppajantānaṃ tesāṃ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. paññind. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ na-purisānaṃ vinā² nāṇena² uppajantānaṃ t. t. purisindriyañ ca . . . Y. v. p. y. paññind. na uppaj. . . .³ Purisānaṃ vinā⁴ nāṇena⁴ uppajantānaṃ tesāṃ t. paññind. na uppaj., no ca t. t. purisind. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ³ na-purisānaṃ vinā¹ nāṇena¹ uppajantānaṃ t. t. paññindriyañ ca . . .

Yassa yattha purisind. na uppaj., t. t. manind. na uppajjatīti? Na-purisānaṃ sacittakānaṃ uppajantānaṃ tesāṃ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. manind. na' uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ acittakānaṃ uppajantānaṃ t. t. purisindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha jīvitind. na uppaj., t. t. somanassind. . . . pe⁵ . . . upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. paññind. na uppaj. . . . Vinā² nāṇena² uppajantānaṃ pavatte nāṇavippayuttacittassa uppādakkhāṇe asaṅghasattānaṃ¹ t. t. paññind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhāṅgakkhāṇe t. t. paññindriyañ ca . . .

Yassa yattha jīvitind. na uppaj., t. t. manind. na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Acittakānaṃ uppajantānaṃ tesāṃ t. manind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhāṅgakkhāṇe t. t. manindriyañ ca.

Yassa yattha somanassind. na uppaj., t. t. upekkhind. na uppajjatīti? Vinā⁴ somanassena⁴ upekkhāya uppajantānaṃ pavatte somanassavippayutta-

¹ Br. *substitutes* nāṇasampayuttānaṃ.

² Br. *substitutes* nāṇavippayuttānaṃ.

³ Br. *inserts* nāṇavippayuttānaṃ.

⁴ Br. *omits*.

⁵ Br. S. *give these three pairs in full; answers analogous to jīvitind.-paññind., Br. substituting, as before, sahetukānaṃ, etc., for saddhāya, etc., and omitting asaṅghasattānaṃ in jīvitind.-somanassind.*

upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaj t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. upekkhind. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ¹ pavatte¹ cittassa bhangakkhaṇe somanassavippayuttupekkhāvippayuttacittassa² uppādakkhaṇe asaṅṅasattānaṇ t. t. somanassindriyaṅ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. na uppaj. . . . Vinā¹ upekkhāya¹ somanassena uppajantānaṇ pavatte upekkhāvippayutta-somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaj t. upekkhind. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ¹ pavatte¹ cittassa bhangakkhaṇe upekkhāvippayutta - somanassavippayuttacittassa³ uppādakkhaṇe asaṅṅasattānaṇ t. t. upekkhindriyaṅ ca . . .

Yassa yattha somanassind.* na uppaj., t. t. saddhind. na uppajjatīti? Vinā somanassena saddhāya uppajantānaṇ pavatte somanassavippayutta-saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. somanassind. uppaj., no ca t. t. saddhind. uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ pavatte cittassa bhangakkhaṇe somanassavipp.^o-saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaṅṅasattānaṇ t. t. somanassind. ca . . . Y. v. p. y. saddhind. . . . (*answer analogous to upekkhind.-paññind below*).⁴

Yassa yattha* upekkhind. na uppaj., t. t. saddhind.⁵ paññind. na uppajjatīti? Paññind. na uppajjatīti? Vinā upekkhāya ṅāṇena⁶ uppajantānaṇ pavatte upekkhāvippayutta - ṅāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaj t. upekkhind. na uppaj., no ca t. t. paññind. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ¹ pavatte¹ cittassa bhangakkhaṇe upekkhāvippayutta-ṅāṇavippayuttacittassa uppā-

¹ Br. omits.

² Br. °vippayatta-upekkhā°.

³ S. omits somanassavippayutta.

** K. omits.

⁴ Br. S. here give the pairs somanassind.-paññind. somanassind.-manind.

⁵ Br. S. give this pair in full. Answer analogous to those of next pair.

⁶ Br. substitutes ṅāṇasampayuttānaṇ.

dakkhaṇe asaṅṅasattānaṃ t. t. upekkhindriyaṅ ca . . .
 Y. v. p. y. paṇṇind. na uppaj. . . . Vinā¹ ñāṇena¹
 upekkhāya uppajantānaṃ pavatte ñāṇavippayutta-upek-
 khāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. paṇṇind. na
 uppaj., no ca t. t. upekkhind. na uppaj.; sabbesaṃ cavan-
 tānaṃ² pavatte² cittassa bhangakkhaṇe ñāṇavippayutta-
 upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaṅṅasattānaṃ
 t. t. paṇṇindriyaṅ ca . . . Yassa yattha
 upekkhind. na uppaj., t. t. manind. na uppajjatīti?
 Sacittakānaṃ vinā upekkhāya³ uppajantānaṃ pavatte
 upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t. upek-
 khind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppaj.; sabbesaṃ
 cavantānaṃ² pavatte² cittassa bhangakkhaṇe asaṅṅasat-
 tānaṃ t. t. upekkhindriyaṅ ca . . . Y. v. p. y. manind. na
 uppaj: . . . Āmantā. Yassa yattha sad-
 dhind. na uppaj., t. t. paṇṇind. na uppajjatīti? Āmantā.
 Y. v. p. y. paṇṇind. na uppaj. . . . Vinā¹ ñāṇena¹ sad-
 dhāya¹ uppajantānaṃ pavatte ñāṇavippayutta-saddhā-
 sampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t. paṇṇind. na
 uppaj., no ca t. t. saddhind. na uppaj.; sabbesaṃ cavan-
 tānaṃ² pavatte² cittassa bhangakkhaṇe ñāṇavippayutta-
 saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaṅṅasattānaṃ
 t. t. paṇṇindriyaṅ ca . . . Yassa yattha
 saddhind. . . .⁴ pe . . . paṇṇind. na uppaj., t. t. manind.
 na uppajjatīti? Sacittakānaṃ vinā ñāṇena uppajantānaṃ
 pavatte ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t.
 paṇṇind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppaj.;
 sabbesaṃ cavantānaṃ² pavatte² cittassa bhangakkhaṇe
 asaṅṅasattānaṃ t. t. paṇṇindriyaṅ ca . . . Y. v. p. y.
 manind. na uppaj. . . . Āmantā.⁵

¹ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaṃ.

² Br. *omits*.

³ Br. vinā upekkhāya sacittakānaṃ.

⁴ Br. S. *here give* saddhind.-manind. *in full. Answer analogous to the following pair.*

⁵ Br. S. *add* Paccuppannavāraṃ niṭṭhitaṃ.

3.

i. Yassa cakkhund. uppajjittha, tassa sotind. uppajjitthāti? Āmantā. Yassa va pana sotind. uppajjittha, tassa cakkhund. uppajjitthāti? Āmantā. *So for -ghānind., . . . -itthind., -purisind., -jīvitind., -somanassind., -upekkhind., -saddhind., -paññind., -manind. So also for ghānind. . . . itthind., purisind., jīvitind., somanassind., upekkhind., saddhind., paññind.*

ii. Yattha cakkhund. uppajjittha, t. tattha sotind. uppajjitthāti? Āmantā. Yattha vā pana sotind. uppajjittha, tattha cakkhund. uppajjitthāti? Āmantā.

Yattha cakkhund. uppaj.,¹ tattha ghānind.² . . . pe . . . itthind. . . . purisind. uppajjitthāti? Rūpāvacare tattha cakkhund. uppaj., no ca t. purisind. uppaj.; kāmāvacare t. cakkhundriyañ ca uppajjittha, purisindriyañ ca uppajjittha. Yattha v. p. purisind. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha cakkhund. uppaj., tattha jīvitind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppaj. . . . Arūpe³ asaññasatte³ t. jīvitind. uppaj., no ca t. cakkhund. uppaj.; pañcavokāre t. jīvitindriyañ ca . . .

Yattha cakkhund. uppaj., tattha somanassind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha cakkhund. uppaj., tattha upekkhind.⁴ . . . pe . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Arūpe tattha manind. uppaj., no ca t. cakkhund. uppaj.; pañcavokāre t. manindriyañ ca . . .

Yattha ghānind.⁵ . . . pe . . . itthind.

¹ Uppaj. *now* = uppajjittha.

² Br. S. give the answers in this pair as analogous to cakkhund.-purisind below. ³ Br. inverts order.

⁴ Answers analogous to the following pair.

⁵ Br. gives the pairs ghānind.-itthind., ghānind.-purisind., -jīvitind.-somanassind., -upekkhind., -saddhind., -paññind., -manind. as analogous to purisind.-jīvitind. given in full above.

uppaj., tattha purisind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. purisind. uppaj., tattha itthind. uppajjitthāti? Āmantā.

Yattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppaj., tattha jīvitind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppaj. . . . Rūpāvacare arūpāvacare tattha jīvitind. uppajjittha, no ca t. purisind. uppaj.; kāmāvacare t. jīvitindriyañ ca uppaj., purisindriyañ uppaj.

Yattha purisind. uppaj., tattha somanassind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Rūpāvacare tattha somanassind. uppaj., no ca t. purisind. uppaj.; kāmāvacare t. somanassindriyañ ca . . .

Yattha purisind. uppaj., tattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Rūpāvacare arūpāvacare tattha manind. uppaj., no ca t. purisind. uppaj.; kāmāvacare t. manindriyañ ca . . .

Yattha jīvitind. uppajjittha, tattha somanassind . . . ¹ *pe* . . . upekkhind. saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjitthāti? Asaññasatte tattha jīvitind. uppaj.; no ca t. manind. uppaj.; catuvokāre pañcavokāre t. jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. manind. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha somanassind. uppaj., tattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj., tattha somanassind. uppajjitthāti? *Arūpe tattha manind. uppaj., no ca t. somanassind. uppaj.; pañcavokāre t. manindriyañ ca* . . .

Yattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. paññind. uppaj., tattha manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj., tattha paññind. uppajjitthāti? Āmantā.

iii. Yassa yattha cakkhund. uppajjittha, tassa tattha sotind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. yattha sotind. uppaj., tassa tattha cakkhind. uppajjitthāti? Āmantā.

¹ Answers in the following analogous to the pair next below.

* * Br. omits. S. Āmantā only.

Yassa yattha cakkhund. uppaj.,¹ tassa tattha ghānind. . . . *pe* . . . itthind. . . . purisind. . . . uppajjitthāti? Rūpāvacarānaṃ tesāṃ tattha cakkhund. uppaj., no ca t. t. purisind. uppaj.; kāmāvacarānaṃ t. t. cakkhundriyaṃ ca uppaj., purisindriyaṃ ca uppaj. Y. v. p. yattha purisind. uppaj., tassa tattha cakkhund. uppajjitthāti? Āmantā.

Yassa yattha cakkhund. uppaj., tassa tattha jīvitind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppaj., tassa tattha cakkhund. uppajjitthāti? Arūpānaṃ¹ asaṅṅasattānaṃ¹ tesāṃ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.; pañcavokārānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. uppaj., tassa tattha somanassind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. somanassind. uppaj., tassa tattha cakkhund. uppajjitthāti? Āmantā.

Yassa yattha cakkhund. uppaj., tassa tattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj., tassa tattha cakkhund. uppajjitthāti? Arūpānaṃ tesāṃ tattha manind. uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.; pañcavokārānaṃ t. t. manindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha ghānind.¹ . . . *pe* . . . itthind. uppaj., tassa tattha purisind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. uppaj., t. t. itthind. uppajjitthāti? Āmantā.

Yassa yattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppaj., t. t. jīvitind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppaj., tassa tattha purisind. uppajjitthāti? Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesāṃ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. purisind. uppaj.; kāmāvacarānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha purisind. uppaj., tassa tattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. . . . maṇind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj., tassa tattha purisind. uppajjitthāti? Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesāṃ t. manind. uppaj., no ca t. t. purisind. uppaj.; kāmāvacarānaṃ t. t. manindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha jīvitind. uppaj., tassa tattha somanassind. uppajjitthāti? Suddhāvāsānaṃ

¹ Br. inverts order.

dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesāṃ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppaj.; itaresaṃ¹ pañcavokārānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppaj. . . . Āmantā. Yassa yattha jīvitind. uppaj., tassa tattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjithāti? Asaññasattānaṃ tesāṃ tattha jīvitind. uppaj., no ca t. t. manind. uppaj.;² catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppaj., tassa tattha jīvitind. uppajjithāti? Āmantā. Yassa yattha somanassind. uppaj., tassa tattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. paññind. manind. uppajjithāti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj., tassa tattha somanassind. uppajjithāti? Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne tesāṃ t. manind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppaj.; itaresaṃ¹ pañcavokārānaṃ t. t. manindriyaṃ ca uppaj., somanassindriyaṃ ca uppaj. Yassa yattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. uppajjitha, tassa tattha manind. uppajjithāti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj., tassa tattha paññind. uppajjithāti? Āmantā.

4.

i. Yassa cakkhund. na uppajjitha, tassa sotind. . . . *pe* . . . ghānind. . . . itthind. . . . purisind. . . . jīvitind. . . . somanassind. . . . upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. . . . na uppajjithāti? Natthi. Yassa vā pana manind. na uppaj., tassa cakkhund. na uppajjithāti? Natthi. Yassa ghānind. . . . *pe* . . . itthind. . . . purisind. . . . jīvitind. . . . somanassind. . . . upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. . . . na uppaj., tassa manind. na uppajjithāti? Natthi. Y. v. p. manind. na uppaj., tassa paññind. na uppajjithāti? Natthi.³

ii. Yattha cakkhund. na uppaj., tattha sotind. na

¹ Br. inserts catuvokārānaṃ.

² S. inserts itaresaṃ.

³ K. Āmantā.

uppajjitthāti? Āmantā. Yattha v. p. sotind. na uppaj.,
tattha cakkhund. na uppajjitthāti? Āmantā.

Yattha cakkhund. na uppaj., tattha ghānind. . . . *pe* . . .
itthind.¹ . . . purisind. na uppajjitthāti? Āmantā. Yattha
v. p. purisind. na uppaj. . . . Rūpāvacare tattha purisind.
na uppaj., no ca tattha cakkhund. na uppaj.; arūpe
asaññasatte tattha purisindriyañ ca na uppaj., cakkhun-
driyañ ca na uppaj.

Yattha cakkhund. na
uppaj., tattha jīvitind. na uppajjitthāti? Uppajjittha.
Y. v. p. jīvitind. na uppaj., tattha cakkhund. na uppaj-
jitthāti? Natthi.

Yattha cakkhund. na
uppaj., tattha somanassind. na uppajjitthāti? Āmantā.
Y. v. p. . . . Āmantā.

Yattha cakkhund.
na uppaj., tattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. . . .
paññind. . . . manind. na uppajjitthāti? Arūpe tattha
cakkhund. na uppaj., no ca tattha manind. na uppaj.;
asaññasatte tattha cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. manind.
na uppaj., tattha cakkhund. . . . Āmantā.

Yattha ghānind. * na uppaj., tattha * itthind. . . . purisind.
. . . . Āmantā. Y. v. p. purisind. . . . Āmantā. Yattha
ghānind. na uppaj., t. jīvitind. . . . Uppajjittha. Yattha
v. p. jīvitind. na uppaj. . . . Natthi.

Yattha
ghānind. na uppaj., t. somanassind. na uppajjitthāti?
Rūpāvacare t. ghānind. na uppaj., no ca t. somanassind. na
uppaj. . . . Y. v. p. somanassind. . . . *pe* . . .

Yattha ghānind. na uppaj., t. upekkhind. . . . *pe* . . .
Rūpāvacare arūpāvacare t. ghānind. . . . ; asaññasatte t.
ghānind. ca . . . Y. v. p. upekkhind. . . . (*so for* ghānind.
-saddhind., -paññind., -manind., *omitting* arūpāvacare).

Yattha itthind. na uppaj., t. purisind. na uppajjitthāti?
Āmantā. Y. v. p. purisind. na uppaj., tattha itthind. na
uppajjitthāti? Āmantā.

Yattha itthind.
. . . . *pe* . . . purisind. na uppaj., t. jīvitind. na uppaj-
jitthāti? Uppajjittha. Y. v. p. jīvitind. na uppaj. . . .
Natthi.

Yattha purisind. na uppaj., t.

¹ Answers as in the pair cakkhund.-purisind.

* * K. omits, Br. S. give the following pairs.

somanassind. na uppajjithāti? Rūpāvacare t. purisind. na uppaj., no ca t. somanassind. na uppaj.; arūpe¹ asaññasatte¹ t. purisindrīyañ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppaj. . . . Āmantā. Yattha purisind. na uppaj., t. upekkhind. . . . pe . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. na uppajjithāti? Rūpāvacare arūpāvacare t. purisind. na uppaj., no ca t. manind. na uppaj.; asaññasatte t. purisindrīyañ ca . . . Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Āmantā. Yattha jīvitind. na uppaj., t. somanassind.² . . . pe . . . upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. na uppajjithāti? Natthi. Y. v. p. manind. na uppaj., t. jīvitind. na uppajjithāti? Uppajjittha. Yattha somanassind. na uppaj., t. upekkhind.³ . . . pe . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. na uppajjithāti? Arūpe⁴ t. somanassind. na uppaj., no ca t. manind. na uppaj.; asaññasatte t. somanassind. ca . . . Y. v. p. manind. na uppaj., t. somanassind. na uppajjithāti? Āmantā. Yattha upekkhind. . . . pe . . . saddhind. paññind. na uppaj., manind. na uppajjithāti? Āmantā. Y. v. p. manind. na uppaj., tattha paññind. uppajjithāti? Āmantā.

iii. Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha sotind. na uppajjithāti? Āmantā. Yassa vā pana yattha sotind. na uppaj., tassa tattha cakkhund. na uppajjithāti? Āmantā. Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha ghānind.⁵ . . . pe . . . itthind. purisind. na uppajjithāti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. na uppaj., tassa tattha cakkhund. na uppajjithāti? Rūpāvacarāṇaṃ tesāṃ tattha purisind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; suddhāvasāṇaṃ arūpāṇaṃ⁶ asaññasattāṇaṃ⁶ t. t.

¹ Br. transposes.

² Br. S. give here the reply : Natthi.

³ Br. S. give here the reply : Āmantā.

⁴ Br. S. substitute the one word : Āmantā.

⁵ Answers as for cakkhund.-purisind.

⁶ Br. S. transpose.

purisindriyañ ca . . . Yassa yattha cak-
khund. na uppaj., tassa tattha jīvitind. na uppajjitthāti?
Arūpānaṃ¹ āsaññasattānaṃ¹ tesaj t. cakkhund. na uppaj.,
no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; suddhāvāsānaṃ t. t. cak-
khundriyañ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppaj., tassa
tattha cakkhund. na uppajjitthāti? Āmantā.

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha somanas-
sind. na uppajjitthāti? Āmantā.² Y. v. p. y. somanassind.
na uppaj., tassa tattha cakkhund. na uppajjitthāti?
Āmantā.

Yassa yattha cakkhund. na uppaj.,
tassa tattha upekkhind.³ . . . pe . . . saddhind. . . paññind.
. . . manind. na uppajjitthāti? Arūpānaṃ tesaj t. cak-
khund. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppaj., sud-
dhāvāsānaṃ asaññasattānaṃ t. t. cakkhundriyañ ca . . .
Y. v. p. y. manind. na uppaj., t. t. cakkhund. na uppaj-
jitthāti? Āmantā.

Yassa yattha ghānind.⁴
. . . pe . . . itthind. na uppaj., tassa tattha purisind. na
uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. na uppaj.,
t. t. itthind. na uppajjitthāti? Āmantā.

Yassa yattha itthind. . . pe . . . purisind. na uppaj., tassa
tattha jīvitind. na uppajjitthāti? Rūpāvacarānaṃ arūpā-
vacarānaṃ tesaj t. purisind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind.
na uppaj.; suddhāvāsānaṃ t. t. purisindriyañ ca . . .
Y. v. p. y. jīvitind. na uppaj., tassa t. purisind. na uppaj-
jitthāti? Āmantā.

Yassa yattha purisind.
na uppaj., tassa tattha somanassind. na uppajjitthāti?
Rūpāvacarānaṃ tesaj t. purisind. na uppaj., no ca t. t.
somanassind. na uppaj.; suddhāvāsānaṃ uppatticittassa⁵

¹ Br. S. transpose.

² S. substitutes arūpānaṃ tesaj tattha cakkhund. na
uppajjittha, no ca t. t. somanassind. na uppajjittha; sud-
dhāvāsānaṃ asaññasattānaṃ t. t. cakkhundriyañ ca . . .

³ Answers as for cakkhund.-manind.

⁴ Br. S. give, for ghānind.-jīvitind., answers as for
purisind.-jīvitind. below. So also for ghānind.-upekkhind,
ghānind.-saddhind. For ghānind.-somanassind. same
answers, but omitting arūpāvacarānaṃ.

⁵ Br. omit

uppādakkhaṇe¹ arūpānaṃ² asaññasattānaṃ² t. t. purisindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. na uppaj., tassa tattha purisind. na uppajjitthāti? Āmantā.

Yassa yattha purisind. na uppaj., tassa tattha upekkhind.³ . . . pe . . . saddhind. . . paññind. . . manind. na uppajjitthāti? Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesāṃ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppaj.; suddhāvāsānaṃ uppatticcittassa⁴ uppādakkhaṇe⁴ asaññasattānaṃ t. t. purisindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppajjittha, tassa tattha purisind. na uppajjitthāti? Āmantā.

Yassa yattha jīvitind. na uppaj., tassa tattha somanassind. na uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. somanassind. na uppaj., tassa tattha jīvitind. na uppajjitthāti? Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne arūpānaṃ⁵ asaññasattānaṃ tesāṃ t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; suddhāvāsānaṃ uppatticcittassa⁶ uppādakkhaṇe⁶ tesāṃ tattha somanassindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha jīvitind. na uppaj., tassa tattha upekkhind. . . pe . . . saddhind. . . paññind. . . . manind. na uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. na uppaj., t. t. jīvitind. na uppajjitthāti? Asaññasattānaṃ tesāṃ t. manind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; suddhāvāsānaṃ uppatticcittassa⁷ uppādakkhaṇe t. t. manindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha somanassind. na uppaj., tassa tattha upekkhind. . . pe . . . saddhind. . . paññind. . . manind. na uppajjitthāti? Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne arūpānaṃ⁶ tesāṃ t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppaj.; suddhāvāsānaṃ uppatticcittassa⁸ uppādakkhaṇe⁷ asaññasattānaṃ t. t. somanassindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppaj., tassa tattha somanassind. na uppajjitthāti?

¹ Br. omits.

² Br. transposes.

³ Answers as for purisind.-manind.

⁴ Br. S. omits.

⁵ Br. omits.

⁶ Br. omits. S. substitutes uppajjantānaṃ.

⁷ Br. upapatticcittassa.

⁸ Br. substitutes upapajjantānaṃ.

Āmantā. Yassa yattha upekkhind. . . . pe . . . saddhind. . . . paññind. na uppaj., tassa tattha manind. na uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. na uppaj., tassa tattha paññind. na uppajjitthāti? Āmantā.

5.

i. Yassa cakkhund. uppajjissati, tassa sotind. uppajjissatīti? Āmantā. Yassa vā pana sotind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjissatīti? Āmantā.

Yassa cakkhund. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ cakkhund. uppajjissati, no ca tesañ ghānind. uppajjissati; itaresañ cakkhundriyañ¹ ca uppajjissati, ghānindriyañ¹ ca uppajjissati. Y. v. p. ghānind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa cakkhund. uppajjissati, tassa itthind. uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṃ uppajjitvā² parinibbāyissanti ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, tesañ cakkhund. uppajjissati, no ca tesañ itthind. uppajjissati; itaresañ cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. itthind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa cakkhund. uppajjissati, tassa purisind. uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, tesañ cakkhund. uppajjissati, no ca tesañ purisind. uppajjissati; itaresañ cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. purisind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa cakkhund. uppajjissati, tassa jīvitind. uppajjissatīti, Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppajjissati . . . Ye arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ jīvitind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppajjissati; itaresañ jīvitindriyañ ca . . .

Yassa cakkhund. uppajjissati, tassa somanassind. uppajjissatīti? Ye sa. cakkhukā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ cakkhund. uppajjissati, no ca t. somanassind. uppajjissati; itaresañ cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. soman-

¹ K. *inverts order.*

² K. Br. *upapajjitvā always.*

assind. uppajjissati . . . Āmantā. Yassa

cakkhund. uppajjissati, tassa upekkhind. uppajjissatīti? Ye sacakkhukā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ cakkhund. uppajjissati, no ca t. upekkhind. uppajjissati; itaresañ cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . Ye arūpañ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ upekkhind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppajjissati; itaresañ upekkhindriyañ ca . . .

Yassa cakkhund. uppajjissati, tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjissatīti? Ye arūpañ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ manind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppajjissati; itaresañ manindriyañ ca . . .

Yassa ghānind. uppajjissati, tassa itthind. uppajjissatīti? Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesañ ghānind. uppajjissati, no ca t. itthind. uppajjissati; itaresañ ghānindriyañ . . . Y. v. p. itthind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa ghānind. uppajjissati, tassa purisind. uppajjissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tāsañ ghānind. uppajjissatīti, no ca tāsañ purisind. uppajjissati; itaresañ ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. purisind. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjissatīti? Āmantā.

Yassa ghānind. uppajjissati, tassa jīvitind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjissatīti? Ye rūpāvacarañ arūpāvacarañ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ jīvitind. uppajjissati, no ca t. ghānind. uppajjissati; itaresañ jīvitindriyañ ca . . .

Yassa ghānind. uppajjissati, tassa somanassind. uppajjissatīti? Ye saghānakā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ ghānind. uppajjissati, no ca t. somanassind. uppajjissati; itaresañ ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. sōmanassind. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjissatīti? Ye rūpāvacarañ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ somanassind. uppajjissati, no ca t. ghānind. uppajjissati; itaresañ somanassindriyañ ca . . .

Yassa ghānind. uppajjissati, tassa upekkhind. uppajjissatīti? Ye saghānakā

somanassena uppajjitvā . . . (*analogously to preceding pair*).

Yassa ghānind. uppajjissati, tassa saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ manind. uppajjissati, no ca tesāṃ ghānind. uppajjissati; itaresāṃ manindriyaṃ ca . . .

Yassa itthind. uppajjissati, tassa purisind. uppajjissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, tāsāṃ itthind. uppajjissati, no ca tāsāṃ purisind. uppajjissati; itaresāṃ itthindriyaṃ ca . . . Y. v. p. purisind. uppajjissati, tassa itthind. uppajjissatīti? Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, tesāṃ purisind. . . . (*analogously to preceding answer*.)

Yassa itthind. uppajjissati, tassa jīvitind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppajjissati . . . Ye rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, **ye* ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti,* tesāṃ jīvitind. uppajjissati, no ca t. itthind. uppajjissati; itaresāṃ jīvitindriyaṃ ca . . .

Yassa itthind. uppajjissati, tassa somanassind. uppajjissatīti? Yā itthiyo¹ upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti, tāsāṃ itthind. uppajjissati, no ca tāsāṃ somanassind. uppajjissati; itaresāṃ itthindriyaṃ ca . . . Y. v. p. somanassind. uppajjissati . . . Ye rūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ somanassind. uppajjissati, no ca t. itthind. uppajjissati; itaresāṃ somanassindriyaṃ ca . . .

Yassa itthind. uppajjissati, tassa upekkhind. uppajjissatīti? Yā itthiyo² somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti, tāsāṃ itthind. uppajjissati, no ca tāsāṃ upekkhind. uppajjissati; itaresāṃ itthindriyaṃ ca . . . Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . Ye rūpāva-

* * S. omits.

¹ Br. S. insert eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā.

caray arūpāvacaray¹ uppajjivā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā upekkhāya uppajjivā parinibbāyissanti, tesay upekkhind. uppajjissati, no ca t. Itthind. uppajjissati; itaresay upekkhindriyañ ca . . .

Yassa itthind. uppajjissati, tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjisseati, tassa itthind. uppajjissatīti? Ye rūpāvacaray arūpāvacaray . . . (analogously to preceding y. v. p.).

Yassa purisind. uppajjissati, tassa jīvitind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppajjissati . . . Ye rūpāvacaray arūpāvacaray uppajjivā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, tesay jīvitind. uppajjissati, no ca tesay purisind. uppajjissati; itaresay jīvitindriyañ ca . . .

Yassa purisind. uppajjissati, tassa somanassind. uppajjissatīti? Ye purisā² upekkhāya upapajjivā, parinibbāyissanti, tesay purisind. uppajjissati, no ca t. somanassind. uppajjissati; itaresay purisindriyañ ca . . . Y. v. p. somanassind. uppajjissati . . . Ye rūpāvacaray uppajjivā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena . . . (analogously to preceding y. v. p.).

Yassa purisind. uppajjissati, tassa upekkhind. uppajjissatīti? Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā³ parinibbāyissanti, tesay purisind. uppajjissati, no ca t. upekkhind. uppajjissati; itaresay purisindriyañ ca . . . Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . Ye rūpāvacaray arūpāvacaray upapajjivā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena . . . (analogously to two preceding y. v. p.).

Yassa purisind. uppajjissati, tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati . . . Ye rūpāvacaray arūpāvacaray uppajjivā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena . . . pe . . .

Yassa

¹ K. omits.

² Br. inserts eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā.

³ Br. S. insert somanassena up[a]pajjivā.

jīvitind. uppajjissati, tassa somanassind. uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchima-cittañ uppajjissati, tesañ jīvitind. uppajjissati, no ca t. soman-assind. uppajjissati; itaresañ jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. somanassind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa jīvitind. uppajjissati, tassa upekkhind. uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchima-cittañ uppajjissati, tesañ jīvitind. uppajjissati, no ca t. upekkhind. uppajjissati; itaresañ jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa jīvitind. uppajjissati, tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa jīvitind. uppajjissatīti? Āmantā.

Yassa somanassind. uppajjissati, tassa upekkhind. uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchima-cittañ uppajjissati, tesañ somanassind. uppajjissati, no ca t. upekkhind. uppajjissati; itaresañ somanassindriyañ ca . . . Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchima-cittañ uppajjissati, tesañ upekkhind. . . . (as for preceding answer.)

Yassa somanassind. uppajjissati, tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa somanassind. uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā . . . (analogously to preceding y. v. p.)

Yassa upekkhind. uppajjissati tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa upekkhind. uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchima-cittañ uppajjissati, tesañ manind. . . . (analogously to preceding y. v. p.)

Yassa saddhind. uppajjissati, tassa paññind. . . . pe . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa saddhind. uppajjissatīti? Āmantā (so for paññind.-manind.).

ii. Yattha cakkhund. uppajjissati, tattha sotind. uppajjissatīti? Āmantā. Yattha vā pana sotind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yattha cakkhund. uppajjissati, tattha ghānind. uppajjissatīti? Rūpāvacare tattha

cakkhund. uppajjissati, no ca tattha ghānind. uppajjissati; kāmāvacare tattha cakkhundriyañ ca uppajjissati, ghānindriyañ ca uppajjissati. Yattha vā pana ghānind. uppajjissati, tattha cakkhund. uppajjissatīti? Āmantā.

Yattha cakkhund. uppajjissati, tattha itthind.

. . . *pe* . . . purisind. uppajjissatīti? Rūpāvacare tattha cakkhund. uppajjissati, no ca tattha purisind.¹ uppajjissati, kāmāvacare tattha cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. purisind. uppajjissati; tattha cakkhund. uppajjissatīti? Āmantā.

Yattha cakkhund. uppajjissati, tattha jīvitind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppajjissati . . . Arūpe² asaññasatte² tattha jīvitind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppajjissati; pañcavokāre tattha jīvitindriyañ ca . . .

Yattha cakkhund. uppajjissati, tattha somanassind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. . . . Āmantā.

Yattha cakkhund. uppajjissati, tattha upekkhind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. uppajjissati, tattha cakkhund. uppajjissatīti? Arūpe tattha upekkhind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppajjissati; pañcavokāre t. upekkhindriyañ ca . . .

Yattha cakkhund. uppajjissati, tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tattha cakkhund. uppajjissatīti? Arūpe . . . (as for preceding y. v. p.)

Yattha ghānind. uppajjissati, tattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. purisind. . . . Āmantā.

Yattha ghānind. uppajjissati, tattha jīvitind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppajjissati, tattha ghānind. uppajjissatīti? Rūpāvacare arūpāvacare t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. ghānind. uppajjissati; kāmāvacare t. jīvitindriyañ ca . . .

Yattha ghānind. uppajjissati, tattha somanassind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. uppajjissati, tattha ghānind. uppajjissatīti? Rūpāvacare tattha somanassind. uppajjissati, no ca . . . (as for preceding y. v. p.)

¹ S. substitutes jīvitind.

² Br. inverts.

Yattha ghānind. uppajjissati, tattha upekkhind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . Rūpāvacare arūpāvacare tattha upekkhind. uppajjissati, no ca . . . (as for preceding y. v. p.).

Yattha ghānind. uppajjissati, tattha saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tattha ghānind. uppajjissatīti? Rūpāvacare arūpāvacare tattha manind. . . . (as for preceding y. v. p.).

Yattha itthind. uppajjissati, tattha purisind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. purisind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yattha itthind. . . . ¹pe . . . purisind. uppajjissati, tattha jīvitind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppajjissati, tattha purisind. uppajjissatīti? Rūpāvacare arūpāvacare tattha jīvitind. . . . (as for preceding y. v. p.)

Yattha purisind. uppajjissati, tattha somanassind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. uppajjissati, tattha purisind. uppajjissatīti? Rūpāvacare t. somanassind. uppajjissati, no ca (as for preceding y. v. p.).

Yattha purisind. uppajjissati, tattha upekkhind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . Rūpāvacare arūpāvacare tattha upekkhind. uppajjissati, no ca . . . pe . . .

Yattha purisind. uppajjissati, tattha saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati . . . Rūpāvacare arūpāvacare t. manind. uppajjissati, no ca . . . pe . . .

Yattha jīvitind. uppajjissati, tattha somanassind. uppajjissatīti? Arūpe² asaññasatte t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. somanassind. uppajjissati;³ pañcavokāre t. jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. somanassind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yattha jīvitind. uppajjissati tattha upekkhind. . . . pe . . . saddhind. paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Asaññasatte tattha

¹ Br. S. give (with, in Br., many a 'pe') itthind.-jīvitind., -somanassind., -upekkhind., saddhind., -paññind., -manind.

² Br. omits.

³ Br. inserts catuvokāre, K. S. omit.

jīvitind. uppajjissati, no ca tattha manind. uppajjissati; catuvokāre pañcavokāre tattha jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. manind. uppajjissati, tattha jīvitind. uppajjissatīti? Āmantā. *Yattha somanassind. uppajjissati, tattha upekkhind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . Arūpe t. manind. uppajjissati, no ca t. somanassind. uppajjissati; pañcavokāre t. upekkhindriyañ ca . . . * Yattha somanassind uppajjissati, tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā.¹ Y. v. p. *manind. uppajjissati, tattha somanassind. uppajjissatīti? Arūpe tattha manind. uppajjissati, no ca t. somanassind. uppajjissati; pañcavokāre tattha mañdriyañ ca . . . * Yattha upekkhind. uppajjissati, tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tattha upekkhind. uppajjissatīti?² Āmantā. Yattha saddhind. uppajjissati, tattha paññind. . . . *pe* . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tattha saddhind. uppajjissati ti? Āmantā. Yattha paññind. uppajjissati, tattha manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. . . . paññind. . . . Āmantā.

iii. Yassa yattha cakkhund. uppajjissati, tassa tattha sotind. uppajjissatīti? Āmantā. Yassa vā pana yattha sotind. uppajjissati . . . Āmantā. Yassa yattha cakkhund. uppajjissati, tassa tattha ghānind. uppajjissatīti? Rūpāvacarāṇaṃ tesāṃ tattha cakkhund. uppajjissati, no ca tesāṃ tattha ghānind. uppajjissati; kāmāvacarāṇaṃ t. t. cakkhundriyañ ca uppajjissati, ghānindriyañ ca uppajjissati. Yassa vā pana yattha

* * B. S. omit.

¹ S. omits and inserts asaññasatte tattha jīvitind. uppajjissati, no ca tattha manind. uppajjissati, catuvokāre pañcavokāre tattha jīvitindriyañ ca, etc.

* * Br. omits.

² S. substitutes answer analogous to that in preceding y. v. p.

ghānind. uppajjissati . . . Āmantā. Yassa yattha cakkhund. uppajjissati, t. t. itthind. uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā kāmāvacaraṃ¹ uppajjitvā¹ parinibbāyissanti, tesāṃ t. cakkhund. uppajjissati, no ca t. t. itthind. uppajjissati; itaresāṃ kāmāvacarānaṃ t. t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. itthind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa yattha cakkhund. uppajjissati, tassa tattha purisind. uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā kāmāvacaraṃ¹ uppajjitvā¹ parinibbāyissanti, tesāṃ t. cakkhund. uppajjissati, no ca t. t. purisind. uppajjissati; itaresāṃ kāmāvacarānaṃ t. t. cakkhundriyaṃ. . . . Y. v. p. y. purisind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa yattha cakkhund. uppajjissati, tassa tattha jivitind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. jivitind. uppajjissati . . . Arūpānaṃ² asaṃnāsattānaṃ² tesāṃ t. jivitind. uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. uppajjissati; pañcavokārānaṃ t. t. jivitindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. uppajjissati, tassa tattha somanassind. uppajjissatīti? Ye sacakkhukā upekkhāya uppajjitvā³ parinibbāyissanti, tesāṃ t. cakkhund. uppajjissati, no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresāṃ pañcavokārānaṃ t. t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa yattha cakkhund. uppajjissati, tassa tattha upekkhind. uppajjissatīti? Ye sacakkhukā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ tattha cakkhund uppajjissati, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresāṃ pañcavokārānaṃ t. t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati, tassa tattha cakkhund. uppajjissatīti? Arūpānaṃ tesāṃ t. upekkhind. uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. uppajjissati; pañcavokārānaṃ t. t. upekkhindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. uppajjissati, tassa tattha saddhind. . . . pe . . . paññind. . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y.

¹ Br. omits.

² Br. inverts order.

³ Br. upapajjitvā always.

manind. uppajjissati, tassa t. cakkhund. uppajjissatīti? Arūpānaṃ tesañ tattha manind. . . . (*analogously to preceding y. v. p. y.*) Yassa yattha ghānind.

uppajjissati, tassa tattha itthind. uppajjissatīti? Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā kāmāvacaraṃ¹ uppajjitvā¹ parinibbāyissanti, tesañ t. ghānind. uppajjissati, no ca t. t. itthind. uppajjissati; itaresañ kāmāvacarānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. itthind. . . . Āmantā. Yassa yattha ghānind.

uppajjissati, tassa tattha purisind. uppajjissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā kāmāvacaraṃ¹ uppajjitvā,¹ parinibbāyissanti, tāsañ tattha ghānind. uppajjissati, no ca tāsañ t. purisind. uppajjissati; itaresañ kāmāvacarānaṃ tesañ t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. purisind. uppajjissati, tassa tattha ghānind. uppajjissatīti? Āmantā. Yassa yattha ghānind. uppajjissati,

tassa tattha jīvitind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesañ tattha jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. ghānind. uppajjissati; kāmāvacarānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha ghānind. uppajjissati, tassa tattha somanassind. uppajjissatīti? Ye saghānakā upekkhāya kāmāvacaraṃ² uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ t. ghānind. uppajjissati, no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresañ kāmāvacarānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaṃ tesañ t. somanassind. uppajjissati, no ca t. t. ghānind. uppajjissati; kāmāvacarānaṃ t. t. somanassindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha ghānind. uppajjissati, tassa tattha upekkhind. uppajjissatīti? Ye saghānakā somanassena kāmāvacaraṃ² uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ t. ghānind. uppajjissati, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresañ kāmāvacarānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati, tassa tattha ghānind. uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesañ t. upekkhind. uppajjissati, no ca t. t. ghānind. uppajjissati;

¹ Br. omits.

² Br. S. omit.

kāmāvacarāṇaṃ t. t. upekkhindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha ghānind. uppajjissati, tassa tattha saddhind.
. . . pe . . . paññind. . . manind. uppajjissatīti? Āmantā.

Y. v. p. y. manind. uppajjissati . . . Rūpāvacarāṇaṃ . . .
(analogously to preceding y. v. p. y.) Yassa

yattha itthind. uppajjissati, tassa tattha purisind. uppaj-
jissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē
dassetvā kāmāvacaraṃ¹ uppajjitvā¹ parinibbāyissanti, tesaṃ
tattha itthind. uppajjissati, no ca tesaṃ t. purisind. uppaj-
jissati; itaresaṃ kāmāvacarāṇaṃ tesaṃ t. itthindriyaṃ ca

. . . Y. v. p. y. purisind. uppajjissati, tassa tattha itthind.
uppajjissatīti? Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē
dassetvā kāmāvacaraṃ¹ uppajjitvā¹ parinibbāyissanti, tesaṃ
t. purisind. uppajjissati, no ca t. t. itthind. uppajjissati;
itaresaṃ kāmāvacarāṇaṃ . . . pe . . . Yassa

yattha itthind. uppajjissati, tassa tattha jīvitind. uppaj-
jissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati, tassa
tattha itthind. uppajjissatīti? Rūpāvacarāṇaṃ arūpāva-
carāṇaṃ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē
dassetvā kāmāvacaraṃ¹ uppajjitvā¹ parinibbāyissanti,
tesaṃ t. jīvitind. uppajjissati, no ca . . . pe . . .

Yassa yattha itthind. uppajjissati, tassa tattha soman-
assind. uppajjissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena
katicī bhavē dassetvā upekkhāya kāmāvacaraṃ¹ uppajjitvā
parinibbāyissanti, tesaṃ t. itthind. uppajjissati, no ca
tesaṃ t. somanassind. uppajjissati; itaresaṃ . . . pe . . .

Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Rūpāvacarāṇaṃ
ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā
somanassena kāmāvacaraṃ¹ uppajjitvā parinibbāyissanti,
tesaṃ t. somanassind. uppajjissati, no ca t. t. itthind.
uppajjissati; itaresaṃ . . . pe . . . Yassa

yattha itthind. uppajjissati, tassa tattha upekkhind. uppaj-
jissatīti? Yā itthiyo² somanassena kāmāvacaraṃ¹ uppaj-
jitvā parinibbāyissanti, tesaṃ t. itthind. uppajjissati, no ca
tesaṃ t. upekkhind. uppajjissati, itaresaṃ . . . pe . . .

¹ Br. omits.

² Br. S. insert eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā.

Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaṃ¹
 ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā upek-
 khāya kāmāvacaraṃ² uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ t.
 upekkhind. uppajjissati, no ca t. t. itthind. uppajjissati;
 itaresaṃ . . . *pe* . . . Yassa yattha itthind.

uppajjissati, tassa tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind.
 . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind.
 uppajjissati . . . Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ ye ca
 purisā . . . (*analogously to preceding y. v. p. y.*).

Yassa yattha purisind. uppajjissati, tassa tattha jīvitind.
 uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati,
 tassa tattha purisind. uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ
 arūpāvacarānaṃ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī
 bhavē dassetvā kāmāvacaraṃ² uppajjitvā² parinibbāyis-
 santi, tesāṃ t. jīvitind. uppajjissati, no ca tesāṃ t. purisind.
 uppajjissati; itaresaṃ . . . *pe* . . . Yassa

yattha purisind. uppajjissati, tassa tattha somanassind.
 uppajjissatīti? Ye purisā³ upekkhāya kāmāvacaraṃ²
 uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. purisind. uppaj-
 jissati, no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresaṃ
 . . . *pe* . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . .
 Rūpāvacarānaṃ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē
 dassetvā somanassena kāmāvacaraṃ uppajjitvā parinib-
 bāyissanti, tesāṃ t. somanassind. uppajjissati, no ca tesāṃ
 t. purisind. uppajjissati; itaresaṃ . . . *pe* . . .

Yassa yattha purisind. uppajjissati, tassa tattha upek-
 khind. uppajjissatīti? Ye purisā³ somanassena kāmāva-
 caraṃ² uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. purisind.
 uppajjissati, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresaṃ
 . . . *pe* . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati . . .
 Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ yā ca itthiyo³ upekkhāya
 kāmāvacaraṃ² uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. upek-
 khind. uppajjissati, no ca tesāṃ t. purisind. uppajjissati;
 itaresaṃ . . . *pe* . . . Yassa yattha purisind.
 uppajjissati, tassa tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind.

¹ S. inserts arūpā°.

² Br. omits.

³ Br. S. insert eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā.

. . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppajjissati, tassa tattha purisind. uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicci bhave dassetvā kāmāvacaraṃ¹ uppajjitvā¹ parinibbāyissanti . . . (*analogously to preceding*).

Yassa yattha jīvitind. uppajjissati, tassa tattha somanassind. uppajjissatīti? Catuvokāre² pañcavokāre² yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchima-cittaṃ uppajjissati asaññasattānaṃ tesāṃ t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresaṃ³ pañcavokārānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca uppajjissati, somanassindriyaṃ ca uppajjissati. Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa yattha jīvitind. uppajjissati, tassa tattha upekkhind. uppajjissatīti? Pañcavokāre yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchima-cittaṃ uppajjissati asaññasattānaṃ tesāṃ t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca . . . *pe* . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa yattha jīvitind. uppajjissati, tassa tattha saddhind. . . *pe* . . . paññind. . . manind. uppajjissatīti? Asaññasattānaṃ tesāṃ tattha jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. manind. uppajjissati; catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa yattha somanassind. uppajjissati, tassa tattha upekkhind. uppajjissatīti? Pañcavokāre² yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchima-cittaṃ uppajjissati, tesāṃ tattha somanassind. uppajjissati, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresaṃ³ pañcavokārānaṃ t. t. somanassindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati . . . Catuvokāre² pañcavokāre² yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchima-cittaṃ uppajjissati . . . (*analogously to preceding* Y. v. p. y., Br. S. *inserting* catuvokārānaṃ.)

Yassa yattha somanassind. uppajjissati,

¹ Br. S. *omit*.

² Br. *omits*.

³ Br. *inserts* catuvokārānaṃ.

tassa tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppajjissati, tassa tattha somanassind. uppajjissatīti? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ yassa cittassa anantarā upekkhāsam-payuttapacchimacittaṃ uppajjissati, tesañ t. manind. uppajjissati, no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresañ² pañcavokārānaṃ . . . *pe* . . .

Yassa yattha upekkhind. uppajjissati, tassa tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppajjissati, tassa tattha upekkhind. uppajjissatīti? Pañcavokāre¹ yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati, tesañ t. manind. uppajjissati, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresañ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ t. t. manindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha saddhind. uppajjissati, tassa tattha paññind. . . . *pe* . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa yattha paññind. uppajjissati, tassa tattha manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. . . . Āmantā.

6.

i. Yassa cakkhund. na uppajjissati, tassa sotind. na uppajjissatīti? Āmantā. Yassa v. p. sotind. . . . cakkhund. na uppajjissatīti? Āmantā.

Yassa cakkhund. . . . ghānind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. ghānind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ ghānind. na uppajjissati, no ca t. cakkhund. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṃ¹ t. ghānindriyaṃ ca na uppajjissati, cakkhundriyaṃ ca na uppajjissati.

Yassa cakkhund. na uppajjissati, tassa itthind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. itthind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicci bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesañ

¹ Br. omits.

² Br. S. insert catuvokārānaṃ.

itthind. na uppajjissati no ca t. cakkhund. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti tesañ itthindriyaṃ ca . . .

Yassa cakkhund. na uppajjissati, tassa purisind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. purisind. na uppajjissati, tassa cakkhund. . . . Ye rūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, tesañ purisind. na uppajjissati, no ca tesañ cakkhund. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṃ t. . . .

Yassa cakkhund. na uppajjissati, tassa jivitind. na uppajjissatīti? Ye arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ cakkhund. na uppajjissati, no ca t. jivitind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ t. cakkhundriyaṃ ca na uppajjissati, jivitindriyaṃ² ca na uppajjissati. Y. v. p. jivitind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjissatīti? Āmantā.

Yassa cakkhund. na uppajjissati, tassa somanassind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjissatīti? Ye sacakkhukā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ somanassind. na uppajjissati, no ca t. cakkhund. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti tesañ somanassindriyaṃ ca . . .

Yassa cakkhund. na uppajjissati, tassa upekkhind. na uppajjissatīti? Ye arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ cakkhund. na uppajjissati, no ca t. upekkhind. na uppajjissati; pacchima-cittasabhavikānaṃ t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. upekkhind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjissatīti? Ye sacakkhukā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ upekkhind. na uppajjissati, no ca t. cakkhund. na uppajjissati . . . (as in preceding y. v. p.)

Yassa cakkhund. na uppajjissati, tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. . . manind. na uppajjissatīti? Ye arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ cakkhund. na uppajjissati, no ca t. manind. na uppajjissati; pacchima-

bhavikānaṃ t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Āmantā. Yassa ghānind.

na uppajjissati, tassa itthind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. itthind. na uppajjissati . . . Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesāṃ itthind. na uppajjissati, no ca t. ghānind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, t. itthindriyaṃ ca . . .

Yassa ghānind. na uppajjissati, tassa purisind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. purisind. na uppajjissati . . . Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesaṃ purisind. na uppajjissati, no ca tesaṃ ghānind. na uppajjissati; pacchimbhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ purisindriyaṃ ca . . .

Yassa ghānind. na uppajjissati, tassa jīvitind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ ghānind. na uppajjissati, no ca t. jīvitind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. jīvitind. na uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa ghānind. na uppajjissati, tassa somanassind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ ghānind. na uppajjissati, no ca t. somanassind. na uppajjissati; pacchimbhavikānaṃ ye ca arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppajjissati, tassa ghānind. na uppajjissatīti?¹ Āmantā.

Yassa ghānind. na uppajjissati, tassa upekkhind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ ghānind. na uppajjissati, no ca tesāṃ upekkhind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ

· ¹ Br. S. *substitute* ye saḡhānikā upekkhāya [S. kāmāvacaraṃ uppajjitvā] parinibbāyissanti, tesāṃ somanassind. uppajjissati, no ca t. ghānind. uppajjissati; pacchimbhavikānaṃ ye ca arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, t. somanassind. ca . . .

ye ca somanassena rūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti t. ghānind. ca . . . Y. v. p. upekkhind. na uppajjissati, tassa na uppajjissatīti? Āmantā.¹

Yassa ghānind. na uppajjissati, tassa saddhind. . . pe . . . paññind. . . manind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ ghānind. na uppajjissati, no ca tesāṃ manind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ tesāṃ ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Āmantā. Yassa

itthind. na uppajjissati, tassa purisind. na uppajjissatīti? Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhava dassetvā parinibbāyissanti, tesāṃ itthind. na uppajjissati, no ca t. purisind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti t. itthindriyaṃ ca . . . Y. v. p. purisind. na uppajjissati . . . Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhava dassetvā parinibbāyissanti, tāsāṃ purisind. na uppajjissati, no ca tāsāṃ itthind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṃ purisindriyaṃ ca . . . Yassa itthind. na uppajjissati,

tassa jīvitind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhava dassetvā parinibbāyissanti, tesāṃ itthind. na uppajjissati, no ca t. jīvitind. . . (as for preceding reply). Y. v. p. jīvitind. na uppajjissati . . . Āmantā. Yassa itthind. na uppajjissati,

tassa somanassind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhava dassetvā² parinibbāyissanti, tesāṃ itthind. na uppajjissati, no ca tesāṃ somanassind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhava dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti,

* * K. S. omit.

¹ Br. S. substitute ye saghānakā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti . . . (as in preceding y. v. p.).

² Br. inserts somanassena upapajjitvā.

tesaṅ itthindriyaṅ ca . . . somanassind. ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppajjissati, tassa itthind. na uppajjissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaṅ somanassind. na uppajjissati, no ca tesaṅ itthind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṅ ye ca arūpaṅ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. somanassindriyaṅ ca . . . itthind. ca na uppajjissati.

Yassa itthind. na uppajjissati, tassa upekkhind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṅ arūpāvacaraṅ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā upekkhāya¹ uppajjitvā¹ parinibbāyissanti, tesaṅ itthind. na uppajjissati, no ca tesaṅ upekkhind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṅ *ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti* tesaṅ itthindriyaṅ ca . . . Y. v. p. upekkhind. na uppajjissati, tassa itthind. na uppajjissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaṅ upekkhind. na uppajjissati, no ca tesaṅ itthind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṅ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti tesaṅ upekkhindriyaṅ ca . . .

Yassa itthind. na uppajjissati, tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṅ arūpāvacaraṅ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesaṅ itthind. na uppajjissati no ca t. manind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṅ t. itthindriyaṅ ca . . . Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa purisind. na uppajjissati, tassa jīvitind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṅ arūpāvacaraṅ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten'

¹ S. omits.

* * S. omits.

eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, tesaj purisind. na uppajjissati, no ca t. jīvitind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ t. purisindriyaṃ ca . . . Y. v. p. jīvitind. na uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa purisind. na uppajjissati, tassa somanassind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṃ¹ uppajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaj purisind. na uppajjissati, no ca t. somanassind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. purisindriyaṃ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppajjissati, tassa purisind. na uppajjissatīti? Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. purisind. na uppajjissati . . . (as in preceding reply).

Yassa purisind. na uppajjissati, tassa upekkhind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā upekkhāya uppajjitvā, parinibbāyissanti, tesaj purisind. na uppajjissati, no ca tesaj upekkhind. na uppajjissati . . . (as in preceding reply). Y. v. p. upekkhind. na uppajjissati . . . Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaj upekkhind. na uppajjissati, no ca . . . (as in preceding y. v. p.).

Yassa purisind. na uppajjissati, tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissantīti? Ye rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo . . . (analogously to preceding yassa). Y. v. p. manind. na uppajjissati, tassa purisind. na uppajjissatīti? Āmantā.

Yassa jīvitind. na uppajjissati tassa somanassind na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. na uppajjissati . . . Yassa cittassa anantarā

¹ S. inserts arūpa°.

upekkhāsampayuttapacchimacittaj uppajjissati, tesaj somanassind. na uppajjissati, no ca t. jīvitind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ t. somanassindriyañ ca . . .

Yassa jīvitind. na uppajjissati, tassa upekkhind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. na uppajjissati . . . Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaj uppajjissati, tesaj upekkhind. na uppajjissati; no ca . . . (as in preceding y. v. p.).

Yassa jīvitind. na uppajjissati, tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa somanassind. na uppajjissati, tassa upekkhind. na uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaj uppajjissati, tesaj somanassind. na uppajjissati, no ca . . . (as for penultimate Y. v. p.) Y. v. p. upekkhind. na uppajjissati, tassa somanassind. na uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaj uppajjissati, tesaj upekkhind. na uppajjissati, no ca . . .¹ (as for preceding answer).

Yassa somanassind. na uppajjissati, tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaj uppajjissati, tesaj somanassind. na uppajjissati, no ca . . . (as for preceding answer). Y. v. p. manind. na uppajjissati, tassa somanassind. na uppajjissatīti? Āmantā.

Yassa upekkhind. na uppajjissati, tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaj uppajjissati, tesaj upekkhind. na uppajjissati, no ca tesaj manind. na uppajjissati . . . (as in preceding yassa). Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa saddhind. na uppajjissati, tassa paññind. . . . pe . . . manind. . . . Āmantā. Y. v. p. manind. na uppajjissati, tassa saddhind. . . . Āmantā. (So for paññind.-manind.)²

ii. Yattha cakkhund. na uppajjissati, tattha sotind. na

¹ S. substitutes āmantā.

² S. inserts puggala-vāraṃ nitthitaṃ.

uppajjissatīti? Āmantā. Yattha v. p. sotind. na uppaj-
jissati . . . Āmantā. Yattha cakkhund. na

uppajjissati, tattha ghānind. . . . Āmantā. Y. v. p.
ghānind. na uppajjissati, tattha cakkhund. na uppajjis-
satīti? Rūpāvacare tattha ghānind. na uppaj., no ca
tattha cakkhund. na uppaj.; arūpe¹ asaññasatte¹ tattha
ghānindriyañ ca na uppaj., cakkhundriyañ ca na uppaj.

Yattha cakkhund. na uppaj., tattha itthind.
. . . pe . . . purisind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p.
purisind. na uppajjissati . . . Rūpāvacare tattha purisind.
na uppajjissati, no ca . . . (as for preceding Y. v. p.).

Yattha cakkhund. na uppaj., tattha jīvitind. na
uppajjissatīti? Uppajjissati. Y. v. p. jīvitind. na uppaj. . .
Natthi.

Yattha cakkhund. na uppaj., tattha
somanassind. . . . Āmantā. Y. v. p. somanassind. na
uppaj. . . . Āmantā.

Yattha cakkhund. na
uppaj., tattha upekkhind. na uppajjissatīti? Arūpe tattha
cakkhund. na uppaj., no ca t. upekkhind. na uppaj.;
asaññasatte t. cakkhundriyañ ca na uppaj., upekkhindriyañ
ca na uppaj. Y. v. p. upekkhind. na uppajjissati . . .
Āmantā.

Yattha cakkhund. na uppaj., tattha
saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppaj-
jissatīti? Arūpe tattha cakkhund. na uppaj. . . . (as for
preceding pair).

Yattha ghānind. na uppaj.,
tattha itthind. . . . pe . . . purisind. na uppajjissatīti?
Āmantā. (So for purisind.-ghānind.).

Yattha
ghānind. na uppaj., tattha jīvitind. na uppajjissatīti?
Uppajjissati. Y. v. p. jīvitind. na uppajjissati . . . Natthi.

Yattha ghānind. na uppaj., tattha soman-
assind. na uppajjissatīti? Rūpāvacare t. ghānind. na
uppaj., no ca t. somanassind. na uppaj.; arūpe¹ asañña-
satte¹ tattha ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. somanassind.
na uppaj. . . . Āmantā.

Yattha ghānind.
na uppaj., t. upekkhind. na uppajjissatīti? Rūpāvacare
arūpāvacare t. ghānind. na uppaj., no ca t. upekkhind. na
uppaj.; asaññasatte t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p.

¹ Br. inverts order.

iii. Yassa yattha cakkhund. na uppajjissati, tassa tattha sotind. na uppajjissatīti? Āmantā. (*So for the converse*).

· Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha ghānind. na uppajjissatīti? Āmantā. Yassa vā pana yattha ghānind. na uppajjissati, tassa tattha cakkhund. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ tesāṃ tattha ghānind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ arūpānaṃ¹ asaññasattānaṃ¹ tesāṃ tattha ghānindriyañ ca na uppaj., cakkhundriyañ ca na uppaj.

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha itthind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. itthind. na uppaj. . . . Rūpāvacarānaṃ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, tesāṃ tattha itthind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ arūpānaṃ¹ asaññasattānaṃ¹ t. t. itthindriyañ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha purisind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. na uppajjissati . . . Rūpāvacarānaṃ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; pañcavokāre . . . (*as for preceding y. v. p. y.*)

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha jīvitind. na uppajjissatīti? Arūpānaṃ¹ asaññasattānaṃ¹ tesāṃ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; catuvokāre² pañcavokāre² pacchimabhavikānaṃ t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha cakkhund. na uppajjissati, tassa tattha somanassind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. somanassind. na uppaj. . . . Ye sacakkhukā upekkhāya uppajjivā parinibbāyissanti t. t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ arūpānaṃ¹ asaññasattānaṃ¹ t. t. somanassindriyañ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha upekkhind. na uppajjissatīti? Arūpānaṃ tesāṃ t. cakkhund. na uppaj.,

² Br. omits.

³ Br. S. omit.

no ca t. t. upekkhind. na uppaj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ pacchimabhavikānaṅ asaṅṅasattānaṅ t. t. cakkhundriyaṅ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. na uppaj. . . . Ye sacakkhukā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti t. t. upekkhind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; catuvokāre² pañcavokāre² pacchimabhavikānaṅ asaṅṅasattānaṅ t. t. upekkhindriyaṅ ca . . . Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha saddhind. . . . pe . . . paṇṇind. . . . manind. na uppajjissatīti? Arūpānaṅ tesāṅ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppaj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ pacchimabhavikānaṅ asaṅṅasattānaṅ t. t. cakkhundriyaṅ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Āmantā. - Yassa yattha ghānind. na uppaj., tassa tattha itthind. . . . Āmantā. Y. v. p. y. itthind. na uppaj. t. t. ghānind. na uppajjissatīti? Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhavedassetvā parinibbāyissanti, tesāṅ t. itthind. na uppaj., no ca t. t. ghānind. na uppaj.; kāmāvacare pacchimabhavikānaṅ rūpāvacarānaṅ arūpāvacarānaṅ t. t. itthindriyaṅ ca . . . Yassa yattha ghānind. na uppaj., tassa tattha purisind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. na uppaj., tassa tattha ghānind. na uppajjissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavedassetvā parinibbāyissanti, tāsāṅ t. purisind. na uppaj., no ca tāsāṅ t. ghānind. na uppaj.; kāmāvacare pacchimabhavikānaṅ rūpāvacarānaṅ arūpāvacarānaṅ t. t. purisindriyaṅ ca . . . Yassa yattha ghānind. na uppaj., tassa tattha jīvitind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṅ arūpāvacarānaṅ tesāṅ tattha ghānind. na uppajjissati, no ca tesāṅ t. jīvitind. na uppaj.; catuvokāre² pañcavokāre² pacchimabhavikānaṅ t. t. ghānindriyaṅ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppaj. . . . Āmantā. Yassa yattha ghānind. na uppaj., tassa tattha somanassind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṅ tesāṅ t. ghānind. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppaj.; pañcavokāre pacchimabhavikānaṅ arūpānaṅ¹ asaṅṅasattānaṅ¹ t. t.

¹ Br. S. omit.² Br. omits.

ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. na uppaj.
. . . Ye saghānakā upekkhāya uppajjivā parinibbāyissanti
t. t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. ghānind. na
uppaj.; pañcavokāre pacchimacittasamangīnaṃ arūpānaṃ
asaññasattānaṃ t. t. somanāssind. . . . Yassa

yattha ghānind. na uppaj., tassa tattha upekkhind. na
uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesāṃ t.
ghānind. na uppaj., no ca t. t. upekkhind. na uppaj.;
catuvokāre² pañcavokāre² pacchimabhavikānaṃ asaññasat-
tānaṃ t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind.
na uppaj. . . . Ye saghānakā somanassena uppaj-
jivā, parinibbāyissanti t. t. upekkhind. na uppaj.,
no ca t. t. ghānind. na uppaj.; catuvokāre² pañca-
vokāre² pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ t. t. upek-
khindriyañ ca . . . Yassa yattha ghānind.

na uppaj., tassa tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . .
manind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ arūpāva-
carānaṃ tesāṃ tattha ghānind. na uppaj., no ca
t. t. manind. . . . (*analogously to preceding answer*).
Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha itthind. na uppaj., tassa tattha purisind. na
uppajjissatīti? Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhava
dassetvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. itthind. na uppaj., no
ca t. t. purisind. na uppaj.; kāmāvacare pacchimabhavi-
kānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ t. t. itthindriyañ ca
. . . . Y. v. p. y. purisind. na uppaj., tassa tattha itthind.
na uppajjissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī
bhava dassetvā parinibbāyissanti, tāsāṃ t. purisind. na
uppaj., no ca tāsāṃ t. itthind. na uppaj.; kāmāvacare . . .
(*as for preceding answer*).

Yassa yattha
itthind. na uppaj., tassa tattha jīvitind. na uppajjissatīti?
Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ ye ca purisā eten' eva
bhāvena katicī bhava dassetvā parinibbāyissanti, tesāṃ t.
itthind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; catuvo-
kāre² pañcavokāre² pacchimabhavikānaṃ t. t. itthindriyañ

¹ Br. *inverts order*.

² Br. *omits*.

ca . . . Y. v. p. y. jivitind. na uppaj. . . Āmantā.

Yassa yattha itthind. na uppaj., tassa tattha somanassind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. itthind. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppaj.; pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ arūpānaṃ¹ asaññasattānaṃ¹ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. t. itthindriyañ ca somanassind. ca. . . . Y. v. p. y. somanassind. na uppaj. . . . Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tāsaṃ t. somanassind. na uppaj., no cā tāsaṃ t. itthind. na uppaj.; pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ arūpānaṃ¹ asaññasattānaṃ¹ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. t. somanassindriyañ ca itthind. ca na uppajjissati . . .

Yassa yattha itthind. na uppaj., tassa tattha upekkhind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. itthind. na uppaj., no ca t. t. upekkhind. na uppaj.; catuvokāre² pañcavokāre² pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā somanassena . . . (as for last Y. y.). Y. v. p. y. upekkhind. na uppaj. . . . Yā itthiyo eten' eva . . . (analogously with preceding Y. v. p. y., but inserting catuvokāre, Br. omitting, and omitting arūpānaṃ).

Yassa yattha itthind. na uppaj., tassa tattha saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ ye ca purisā eten' eva . . . (as for preceding y. y.). Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Āmantā. Yassa yattha purisind. na uppaj., tassa tattha jivitind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ yā ca itthiyo eten' eva . . .

¹ Br. inverts order.

² Br. S. omit.

(analogously to preceding pair, omitting asaññasattānaṃ).

Yassay attha purisind. na uppaj., tassa tattha somanassind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppaj.; pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ arūpānaṃ¹ asaññasattānaṃ¹ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṃ t. purisindriyañ ca na uppajjissati, somanassindriyañ ca na uppajjissati. Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissati. . . . Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. purisind. na uppaj., pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ arūpānaṃ¹ asaññasattānaṃ¹ yā ca itthiyo eten' eva . . . (as for preceding answer).

Yassa yattha purisind. na uppaj., tassa tattha upekkhind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā upekkhāya . . . (analogously to preceding y. y., inserting catuvokāre, omitting arūpānaṃ. So for Y. v. p. y.)

Yassa yattha purisind. na uppaj., tassa tattha saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppaj.; catuvokāre² pañcavokāre² pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ t. t. purisindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha jīvitind. na uppaj., tassa tattha somanassind. . . . na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. somānassind. na uppaj. . . . Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimittaṃ uppaj., asaññasattānaṃ tesāṃ t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; catuvokāre² pañcavokāre² pacchimittasamāngīnaṃ t. t. somanassindriyañ ca . . .

¹ Br. inverts order.

² Br. S. omit.

Yassa yattha jīvitind. na uppaj., tassa tattha upekkhind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. upekkhind. na uppaj. . . . Yassa cittassa anantarā somanassa. . . . (as for preceding Y. v. p. y.).

Yassa yattha jīvitind. na uppaj., tassa tattha saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . *Yassa cittassa anantarā pacchimacittaṅ uppajjissati,* asaññasattānaṅ tesā t. manind. . . . (as for preceding y. v. p. y.).

Yassa yattha somanassind. na uppaj., tassa tattha upekkhind. na uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaṅ uppaj., tesā t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. upekkhind. na uppaj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ pacchimacittasamangīnaṅ asaññasattānaṅ t. t. somanassindriyañ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. na uppaj. . . . Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṅ . . . (analogously to preceding answer).

Yassa yattha somanassind. na uppaj., tassa tattha saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaṅ . . . (as for preceding Y. y.). Y. v. p. y. manind. na uppaj.: . . . Āmantā.

Yassa yattha upekkhind. na uppaj., tassa tattha saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṅ . . . (as for preceding pair).

Yassa yattha saddhind. na uppaj., tassa tattha paññind. . . . pe . . . manind. . . . (so for Y. v. p. y. So also for paññind.-manind.).

7.

i. Yassa cakkhund. uppajjati, tassa sotind. uppajjithāti? Āmantā. Yassa vā pana sotind. uppajjitha, tassa cakkhund. uppajjati? • Sabbesaṅ cāvantānaṅ acakkhukānaṅ uppajjantānaṅ² tesā sotind. uppajjitha, no ca t. cakkhund. uppajjati; sacakkhukānaṅ uppajjantānaṅ t.

* * Br. omits.

¹ Br. omits.

² Br. K. upapajjantānaṅ always.

sotindriyañ ca uppajjittha, cakkhundriyañ ca uppajjati.

Yassa cakkhund uppajjati, tassa ghānind. uppajjitthāti? Āmantā. Yassa v. p. ghānind. uppajjittha . . . Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ . . . (as for preceding y. v. p.).

So also for cakkhund.-itthind., -purisind., -jīvitind., somanassind., -upekkhind., etc. . . . manind.).

Yassa ghānind. uppajjati, tassa itthind. . . . pe . . . purisind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. purisind. uppajjittha . . . Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ purisind. uppajjittha, no ca t. ghānind. uppajjati; saghānakānaṃ uppajjantānaṃ t. purisindriyañ ca uppajjittha, ghānindriyañ ca uppajjati. (So also for ghānind.-jīvitind., somanassind., etc. . . . manind.).

Yassa itthind. uppajjati, tassa purisind. uppajjitthāti? Āmantā. Yassa vā pana purisind. uppajjittha, tassa itthind. uppajjatīti? Sabbesaṃ cavantānaṃ na itthīnaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ purisind. uppajjittha, no ca t. itthind. uppajjati; itthīnaṃ uppajjantīnaṃ tāsāṃ purisindriyañ ca uppajjittha itthindriyañ ca uppajjati.

Yassa itthind. uppajjati, tassa jīvitind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. . . . Sabbesaṃ cavantānaṃ itthīnaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ jīvitind. uppajjittha, no ca t. itthind. uppajjati; itthīnaṃ uppajjantānaṃ tāsāṃ jīvitind. ca . . .

Yassa itthind. uppajjati, tassa somanassind. . . . pe . . . manind. uppajjitthāti? Sabbesaṃ . . . (as for itthind.-purisind.).

(Purisind.-jīvitind., etc. . . . manind. analogously to itthind.-jīvitind., etc.).

Yassa jīvitind. uppajjati, tassa somanassind.-uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. uppajjittha, tassa jīvitind. uppajjatīti? Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhagakkhaṇe tesāṃ somanassind. uppajjittha, no ca t. jīvitind. uppajjati; sabbesaṃ uppajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe t. somanassind. ca . . .

Yassa somanassind. uppajjati, tassa upekkhind. . . . pe . . . saddhind. paññind. manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj-

jittha, tassa somanassind. uppajjati? Sabbesaṅ cavantānaṅ¹ pavatte¹ cittassa bhangakkhaṇe somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṅ asaṅkāsattānaṅ tesāṅ manind. uppajjittha, no ca t. somanassind. uppajjati; somanassena uppajjantānaṅ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṅ manindriyaṅ ca Yassa upekkhind. uppajjati,

tassa saddhind. . . . pe paññind. . . . manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjittha Sabbesaṅ . . . (analogously to preceding Y. v. p. So also for saddhind. -paññind., -manind., Br. substituting sahetukānaṅ for saddhāya, as before). Yassa paññind.

uppajjati, tassa manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjittha Sabbesaṅ cavantānaṅ¹ pavatte¹ cittassa bhangakkhaṇe ṅāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe, nirodhasamāpannānaṅ asaṅkāsattānaṅ tesāṅ manind. uppajjittha, no ca t. paññind. uppajjati; ṅāṇena² uppajjantānaṅ pavatte ṅāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṅ manindriyaṅ ca

ii. Yattha cakkhund. . . . pe

iii. Yassa yattha cakkhund. uppajjati, tassa tattha sotind. uppajjitthāti? Suddhāvāsaṅ uppajjantānaṅ tesāṅ t. cakkhund. uppajjati, no ca t. t. sotind. uppajjittha; itaresāṅ pañcavokāraṅ³ uppajjantānaṅ t. t. cakkhundriyaṅ ca uppajjati, sotindriyaṅ ca uppajjittha.

Yassa vā pana yattha sotind. uppajjittha Pañcavokārā cavantānaṅ acakkhukānaṅ kāmāvacaraṅ uppajjantānaṅ tesāṅ t. sotind. uppajjittha, no ca t. t. cakkhund. uppajjati; sacakkhukānaṅ pañcavokāraṅ¹ uppajjantānaṅ t. t. sotindriyaṅ ca Yassa yattha cakkhund.

uppajjati, tassa tattha ghānind. uppajjitthāti? Sacakkhukānaṅ¹ rūpāvacaraṅ uppajjantānaṅ tesāṅ t. cakkhund. uppajjati, no ca t. t. ghānind. uppajjittha; sacakkhukānaṅ kāmāvacaraṅ uppajjantānaṅ t. t. cakkhundriyaṅ

¹ Br. omits.

² Br. substitutes ṅāṇasampayuttānaṅ.

³ Br. substitutes sacakkhukānaṅ.

ca . . . Y. v. p. y. ghānind. uppajjittha . . . Kāmāvacarā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. ghānind. uppajjittha, no ca t. t. cakkhund. uppajjati; sacakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. uppajjati, tassa tattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppajjitthāti? Sacakkhukānaṃ¹ rūpāvacaraṃ . . . (*as for preceding pair*).

Yassa yattha cakkhund. uppajjati, tassa tattha jīvitind. uppajjitthāti? Suddhāvāsaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. cakkhund. uppajjati, no ca t. t. jīvitind. uppajjittha; itaresaṃ sacakkhukānaṃ pañcavokāraṃ¹ uppajjantānaṃ t. t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. uppajjittha . . . Pañcavokārā² cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ¹ uppajjantānaṃ arūpānaṃ¹ asaññasattānaṃ¹ tesāṃ t. jīvitind. uppajjittha, no ca t. t. cakkhund. uppajjati; sacakkhukānaṃ pañcavokāraṃ¹ uppajjantānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca . . .

(*So for cakkhund.-somanassind., all omitting arūpānaṃ asaññasattānaṃ. So also for cakkhund.-upekkhind., all omitting pañcavokāraṃ in former reply, restoring arūpānaṃ in latter. So also for cakkhund.-saddhind., etc. . . . manind.*).

Yassa yattha ghānind. uppajjati, tassa tattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. uppajjittha, tassa tattha ghānind. uppajjati? Kāmāvacarā cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. purisind. uppajjittha, no ca t. t. ghānind. uppajjati; saghānakānaṃ kāmāvacaraṃ¹ uppajjantānaṃ¹ t. t. purisindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha ghānind. uppajjati, tassa tattha jīvitind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppajjittha . . . Kāmāvacarā² cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ¹ uppajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ¹ arūpāvacarānaṃ¹ t. t. jīvitind. uppajjittha, no ca t. t. ghānind. uppajjati; saghānakānaṃ . . . (*as in preceding y. v. p. y.*).

Yassa yattha ghānind. uppajjati, tassa tattha somanassind. uppajjitthāti? . . . (*as for pre-*

¹ Br. omits.

² Br. substitutes sabbesaṃ.

ceding pair, omitting arūpāvacarānaṃ. So also for ghānind.-upekkhind, restoring arūpāvacarānaṃ. So also for ghānind.-saddhind, etc. . . . manind.).¹ Yassa yattha

itthind. uppajjati, tassa tattha purisind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. uppajjittha, tassa tattha itthind. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaṃ na-itthīnaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. purisind. uppajjittha, no ca t. t. itthind. uppajjati; itthīnaṃ kāmāvacaraṃ² uppajjantīnaṃ³ tāsāṃ tattha purisindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha itthind. . . . pe . . . purisind. uppajjati, tassa tattha jīvitind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppajjittha, tassa tattha purisind. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaṃ na-purisānaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesāṃ t. jīvitind. uppajjittha, no ca t. t. purisind. uppajjati; purisānaṃ kāmāvacaraṃ² uppajjantānaṃ t. t. jīvitind. ca . . . (so for purisind.-somanassind., etc. . . . manind., inserting in each case arūpāvacarānaṃ after rūpāvacarānaṃ).

Yassa yattha jīvitind. uppajjati, tassa tattha somanassind. uppajjitthāti? Suddhāvāsaṃ uppajjantānaṃ⁴ asaṅṅasattaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. jīvitind. uppajjati, no ca t. t. somanassind. uppajjittha; itaresāṃ⁵ pañcavokāraṃ uppajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesāṃ tattha jīvitindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjittha . . . ⁵Pañcavokārā cavantānaṃ pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesāṃ t. somanassind. uppajjittha, no ca t. t. jīvitind. uppajjati; ⁴pañcavokāraṃ uppajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe t. t. somanassindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha jīvitind. uppajjati, tassa tattha upekkhind. uppajjitthāti? Suddhāvāsaṃ uppajjantānaṃ asaṅṅasattaṃ . . . (as for preceding pair, inserting catuvokāraṃ, -ā, before pañcavok°). Yassa yattha jīvitind. uppaj-

¹ Br. omits, in each converse, kāmāvacaraṃ after saghānakānaṃ.

² Br. omits.

³ Br. S. up[ā]ppajjantānaṃ.

⁴ Br. inserts cittassa uppādakkhaṇe.

⁵ Br. inserts catuvokāraṃ.

jati, tassa tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . :
manind. uppajjitthāti? Suddhāvāsaṃ uppajjantānaṃ¹
tesaṃ t. jīvitind. uppajjati, no ca t. t. manind. uppajjittha;
itaresaṃ catuvokāraṃ pañcavokāraṃ uppajjantānaṃ pavatte
cittassa uppādakkhaṇe t. t. jīvitindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y.
manind. uppajjittha . . . Catuvokārā pañcavokārā cavan-
tānaṃ pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesāṃ t. manind.
uppajjittha, no ca t. t. jīvitind. uppajjati; catuvokāraṃ
pañcavokāraṃ uppajjantānaṃ pavatte cittassa uppādak-
khaṇe t. t. manindriyaṃ ca . . . Yassa yattha

somanassind. uppajjati, tassa tattha upekkhind. uppaj-
jitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. upekkhind. uppajjittha
. . . *Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatte*
cittassa bhangakkhaṇe somanassavippayuttacittassa up-
pādakkhaṇe tesāṃ t. upekkhind. uppajjittha, no ca t. t.
somanassind. uppajjati; somanassena uppajjantānaṃ
pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t.
upekkhindriyaṃ ca . . . (*so also for somanassind.-saddhind.,*
-paññind., -manind.).

Yassa yattha upek-
khind. uppajjati, tassa tattha saddhind.² . . . *pe* . . .
paññind. . . manind. uppajjitthāti? Suddhāvāsaṃ uppaj-
jantānaṃ tesāṃ tattha upekkhind. uppajjati, no ca t. t.
manind. uppajjittha; itaresaṃ catuvokāraṃ² pañcavokāraṃ²
upekkhāya uppajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayutta-
cittassa uppādakkhaṇe t. t. upekkhindriyaṃ ca . . .
Y. v. p. y. manind. uppajjittha . . . *Catuvokārā pañca-
vokārā cavantānaṃ pavatte* cittassa bhangakkhaṇe upek-
khāvīpayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manind. uppaj-
jittha, no ca t. t. upekkhind. uppajjati; catuvokāraṃ²
pañcavokāraṃ² upekkhāya uppajjantānaṃ pavatte upek-
khāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manindriyaṃ ca
. . . .

Yassa yattha saddhind. uppajjati, tassa
tattha paññind. . . . *pe* . . . manind. uppajjitthāti? Sud-
dhāvāsaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. saddhind. uppajjati, no ca

¹ Br. *inserts* asaññasattānaṃ upapajjantānaṃ.

* to * Br. *substitutes* sabbesaṃ *only*.

² Br. *omits*.

t. t. manind. uppajjittha ; itaresaṃ *catuvokāraṃ pañcavo-
kāraṃ saddhāya* uppajjantānaṃ pavatte saddhāsampa-
yuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. saddhindriyaṃ ca . . .
Y. v. p. y. manind. uppajjittha . . . †Catuvokārā pañcavo-
kāraṃ cavantānaṃ pavatte† saddhāvippayuttacittassa uppā-
dakkhaṇe tesāṃ tattha manind. uppajjittha, no ca tesāṃ
tattha saddhind. uppajjati ; *catuvokāraṃ pañcavokāraṃ
saddhāya* uppajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttacit-
tassa uppādakkhaṇe t. t. manindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha paññind. uppajjati, tassa tattha manind.
uppajjitthāti? Suddhāvāsaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. pañ-
ñind. uppajjati, no ca t. t. manind. uppajjittha ; itaresāṃ
‡catuvokāraṃ pañcavokāraṃ ñāṇena‡ uppajjantānaṃ †t. t.
paññindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjittha,
tassa tattha paññind. uppajjati? †Catuvokārā pañcavo-
kāraṃ cavantānaṃ pavatte† cittassa bhangakkhaṇe ñāṇa-
vippayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manind. uppajjittha,
no ca t. t. paññind. uppajjati ; ‡catuvokāraṃ pañcavokāraṃ
ñāṇena‡ uppajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayuttacittassa
uppādakkhaṇe t. t. manindriyaṃ ca . . .

8.

i. Yassa cakkhund. na uppajjati, tassa sotind. na
uppajjitthāti? Uppajjittha. Y. v. p. sotind. na uppaj-
jittha, tassa cakkhund. na uppajjati? Natthi . . .
pe . . . (so for cakkhund.-ghānind., -itthind. . . .
manind.) . . .²

* to * Br. substitutes sabetukānaṃ.

† to † Br. substitutes sabbesaṃ cittassa bhangakkhaṇe.
So S., omitting sabbesaṃ.

‡ to ‡ Br. substitutes ñāṇasampayuttānaṃ.

¹ Br. inserts pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppā-
dakkhaṇe.

§ to § Br. substitutes sabbesaṃ.

² K. footnote : Ito paraṃ dissamānapotthakesu peyyālaṃ
kataṃ.

9.

i. Yassa cakkhund. uppajjati, tassa sotind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ *sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhund. uppajjati.* no ca t. sotind. uppajjissati; itaresaṃ sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ t. cakkhundriyaṃ ca uppajjati, sotindriyaṃ ca uppajjissati. Y. v. p. sotind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjati? Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ sotind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppajjati; sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ t. sotindriyaṃ ca . . .

Yassa cakkhund. uppajjati, tassa ghānind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ †sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ† tesāṃ cakkhund. uppajjati, no ca t. ghānind. uppajjissati; itaresaṃ sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. ghānind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjati? Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ ghānind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppajjati: itaresaṃ¹ sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ t. ghānindriyaṃ ca uppajjissati cakkhundriyaṃ ca uppajjati.

Yassa cakkhund. uppaj., tassa ithind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ, ye ca rūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesāṃ uppajjantānaṃ t. cakkhund. uppaj., no ca t. ithind. uppajjissati; itaresaṃ . . . (as for preceding yassa). Y. v. p. ithind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjati? Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ ithind. uppajjissati, na ca t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṃ ithīnaṃ² uppajjantānaṃ³ t. ithindriyaṃ ca . . .

Yassa cakkhund. uppaj., tassa purisind.

* to * Br. S. substitute pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ ye ca 'arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ upapajjantānaṃ tesāṃ cakkhundriyaṃ uppajjati. . . .

† to † Br. substitutes pañcavokāraṃ.

¹ Br. S. omīti.

² Br. omits.

³ Br. upapajjantānaṃ.

uppajjissatīti? ¹ * Pacchimabhavikānaṅ sacakkhukānaṅ uppajjantānaṅ, ye ca rūpāvacaṛaṅ uppajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicci bhavedassetvā parinibbāyissanti, tesāṅ uppajjantānaṅ t. cakkhund. uppaj., no ca t. purisind. uppajjissati; itaresāṅ sacakkhukānaṅ uppajjantānaṅ t. cakkhundriyaṅ ca . . . Y. v. p. purisind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjissatīti? Sabbesaṅ cavantānaṅ acakkhukānaṅ uppajjantānaṅ tesāṅ purisind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṅ purisānaṅ² uppajjantānaṅ tesāṅ purisindriyaṅ ca uppajjissati, cakkhundriyaṅ ca uppaj.*

Yassa cakkhund. uppaj., tassa jīvitind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṅ sacakkhukānaṅ³ uppajjantānaṅ tesāṅ cakkhund. uppaj., no ca tesāṅ jīvitind. uppajjissati; itaresāṅ sacakkhukānaṅ uppajjantānaṅ tesāṅ cakkhundriyaṅ ca uppaj., jīvitindriyaṅ ca uppajjissati. Y. v. p. jīvitind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjatīti? Sabbesaṅ cavantānaṅ acakkhukānaṅ uppajjantānaṅ tesāṅ jīvitind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṅ uppajjantānaṅ t. jīvitindriyaṅ ca . . .

Yassa cakkhund. uppaj., tassa somanassind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṅ sacakkhukānaṅ⁴ uppajjantānaṅ, ye ca sacakkhukā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṅ uppajjantānaṅ t. cakkhund. uppaj., no ca t. somanassind. uppajjissati; itaresāṅ sacakkhukānaṅ uppajjantānaṅ t. cakkhundriyaṅ ca . . . Y. v. p. somanassind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjatīti? Sabbesaṅ cavantānaṅ . . . (as for preceding y. v. p.).

Yassa cakkhund. uppaj., tassa upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṅ sacakkhukānaṅ uppajjantānaṅ, ye ca sacakkhukā somanassena uppajjitvā . . . (as for preceding pair).

Yassa cakkhund. uppaj., tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. manind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṅ sacakkhu-

¹ Br. inserts sadisaṅ, and omits * to *.

² S. omits.

³ Br. substitutes pañcavokāraṅ.

⁴ Br. substitutes pañcavokāraṅ throughout in this phrase.

kānaṃ uppajjantānaṃ teṣaṃ cakkhund. uppaj., no ca t. manind. uppajjissati; itaresaṃ sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjatīti? Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ teṣaṃ manind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ t. manindriyaṃ ca . . .

Yassa ghānind. uppaj., tassa itthind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ saghānakānaṃ¹ uppajjantānaṃ ye ca rūpāvacaṃ arūpāvacaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti teṣaṃ saghānakānaṃ uppajjantānaṃ, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhava dassetvā parinibbāyissanti teṣaṃ uppajjantānaṃ t. ghānind. uppaj., no ca t. itthind. uppajjissati; itaresaṃ saghānakānaṃ uppajjantānaṃ t. ghānindriyaṃ ca uppaj., itthindriyaṃ ca uppajjissati. Y. v. p. itthind. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjatīti? Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ uppajjantānaṃ teṣaṃ itthind. uppajjissati, no ca t. ghānind. uppaj.; saghānakānaṃ uppajjantānaṃ t. itthindriyaṃ ca . . .

Yassa ghānind. uppaj., tassa purisind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ saghānakānaṃ¹ uppajjantānaṃ, ye ca rūpāvacaṃ arūpāvacaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti *teṣaṃ saghānakānaṃ uppajjantānaṃ,* yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhava dassetvā parinibbāyissanti tāsaṃ uppajjantānaṃ,² teṣaṃ ghānind. uppaj., no ca teṣaṃ purisind. uppajjissati; itaresaṃ . . . Y. v. p. purisind. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjatīti? Sabbesaṃ cavantānaṃ . . . (as for preceding y. v. p.).

Yassa ghānind. uppaj., tassa jīvitind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ saghānakānaṃ³ uppajjantānaṃ teṣaṃ ghānind. uppaj., no ca t. jīvitind. uppajjissati; itaresaṃ saghānakānaṃ . . . Y. v. p. jīvitind. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjatīti? Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ . . . (as for preceding y. v. p.).

Yassa ghānind. uppaj., tassa

¹ Br. *substitutes* kāmāvacaṃ.

* to * Br. *omits*.

² Br. teṣaṃ upapajjantānaṃ.

³ Br. *substitutes* kāmāvacaṃ throughout in this phrase.

somanassind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ saghānakānaṃ uppajjantānaṃ, ye ca saghānakā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṃ uppajjantānaṃ, t. ghānind. uppaj., no ca t. somanassind. uppajjissati; itaresaṃ saghānakānaṃ . . . Y. v. p. somanassind. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjatīti? Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ . . . (as for preceding Y. v. p).

Yassa ghānind. uppaj., tassa upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ saghānakānaṃ uppajjantānaṃ, ye ca saghānakā . . . (as for preceding pair).

Yassa ghānind. uppaj., tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. manind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ saghānakānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ ghānind. uppaj., no ca t. manind. uppajjissati; itaresaṃ saghānakānaṃ uppajjantānaṃ t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjatīti? Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ . . . pe . . .

Yassa itthind. uppaj., tassa purisind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ itthīnaṃ uppajjantīnaṃ, yā ca¹ rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, tāsāṃ uppajjantīnaṃ tāsāṃ itthind. uppaj., no ca tāsāṃ purisind. uppajjissati; itarāsaṃ itthīnaṃ uppajjantīnaṃ tāsāṃ itthindriyaṃ ca . . . Y. v. p. purisind. uppajjissati, tassa itthind. uppajjatīti? Sabbesaṃ cavantānaṃ na itthīnaṃ [uppajjantānaṃ, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti tesāṃ*] uppajjantānaṃ, t. purisind. uppajjissati, no ca t. itthind. uppaj.; itthīnaṃ uppajjantīnaṃ tesāṃ purisindriyaṃ ca uppajjissati, itthindriyaṃ ca uppaj.

Yassa itthind. . . . pe . . . purisind. uppaj, tassa jīvitind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ purisānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ purisind. uppaj., no ca tesāṃ jīvitind. uppajjissati; itaresaṃ purisānaṃ uppajjantānaṃ t. purisind. ca . . . Y. v. p. jīvitind: uppajjissati, tassa purisind. . . . Sabbesaṃ

¹ Br. inserts itthiyo.

* Br. S. omī bracketed clause.

cavantānaṃ na purisānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ jīvitind. uppajjissati, no ca t. purisind. uppaj.; purisānaṃ uppajjantānaṃ t. jīvitind. ca . . . Yassa purisind. uppaj., tassa somanassind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ uppajjantānaṃ ye ca purisā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṃ uppajjantānaṃ, t. purisind. uppaj., no ca tesāṃ somanassind. uppajjissati; itaresāṃ purisānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ purisindriyaṃ ca . . . Y. v. p. somanassind. uppajjissati, tassa purisind. uppajjatīti? Sabbesaṃ cavantānaṃ na purisānaṃ . . . (as for preceding Y. v. p.). Yassa purisind. uppaj., tassa upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ purisānaṃ . . . (as for preceding pair). (So also for purisind.-saddhind., -paññind., -manind.).

Yassa jīvitind. uppaj., tassa somanassind. uppajjissatīti? Pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittāya uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe tesāṃ jīvitind. uppaj., no ca t. somanassind. uppajjissati; itaresāṃ uppajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesāṃ jīvitindriyaṃ ca . . . Y. v. p. somanassind. uppajjissati, tassa jīvitind. uppajjatīti? Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhagakkhaṇe tesāṃ somanassind. uppajjissati, no ca t. jīvitind. uppaj.; sabbesaṃ¹ uppajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe t. somanassindriyaṃ ca . . . Yassa jīvitind. uppaj., tassa upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimacittassa . . . (as for preceding pair). Yassa jīvitind. uppaj., tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. manind. uppajjissatīti? Pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā pacchimacittāya uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe tesāṃ jīvitind. uppaj., no ca t. manind. uppajjissati; itaresāṃ uppajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe t. jīvitindriyaṃ ca . . . Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa jīvitind. uppajjatīti? Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhagakkhaṇe tesāṃ manind. uppajjissati, no ca t. jīvitind. uppaj.; sabbesaṃ¹ uppaj-

¹ S. itaresāṃ.

jantānaṅ pavatte cittaṣa uppādakkhaṇe t. manindriyañ ca . . . Yassa somanassind. uppaj. tassa upekkhind. uppajjissatīti? Somanassasampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittaṣa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṅ uppajjissati tassa cittaṣa uppādakkhaṇe tesāṅ somanassind. uppaj., no ca t. upekkhind. uppajjissati; [itaresaṅ]¹ somanassena uppaj-jantānaṅ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādak-khaṇe tesāṅ somanassindriyañ ca . . . Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . Sabbesaṅ cavantānaṅ² pavatte² cittaṣa bhangakkhaṇe somanassavippayuttacittassa uppādak-khaṇe³ tesāṅ upekkhind. uppajjissati, no ca tesāṅ soman-assind. uppaj.; somanassena uppajjantānaṅ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṅ upek-khindriyañ ca . . . Yassa somanassind. uppaj., tassa saddhind. . . . pe . . . paññind., manind. uppajjissatīti? Somanassasampayuttapacchimacittassa up-pādakkhaṇe tesāṅ somanassind. uppaj., no ca t. manind. uppajjissati; ⁴somanassena uppajjantānaṅ pavatte soman-assasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṅ somanassin-driyañ ca . . . Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa somanassind. uppajjissatīti? Sabbesaṅ cavantānaṅ² pavatte² cittaṣa bhangakkhaṇe somanassavippayuttacittassa up-pādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṅ asaññasattānaṅ tesāṅ manind. uppajjissati, no ca t. somanassind. uppaj.; somanassena uppajjantānaṅ pavatte somanassasampayut-tacittassa uppādakkhaṇe t. manindriyañ ca . . . Yassa upekkhind. uppaj., tassa saddhind. . . . pe . . . paññind., manind. uppajjissatīti? Upekkhāsampayutta-pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesāṅ upekkhind. uppaj., no ca tesāṅ manind. uppajjissati; itaresaṅ⁵ upekkhāya uppajjantānaṅ pavatte . . . pe . . . Y. v. p. manind. uppajjissati . . . Sabbesaṅ cavantānaṅ² pavatte² cittaṣa bhangakkhaṇe upekkhāvippayuttacittassa . . . (as for pre-

¹ S. *K. omit.

² Br. omits.

³ Br. inserts nirodhasamāpannānaṅ asaññasattānaṅ.
Br. inserts itaresaṅ.

⁵ S. omits.

ceding y. v. p.) Yassa saddhind.¹ . . . *pe* . . . paññind. uppaj., tassa manind. uppajjissatīti? Pacchima-cittassa uppādakkhaṇe tesañ paññind. uppaj., no ca tesañ manind. uppajjissati; ñāṇena² uppajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. paññindriyañ ca . . . Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa paññind. uppaj-jatīti? Sabbesañ cavantānaṃ³ pavatte³ cittassa bhangak-khaṇe ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamā-pannānaṃ asaññasattānaṃ t. manind. uppajjissati, no ca t. paññind. uppaj.; ñāṇena⁴ uppajjantānaṃ pavatte ñāṇa-sampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. manindriyañ ca . . .

ii. Yattha cakkhund. . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha cakkhund. uppaj., tassa tattha sotind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ up-pajjantānaṃ tesañ tattha cakkhund. uppaj., no ca tesañ tattha sotind. uppajjissati; itaresañ sacakkhukānaṃ pañca-vokāraṃ³ uppajjantānaṃ tesañ t. cakkhundriyañ ca uppaj., sotindriyañ ca uppajjissati. Y. v. p. y. sotind. uppaj-jissati, tassa tattha cakkhund. uppajjatīti? Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ tesañ t. sotind. uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. uppaj. sacakkhukānaṃ pañcavokāraṃ³ uppajjantānaṃ t. t. sotin-driyañ ca uppajjissati, cakkhundriyañ ca uppaj.

Yassa yattha cakkhund. uppaj., tassa t. ghānind. uppaj-jissatīti? Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ uppaj-jantānaṃ⁵ rūpāvacaraṃ uppajjantānaṃ tesañ t. cakkhund. uppaj., no ca tesañ t. ghānind. uppajjissati; itaresañ sacakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ tesañ t. cak-khundriyañ ca uppaj., ghānindriyañ ca uppajjissati. Y. v. p. y. ghānind. uppajjissati, tassa t. cakkhund. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaṃ acakkhukānaṃ

¹ In the pairs saddhind.-paññind., -manind., Br. has sahetukānaṃ for saddhāya, as before.

² Br. substitutes itaresañ ñāṇasampayuttānaṃ.

³ Br. omits.

⁴ Br. substitutes ñāṇasampayuttānaṃ.

⁵ S. inserts sacakkhukānaṃ.

kāmāvacaraṅ uppajjantānaṅ tesāṅ t. ghānind. uppajjissati, no ca tesāṅ t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṅ kāmāvacaraṅ uppajjantānaṅ tesāṅ t. ghānindriyaṅ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. uppaj., tassa t. itthind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṅ kāmāvacaraṅ uppajjantānaṅ¹ rūpāvacaraṅ uppajjantānaṅ, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī² dassetvā parinibbāyissanti tesāṅ uppajjantānaṅ, tesāṅ t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. itthind. uppajjissati; itaresāṅ sacakkhukānaṅ kāmāvacaraṅ uppajjantānaṅ t. t. cakkhundriyaṅ ca . . . Y. v. p. y. itthind. uppajjissati, t. t. cakkhund. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaṅ . . . (as for preceding Y. v. p. y.).

Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. purisind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṅ kāmāvacaraṅ uppajjantānaṅ¹ rūpāvacaraṅ uppajjantānaṅ, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhava dassetvā parinibbāyissanti tāsāṅ uppajjantānaṅ, tesāṅ t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. purisind. uppajjissati; itaresāṅ³ sacakkhukānaṅ kāmāvacaraṅ uppajjantānaṅ tesāṅ t. cakkhundriyaṅ ca . . . Y. v. p. y. purisind. uppajjissati, t. t. cakkhund. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaṅ . . . (as for preceding Y. v. p. y.).

Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. jīvitind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṅ sacakkhukānaṅ⁴ pañcavokāraṅ uppajjantānaṅ tesāṅ t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. jīvitind. uppajjissati; itaresāṅ sacakkhukānaṅ kāmāvacaraṅ⁴ . . . (as for preceding Y. y.). Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati, t. t. cakkhund. uppajjatīti? Kāmāvacarā⁵ cavantānaṅ acakkhukānaṅ kāmāvacaraṅ⁴ uppajjantānaṅ arūpānaṅ⁴ asaṅṅasattānaṅ⁴ tesāṅ t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṅ pañcavokāraṅ⁴ uppajjantānaṅ t. t. jīvitindriyaṅ ca . . .

Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. somanassind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṅ sacakkhukānaṅ pañcavokāraṅ uppajjantānaṅ, yē ca⁶ upekkhāya

¹ S. inserts sacakkhukānaṅ.

² Br. inserts bhava.

³ S. omits.

⁴ Br. omits.

⁵ Br. substitutes sabbesaṅ.

⁶ Br. inserts sacakkhukā.

uppajjitvā parinibbāyissanti tesaj uppajjantānaṃ, tesaj t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresaṃ sacakkhukānaṃ pañcavokāraṃ¹ uppajjantānaṃ t. t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati, t. t. cakkhund. uppajjatīti? Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ tesaj t. somanassind. . . . (as for preceding Y. v. p. y.).

Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ sacakkhukānaṃ¹ . . . (as for preceding Y. y.). Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati, t. t. cakkhund. uppajjatīti? Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ arūpānaṃ tesaj t. upekkhind. . . . (as for preceding Y. v. p. y.)

Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. saddhind.² . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ sacakkhukānaṃ¹ pañcavokāraṃ uppajjantānaṃ tesaj t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. manind. uppajjissati; itaresaṃ sacakkhukānaṃ pañcavokāraṃ¹ uppajjantānaṃ t. t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati, t. t. cakkhund. uppajjatīti? Pañcavokārā cavantānaṃ . . . (as for preceding Y. v. p. y.).

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. itthind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ saghānakānaṃ² uppajjantānaṃ, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicci bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaj uppajjantānaṃ t. t. ghānind. uppaj., no ca t. t. itthind. uppajjissati; itaresaṃ saghānakānaṃ uppajjantānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. itthind. uppajjissati, t. t. ghānind. uppajjatīti? Kāmāvacārā cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ tesaj t. itthind. uppajjissati, no ca t. t. ghānind. uppaj.; saghānakānaṃ uppajjantānaṃ⁴ t. tattha itthindriyaṃ ca . . .

Y. y. ghānind., uppaj., t. t. purisind. uppajjissatīti?

¹ Br. omits.

² Br. gives cakkhund.-saddhind. in full, then the other two pairs together as above.

³ Br. substitutes kāmāvacaraṃ.

⁴ S. kāmāvacaraṃ.

Pacchimabhavikānaṅ saghānakānaṅ¹ uppajjantānaṅ,² yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā paṇinibbāyissanti tāsaṅ uppajjantīnaṅ, tesāṅ t. ghānind. uppaj., no ca tesāṅ t. purisind. uppajjissati; itaresāṅ saghānakānaṅ ²uppajjantānaṅ tesāṅ t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. purisind. uppajjissati, t. t. ghānind. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaṅ . . . (as for preceding Y. v. p. y.).

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. jīvitind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṅ saghānakānaṅ³ uppajjantānaṅ tesāṅ t. ghānind. uppaj., no ca t. t. jīvitind. uppajjissati; itaresāṅ saghānakānaṅ uppajjantānaṅ t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati, t. t. ghānind. uppajjatīti? Kāmāvacarā⁴ cavantānaṅ aghānakānaṅ kāmāvacaraṅ⁵ uppajjantānaṅ [rūpāvacarānaṅ⁵ arūpāvacarānaṅ]⁵ tesāṅ t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. ghānind. uppaj.; saghānakānaṅ uppajjantānaṅ t. t. jīvitindriyañ ca . . .

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. somanassind. uppajjissatīti? Pacchimabhāvīkānaṅ saghānakānaṅ³ uppajjantānaṅ, ye ca saghānakā upekkhāya uppajjītvā paṇinibbāyissanti tesāṅ uppajjantānaṅ, t. t. ghānind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresāṅ saghānakānaṅ uppajjantānaṅ t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati, t. t. ghānind. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaṅ aghānakānaṅ kāmāvacaraṅ uppajjantānaṅ rūpāvacarānaṅ tesāṅ t. somanassind. . . . (as for preceding y. v. p. y.).

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṅ . . . (as for preceding pair, adding arūpāvacarānaṅ after rūpāvacarānaṅ).

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. saddhind . . . ⁶pe . . . paññind. . . manind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṅ saghānakānaṅ¹ uppajjantānaṅ tesāṅ

¹ Br. substitutes kāmāvacaraṅ.

² S. inserts kāmāvacaraṅ.

³ S. inserts, Br. substitutes, kāmāvacaraṅ.

⁴ Br. substitutes sabbesāṅ.

⁵ Br. omits.

⁶ Br. gives ghānind.-saddhind. in full, first.

t. ghānind. uppaj., no ca t. t. manind. uppajjissati; itaresaṃ saghānakānaṃ uppajjantānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati, t. t. ghānind. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaṃ . . . (as for two preceding Y. v. p. y.'s, adding arūpāvacarānaṃ).

Y. y. itthind. uppaj., t. t. purisind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ itthīnaṃ¹ uppajjantīnaṃ, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicci bhava dassetvā parinibbāyissanti tāsāṃ uppajjantīnaṃ, tāsāṃ t. itthind. uppaj., no ca tāsāṃ t. purisind. uppajjissati; itarāsāṃ itthīnaṃ¹ uppajjantīnaṃ tāsāṃ t. itthindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. purisind. uppajjissati, t. t. itthind. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaṃ na-itthīnaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. purisind. uppajjissati, no ca t. t. itthind. uppaj., itthīnaṃ uppajjantīnaṃ tāsāṃ t. purisindriyaṃ ca . . . Y. y.

itthind. . . pe² . . . purisind. uppaj., t. t. jīvitind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ purisānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. purisind. uppaj., no ca t. t. jīvitind. uppajjissati; itaresaṃ purisānaṃ uppajjantānaṃ t. t. purisindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati, tassa tattha purisind. uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaṃ na-purisānaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesāṃ t. jīvitind. uppajjissati, no ca tesāṃ purisind. uppaj.; purisānaṃ¹ uppajjantānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca . . .

Y. y. purisind. uppaj., t. t. somanassind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ purisānaṃ¹ uppajjantānaṃ, ye ca purisā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṃ uppajjantānaṃ, t. t. purisind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresaṃ purisānaṃ¹ uppajjantānaṃ t. t. purisindriyaṃ ca . . .

Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati, t. t. purisind. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaṃ na-purisānaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ³ tesāṃ t. somanassind. uppajjissati, no ca t. t. purisind. uppaj.; purisānaṃ

¹ S. inserts kāmāvacaraṃ.

² Br. first gives itthind.-jīvitind. in full.

³ S. inserts arūpāva°.

uppajjantānaṅ t. t. somanassindriyaṅ ca . . .

Y. y. purisind. uppaj., t. t. upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṅ purisānaṅ¹ . . . (as for preceding pair, inserting arūpāvacarānaṅ) . . . no ca tesāṅ t. purisind. uppaj.; purisānaṅ¹ uppajjantānaṅ t. t. upekkhindriyaṅ ca . . .

Y. y. yassa yattha purisind. uppaj., t. t. saddhind. . . .²pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṅ purisānaṅ¹ uppajjantānaṅ tesāṅ t. purisind. uppaj., no ca t. t. manind. uppajjiesati; itaresāṅ purisānaṅ uppajjantānaṅ t. t. purisindriyaṅ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati, t. t. purisind. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaṅ (as for preceding Y. v. p. y.).

Y. y. jīvitind. uppaj., t. t. somanassind. uppajjissatīti? Catuvokāre³ pañcavokāre³ pacchima-cittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchima-cittāṅ uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe asaṅṅasattaṅ uppajjantānaṅ tesāṅ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresāṅ catuvokāraṅ⁴ pañcavokāraṅ uppajjantānaṅ pavatte cittassa uppādakkhaṇe t. t. jīvitindriyaṅ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati, t. t. jīvitind. uppajjatīti? Catuvokārā⁴ pañcavokārā cavantānaṅ pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesāṅ t. somanassind. uppajjissati, no ca t. t. jīvitind. uppaj.; catuvokāraṅ⁴ pañcavokāraṅ uppajjantānaṅ pavatte cittassa uppādakkhaṇe t. t. somanassindriyaṅ ca . . .

Y. y. jīvitind. uppaj., t. t. upekkhind. uppajjissatīti? Catuvokāre³ pañcavokāre³ pacchima-cittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchima-cittāṅ uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe asaṅṅasattaṅ uppajjantānaṅ tesāṅ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresāṅ catuvokāraṅ pañcavokāraṅ uppajjantānaṅ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesāṅ t. jīvitindriyaṅ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati, t. t. jīvitind. uppaj-

¹ S. inserts kāmāvacaraṅ.

² Br. first gives purisind.-saddhind. in full.

³ Br. omits.

⁴ K. omits.

jatīti? Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ . . . (as for preceding Y. v. p. y.). Y. y. jīvitind. uppaj., t. t. saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Catuvokāre¹ pañcavokāre² pacchimacittassa uppādakkhaṇe³ tesañ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. manind. uppajjissatī; ⁴ catuvokāraṃ pañcavokāraṃ uppajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe t. t. jīvitindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati, t. t. jīvitind. uppajjatīti? Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ . . . (as for preceding Y. v. p. y.). Y. y. somanassind. uppaj., t. t. upekkhind. uppajjissatīti? ⁴ Pañcavokāre⁵ somanassasampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā somanassasampayuttacittañ⁶ uppajjissati, tassa cittassa uppādakkhaṇe tesañ t. somanassind. uppaj., no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresañ somanassena uppajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. somanassindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati, t. t. somanassind. uppajjatīti? *Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatte* cittassa bhangakkhaṇe somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesañ t. upekkhind. uppajjissati, no ca t. t. somanassind. uppaj.,⁷ somanassena uppajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. upekkhindriyaṃ ca . . . Y. y. somanassind. uppaj.; t. t. saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Pañcavokāre¹ somanassasampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe tesañ t. somanassind. uppa., no ca t. t. manind. uppajjissati; itaresañ somanassena uppajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. somanassindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati, t. t. somanassind. uppajjatīti? *Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatte* cittassa bhangakkhaṇe somanassa-

¹ Br. omits.² Br. S. omit.³ Br. inserts asaññasattaṃ upapajjantānaṃ.⁴ Br. inserts itaresañ.⁵ S. inserts catuvokāre.⁶ Br. somanassasampayuttapacchimacittañ.* to * Br. omits, inserting sabbesaṃ. ⁷ S. inserts itaresañ.

vippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesañ t. manind. uppajjissati, no ca t. t. somanassind. uppaj. ; somanassena uppajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manindriyaṃ ca . . . Y. y.

upekkhind.¹ uppaj., tassa t. saddhind.¹ . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Catuvokāre² pañcavokāre² upekkhasampayuttapacchamacittassa . . . (*as for preceding pair*).

Y. y. saddhind. uppaj., t. t. paññind. . . . pe . . .³ manind. uppajjissatīti? Catuvokāre² pañcavokāre² pacchamacittassa uppādakkhaṇe tesañ t. saddhind. uppaj., no ca t. manind. uppajjissati; itaresañ saddhāya¹ uppajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesañ t. saddhindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati, t. t. saddhind. uppajjatīti? Catuvokārā⁴ pañcavokārā⁴ cavantānaṃ⁴ pavatte⁴ cittassa bhangakkhaṇe saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesañ t. manind. uppajjissati, no ca t. t. saddhind. uppaj. ; saddhāya⁶ uppajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manindriyaṃ ca . . .

Y. y. paññind. uppajjissati, t. t. manind. uppajjissatīti? Catuvokāre² pañcavokāre² pacchamacittassa uppādakkhaṇe tesañ t. paññind. uppaj., no ca t. t. manind. uppajjissati; itaresañ catuvokāraṃ⁶ pañcavokāraṃ⁶ ñāṇena⁶ uppajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. paññindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati, t. t. paññind. uppajjatīti? *Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatte* cittassa bhangakkhaṇe ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesañ t. manind. uppajjissati, no ca t. t. paññind. uppaj. ; ñāṇena⁶ uppajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesañ t. manindriyaṃ ca uppajjissati, paññindriyaṃ ca uppajjati.

¹ Br. gives this in full.

² Br. omits.

³ Br. gives saddhind.-paññind. as well.

⁴ Br. omits, substituting sabbesaṃ.

⁵ Br. substitutes sahetukānaṃ.

⁶ Br. omits, and inserts ñāṇasampayuttānaṃ.

* to * Br. substitutes sabbesaṃ.

10.

Yassa cakkhund. na uppaj., tassa sotind. na uppajjissatīti? Sabbesaṇ cavantānaṇ acakkhukānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ cakkhund. na uppaj., no ca t. sotind. na uppajjissati;¹ parinibbantānaṇ arūpe pacchimabhavikānaṇ, ye ca arūpaṇ uppajjivā parinibbāyissanti tesāṇ cavantānaṇ, t. cakkhundriyaṇ ca na uppaj., sotindriyaṇ ca na uppajjissati. Yassa vā pana sotind. na uppajjissati tassa cakkhund. na uppajjati? Pacchimabhavikānaṇ sacakkhukānaṇ² uppajjantānaṇ, ye ca arūpaṇ uppajjivā parinibbāyissanti tesāṇ sacakkhukānaṇ³ uppajjantānaṇ, t. sotind. na uppajjissati, no ca tesāṇ cakkhund. na uppaj.;¹ parinibbantānaṇ arūpe pacchimabhavikānaṇ, ye ca arūpaṇ uppajjivā parinibbāyissanti tesāṇ cavantānaṇ, t. sotindriyaṇ ca . . . cakkhundriyaṇ ca na uppajjati.

Yassa cakkhund. na uppaj., tassa ghānind. na uppajjissatīti? Sabbesaṇ cavantānaṇ acakkhukānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ cakkhund. na uppaj., no ca tesāṇ ghānind. na uppajjissati;¹ parinibbantānaṇ arūpe pacchimabhavikānaṇ ye ca rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjivā parinibbāyissanti tesāṇ. . . Y. v. p. ghānind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjati? Pacchimabhavikānaṇ sacakkhukānaṇ² uppajjantānaṇ, ye ca rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjivā parinibbāyissanti tesāṇ sacakkhukānaṇ³ uppajjantānaṇ t. ghānind. na uppajjissati, no ca t. cakkhund. na uppaj.;¹ parinibbantānaṇ arūpe pacchimabhavikānaṇ, ye ca rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjivā parinibbāyissanti t. cavantānaṇ, t. ghanindriyaṇ ca . . .

Yassa cakkhund. na uppaj., tassa itthind. na uppajjissatīti? Sabbesaṇ cavantānaṇ acakkhukānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ cakkhund. na uppaj., no ca tesāṇ itthind. na uppajjissati;¹ parinibbantānaṇ arūpe pacchimabhavikānaṇ, ye ca rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjivā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena

¹ Br. *inserts* pañcavokāre.

² Br. *substitutes* pañcavokāraṇ.

³ Br. *omits*.

katicī bhavē dassētvā parinibbāyissanti t. cavantānaṅ t. cakkhundriyaṅ ca . . . Y. v. p. itthind. na uppajjissati, tassa . . . Pacchimabhavikānaṅ sacakkhukānaṅ¹ uppajjantānaṅ, ye ca rūpāvacaṛaṅ arūpāvacaṛaṅ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassētvā parinibbāyissanti, tesāṅ sacakkhukānaṅ¹ uppajjantānaṅ, t. itthind. na uppajjissati, no ca t. cakkhund. na uppaj.;² parinibbantānaṅ arūpe pacchimabhavikānaṅ, ye ca rūpāvacaṛaṅ arūpāvacaṛaṅ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassētvā parinibbāyissanti t. cavantānaṅ, t. itthindriyaṅ ca . . .

Yassa cakkhund. na uppaj., tassa purisind. na uppajjissatīti? Sābbesaṅ cavantānaṅ . . . (as for preceding pair).³ Yassa cakkhund.

na uppaj.; tassa jīvitind. na uppajjissatīti. Sābbesaṅ cavantānaṅ acakkhukānaṅ uppajjantānaṅ tesāṅ cakkhund. na uppaj., no ca t. jīvitind. na uppajjissati;² parinibbantānaṅ arūpe pacchimabhavikānaṅ t. cakkhundriyaṅ ca . . . Y. v. p. jīvitind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjati? Pacchimabhavikānaṅ sacakkhukānaṅ⁴ uppajjantānaṅ tesāṅ jīvitind. na uppajjissati, no ca tesāṅ cakkhund. na uppaj.;² parinibbantānaṅ arūpe pacchimabhavikānaṅ t. jīvitindriyaṅ ca . . .

Yassa cakkhund. na uppaj., tassa somanassind. na uppajjissatīti? Sābbesaṅ cavantānaṅ acakkhukānaṅ uppajjantānaṅ tesāṅ cakkhund. na uppaj., no ca t. somanassind. na uppajjissati;² parinibbantānaṅ arūpe pacchimabhavikānaṅ, ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṅ, t. cakkhundriyaṅ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṅ sacakkhukānaṅ⁴ uppajjantānaṅ, ye ca sacakkhukā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṅ uppajjantānaṅ t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. cakkhund. na uppaj.;⁵ parinib-

¹ Br. omits.

² Br. inserts pañcavokāre.

³ Substituting yā ca itthiyo for ye ca purisā.

⁴ Br. substitutes pañcavokāraṅ.

⁵ Br. inserts pañcavokāre throughout.

bantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ, ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṃ, t. somanassīndriyaṃ ca . . .

Yassa cakkhund. na uppaj., tassa upekkhind. na uppajjissatīti? Sabbesaṃ cavantānaṃ . . . (as for preceding pair).¹ Yassa cakkhund.

na uppaj., tassa saddhind.² . . . pe . . . paññind. . . manind. na uppajjissatīti? Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhund. na uppaj., no ca t. manind. na uppajjissati; parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ sacakkhukānaṃ³ uppajjantānaṃ tesāṃ manind. na uppajjissati, no ca t. cakkhund. na uppaj.; parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ t. manindriyaṃ . . .

Yassa ghānind. na uppaj., tassa itthind. na uppajjissatīti? Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ ghānind. na uppaj., no ca t. itthind. na uppajjissati;⁴ parinibbantānaṃ rūpāvācare arūpāvācare pacchimabhavikānaṃ, ye ca rūpāvācaraṃ arūpāvācaraṃ⁵ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti t. cavantānaṃ, t. ghānīndriyaṃ ca . . . Y. v. p. itthind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ saghānakānaṃ⁶ uppajjantānaṃ, ye ca saghānakā rūpāvācaraṃ arūpāvācaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, t. uppajjantānaṃ, t. itthind. na uppajjissati, no ca t. ghānind. na uppaj.; parinibbantānaṃ rūpāvācare arūpāvācare pacchimabhavikānaṃ, ye ca rūpāvācaraṃ arūpāvācaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti t. cavantānaṃ t. itthīndriyaṃ ca . . .

. Yassa ghānind. na uppaj., tassa purisind.

¹ In the latter half, for arūpe Br. substitutes yaṃ rūpe.

² Br. first gives cakkhund.-saddhind. in full.

³ Br. substitutes pañcavokāraṃ.

⁴ Br. inserts henceforward kāmāvācare.

⁵ S. omits.

⁶ Br. substitutes kāmāvācaraṃ.

na uppajjissatīti? Sabbesaṅ cavantānaṅ aghānakānaṅ . . . (analogously with preceding pair).¹ Yassa

ghānind. na uppaj., tassa jīvitind. na uppajjissatīti? Sabbesaṅ cavantānaṅ aghānakānaṅ uppajjantānaṅ tesāṅ ghānind. na uppaj., no ca t. jīvitind. na uppajjissati; parinibbantānaṅ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṅ t. ghānindriyaṅ ca . . . Y. v. p. jīvitind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṅ saghānakānaṅ² uppajjantānaṅ tesāṅ jīvitind. na uppajjissati, no ca t. ghānind. na uppaj.; parinibbantānaṅ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṅ t. jīvitindriyaṅ ca . . . Yassa

ghānind. na uppaj., tassa somanassind. na uppajjissatīti? Sabbesaṅ cavantānaṅ aghānakānaṅ uppajjantānaṅ tesāṅ ghānind. na uppaj., no ca t. somanassind. na uppajjissati; parinibbantānaṅ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṅ, ye ca upekkhāya uppajjivā parinibbāyissanti t. cavantānaṅ, tesāṅ ghānindriyaṅ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṅ saghānakānaṅ² uppajjantānaṅ, ye ca saghānakā upekkhāya uppajjivā parinibbāyissanti tesāṅ uppajjantānaṅ, t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. ghānind. na uppaj.; parinibbantānaṅ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṅ, ye ca upekkhāya uppajjivā parinibbāyissanti t. cavantānaṅ, t. somanassindriyaṅ ca . . .

Yassa ghānind. na uppaj.; tassa upekkhind. na uppajjissatīti? Sabbesaṅ cavantānaṅ . . . (analogously with preceding pair). Yassa ghānind. na uppaj.,

tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Sabbesaṅ cavantānaṅ . . . pe . . . rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṅ tesāṅ ghānindriyaṅ ca na uppaj., manindriyaṅ ca na uppajjissati. Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṅ saghānakānaṅ² . . . (as for ghānind.-jīvitind.).

Yassa itthind. na uppaj., tassa purisind.

¹ Substituting yā ca itthiyo for ye ca purisā, and tāsāṅ cavantānaṅ for tesāṅ cavantānaṅ.

² Br. substitutes kāmāvacaraṅ.

na uppajjissatīti? Sabbesaṅ cavantānaṅ na itthīnaṅ uppajantānaṅ tesāṅ itthind. na uppaj., no ca t. purisind. na uppajjissati; parinibbantānaṅ rūpāvācare arūpāvācare pacchimabhavikānaṅ, ye ca rūpāvācaraṅ arūpāvācaraṅ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti tesāṅ cavantānaṅ, t. itthindriyaṅ ca na uppaj. . . . Y. v. p. purisind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṅ itthīnaṅ uppajantānaṅ, ye ca rūpāvācaraṅ arūpāvācaraṅ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti tesāṅ¹ uppajantānaṅ,² tesāṅ¹ purisind. na uppajjissati, no ca tesāṅ¹ itthind. na uppaj.; parinibbantānaṅ rūpāvācare arūpāvācare pacchimabhavikānaṅ ye ca rūpāvācaraṅ arūpāvācaraṅ parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti t. cavantānaṅ, t. purisindriyaṅ ca . . .

Yassa itthind.³ . . . *pe* . . . purisind. na uppaj., tassa jīvitind. na uppajjissatīti? Sabbesaṅ cavantānaṅ na-purisānaṅ uppajantānaṅ, tesāṅ purisind. na uppaj., no ca t. jīvitind. na uppajjissati; parinibbantānaṅ rūpāvācare arūpāvācare pacchimabhavikānaṅ t. purisindriyaṅ ca Y. v. p. jīvitind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṅ purisānaṅ uppajantānaṅ t. jīvitind. na uppajjissati, no ca t. purisind. na uppaj.; parinibbantānaṅ rūpāvācare arūpāvācare pacchimabhavikānaṅ t. jīvitindriyaṅ ca. . .

Yassa purisind. na uppaj., tassa somanassind. na uppajjissatīti? Sabbesaṅ cavantānaṅ na-purisānaṅ uppajantānaṅ tesāṅ purisind. na uppaj., no ca t. somanassind. na uppajjissati; parinibbantānaṅ rūpāvācare arūpāvācare pacchimabhavikānaṅ ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṅ, t. purisindriyaṅ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṅ purisānaṅ uppajantānaṅ, ye ca

¹ So K. S.; Br. tāsaṅ.

² Br. uppajantānaṅ.

³ Br. *first gives* itthind.-jīvitind. *in full, giving feminine inflexions as above.*

purisā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesañ uppaj-jantānaṃ, t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. purisind. na uppaj. ; parinibbantānaṃ rūpāvācare arūpāvācare pacchimabhavikānaṃ¹ ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t.¹ cavantānaṃ, t. somanassindriyaṃ ca . . .

Yassa purisind. na uppaj., tassa upekkhind. na uppajjissatīti? Sabbesañ cavantānaṃ na-purisānaṃ . . . (*analogously with preceding pair*).

Yassa purisind. na uppaj., tassa saddhind . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Sabbesañ cavantānaṃ na-purisānaṃ uppajjantānaṃ tesañ purisind. na uppaj., no ca t. manind. na uppajjissati; parinibbantānaṃ rūpāvācare arūpāvācare pacchimabhavikānaṃ t. purisindriyaṃ ca . . . Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ purisānaṃ uppajjantānaṃ tesañ manind. na uppajjissati, no ca t. purisind. na uppaj.; parinibbantānaṃ rūpāvācare arūpāvācare pacchimabhavikānaṃ t. manindriyaṃ ca . . .

Yassa jīvitind. na uppaj., tassa somanassind. na uppajjatīti? Sabbesañ cavantānaṃ pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesañ jīvitind. na uppaj., no ca t. somanassind. na uppajjissati; pacchima-cittassa bhangakkhaṇe yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchima-cittañ uppajjissati tassa cit-tassa bhangakkhaṇe tesañ jīvitindriyaṃ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppajjissati, tassa jīvitind. na uppaj-jatīti? Pacchima-cittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchima-cittañ uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe tesañ somanassind. na uppaj-jissati, no ca t. jīvitind. na uppaj.; pacchima-cittassa bhangakkhaṇe yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchima-cittañ uppajjissati tassa cittassa bhangakkhaṇe tesañ somanassindriyaṃ ca . . .

Yassa jīvitind. na uppaj., tassa upekkhind. uppajjissatīti? Sabbesañ cavantānaṃ . . . (*analogously with preceding pair*).

Yassa jīvitind. na uppaj., tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti?

¹ S. inserts purisānaṃ.

Sabbesaj cavantānaja pavatte cittassa bhagakkhaṇe tesaj jīvitind. na uppaj., no ca t. manind. na uppajjissati; ¹pacchimacittassa bhagakkhaṇe t. jīvitindriyaṇ ca . . . Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaj manind. na uppajjissati, no ca t. jīvitind. na uppaj.; pacchimacittassa bhagakkhaṇe t. manindriyaṇ ca . . . Yassa somanassind. na uppaj., tassa upekkhind. na uppajjissatīti? *Vinā somanassena uppajjantānaja pavatte* cittassa bhagakkhaṇe somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaja asaṇṇasattānaja tesaj somanassind. na uppaj., no ca t. upekkhind. na uppajjissati; ²pacchimacittassa bhagakkhaṇe ³upekkhāsampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe t. somanassindriyaṇ ca. Y. v. p. upekkhind. na uppajjissati . . . Somanassasampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaja uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe t. upekkhind. na uppajjissati, no ca t. somanassind. na uppaj., ⁴pacchimacittassa bhagakkhaṇe *upekkhāsampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe* t. upekkhindriyaṇ ca . . . Yassa somanassind. na uppaj., tassa saddhind. . . . pe⁵ . . . paṇṇind. . . . manind. na uppajjissatīti? Sabbesaj cittassa bhagakkhaṇe tvinā somanassena uppajjantānaja pavatte† somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpan-

¹ S. *inserts* parinibbantānaja.

* to * Br. *omits*, *substituting* sabbesaj.

² Br. *inserts* somanassasampayutta^o.

³ Br. *reads* upekkhāsampayuttapacchimacittasamāginaja yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaja uppajjissati tassa cittassa bhagakkhaṇe . . .

⁴ Br. *inserts* somanassasampayutta^o and *reads* * * thus : Upekkhāsampayuttapacchimacittasamāginaja yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaja uppajjissati tassa cittassa bhagakkhaṇe . . .

⁵ Br. *first gives* somanassind.-saddhind. *in full*.

† to † Br. *omits*.

nānaṅ asaññasattānaṅ tesāṅ ṣomanassind. na uppaj., no ca t. manind. na uppajjissati; ¹ pacchimacittassa bhangakkhaṇe upekkhāsampayuttapacchimacittassa ² uppādakkhaṇe ³ t. somanassindriyañ ca . . . Y. v. p.

manind. na 'uppajjissati . . . Somanassasāmpayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe tesāṅ manind. na uppajjissati, no ca t. somanassind. na uppaj.; ¹ pacchimacittassa bhangakkhaṇe upekkhāsampayuttapacchimacittassa ² uppādakkhaṇe ³ t. manindriyañ ca . . .

Yassa upekkhind. na uppaj., tassa saddhind. ⁴ . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Sabbesaṅ cittassa bhangakkhaṇe *vinā upekkhāya uppajjantānaṅ pavatte* upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṅ asaññasattānaṅ tesāṅ upekkhind. na uppaj., no ca t. manind. na uppajjissati; ⁵ pacchimacittassa bhangakkhaṇe somanassasāmpayuttapacchimacittassa ² uppādakkhaṇe ³ tesāṅ upekkhindriyañ ca . . . Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Upekkhāsampayuttapacchimacittassa . . . (*analogously with preceding* Y. v. p.).

Yassa saddhind. na uppaj., tassa paññind. ⁶ . . . pe . . . manind. na uppajjissatīti? Sabbesaṅ cittassa bhangakkhaṇe saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṅ asaññasattānaṅ tesāṅ saddhind. na uppaj., no ca t. manind. na uppajjissati, pacchimacittassa bhangakkhaṇe t. saddhindriyañ ca . . . Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesāṅ manind. na uppajjissati, no ca t. saddhind. na uppaj., pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesāṅ manindrindriyañ ca . . .

Yassa paññind. na uppaj., tassa manind. na uppajjissatīti? Sabbesaṅ cittassa bhangakkhaṇe pavatte ³ ñānavippayuttacittassa uppādakkhaṇe niro-

¹ Br. *inserts* somanassasāmpayutta°.

² Br. °cittasamāngīnaṅ.

³ Br. *omits*.

⁴ Br. *writes in full with* saddhind., *repeating with* paññind. manind.

* to * Br. S. *omit*. ⁵ Br. *inserts* upekkhāsāmpayutta°.

⁶ Br. *gives* saddhind.-paññind. *first in full*.

dhasamāpannānaṅ asaññasattānaṅ tesāṅ paññind. na uppaj., no ca t. manind. na uppajjissati; pacchimacittassa bhangakkhaṇe t. paññindriyañ ca . . . Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesāṅ manind. na uppajjissati, no ca t. paññind. nā uppaj.; pacchimacittassa bhangakkhaṇe t. manindriyañ ca na uppajjissati, paññindriyañ ca na uppajjati.

ii. Yattha cakkhund. . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha sotind. na uppajjissatīti? Pañcavokārā cavantānaṅ acakkhukānaṅ kāmāvacaraṅ uppajjantānaṅ tesāṅ tassa cakkhund. na uppaj., no ca t. t. sotind. na uppajjissati; pañcavokāre parinibbantānaṅ arūpānaṅ¹ asaññasattānaṅ¹ t. t. cakkhundriyañ ca na uppaj., sotindriyañ ca na uppajjissati. Yassa vā pana yattha sotind. na uppajjissati, t. t. cakkhund. na uppajjati? Pacchimabhavikānaṅ pañcavokāraṅ uppajjantānaṅ tesāṅ t. sotind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; pañcavokāre parinibbantānaṅ arūpānaṅ¹ asaññasattānaṅ¹ t. t. sotindriyañ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha ghānind. na uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaṅ acakkhukānaṅ kāmāvacaraṅ uppajjantānaṅ tesāṅ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. ghānind. na uppajjissati; kāmāvacare parinibbantānaṅ rūpāvacarā cavantānaṅ arūpānaṅ¹ asaññasattānaṅ¹ t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. ghānind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṅ kāmāvacaraṅ uppajjantānaṅ rūpāvacaraṅ uppajjantānaṅ tesāṅ t. ghānind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānaṅ rūpāvacarā cavantānaṅ arupānaṅ asaññasattānaṅ t. t. ghānindriyañ ca Yaassa yattha cakkhund. na uppaj., t. t. itthind. na uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaṅ . . . (*as for preceding Y. y.*)²

¹ Br. *inverts. order.*

² Br. *inserts after* arūpānaṅ asaññasattānaṅ: ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti tesāṅ cavantānaṅ.

Y. v. p. y. itthind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṅ, kāmāvacaraṅ uppajjantānaṅ rūpāvacaraṅ uppajjantānaṅ, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti tesāṅ uppajjantānaṅ, t. t. itthind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānaṅ rūpāvacarā cavantānaṅ arūpānaṅ¹ asaññasattānaṅ¹ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti t. cavantānaṅ, t. t. itthindriyañ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., t. t. purisind. na uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaṅ acakkhukānaṅ kāmāvacaraṅ uppajjantānaṅ tesāṅ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. purisind. na uppajjissati; kāmāvacare parinibbantānaṅ rūpāvacarā cavantānaṅ arūpānaṅ asaññasattānaṅ² tesāṅ t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. purisind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṅ kāmāvacaraṅ . . . (*analogously with preceding Y. v. p. y.*)*

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., t. t. jīvitind. na uppajjātīti? Pañcavokārā³ cavantānaṅ acakkhukānaṅ kāmāvacaraṅ⁴ uppajjantānaṅ arūpānaṅ⁴ asaññasattānaṅ⁴ tesāṅ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppajjissati; pañcavokāre parinibbantānaṅ arūpe pacchimabhavikānaṅ tesāṅ t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṅ pañcavokāraṅ uppajjantānaṅ tesāṅ t. jīvitind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; pañcavokāre parinibbantānaṅ arūpe pacchimabhavikānaṅ t. t. jīvitindriyañ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., t. t. somanassind. na uppajjissatīti? Pañcavokārā cavantānaṅ acakkhukānaṅ kāmāvacaraṅ uppajjantānaṅ tesāṅ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppajjissati; pañcavokāre parinibbantānaṅ arūpānaṅ asaññasattānaṅ, ye ca sacakkhukā

¹ Br. *inverts order throughout.*

² Br. *inserts yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti tāsāṅ cavantānaṅ.*

* *Substituting yā ca itthiyo . . . tāsāṅ cavantānaṅ.*

³ Br. *substitutes sabbesaṅ.*

⁴ Br. *omits.*

upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṃ, t. t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ uppajjantānaṃ, ye ca sacakkhukā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṃ uppajjantānaṃ, t. t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppaj. ; pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpānaṃ asaññasattānaṃ, ye ca sacakkhukā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṃ t. t. somanassind. ca . . .

Y. y. cakkhund. na uppaj., t. t. upekkhind. na uppajjissatīti? Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ arūpānaṃ tesāṃ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. upekkhind. na uppajjissati ; pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ, ye ca sacakkhukā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṃ, t. cakkhundriyaṃ ca. Y. v. p. y. upekkhind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ uppajjantānaṃ, ye ca sacakkhukā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṃ uppajjantānaṃ, t. t. upekkhind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppaj. ; pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ, ye ca sacakkhukā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṃ, t. t. upekkhindriyaṃ ca . . .

Y. y. cakkhund. na uppaj., t. t. saddhind.¹ . . . pe . . . paññind. . . manind. na uppajjissatīti? Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ arūpānaṃ tesāṃ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppajjissati ; pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ, t. t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. manind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppaj. ; pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ t. t. manindriyaṃ ca . . . Y. y. ghānind. na uppaj., t. t. itthind. na uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaṃ aghānakānaṃ

¹ Br. first gives this pair in full.

kāmāvacaraṅ uppajjantānaṅ tesāṅ t. ghānind. na uppaj., no ca t. t. itthind. na uppajjissati; kāmāvacare parinibbantānaṅ rūpāvacaraṅ arūpāvacaraṅ, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti tesāṅ cavantānaṅ, t. t. ghānindriyaṅ ca . . . Y. v. p. y. itthind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṅ kāmāvacaraṅ uppajjantānaṅ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti tesāṅ uppajjantānaṅ, t. t. itthind. na uppajjissati, no ca t. t. ghānind. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānaṅ rūpāvacaraṅ arūpāvacaraṅ, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti t. cavantānaṅ, t. t. itthindriyaṅ ca . . . Y. y. ghānind. na uppaj., t. t. purisind. na uppajjissatī? Kāmāvacarā cavantānaṅ . . . (analogously with preceding pair).¹ Y. y. ghānind. na uppaj., t. t. jīvitind. na uppajjissatī? Kāmāvacarā² cavantānaṅ aghānakānaṅ kāmāvacaraṅ³ uppajjantānaṅ rūpāvacaraṅ³ arūpāvacaraṅ³ tesāṅ t. ghānind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppajjissati; kāmāvacare parinibbantānaṅ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṅ t. t. ghānindriyaṅ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṅ kāmāvacaraṅ uppajjantānaṅ tesāṅ t. jīvitind. na uppajjissati, no ca tesāṅ t. ghānind. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānaṅ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṅ tesāṅ t. jīvitindriyaṅ ca . . . Y. y. ghānind. na uppaj., t. t. somanassind. na uppajjissatī? Kāmāvacarā cavantānaṅ aghānakānaṅ kāmāvacaraṅ uppajjantānaṅ rūpāvacaraṅ tesāṅ t. ghānind. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppajjissati; kāmāvacare parinibbantānaṅ rūpāvacare pacchimabhavikānaṅ arūpānaṅ⁴ asaṅṅasattānaṅ,⁴ ye ca upekkhāya uppajjivā parinibbāyissanti t. cavantānaṅ, t. t. ghānindriyaṅ ca . . .

¹ *Substituting yā ca itthiyo as before, and tāsāṅ cavantānaṅ, K. S. cavantānaṅ.*

² *Br. substitutes sabbesāṅ.*

³ *Br. omits.*

⁴ *Br. inverts order.*

Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ, ye ca saghānakā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṃ uppajjantānaṃ, t. t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. t. ghānind. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare pacchimabhavikānaṃ arūpānaṃ¹ asaññasattānaṃ,¹ ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṃ, t. t. somanassindriyaṃ ca . . . Y. y. ghānind. na uppaj., t. t. upekkhind. na uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaṃ . . . (*analogously with preceding pair, adding arūpāvacar-ānaṃ, -e, to rūpāvacar-ānaṃ, -e; and omitting arūpānaṃ both times.*) Y. y. ghānind. na uppaj., t. t. saddhind.² . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesāṃ t. ghānind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppajjissati; kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. manind. na uppajjissati, no ca t. t. ghānind. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ t. t. manindriyaṃ ca . . . Y. y. itthind. na uppaj., t. t. purisind. na uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaṃ na-itthīnaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. itthind. na uppaj., no ca t. t. purisind. na uppajjissati; kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti tāsāṃ cavantānaṃ,³ t. t. itthindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. purisind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ itthīnaṃ uppajjantānaṃ,⁴ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti tāsāṃ uppajjantānaṃ, tāsāṃ t. purisind. na uppajjissati, no ca tāsāṃ t. itthind. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānaṃ

¹ Br. *inverts order.*² Br. *in full, as before.*³ K. S. tāsāṃ cavantānaṃ.⁴ K. S. uppajjantānaṃ.

rūpāvacaṛāṇaṅ arūpāvacaṛāṇaṅ, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti tāsaṅ cavantānaṅ,¹ tesāṅ t. purisindriyaṅ ca . . .

Y. y. itthind.² . . . pe . . . purisind. na uppaj., t. t. jīvitind. na uppajjissatīti? Kāmāvacaṛā cavantānaṅ purisānaṅ kāmāvacaṛaṅ uppajjantānaṅ rūpāvacaṛāṇaṅ arūpāvacaṛāṇaṅ³ tesāṅ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppajjissati; kāmāvacaṛe parinibbantānaṅ rūpāvacaṛe arūpāvacaṛe pacchimabhavikānaṅ t. t. purisindriyaṅ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṅ purisānaṅ uppajjantānaṅ tesāṅ t. jīvitind. na uppajjissati, no ca t. t. purisind. na uppaj.; kāmāvacaṛe parinibbantānaṅ rūpāvacaṛe arūpāvacaṛe pacchimabhavikānaṅ t. t. jīvitindriyaṅ ca . . .

Y. y. purisind. na uppaj., t. t. somanassind. na uppajjissatīti? Kāmāvacaṛā cavantānaṅ na-purisānaṅ kāmāvacaṛaṅ uppajjantānaṅ rūpāvacaṛāṇaṅ⁴ tesāṅ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppajjissati; kāmāvacaṛe parinibbantānaṅ rūpāvacaṛe pacchimabhavikānaṅ arūpānaṅ⁵ asaṅṅasattānaṅ,⁵ ye ca purisā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṅ, t. t. purisindriyaṅ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṅ purisānaṅ uppajjantānaṅ, ye ca purisā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṅ uppajjantānaṅ, t. t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. t. purisind. na uppaj.; kāmāvacaṛe parinibbantānaṅ rūpāvacaṛe pacchimabhavikānaṅ arūpānaṅ asaṅṅasattānaṅ, ye ca purisā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṅ cavanātanaṅ, t. t. somanassindriyaṅ ca . . .

Y. y. purisind. na uppaj., t. t. upekkhind. na uppajjissatīti? Kāmāvacaṛā cavantānaṅ . . . (as for preceding pair, adding arūpāvacaṛāṇaṅ, -e, and omitting arūpānaṅ as before).

Y. y. purisind. na uppaj., t. t. saddhind.² . . . pe . . .

¹ K. S. tāsaṅ cavantānaṅ.

² Br. expands as before.

³ S. inserts asaṅṅasattānaṅ.

⁴ S. inserts arūpā°.

⁵ Br. inverts order always.

paññind. . . . manind. . . . na uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaṃ na-purisānaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesāṃ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppajjissati; kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaṅñasattānaṃ t. t. purisindriyaṅ ca . . .

Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Pacchima-bhavikānaṃ purisānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. manind. na uppajjissati, no ca t. t. purisind. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaṅñasattānaṃ t. t. manindriyaṅ ca . . .

Y. y. jīvitind. na uppaj., t. t. somanassind. na uppajjissatīti?¹ Pañcavokārā cavantānaṃ pavatte cittaṣa bhangakkhaṇe tesāṃ t. jīvitind. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppajjissati; *catuvokāre pañcavokare parinibbantānaṃ asaṅñasattā cavantānaṃ* yassa cittaṣa anantarā upekkhāsampayuttapacchima-cittaṃ uppajjissati tassa cittaṣa bhangakkhaṇe² tesāṃ t. jīvitindriyaṅ ca . . .

Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissati . . . Catuvokāre³ pañcavokāre³ pacchima-cittaṣa uppādakkhaṇe yassa cittaṣa anantarā upekkhāsampayuttapacchima-cittaṃ uppajjissati tassa cittaṣa uppādakkhaṇe asaṅñasattaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; *catuvokāre pañcavokāre parinibbantānaṃ asaṅñasattā cavantānaṃ* yassa cittaṣa anantarā upekkhāsampayuttapacchima-cittaṃ uppajjissati tassa cittaṣa bhangakkhaṇe² t. t. somanassindriyaṅ ca . . .

Y. y. jīvitind. na uppaj., t. t. upekkhind. na uppajjissatīti? Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatte cittaṣa bhangakkhaṇe tesāṃ t. jīvitind. na uppaj., no ca t. t. upekkhind. na uppajjissati; *catuvokāre pañcavokāre parinibbantānaṃ asaṅñasattā cavantānaṃ* yassa cittaṣa anantarā somanassasampayuttapacchima-cittaṃ up-

¹ Br. inserts catuvokārā.

* to * Br. substitutes pacchima-cittaṣa bhangakkhaṇe.

² Br. inserts asaṅñasattā cavantānaṃ.

³ Br. omits.

pajjissati tassa cittassa bhangakkhaṇe ¹t. . jīvitindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. na uppajjissati . . . Catuvokāre² pañcavokāre² pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṇ uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe asaṇṇasattaṇ uppajjantānaṇ t. t. upekkhind. na uppajjissati, no ca t. t. jīvitind. na uppaj. ; *catuvokāre pañcavokāre parinibbantānaṇ asaṇṇasattā cavantānaṇ* yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṇ uppajjissati tassa cittassa bhangakkhaṇe¹ t. t. upekkhindriyaṇ ca . . .

Y. y. jīvitind. na uppaj., t. t. saddhind.³ . . . pe . . . paṇṇind. . . manind. na uppajjissatīti? Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṇ pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesā t. jīvitind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppajjissati; catuvokāre⁴ pañcavokāre⁴ parinibbantānaṇ⁴ asaṇṇasattā cavantānaṇ t. t. jīvitindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Catuvokāre² pañcavokāre² pacchimacittassa uppādakkhaṇe asaṇṇasattaṇ uppajjantānaṇ tesā t. manind. na uppajjissati, no ca t. t. jīvitind. na uppaj. ; catuvokāre⁴ pañcavokāre⁴ parinibbantānaṇ⁴ asaṇṇasattā cavantānaṇ t. t. manindriyaṇ ca . . .

Y. y. somanassind. na uppaj., t. t. upekkhind. na uppajjissatīti? †Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṇ pavatte† cittassa bhangakkhaṇe somanassavip-payuttacittassa uppādakkhaṇe tesā t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. upekkhind. na uppajjissati ; †catuvokāre pañcavokāre pacchimacittassa bhangakkhaṇe†⁵ yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṇ uppajjissati tassa cittassa bhangakkhaṇe asaṇṇasattānaṇ t. t.

¹ Br. *inserts* asaṇṇasattā cavantānaṇ.

² Br. *omits*.

* to * Br. *substitutes* pacchimacittassa bhangakkhaṇe.

³ Br. *expands as before*.

⁴ Br. *omits, substituting* pacchimacittassa bhangakkhaṇe.

† to † Br. *omits, substituting* sabbesaṇ.

⁵ For † to † Br. *substitutes* somanassasampayuttapacchimacittassa bhangakkhaṇe upekkhāsampayuttapacchima-cittasamangīnaṇ.

somanassindriyañ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. na uppajjissati . . . ¹Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchima-cittañ uppajjissati tassa cittassa uppā-dakkhaṇe tesañ t. upekkhind. na uppajjissati, no ca t. t. somanassind. na uppaj.; *catuvokāre pañcavokāre pacchima-cittassa bhangakkhaṇe* yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchima-cittañ uppajjissati tassa cittassa bhangakkhaṇe asaññasattānañ t. t. upekkhindriyañ ca . . . Y. y. somanassind. na uppaj., t. t. saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatī? †Catuvokārā pañcavokārā cavantānañ pavatte† cittassa bhangakkhaṇe somanassavippayuttacittassa uppā-dakkhaṇe tesañ t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppajjissati; §catuvokāre pañcavokāre pacchima-cittassa bhangakkhaṇe§ asaññasattānañ t. t. somanassindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Somanassasampayuttapacchima-cittassa uppā-dakkhaṇe tesañ t. manind. na uppajjissati, no ca t. t. somanassind. na uppaj.; §catuvokāre pañcavokāre pacchima-cittassa bhangakkhaṇe§ asaññasattānañ t. t. manindriyañ ca . . . Y. y. upekkhind. na uppaj., t. t. saddhind.² . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatī? *Catuvokārā pañcavokārā cavantānañ pavatte* cittassa bhangakkhaṇe upekkhāvippayuttacittassa uppā-dakkhaṇe tesañ t. upekkhind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppajjissati; *catuvokāre pañcavokāre pacchima-cittassa bhangakkhaṇe*³ asaññasattānañ t. t. upekkhindriyañ ca

¹ Br. inserts somanassasampayuttapacchima-cittassa uppā-dakkhaṇe. * to * Br. omits, substituting sabbesañ.

† to † Br. substitutes somanassasampayuttapacchima-cittassa bhangakkhaṇe upekkhāsampayuttapacchima-cittassa-mangīnañ.

§ § Br. substitutes somanassasampayuttapacchima-cittassa . . . pe . . . as before. ² Br. expands as before.

³ For * to * Br. substitutes upekkhāsampayuttapacchima-cittassa bhangakkhaṇe somanassasampayuttapacchima-cittassa-mangīnañ.

. . . Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Upekkhāsampayuttapacchimitassa uppādakkhaṇe tesaj t. manind. na uppajjissati, no ca t. t. upekkhind. na uppaj.; *catuvokāre pañcavokāre pacchimitassa bhangakkhaṇe*¹ asaññasattānaṃ t. t. manindriyaṃ ca . . .

Y. y. saddhind. na uppaj., t. t. paññind. . . .² . . . manind. na uppajjissatīti? †Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ†³ cittaṃ bhangakkhaṇe pavatte⁴ saddhāvippayuttacittaṃ uppādakkhaṇe tesaj t. saddhind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppajjissati; catuvokāre⁵ pañcavokāre⁵ pacchimitassa bhangakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaj t. saddhindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Catuvokāre⁶ pañcavokāre⁶ pacchimitassa uppādakkhaṇe tesaj t. manind. na uppajjissati, no ca t. t. saddhind. na uppaj., catuvokāre⁴ pañcavokāre⁴ pacchimitassa bhangakkhaṇe asaññasattānaṃ t. t. manindriyaṃ ca . . .

Y. y. paññind. na uppaj., t. t. manind. na uppajjissatīti? †Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatteḥ ñānavippayuttacittaṃ uppādakkhaṇe tesaj t. paññind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppajjissati; catuvokāre⁴ pañcavokāre⁴ pacchimitassa bhangakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaj t. paññindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Catuvokāre⁴ pañcavokāre⁴ pacchimitassa uppādakkhaṇe tesaj t. manind. na uppajjissati, no ca t. t. paññind. na uppaj.; catuvokāre⁴ pañcavokāre⁴ pacchimitassa bhangakkhaṇe asaññasattānaṃ t. t. manindriyaṃ ca na uppajjissati, paññindriyaṃ ca na uppajjati.

¹ For * to * Br. substitutes upekkhāsampayuttapacchimitassa . . . pe . . . as before.

² Br. expands as before.

³ † to † Br. omits, substituting sabbesaṃ.

⁴ Br. omits.

⁵ Br. S. omit.

† to † Br. omits, substituting sabbesaṃ cittaṃ bhangakkhaṇe.

11.

i. Yassa cakkhund. uppajjittha, tassa sotind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ cakkhund. uppajjittha, no ca tesañ sotind. uppajjissati; itaresañ cakkhundriyaṃ ca uppajjittha, sotindriyaṃ ca uppajjissati. Yassa vā pana sotind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjitthāti? Āmantā.

Yassa cakkhund. uppajjittha, tassa ghānind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ cakkhund. uppajjittha . . . (as for preceding pair).

Y. cakkhund. uppajjittha, tassa itthind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhava dassetvā parinibbāyissanti, tesañ cakkhund. uppajjittha, no ca t. itthind. uppajjissati; itaresañ . . . (as for preceding pair).

Y. cakkhund. uppajjittha, tassa purisind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ . . . (analogously with the preceding pair).¹

Y. cakkhund. uppajjittha, tassa jīvitind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ tesañ cakkhund. uppajjittha, no ca . . . (as for cakkhund.-sotind.).

Y. cakkhund. uppajjittha, t. somanassind. uppajjissatīti? Pacchimabhāvikānaṃ ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ cakkhund. uppajjittha, no ca . . . (as for preceding pair).

Yassa cakkhund. uppajjittha, tassa upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ ye ca somanassena . . . (as for preceding pair).

Y. cakkhund. uppajjittha, t. saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ tesañ cakkhund. uppajjittha, no ca . . . (as for cakkhund.-sotind.).

Yassa ghānind. uppajjittha, t. itthind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhava dassetvā parinibbāyissanti, tesañ ghānind. uppajjittha, no

¹ Substituting yā ca itthiyo.

ca . . . (as for preceding pair). Y. ghānind. uppajjittha, tassa purisind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṅ ye ca rūpāvacaraṅ . . . (analogously¹ with preceding pair). Y. ghānind. uppajjittha, t. jīvitind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṅ tesāṅ ghānind. uppajjittha, no ca . . . (as for cakkhund.-sotind.).

Y. ghānind. uppajjittha, t. somanassind. uppajjatīti? Pacchimabhavikānaṅ ye ca saghānakā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṅ ghānind uppajjittha, no ca . . . (as for preceding pair). Y.

ghānind. uppajjittha, t. upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṅ ye ca saghānakā² somanassena . . . (as for preceding pair). Y. ghānind. uppajjittha, t. saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṅ tesāṅ ghānind. uppajjittha, no ca . . . (as for preceding pair).

Yassa itthind. uppajjittha, tassa purisind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṅ ye ca rūpāvacaraṅ arūpāvacaraṅ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhāve dassetvā parinibbāyissanti, tesāṅ itthind. uppajjittha, no ca . . . (as for preceding pair).

Y. itthind.³ . . . pe . . . purisind. uppajjittha, tassa jīvitind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṅ tesāṅ purisind. uppajjittha; no ca . . . (as for preceding pair). Yassa purisind. uppajjittha, tassa somanassind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṅ ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṅ purisind. uppajjittha, no ca . . . (as for preceding pair).

Y. purisind. uppajjittha, t. upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṅ ye ca somanassena . . . (as for preceding pair). Y. purisind. uppajjittha, t. saddhind.³ . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṅ tesāṅ purisind. uppajjittha, no ca . . . (as for preceding pair). Yassa jīvitind.

uppajjittha, tassa somanassind. uppajjissatīti? Pacchima-

¹ Yā ca itthiyo, etc.

² Br. omits.

³ Br. expands as before.

cittasamangīnaṃ yassa cittaṣṣa anantarā upekkhāsam-
payuttapacchimacittaṃ uppajjissati, tesāṃ jīvitind. uppaj-
jittha, no ca . . . (as for preceding pair). Y.

jīvitind. uppajjittha, t. upekkhind. uppajjissatīti? Pac-
chimacittasamangīnaṃ *ye ca somanassena uppajjitvā
parinibbāyissanti,* tesāṃ jīvitind. uppajjittha, no ca . . .
(as for preceding pair). Yassa jīvitind. uppaj-

jittha, tassa saddhind.¹ . . . pe . . . paññind. . . manind.
uppajjissatīti? Pacchimacittasamangīnaṃ tesāṃ jīvitind.
uppajjittha, no ca . . . (as for preceding pair).

Yassa somanassind. uppajjittha, tassa upekkhind. uppaj-
jissatīti? Pacchimacittasamangīnaṃ yassa cittaṣṣa anantarā
somanassasampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati, tesāṃ
somanassind. uppajjittha, no ca . . . pe . . . Y.

somanassind. uppajjittha, t. saddhind. . . pe . . . paññind.
. . . manind. uppajjissatīti? Pacchimacittasamangīnaṃ
tesāṃ somanassind. uppajjittha, no ca . . . pe . . . (So also
for upekkhind.-saddhind., -paññind., manind.; and for
saddhind.-paññind., -manind.; and for paññind.-manind.)

ii. Yattha cakkhund. . . pe . . .

iii. Yassa yattha cakkhund. uppajjittha, tesāṃ tattha
sotind. uppajjissatīti? Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ
tesāṃ tattha cakkhund. uppajjittha, no ca tesāṃ tattha
sotind. uppajjissati; itaresāṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ tattha
cakkhundriyañ ca uppajjittha, sotindriyañ ca uppajjissati.
Yassa va pana yattha sotind. uppajjissati, tassa tattha
cakkhund. uppajjitthāti? Āmantā. Yassa

yattha cakkhund. uppajjittha, tassa t. ghānind. uppaj-
jissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ rūpāvaca-
rānaṃ tesāṃ t. cakkhund. uppajjittha, no ca t. t. ghānind.
uppajjissati; itaresāṃ kāmāvacarānaṃ t. t. cakkhundriyañ
ca . . . (as for preceding pair). Y. y. cak-

khund. uppajjittha, t. t. itthind. uppajjissatīti? Kāmā-
vacare pacchimabhavikānaṃ rūpāvacarānaṃ yā ca itthiyo²

* to * Br. substitutes yassa cittaṣṣa anantarā somanassa-
sampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati.

¹ Br. expands as before.

² Br. ye ca purisā.

eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, tesaj t. cakkhund. uppajjittha, no ca t. t. itthind. uppajjissati; itaresaj kāmāvacarānaṃ . . . (as for preceding pair).

Y. y. cakkhund. uppajjittha, t. t. purisind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ rūpāvarānaṃ, ye ca purisā¹ eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, tesaj t. cakkhund. uppajjittha, no ca t. t. purisind. uppajjissati; itaresaj kāmāvacarānaṃ . . . (as for preceding pair).

Y. y. cakkhund. uppajjittha, t. t. jīvitind. uppajjissatīti? Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ tesaj t. cakkhund. uppajjittha, no ca t. t. jīvitind. uppajjissati; itaresaj pañcavokārānaṃ t. t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati, t. t. cakkhund. uppajjitthāti? Arūpānaṃ² asaṅghasattānaṃ² tesaj t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. uppajjittha; pañcavokārānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca . . .

Y. y. cakkhund. uppajjittha, tassa tattha somanassind. uppajjissatīti? Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ, ye ca sacakkhukā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaj t. cakkhund. uppajjittha, no ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Āmantā.

Y. y. cakkhund. uppajjittha, t. t. upekkhind. uppajjissatīti? Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ, ye ca sacakkhukā somanassena . . . (analogously with preceding y. y.). Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati . . . Arūpānaṃ tesaj t. upekkhind. uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. uppajjittha; pañcavokārānaṃ t. t. upekkhindriyaṃ ca . . .

Y. y. cakkhund. uppajjittha t. t. saddhind.³ . . . pe . . . paṇṇind. . . . manind. uppajjissatīti? Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ tesaj t. cakkhund. uppajjittha, no ca t. t. manind. uppajjissati; itaresaj pañcavokārānaṃ t. t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati . . . Arūpānaṃ tesaj t. manind. uppajjissati; no ca t. t. cakkhund. uppajjittha; pañcavokārānaṃ t. t. manindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha ghānind. uppajjittha,

¹ Br. yā ca itthiyo.

² Br. *inverts order.*

³ Br. *expands as before.*

tassa tattha itthind. uppajjissatīti? Kāmāvacare' pacchimabhavikānaṃ, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. ghānind. uppajjittha, no ca t. t. itthind. uppajjissati; itaresāṃ kāmāvacarānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. itthind. uppajjissati . . . Āmantā. Y. y. ghānind.

uppajjittha, t. t. purisind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ, yā ca itthiyo . . . (as for preceding pair).

Y. y. ghānind. uppajjittha, t. t. jīvitind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ tesāṃ t. ghānind. uppajjittha, no ca t. t. jīvitind. uppajjissati; itaresāṃ kāmāvacarānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesāṃ t. jīvitind. uppajjissati, no ca tesāṃ t. ghānind. uppajjittha; kāmāvacarānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca . . .

Y. y. ghānind. uppajjittha, t. t. somanassind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ, ye ca¹ upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. ghānind. uppajjittha, nā ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresāṃ kāmāvacarānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaṃ tesāṃ t. somanassind. uppajjissati, no ca t. t. ghānind. uppajjittha; kāmāvacarānaṃ t. t. somanassindriyaṃ ca . . .

Y. y. ghānind. uppajjittha, t. t. upekkhind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ, ye ca¹ somanassena uppajjitvā . . . (as for preceding pair, adding arūpāvacarānaṃ after rūpāv').

Y. y. ghānind. uppajjittha, t. t. saddhind. . . . pe² . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ tesāṃ t. ghānind. uppajjittha, no ca t. t. manind. uppajjissati; itaresāṃ kāmāvacarānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesāṃ t. manind. uppajjissati, no ca t. t. ghānind. uppajjittha; kāmāvacarānaṃ t. t. manindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha itthind. uppajjittha, tassa tattha purisind.

¹ Br. inserts saghānakā.

² Br. expands as before.

uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaṅ, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicci bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesañ t. itthind. uppajjittha, no ca t. t. purisind. uppajjissatī; itaresañ . . . *pe* . . . Y. v. p. y. purisind. uppajjissati . . . Āmantā. Y. y. itthind.¹

. . . *pe* . . . purisind. uppajjittha, t. t. jīvitind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaṅ tesañ t. purisind. uppajjittha, no ca tesañ t. jīvitind. uppajjissati; itaresañ . . . *pe* . . . Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaṅ arūpāvacarānaṅ tesañ t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. purisind. uppajjittha; kāmāvacarānaṅ t. t. jīvitindriyaṅ ca . . . Y. y. purisind.

uppajjittha, t. t. somanassind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaṅ, ye ca purisā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ t. purisind. uppajjittha, no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresañ . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaṅ tesañ t. somanassind. uppajjissati, no ca . . . *pe* . . .

Y. y. purisind. uppajjittha, t. t. upekkhind.

uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaṅ, ye ca purisā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ t. . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaṅ arūpāvacarānaṅ tesañ t. upekkhind. uppajjissati, no ca . . . *pe* . . .

Y. y. purisind. uppajjittha, t. t. saddhind.¹ . . . *pe* . . . paññind. . . manind.

uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaṅ purisind. uppajjittha, no ca tesañ t. manind. uppajjissati; itaresañ kāmāvacarānaṅ tesañ t. purisindriyaṅ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaṅ arūpāvacarānaṅ tesañ t. manind. . . (as in preceding Y. v. p. y.)

Y. y. jīvitind. uppajjittha, t. t. somanassind. uppajjissatīti? Pañcavokāre² pacchimakittasamangīnaṅ* asaññasattānaṅ, ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti,* tesañ t. jīvitind. uppajjittha, no ca t. t. somanassind. uppajjissati;

¹ Br. expands as before.

² Br. omits.

* to * Br. substitutes yassa cittassa anantarā upekkhāsam-payuttapacchimakittañ uppajjissati, asaññasattānaṅ . . .

itaresaṅ¹ pañcavokārānaṅ tesāṅ t. jīvitindriyaṅ ca . . .
 Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Suddhāvāsānaṅ²
 tesāṅ t. somanassind. uppajjissati, no ca t. t. jīvitind.
 uppajjittha; itaresaṅ¹ pañcavokārānaṅ t. t. somanassin-
 driyaṅ ca . . . Y. y. jīvitind. uppajjittha,
 t. t. upekkhind. uppajjissatīti? Catuvokāre³ pañcavokāre³
 pacchimacittasamangīnaṅ *asaññasattānaṅ, ye ca soman-
 assena uppajjitvā parinibbāyissanti,* tesāṅ t. jīvitind.
 uppajjittha, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresaṅ
 catuvokārānaṅ pañcavokārānaṅ t. t. jīvitindriyaṅ ca . . .
 Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati . . . Āmantā.³
 Y. y. jīvitind. uppajjittha, t. t. saddhind.
 . . . pe⁴ . . . paññind. . . manind. uppajjissatīti? Catu-
 vokāre³ pañcavokāre³ pacchimacittasamangīnaṅ asaññasat-
 tānaṅ tesāṅ t. jīvitind. uppajjittha, no ca . . . (as for pre-
 ceding pair).⁵ Yassa yattha somanassind.
 uppajjittha, t. t. upekkhind. uppajjissatīti? Pañcavo-
 kāre³ pacchimacittasamangīnaṅ *ye ca somanassena
 uppajjitvā parinibbāyissanti,* tesāṅ t. somanassind. up-
 pajjittha, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresaṅ¹
 pañcavokārānaṅ t. t. somanassindriyaṅ ca . . . Y. v. p. y.

¹ Br. inserts catuvokārānaṅ.

² S. inserts uppajjittha cittassa uppādakkhaṇe. Br. suddhāvāsaṅ upapajjantānaṅ.

³ Br. omits.

* to * Br. substitutes yassa cittassa anantarā somanassa-
 sampayuttapacchimacittaṅ uppajjissati, asaññasattānaṅ.

³ Br. omits and inserts suddhāvāsaṅ upapajjantānaṅ
 tesāṅ tattha upekkhindriyaṅ uppajjissati no ca tesāṅ tattha
 jīvitindriyaṅ uppajjittha; itaresaṅ catuvokārānaṅ pañcavo-
 kārānaṅ tesāṅ t. upekkhindriyaṅ ca uppajjissati, jīvitin-
 driyaṅ ca uppajjittha.

⁴ Br. expands as before.

⁵ Br. omits Āmantā, inserting suddhāvāsaṅ upapajjan-
 tānaṅ tesāṅ t. manind.

* to * Br. substitutes yassa cittassa anantarā somanassa-
 sampayuttapacchimacittaṅ uppajjissati.

upekkhind. uppajjissati . . . *Catuvokāre pañcavokāre
 pacchimacittasamangīnaṃ ye ca upekkhāya uppajjitvā
 parinibbāyissanti,* tesañ t. upekkhind. uppajjissati, no ca
 t. t. somanassind. uppajjittha, itaresañ¹ pañcavokārānaṃ
 t. t. upekkhindriyaṃ ca . . . Y. y. somanas-
 sind. uppajjittha, t. t. saddhind.² . . . pe . . . paññind. . . .
 manind. uppajjissatīti? Pañcavokāre³ pacchimacitta-
 samangīnaṃ tesañ t. somanassind. uppajjittha, no ca t. t.
 manind. uppajjissati; itaresañ¹ pañcavokārānaṃ t. t.
 somanassindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati
 . . . Catuvokārānaṃ⁴ tesañ t. manind. uppajjissati, no ca
 t. t. somanassind. uppajjittha;⁵ pañcavokārānaṃ t. t.
 manindriyaṃ ca . . . Y. y. upekkhind.
 uppajjittha t. t. saddhind. . . . pe . . . paññind. . . .
 manind. uppajjissatīti? Catuvokāre³ pañcavokāre³ pac-
 chimacittasamangīnaṃ tesañ t. upekkhind. uppajjittha, no
 ca t. t. manind. uppajjissati; itaresañ catuvokārānaṃ⁶ t. t.
 upekkhindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati
 . . . Āmantā.⁷ Yassa yattha saddhind.
 uppajjittha, t. t. paññind. . . . pe . . . manind. uppaj-
 jissatīti? Catuvokāre³ pañcavokāre³ . . . Āmantā.⁸
 Y. y. paññind. uppajjittha, t. t. manind.
 uppajjissatīti? Catuvokāre³ pañcavokāre³ . . . (as for
 preceding pair).

* to * Br. substitutes suddhāvāsānaṃ dutiye citte vatta-
 māne . . .

¹ Br. inserts catuvokārānaṃ.

² Br. expands as before.

³ Br. omits.

⁴ Br. substitutes suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne.

⁵ S. inserts itaresañ; Br. itaresañ catuvokārānaṃ . . .

⁶ Br. inserts pañcavokārānaṃ.

⁷ Br. omits, inserting suddhāvāsānaṃ upapajjantānaṃ tesañ
 t. manind. uppajjissati; no ca t. t. upekkhind. uppaj-
 jittha; itaresañ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ t. t.
 manind. . . .

⁸ Br. omits, inserting suddhāvāsānaṃ . . . pe . . . substituting
 saddhind. for upekkhind.

12.

i. Yassa cakkhund. na uppajjittha, tassa sotind. na uppajjissatīti? Natthi. Yassa yā pana sotind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjitthāti? Uppajjittha.
(So also for the remainder of the Yassaka (i).)

ii. Yattha cakkhund. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha cakkhund. na uppajjittha t. t. sotind. na uppajjissatīti? Āmantā. Yassa va pana yattha sotind. na uppajjissati, tassa tattha cakkhund. na uppajjitthāti? Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ tesāṃ t. t. sotind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppajjittha; suddhāvāsānaṃ arūpānaṃ¹ asaññasattānaṃ¹ t. t. sotindriyañ ca na uppajjissati cakkhundriyañ ca na uppajjittha.

Yassa yattha cakkhund. na uppajjittha, t. t. ghānind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. ghānind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimbhavikānaṃ rūpāvacarānaṃ tesāṃ t. t. ghānind. na uppajjissati, no ca tesāṃ t. t. cakkhund. na uppajjittha; suddhāvāsānaṃ arūpānaṃ asaññasattānaṃ t. t. ghānindriyañ ca . . .

Y. y. cakkhund. na uppajjittha, t. t. itthind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. itthind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimbhavikānaṃ rūpāvacarānaṃ ye ca purisā eten' eva bhāvena katīci bhavedassetvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. t. itthind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppajjittha; suddhāvāsānaṃ arūpānaṃ asaññasattānaṃ t. t. itthindriyañ ca . . .

Y. y. cakkhund. na uppajjittha, t. t. purisind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimbhavikānaṃ rūpāvacarānaṃ, yā ca itthiyo eten' eva . . . (as for preceding Y. v. p. y.).

Y. y. cakkhund. na uppajjittha, t. t. jīvitind. na uppajjissatīti? Arūpānaṃ asaññasattānaṃ tesāṃ t. t. cakkhund. na uppajjittha, no ca t. t. jīvitind. na uppajjissati; suddhāvāsānaṃ arūpe pacchimbhavikānaṃ tesāṃ t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na

¹ Br. inverts order always.

uppajjissati . . . Pañcavokāre pacchimabHAVIKānaṅ tesāṅ t. jīvitind. na uppajjissati; no ca t. t. cakkhund. na uppajjittha; suddhāvāsānaṅ arūpe pacchimabHAVIKānaṅ t. t. jīvitindriyaṅ ca Y. y. cakkhund. na uppajjittha, t. t. somanassind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissati . . . Pañcavokāre pacchimabHAVIKānaṅ, ye ca¹ upekkhāya uppajjītvā parinibbāyissanti, tesāṅ t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppajjittha; suddhāvāsānaṅ arūpānaṅ asaṅṅasattānaṅ t. t. somanassindriyaṅ ca . . .

Y. y. cakkhund. na uppajjittha, t. t. upekkhind. na uppajjissatīti? Arūpānaṅ tesāṅ t. cakkhund. na uppajjittha, no ca tesāṅ t. upekkhind. na uppajjissati; suddhāvāsānaṅ . . . (as for preceding Y. y.).

Y. v. p. y. upekkhind. na uppajjissati . . . Pañcavo!āre pacchimabHAVIKānaṅ, ye ca¹ somanassena uppajjītvā parinibbāyissanti, tesāṅ t. upekkhind. na uppajjissati, no ca tesāṅ t. cakkhund. na uppajjittha; suddhāvāsānaṅ arūpe . . . (as for preceding Y. v. p. y.).

Y. y. cakkhund. na uppajjittha, t. t. saddhind.² . . . pe . . . paṅṅind. . . manind. na uppajjissatīti? Arūpānaṅ tesāṅ t. cakkhund. na uppajjittha, no ca tesāṅ t. manind. na uppajjissati; suddhāvāsānaṅ arūpe . . . (as for preceding Y. y.). Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Pañcavokāre pacchimabHAVIKānaṅ tesāṅ t. manind. na uppajjissati, no ca . . . (as for preceding Y. v. p. y.).

Yassa yattha ghānind. na uppajjittha, t. t. itthind.² . . . pe . . . purisind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimabHAVIKānaṅ, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katīci bhavedassetvā parinibbāyissanti, tesāṅ t. purisind. na uppajjissati, no ca t. t. ghānind. na uppajjittha; rūpāvacarānaṅ arūpāvacarānaṅ³ t. t. purisindriyaṅ ca . . .

Y. y. ghānind. na uppajjittha, t. t. jīvitind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṅ arūpāvacarānaṅ tesāṅ t. ghān-

¹ Br. inserts sacakkhukā.

² Br. expands as before.

³ S. inserts asaṅṅasattānaṅ.

ind. na uppajjittha, no ca t. t. jīvitind. na uppajjissati; rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ suddhāvāsānaṃ¹ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ tesāṃ t. jīvitind. na uppajjissati, no ca t. t. ghānind. na uppajjittha; rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ suddhāvāsānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca . . . Y. y.

ghānind. na uppajjittha, t. t. somanassind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ tesāṃ t. ghānind. na uppajjittha, no ca t. t. somanassind. na uppajjissati; rūpāvacare pacchimabhavikānaṃ suddhāvāsānaṃ¹ arūpānaṃ asaṅṅasattānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca saghānakā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṃ t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. t. ghānind. na uppajjittha; rūpāvacare pacchimabhavikānaṃ suddhāvāsānaṃ¹ asaṅṅasattānaṃ² t. t. somanassindriyaṃ ca . . .

Y. y. ghānind. na uppajjittha, t. t. upekkhind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesāṃ t. ghānind. na uppajjittha, no ca tesāṃ t. upekkhind. na uppajjissati; rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ . . . (as for preceding pair, adding arūpāvacare in latter reply).

Y. yattha ghānind. na uppajjittha, t. t. saddhind.³ . . . pe . . . paṅṅind. . . . manind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ . . . (as for preceding Y. y.). Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ t. t. manind. na uppajjissati, no ca t. t. ghānind. na uppajjittha; rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ suddhāvāsānaṃ⁴ t. t. manindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha itthind. na uppajjittha, t. t. purisind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicci bhāve dassetvā parinibbāyissanti, tesāṃ

¹ Br. omits.

² Br. inserts arūpānaṃ.

³ Br. expands as before.

⁴ Br. omits, and inserts asaṅṅasattānaṃ.

t. purisind. na uppajjissati, no ca t. t. itthind. na uppajjittha; rūpāvacarāṇaṅ arūpāvacarāṇaṅ¹ t. t. purisindriyaṅ ca . . .

Y. y. itthind.² . . . pe . . . purisind. na uppajjittha, t. t. jīvitind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarāṇaṅ arūpāvacarāṇaṅ tesāṅ t. purisind. na uppajjittha, no ca t. t. jīvitind. na uppajjissati; rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikāṇaṅ suddhāvāsāṇaṅ³ t. t. purisindriyaṅ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimabhavikāṇaṅ tesāṅ t. jīvitind. na uppajjissati, no ca t. t. purisind. na uppajjittha; rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikāṇaṅ suddhāvāsāṇaṅ³ tesāṅ . . . pe . . .

Y. y. purisind. na uppajjittha, t. t. somanassind. na uppajjissatīti? Rūpāvacaraṇaṅ tesāṅ t. purisind. na uppajjittha, no ca t. t. somanassind. na uppajjissati; rūpāvacare pacchimabhavikāṇaṅ suddhāvāsāṇaṅ³ arūpāṇaṅ asaññattāṇaṅ tesāṅ t. . . . Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimabhavikāṇaṅ, ye ca purisā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṅ t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. t. purisind. uppajjittha; rūpāvacare pacchimabhavikāṇaṅ suddhāvāsāṇaṅ⁴ arūpāṇaṅ asaññasattāṇaṅ t. t. somanassindriyaṅ ca . . .

Y. y. purisind. na uppajjittha, t. t. upekkhind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarāṇaṅ arūpāvacarāṇaṅ tesāṅ t. purisind. na uppajjittha, no ca t. t. upekkhind. na uppajjissati; rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikāṇaṅ suddhāvāsāṇaṅ³ asaññasattāṇaṅ tesāṅ t. . . . Y. v. p. y. upekkhind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimabhavikāṇaṅ ye ca purisā⁴ somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṅ t. upekkhind. na uppajjissati, no ca t. t. purisind. na uppajjittha; rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikāṇaṅ suddhāvāsāṇaṅ³ asaññasattāṇaṅ t. t. . . .

Y. y. purisind. na uppajjittha, t. t. saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarāṇaṅ arūpāvacarāṇaṅ . . . (as for preceding pair, omitting the

¹ S. inserts asaññasattāṇaṅ.

² Br. expands as before.

³ Br. omits.

⁴ S. omits.

clause ye ca purisā . . . parinibbāyissanti).

Yassa yattha jīvitind. na uppajjittha, t. t. somanassind. na uppajjissatīti? Natthi.¹ Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissati. . . . Uppajjittha. *So for* jīvitind.-upekkhind. . . . -manind. Yassa yattha somanassind. na uppajjittha, t. t. upekkhind. na uppajjissatīti? Catuvokārānaṃ² tesaj t. somanassind. na uppajjittha, no ca t. t. upekkhind. na uppajjissati; *catuvokāre pacchimakittasamangīnaṃ asaññasattānaṃ, ye ca somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti,* t. t. somanassindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. na uppajjissati . . . Pañcavokāre³ pacchimakittasamangīnaṃ yassa cittassa anantarē somanassasampayuttapacchimakittaj upajjissati, tesaj t. upekkhind. na uppajjissati, no ca t. t. somanassind. na uppajjittha; asaññasattānaṃ t. t. upekkhindriyaṃ ca . . . Y. y. somanassind. na uppajjittha, t. t. saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Āmantā.⁴ Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Catuvokāre⁵ pañcavokāre³ pacchimakittasamangīnaṃ tesaj t. manind. na uppajjissati, no ca t. t. somanassind. na uppajjittha,⁶ asaññasattānaṃ t. t. manindriyaṃ ca . . . Yassa yattha upekkhind. na uppajjittha, t. t. saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Āmantā.⁷ Y. v. p. y.

¹ Br. substitutes uppajjissati.

² Br. omits, inserting suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne . .

* to * Br. omits, inserting only asaññasattānaṃ.

³ Br. omits.

⁴ Br. omits, inserting suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne tesaj t. somanassind. na uppajjittha, no ca t. t. manind. na uppajjissati; asaññasattānaṃ t. t. somanassindriyaṃ ca . . . ⁵ Br. S. omit.

⁶ S. inserts catuvokāre pacchimabhavikānaṃ.

⁷ Br. omits, inserting suddhāvāsaj upapajantānaṃ tesaj t. upekkhindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaj t. manind. na uppajjissati, asaññasattānaṃ tesaj t. upekkhindriyaṃ ca . . .

manind. na uppajjissati . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre¹
 . . . (as for preceding Y. v. p. y.). Yassa

yattha saddhind. . . pe . . . paññind.² na uppajjittha, t. t.
 manind. na uppajjissatīti? Āmantā. (Continue as above.)

Pavattivāraṃ niṭṭhitaṃ.³

⁴Yo cakkhund. pari jānāti, so domanassind. pajahatīti? No. Yo vā pana domanassind. pājahati, so cakkhund. pari jānātīti? No. (So for cakkhund.-anaññā-taññassāmītind.)⁵

Yo cakkhund. pari jānāti, so aññind. bhāvetīti? Āmantā. Yo vā pana aññind. bhāveti, so cakkhund. pari jānātīti? *Dve puggalā aññind. bhāventi, no ca cakkhund. pari jānanti; aggamaggasamangī aññindriyañ ca bhāveti, cakkhundriyañ ca pari jānāti.* †Yo cakkhund. pari jānāti, so aññātāvind. sacchikarotīti? No. Yo vā pana aññātāvind. sacchikaroti, so cakkhund. pari jānātīti? No.

Yo domanassind. pajahati, so anaññātaññassāmītind. bhāvetīti? No. Yo vā pana anaññātaññassāmītind. bhāveti, so domanassind. pajahatīti? No. Yo domanassind. pajahati, so aññind. bhāvetīti? † Āmantā.

¹ Br. omits.

² For the last pair, Br. inserts Y. y. paññind. na uppajjittha, t. t. manind. na uppajjissatīti? Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesāṃ t. paññind. na uppajjittha, no ca t. t. manind. na uppajjissati; asaññāsattānaṃ t. t. paññindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Pacchimacittasamangīnaṃ tesāṃ t. manind. na uppajjissati, no ca . . . asaññāsattānaṃ t. t. manindriyañ . . .

³ Br. °vāro niṭṭhito.

⁴ Br. inserts Yo cakkhund. pari jānāti, so sotind. pari jānātīti? Āmantā. Y. v. p. sotind. pari jānāti, so cakkhund. pari jānātīti? Āmantā.

⁵ K. S. anaññātaññassāmītind. throughout.

* to * S. omits and substitutes Yo cakkhund. pari jānāti so aññātā (sic) yo domanassind. pajahati so aññind. bhāvetīti? Āmantā. † to † Br. omits, inserting Āmantā.

Yo v. p. aññind. bhāveti, so domanassind. pajahatīti? Sakadāgāmimaggasamangī¹ aññind. bhāveti,² no ca domanassind. pajahati;³ anāgāmimaggasamangī aññindriyañ ca bhāveti, domanassindriyañ ca pajahati. Yo domanassind. pajahati, so aññātāvind. sacchikarotīti? No. Yo vā pana aññātāvind. sacchikaroti, so domanassind. pajahatīti? No.

Yo anaññātaññassāmītind. bhāveti, so aññind. bhāvetīti? No. Yo v. p. aññind. bhāveti, no anaññātaññassāmītind. bhāvetīti? No. Yo anaññātaññassāmītind. bhāveti, so aññātāvind. sacchikarotīti? No. Yo v. p. aññātāvind. sacchikaroti, so asaññātaññassāmītind. bhāvetīti? No.

Yo aññind. bhāveti, so aññātāvind. sacchikarotīti? No. Yo v. p. aññātāvind. sacchikaroti, so aññind. bhāvetīti? No.

2.

Yo cakkhund. na pari jānāti, so domanassind. nappajahatīti?⁴ Anāgāmimaggasamangī cakkhund. na pari jānāti, no ca domanassind. nappajahati; dve maggasamangino ṭhapetvā avasesā puggalā cakkhundriyañ ca na pari jānanti, domanassindriyañ ca nappajahanti. Yo v. p. domanassind. nappajahati, so cakkhund. na pari jānātīti? Aggamaggasamangī domanassind. nappajahati, no ca cakkhund. na pari jānāti; dve maggasamangino ṭhapetvā avasesā puggalā domanassindriyañ ca nappajahanti, cakkhundriyañ ca na pari jānanti. Yo cakkhund. na pari jānāti, so anaññātaññassāmītind. na bhāvetīti? Aṭṭhamako cakkhund. na pari jānāti, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāveti; dve maggasamangino⁵ ṭhapetvā avasesā puggalā cakkhundriyañ ca na pari jānanti, anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāventi. Yo v. p. anaññātaññassāmītind. na bhāveti, so cakkhund. na pari jānātīti? Aggamagga-

¹ Br. S. *substitute* dve puggalā.

² Br. S. bhāventi.

⁴ Br. na pajahatīti.

³ Br. pajahanti.

⁵ S. maggasamangīnay.

sā'mangino¹ anaññātaññassāmītind. na bhāveti, no ca cakkhund. na parijānāti; dve maggasamangino ṭhapetva avasesa puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāventi, cakkhundriyañ ca na parijānanti.

Yo cakkhund. na parijānāti, so aññind. na bhāvetīti?

Dve puggalā cakkhund. na parijānanti, no ca aññind. na bhāventi; tayo maggasamangīno ṭhapetvā avasesā puggalā cakkhundriyañ ca na parijānanti, aññindriyañ ca na bhāventi. Yo v. p. aññind. na bhāveti, so cakkhund. na parijānātīti? Āmantā.

Yo cakkhund. na parijānāti, so aññātāvind. na sacchikarotīti? Yo agga-phalaṇ sacchikaroti, so cakkhund. na parijānāti, no ca aññātāvind. na sacchikaroti; aggamaggasamangiñ ca arahantañ ca ṭhapetvā avasesā puggalā cakkhundriyañ ca na parijānanti, aññātāvindriyañ ca na sacchikaronti. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikaroti . . . Aggamaggasamangiñ aññātāvind. na sacchikaroti, no ca cakkhund. na parijānāti; aggamaggasamangiñ ca arahantañ ca ṭhapetvā avasesā puggalā aññātāvindriyañ ca na sacchikaronti, cakkhundriyañ ca na parijānanti.

Yo domanassind. nappajahati, so anaññātaññassāmītind. na bhāvetīti? Aṭṭhamako domanassind. nappajahati, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāveti; dve maggasamangino ṭhapetvā avasesā puggalā domanassindriyañ ca nappajahanti, anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāventi. Yo v. p. anaññātaññassāmītind. na bhāveti, so domanassind. nappajahatīti? Anāgāmiaggasamangiñ anaññātaññassāmītind. na bhāveti, no ca domanassind. nappajahati; dve maggasamangino ṭhapetvā avasesā puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāventi, domanassindriyañ ca nappajahanti.

Yo domanassind. nappajahati, so aññind. na bhāvetīti? Dve puggalā domanassind. nappajahanti, no ca aññind. na bhāventi; tayo maggasamangino ṭhapetvā avasesā puggalā domanassindriyañ ca nappajahanti, aññindriyañ ca na

¹ Br. S. aggamaggasamangiñ.

* to * Br. omits, inserting Āmantā.

bhāventi. Yo v. p. aññind. na bhāveti . . . Āmantā.

Yo domanassind. nappajahati, so aññātāvind. na sacchikarotīti? Yo aggaphalaṃ sacchikaroti, so domanassind. nappajahati, no ca aññātāvind. na sacchikaroti; anāgāmimaggasamangiṃ ca arahantaṃ ca ṭhapetvā avasesā puggalā domanassindriyaṃ ca nappajahanti, aññātāvindriyaṃ na sacchikaronti. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikaroti, so domanassind. nappajahatīti? Anāgāmimaagasamangiṃ aññātāvind. na sacchikaroti, no ca domanassind. nappajahati; anāgāmimaggasamangiṃ ca arahantaṃ ca ṭhapetvā avasesā puggalā aññātāvindriyaṃ na sacchikaronti, domanassindriyaṃ ca nappajahanti.

Yo anaññātaññassāmītind. na bhāveti, so aññind. na bhāvetīti? Tayo¹ puggalā¹ anaññātaññassāmītind. na bhāventi, no ca aññind. na bhāventi; *atṭhamakaṃ ca tayo maggasamangino* ca ṭhapetvā avasesā puggalā anaññātaññassāmītindriyaṃ ca na bhāventi, aññindriyaṃ ca na bhāventi. Yo v. p. aññind. na bhāveti, so anaññātaññassāmītind. na bhāvetīti? Atṭhamako aññind. na bhāveti, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāveti; *atṭhamakaṃ ca tayo maggasamangino* ca ṭhapetvā avasesā puggalā aññindriyaṃ ca na bhāventi, anaññātaññassāmītindriyaṃ ca na bhāventi.

Yo anaññātaññassāmītind. na bhāveti, so aññātāvind. na sacchikarotīti? Yo aggaphalaṃ sacchikaroti, so anaññātaññassāmītind. na bhāveti, no ca aññātāvind. na sacchikaroti; atṭhamakaṃ ca arahantaṃ ca ṭhapetvā avasesā puggalā anaññātaññassāmītindriyaṃ ca na bhāventi, aññātāvindriyaṃ ca na sacchikaronti. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikaroti, so anaññātaññassāmītind. na bhāvetīti? Atṭhamako aññātāvind. na sacchikaroti, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāveti; atṭhamakaṃ ca arahantaṃ ca ṭhapetvā avasesā puggalā aññātāvindriyaṃ ca na sacchikaronti, anaññātaññassāmītindriyaṃ ca na bhāventi.

Yo aññind. na bhāveti, so aññātāvind. na sacchikarotīti?

¹ Br. *substitutes* maggasamangino.

* to * Br. *substitutes* cattāro maggasamangino . . .

Yo aggaphalaṃ sacchikaroti, so aññind. na bhāveti, no ca aññātāvind. na sacchikaroti; tayo maggasamangino ca arahantaṃ ca ṭhapetvā avasesā puggalā aññindriyaṃ ca na bhāventi, aññātāvindriyaṃ ca na sacchikaronti. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikaroti, so aññind. na bhavetīti? Tayo maggasamangino aññātāvind. na sacchikaronti, no ca aññind. na bhāventi; tayo maggasamangino ca arahantaṃ ca ṭhapetvā avasesā puggalā aññātāvindriyaṃ ca na sacchikaronti, aññindriyaṃ ca na bhāventi.

3.

Yo cakkhund. pariṇānīta, so domanassind. pajahitthāti? Āmantā. Yo vā pana domanassind. pajahittha, so cakkhund. pariṇānīthāti? Dve puggalā domanassind. pajahittha, no ca cakkhund. pariṇānīta; arahā domanassindriyaṃ ca pajahittha, cakkhundriyaṃ ca pariṇānīta.

Yo cakkhund. pariṇānīta, so anaññātaññassāmīti. bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. anaññātaññassāmīti. bhāvittha, so cakkhund. pariṇānīthāti? Cha puggalā anaññātaññassāmīti. bhāvittha, no ca cakkhund. pariṇānīta; arahā anaññātaññassāmīti. driyaṃ ca bhāvittha, cakkhundriyaṃ ca pariṇānīta.

Yo cakkhund. pariṇānīta, so aññind. bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. aññind. bhāvittha, so cakkhund. pariṇānīthāti? Āmantā. Yo cakkhund. pariṇānīta, so aññātāvind. sacchikaritthāti?¹ Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarittha, so cakkhund. pariṇānīthāti? Āmantā.

Yo domanassind. pajahittha, so anaññātaññassāmīti. bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. anaññātaññassāmīti. bhāvittha, so domanassind. pajahitthāti? Cattāro puggalā anaññātaññassāmīti. bhāvittha, no ca domanassind. paja-

¹ Br. *inserts* Yo aggaphalaṃ sacchikaroti, so cakkhund. pariṇānīta no ca aññātāvind. sacchikarittha. Yo aggaphalaṃ sacchākāsi, so cakkhundriyaṃ ca pariṇānīta aññātāvindriyaṃ ca sacchikarittha. Yo vā pana aññātāvind. sacchikarittha, so cakkhund. pariṇānīthāti.

hittha ; tayo puggalā anaññātaññassāmīndriyañ bhāvittha, domanassindriyañ ca pajahittha. Yo domanassind. pajahittha, so aññind. bhāvitthāti? Dve puggalā domanassind. pajahittha, no ca aññind. bhāvittha ; arahā domanassindriyañ ca pajahittha, aññindriyañ ca bhāvittha. Yo v. p. aññind. bhāvittha . . . Āmantā.

Yo domanassind. pajahittha, so aññātāvind. sacchikarittthāti? Tayo puggalā domanassind. pajahittha, no ca aññātāvind. sacchikaritttha ; arahā domanassindriyañ ca pajahittha, aññātāvindriyañ ca sacchikaritttha. Y. v. p. aññātāvind. sacchikaritttha . . . Āmantā.

Yo anaññātaññassāmīnd. bhāvittha, so aññind. bhāvitthāti? Cha puggalā anaññātaññassāmīnd. bhāvittha, no ca aññind. bhāvittha ; arahā anaññātaññassāmīndriyañ ca bhāvittha, aññindriyañ ca bhāvittha. Yo v. p. aññind. bhāvittha . . . Āmantā.

Yo anaññātaññassāmīnd. bhāvittha, so aññātāvind. sacchikarittthāti? Cha¹ puggalā anaññātaññassāmīnd. bhāvittha, no ca aññātāvind. sacchikaritttha ; arahā anaññātaññassāmīndriyañ ca bhāvittha, aññātāvindriyañ ca sacchikaritttha. Yo v. p. aññātāvind. sacchikaritttha . . . Āmantā.²

4.

Yo cakkhund. na parijānittha, so domanassind. nappajahitthāti? Dve puggalā cakkhund. na parijānittha, no ca domanassind. nappajahittha ; cha puggalā cakkhundriyañ ca na parijānittha, domanassindriyañ ca nappajahittha. Yo vā pana domanassind. nappajahittha, so cakkhund. na parijānitthāti? Āmantā. Yo cakkhund. na parijānittha, so anaññātaññassāmīnd. na bhavitthāti?

¹ Br. Satta.

² Br. *inserts* Yo aññind. bhāvittha, so aññātāvind. sacchikarittthāti? Yo aggaphalaṃ sacchikaroti, so aññind. bhāvittha, no ca aññātāvind. sacchikaritttha. Yo aggaphalaṃ sacchākāsi, so aññindriyañ ca bhāvittha, aññātāvindriyañ ca sacchikaritttha. Yo v. p. aññātāvind. sacchikaritttha, so aññindriyañ bhāvitthāti? Āmantā.

C 1a puggalā cakkhund. na pariṇāṇittha, no ca anaññā-taññassamītiṇḍ. na bhāvittha; dve puggalā cakkhundriyaṇ ca na pariṇāṇittha anaññātaññassāmītiṇḍriyaṇ ca na bhāvittha. Yo v. p. anaññātaññassāmītiṇḍ. na bhāvittha, so cakkhund. na pariṇāṇitthāti? Āmantā.

Yo cakkhund. na pariṇāṇittha, so aññiṇḍ. na bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. aññiṇḍ. na bhāvittha . . . Āmantā.

Yo cakkhund. na pariṇāṇittha, so aññātāvīṇḍ. na sacchikarīthhāti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvīṇḍ. na sacchikarīththa . . . Yo aggaḥalaṃ sacchikaroti, so aññātāvīṇḍ. na sacchikarīththa, no ca cakkhund. na pariṇāṇittha; aṭṭha puggalā aññātāvīṇḍriyaṇ ca na sacchikarīththa, cakkhundriyaṇ ca na pariṇāṇittha.

Yo dōmanassīṇḍ. nappajahittha, so anaññātaññassāmītiṇḍ. na bhavitthāti? Cattāro puggalā dōmanassīṇḍ. nappajahittha, no ca anaññātaññassāmītiṇḍ. na bhāvittha; dve puggalā dōmanassīṇḍriyaṇ ca nappajahittha, anaññātaññassāmītiṇḍriyaṇ ca na bhāvittha. Yo v. p. anaññātaññassāmītiṇḍ. na bhāvittha . . . Āmantā.

Yo dōmanassīṇḍ. nappajahittha, so aññiṇḍ. na bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. aññiṇḍ. na bhāvittha . . . Dve puggalā aññiṇḍ. na bhāvittha, no ca dōmanassīṇḍ. nappajahittha; cha puggalā aññiṇḍriyaṇ ca . . .

Yo dōmanassīṇḍ. nappajahittha, so aññātāvīṇḍ. na sacchikarīthhāti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvīṇḍ. na sacchikarīththa . . . Tayo puggalā aññātāvīṇḍ. na sacchikarīththa, no ca dōmanassīṇḍ. nappajahittha; cha, puggalā aññātāvīṇḍriyaṇ ca na sacchikarīththa, dōmanassīṇḍriyaṇ ca nappajahittha.

Yo anaññātaññassāmītiṇḍ. na bhāvittha, so aññiṇḍ. na bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. aññiṇḍ. na bhāvittha, no anaññātaññassāmītiṇḍ. na bhāvitthāti? Cha puggalā aññiṇḍ. na bhāvittha, no ca anaññātaññassāmītiṇḍ. na bhāvittha; dve puggalā aññiṇḍriyaṇ ca na bhāvittha, anaññātaññassāmītiṇḍriyaṇ ca na bhāvittha.

Yo anaññātaññassāmītiṇḍ. na bhāvittha, so aññātāvīṇḍ. na sacchikarīthhāti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvīṇḍ. na sacchikarīththa, so anaññātaññassāmītiṇḍ. na bhāvitthāti?

Satta puggalā aññātāvind. na sacchikarittha, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāvittha, dve puggalā aññātāvindriyañ ca . . .

Yo aññind. na bhāvittha, so aññātāvind. na sacchikaritthāti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarittha . . . Yo aggaphalaṃ sacchikaroti, so aññātāvind. na sacchikarittha, no ca aññind. na bhāvittha; aṭṭha puggalā aññātāvindriyañ ca na sacchikarittha, aññindriyañ ca na bhāvittha.

5.

Yo cakkhund. pariṇānissati; so domanassind. pajahissatīti? Dve puggalā cakkhund. pariṇānissanti, no ca domanassind. pajahissanti; pañca puggalā cakkhundriyañ ca pariṇānissanti, domanassindriyañ ca pajahissanti. Yo vā pana domanassind. pajahissati, so cakkhund. pariṇānissatīti? Āmantā.

Yo cakkhund. pariṇānissati, so anaññātaññassāmītind. bhāvissatīti? ¹ Cha puggalā cakkhund. pariṇānissanti, no ca anaññātaññassāmītind. bhāvissanti; ² ye puthujjanā maggaṃ paṭilabhissanti, te cakkhundriyañ ca pariṇānissanti, anaññātaññassāmītindriyañ ca bhāvissanti. ² Yo v. p. aññātaññassāmītind. bhāvissati, ² so cakkhund. pariṇānissatīti? Āmantā.

Yo cakkhund. pariṇānissati, so aññind. bhāvissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññind. bhāvissati, so cakkhund. pariṇānissatīti? Āmantā.

Yo cakkhund. pariṇānissati, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā. Y. v. p. aññātāvind. sacchikarissati, so cakkhund. pariṇānissatīti? Aggamaggasamangī aññātāvind. sacchikarissati, no ca cakkhund. pariṇānissati; satta puggalā aññātāvindriyañ ca sacchikarissanti, cakkhundriyañ ca pariṇānissanti.

Yo domanassind. pajahissati, so anaññātaññassāmītind. bhāvissatīti? Cattāro puggalā domanassind. pajahissanti, no ca anaññātaññassāmītind. bhāvissanti. Ye puthujjanā

¹ Br. bhāvessatī *always*.

² Br. bhāvessanti *always*.

maggaṃ paṭilabhissanti, te domanassindriyaṃ ca . . . Yo v. p. anaññātaññassāmītind. bhāvissati . . . Āmantā.

Yo domanassind. pajahissati, so aññind. bhāvissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññind. bhāvissati . . . Dve puggalā aññind. bhāvissanti, no ca domanassind. pajahissanti; pañca puggalā aññindriyaṃ ca . . .

Yo domanassind. pajahissati, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissanti, no ca domanassind. pajahissanti; pañca puggalā aññātāvindriyaṃ ca . . .

Yo anaññātaññassāmītind. bhāvissati, so aññind. bhāvissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññind. bhāvissati . . . Cha puggalā aññind. bhāvissanti, no ca anaññātaññassāmītind. bhāvissanti; ye puthujjanā maggaṃ paṭilabhissanti, te aññindriyaṃ ca . . .

Yo anaññātaññassāmītind. bhāvissati, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissanti . . . Satta puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, no ca anaññātaññassāmītind. bhāvissanti; ye puthujjanā maggaṃ paṭilabhissanti, te aññātāvindriyaṃ ca . . .

Yo aññind. bhāvissati, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissanti . . . Aggammaggaṃ samangī aññātāvind. sacchikarissanti, no ca aññind. bhāvissati, satta puggalā aññātāvindriyaṃ ca sacchikarissanti, aññindriyaṃ ca bhāvissanti.

6.

Yo cakkhund. na pariṇānissati, so domanassind. nappajahissatīti? Āmantā. Yo vā pana domanassind. nappajahissati; so cakkhund. na pariṇānissatīti? Dve puggalā domanassind. nappajahissanti, no ca cakkhund. na pariṇānissanti, tayo puggalā domanassindriyaṃ ca nappajahissanti, cakkhundriyaṃ ca na pariṇānissanti.

Yo cakkhund na pariṇānissati, so anaññātaññassāmītind. na bhāvissatīti? Āmantā. Yo y. p. anaññātaññassāmītind. na bhāvissati, so cakkhund. na pariṇānissatīti? Cha puggalā anaññātaññassāmītind. na bhāvissanti; no ca

cakkhund. na pariḥāṇissanti; tayo puggalā anaññātaññassā-
sāmīṇdriyaṅ ca . . . Yo cakkhund. na
pariḥāṇissati, so aññind. na bhāvissatīti? Āmantā. Yo
v. p. aññind. na bhāvissati . . . Āmantā.

Yo cakkhund. na pariḥāṇissati, so aññātāvind. na sacchi-
karissatīti? Aggamaggasamangī cakkhund. na pariḥāṇis-
sati, no ca aññātāvind. na sacchikarissati; dve puggalā
cakkhundriyaṅ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchi-
karissati . . . Āmantā.

Yo domanassind. nappajahissati, so anaññātaññassā-
mīṇd. na bhāvissatīti? Āmantā. Yo v. p. anaññā-
taññassā-mīṇd. na bhāvissati, so domanassind. nappa-
jahissatīti? Cattāro puggalā anaññātaññassāmīṇd. na
bhāvissanti, no ca domanassind. nappajahissanti; pañca
puggalā anaññātaññassāmīṇdriyaṅ ca . . .

Yo domanassind. nappajahissati, so aññind. na bhāvis-
satīti? Dve puggalā domanassind. nappajahissanti, no ca
aññind. na bhāvissanti; tayo puggalā domanassindriyaṅ
ca . . . Yo v. p. aññind. na bhāvissati . . .

Yo domanassind. nappajahissati, so aññātāvind. na sacchi-
karissatīti? Tayo puggalā domanassind. nappajahissanti,
no ca aññātāvind. na sacchikarissanti; dve puggalā doman-
assindriyaṅ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati
. . . Āmantā

Yo anaññātaññassāmīṇd. na bhā-
vissati, so aññind. na bhāvissatīti? Cha puggalā anaññātañ-
ñassāmīṇd. na bhāvissanti, no ca aññind. na bhāvissanti;
tayo puggalā anaññātaññassāmīṇdriyaṅ ca . . . Yo v. p.
aññind. na bhāvissati . . . Āmantā.

Yo anaññātaññassāmīṇd. na bhāvissati, so aññātāvind. na
sacchikarissatīti? Satta puggalā anaññātaññassāmīṇd.
na bhāvissanti, no ca aññātāvind. na sacchikarissanti;
dve puggalā anaññātaññassāmīṇdriyaṅ ca . . . Yo v. p.
aññātāvind. na sacchikarissati . . . Āmantā.

Yo aññind. na bhāvissati, so aññātāvind. na sacchi-
karissatīti? Aggamaggasamangī aññind. na bhāvissati, no
ca aññātāvind. na sacchikarissati; dve puggalā aññindriyaṅ
ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati . . .
Āmantā.

7.

Yo cakkhund. pariṇāṇāti, so domanassind. pajahitthāti? Āmantā. Yo v. p. domanassind. pajahittha, so cakkhund. pariṇāṇāti? Dve puggalā domanassind. pajahittha, no ca cakkhund. pariṇāṇanti; aggamaggasamangī domanassindriyaṇ ca . . .

Yo cakkhund. pariṇāṇāti, so anaññātaññassāmītind. bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. anaññātaññassāmītind. bhāvittha . . . Pañca¹ puggalā anaññātaññassāmītind. bhāvittha, no ca cakkhund. pariṇāṇanti; aggamaggasamangī anaññātaññassāmītindriyaṇ ca . . .

Yo cakkhund. pariṇāṇāti, so aññind. bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. aññind. bhāvittha . . . No.

Yo cakkhund. pariṇāṇāti, so aññātāvind. sacchikaritthāti? No. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarittha . . . No.

Yo domanassind. pajahati, so anaññātaññassāmītind. bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. anaññātaññassāmītind. bhāvittha, so domanassind. pajahati? Tayo¹ puggalā anaññātaññassāmītind. bhāvittha, no ca domanassind. pajahanti; anāgāmimaggasamangī anaññātaññassāmītindriyaṇ ca . . .

Yo domanassind. pajahati, so aññind. bhāvitthāti? No. Yo v. p. aññind. bhāvittha, so domanassind. pajahati? No.

Yo domanassind. pajahati, so aññātāvind. sacchikaritthāti? No. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarittha . . . No.

Yo anaññātaññassāmītind. bhāveti, so aññind. bhāvitthāti? No. Yo v. p. aññind. bhāvittha . . . No.

Yo anaññātaññassāmītind. bhāveti, so aññātāvind. sacchikaritthāti? No. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarittha . . . No.

Yo aññind. bhāveti, so aññātāvind. sacchikaritthāti? No. Yo v. p. aññātāvind., sacchikarittha so aññind. bhāveti? No.

8.

Yo cakkhund. na pariṇāṇāti so domanassind. nappajahitthāti? Anāgāmī² cakkhund. na pariṇāṇāti,³ no ca

¹ Br. cha.

² Br. *substitutes* Dve puggalā.

³ Br. pariṇāṇanti.

domanassind. nappajahittha; pañca¹ puggalā cakkhundriyañ ca na pariñānti; domanassindriyañ ca nappajahittha. Yo vā pana domanassind. nappajahittha, so cakkhund. na pariñānti? Āmantā. Yo cakkhund. na pariñānti, so anaññātaññassāmītind. na bhāvitthā ti? Pañca¹ puggalā cakkhund. na pariñānti, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāvittha; dve puggalā cakkhundriyañ ca . . . Yo v. p. anaññātaññassāmītind. na bhāvittha . . . Āmantā. Yo cakkhund. na pariñānti, so aññind. na bhāvitthāti? Āmantā.² Yo v. p. aññind. na bhāvittha . . . Āmantā.³

Yo cakkhund. na pariñānti, so aññātāvind. na sacchikarittāti? Arahā cakkhund. na pariñānti, no ca aññātāvind. na sacchikarittā; aṭṭha puggalā cakkhundriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarittā . . . Aggamaggasamangī aññātāvind. na sacchikarittā, no ca cakkhund. na pariñānti; aṭṭha puggalā aññātāvindriyañ ca na sacchikarittā, cakkhundriyañ ca na pariñānti.

Yo domanassind. nappajahati, so anaññātaññassāmītind. na bhāvitthāti? Cha puggalā domanassind. nappajahati, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāvittha; dve puggalā domanassindriyañ ca . . . Yo v. p. anaññātaññassāmītind. na bhāvittha . . . Āmantā. Yo domanassind. nappajahati, so aññind. na bhāvitthāti? Arahā domanassind. nappajahati, no ca aññind. na bhāvittha; satta puggalā domanassindriyañ ca . . . Yo v. p. aññind. na bhāvittha . . . Anāgāmimaggasamangī aññind. na bhāvittha, no ca domanassind. nappajahati; satta puggalā aññindriyañ ca . . . Yo domanassind. nappajahati so aññātāvind. na sacchikarittāti? Arahā doman-

¹ Br. cha.

² Br. omits, and inserts arahā cakkhund. na pariñānti, no ca aññind. na bhāvittha. Satta puggalā cakkhundriyañ ca na pariñānti, aññindriyañ ca na bhāvittha.

³ Br. omits, and inserts aggamaggasamangī aññind. na bhāvittha, no ca cakkhund. na pariñānti. Satta puggalā aññindriyañ ca . . .

assind. nappajahati, no ca aññātāvind. na sacchikarittha ; atṭha puggalā domanassindriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarittha . . . Anāgāmimaggasamangī aññātāvind. na sacchikarittha, no ca domanassind. nappajahati ; atṭha puggalā aññātāvindriyañ ca . . .

Yo anaññātaññassāmītind. na bhāveti, so aññind. na bhāvitthāti? Dve¹ puggalā¹ anaññātaññassāmītind. na bhāventi,² no ca aññind. na bhāvittha ; satta puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca. Yo v. p. aññind. na bhāvittha . . . Atṭhamako aññind. na bhāvittha, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāveti ; satta puggalā aññindriyañ ca . . . Yo anaññātaññassāmītind.

na bhāveti, so aññātāvind. na sacchikaritthāti? Arahā anaññātaññassāmītind. na bhāveti, no ca aññātāvind. na sacchikarittha ; atṭha³ puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarittha . . . Atṭhamako aññātāvind. na sacchikarittha, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāveti ; atṭha³ puggalā aññātāvindriyañ ca . . .

Yo aññind. na bhāveti, so aññātāvind. na sacchikaritthāti? Arahā aññind. na bhāveti, no ca aññātāvind. na sacchikarittha ; atṭha⁴ puggalā aññindriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarittha . . . Aggamaggasamangī⁵ aññātāvind. na sacchikarittha, no ca aññind. na bhāveti ; atṭha⁴ puggalā aññātāvindriyañ ca na sacchikarittha, aññindriyañ ca na bhāventi.

9.

Yo cakkhund. parijānāti, so domanassind. pajahissatīti? No. Yo vā pana domanassind. pajahissati, so cakkhund. parijānātīti? No. Yo cakkhund. parijānāti, so anaññātaññassāmītind. bhāvissatīti.⁶ No. Yo v. p.

¹ Br. *substitutes* arahā.

² Br. bhāveti.

³ Br. satta.

⁴ Br. pañca.

⁵ Br. *substitutes* Tayo maggasamaungino.

⁶ Br. bhāvessati *always*.

anaññātaññassāmītind. bhāvissati . . . No. (So also for cakkhund.-aññind.) Yo cakkhund. parijānāti, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati . . . Satta puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, no ca cakkhund. parijānanti; aggamaggasamangī aññātāvindriyañ ca . . .

Yo domanassind. pajahati, so anaññātaññassāmītind. bhāvissatīti? No. Yo v. p. anaññātaññassāmītind. bhāvissati . . . No. Yo domanassind. pajahati, so aññind. bhāvissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññind. bhāvissati . . . Cha puggalā aññind. bhāvissanti, no ca domanassind. pajahanti; anāgāmimaggasamangī aññindriyañ ca Yo domanassind. pajahati, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati . . . Satta puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, no ca domanassind. pajahanti; anāgāmimaggasamangī aññātāvindriyañ ca . . .

Yo anaññātaññassāmītind. bhāveti, so aññind. bhāvissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññind. bhāvissati . . . Satta puggalā aññind. bhāvissati, no ca anaññātaññassāmītind. bhāventi; atthamako aññindriyañ ca . . .

Yo anaññātaññassāmītind. bhāveti, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññind. sacchikarissati . . . Attha¹ puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, no ca anaññātaññassāmītind. bhāventi; atthamako aññātāvindriyañ ca . . .

Yo aññind. bhāveti, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati, so aññind. bhāvetīti? Satta² puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, no ca aññind. bhāventi; aggamaggasamangī³ aññātāvindriyañ ca sacchikarissati, aññindriyañ ca bhāveti.

¹ Br. satta.

² Br. pañca.

³ Br. substitutes tayo maggasamangino, with verbs in plural.

10.

Yo cakkhund. na pariĵānāti, so domanassind. nappajahissatīti? Pañca puggalā cakkhund. na pariĵānanti, no ca domanassind, nappajahissanti; cattāro puggalā cakkhundriyañ ca na pariĵānanti, domanassindriyañ ca nappajahissanti. Yo vā pana domanassind. nappajahissati, so cakkhund. na pariĵānātīti? Āmantā.¹ Yo cakkhund. na pariĵānāti, so anaññātaññassāmītind. na bhāvissatīti? Ye puthujjanā maggay paṭilabhissanti, te cakkhund. na pariĵānanti, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāvissanti; attha puggalā cakkhundriyañ ca na pariĵānanti, anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāvissanti. Yo v. p. anaññātaññassāmītind. na bhāvissati . . . Aggamaggasamangī anaññātaññassāmītind. na bhāvissati, no ca cakkhund. na pariĵānāti; attha puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca . . . Yo cakkhund. na pariĵānāti, so aññind. na bhāvissatīti? Satta puggalā cakkhund. na pariĵānanti, no ca aññind. na bhāvissanti; dve puggalā cakkhundriyañ ca . . . Yo v. p. aññind. na bhāvissati . . . Aggamaggasamangī aññind. na bhāvissati, no ca cakkhund. na pariĵānāti; dve puggalā aññindriyañ ca . . . Yo cakkhund. na pariĵānāti, so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Satta puggalā cakkhund. na pariĵānanti, no ca aññātāvind. na sacchikarissanti; dve puggalā cakkhundriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati . . . Āmantā. Yo domanassind. nappajahati, so anaññātaññassāmītind. na bhāvissatīti? Ye puthujjanā maggay paṭilabhissanti, te domanassind. nappajahanti, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāvissanti; attha puggalā domanassindriyañ ca nappajahanti . . . Yo v. p. anaññātaññassāmītind. na bhāvissati . . . Anāgāmimaggasamangī anaññātaññas-

¹ Br. omits, inserting *aggamaggasamangī domanassind. nappajahissati, no ca cakkhund. na pariĵānāti; cattāro puggalā domanassindriyañ ca nappajahissanti, cakkhundriyañ ca na pariĵānanti.*

sāmītind. na bhāvissati, no ca domanassind. nappajahati; aṭṭha puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca . . .

Yo domanassind. nappajahati, so aññind. na bhāvissatīti? Cha puggalā domanassind. nappajahanti, no ca aññind. na bhāvissanti; tayo puggalā domanassindriyañ ca . . . Yo v. p. aññind. na bhāvissati . . . Āmantā.

Yo domanassind. nappajahati, so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Satta puggalā domanassind. nappajahanti, no ca aññātāvind. na sacchikarissanti; dve puggalā domanassindriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati . . . Āmantā.

Yo anaññātaññassāmītind. na bhāveti, so aññind. na bhāvissatīti? Cha puggalā anaññātaññassāmītind. na bhāventi, no ca aññind. na bhāvissanti; tayo puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca . . . Yo v. p. aññind. na bhāvissati . . . Āmantā.

Yo anaññātaññassāmītind. na bhāveti, so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Satta puggalā anaññātaññassāmītind. na bhāventi, no ca aññātāvind. na sacchikarissanti; dve puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati . . . Āmantā.

Yo aññind. na bhāveti, so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Satta¹ puggalā aññind. na bhāventi, no ca aññātāvind. na sacchikarissanti; dve puggalā aññindriyañ ca na bhāventi, aññātāvindriyañ ca na sacchikarissanti. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati, so aññind. na bhāvetīti? Āmantā.

11.

Yo cakkhund. pari jānitha, so domanassind. pajahissatīti? No. Yo v. p. domanassind. pajahissati, so cakkhund. pari jānithāti? No. (So also for cakkhund.-anaññātaññassāmītind. [pari jānitha-bhāvissati] and for cakkhund.-aññind. [d° d°], and for cakkhund.-aññātāvind. [pari jānitha—sacchikarissati].)

¹ Br. pañca.

Yo¹ domanassind. pajahittha, so aññātaññassāmītind. bhāvissatīti? No. Yo v. p. anaññātaññassāmītind. bhāvissati. . . . No. Yo domanassind. pajahittha, so aññind. bhāvissatīti? Dve puggalā domanassind. pajahittha, no ca aññind. bhāvissatīti; anāgāmī domanassind. ca . . . Yo v. p. aññind. bhāvissanti . . . Pañca² puggalā aññind. bhāvissanti, no ca domanassind. pajahittha; anāgāmī aññindriyañ ca . . . Yo domanassind. pajahittha, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā.³ Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati . . . Cha puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, no ca domanassind. pajahittha; dve puggalā aññātāvindriyañ ca . . . Yo anaññātaññassāmītind. bhāvittha, so aññind. bhāvissatīti? Āmantā.⁴ Yo v. p. aññind. bhāvissati . . . Atthamako⁵ aññind. bhāvissati,⁶ no ca anaññātaññassāmītind. bhāvittha; pañca puggalā aññindriyañ ca . . . Yo anaññātaññassāmītind. bhāvittha, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā.⁷ Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati, so anaññātaññassāmītind. bhāvitthāti? Dve puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, no ca anaññātaññassāmītind. bhāvittha; cha puggalā aññindriyañ ca . . .

¹ K. omits this pair.

² Br. cha.

³ Br. substitutes arahā domanassind. pajahittha, no ca aññātāvind. sacchikarissati. Dve puggalā domanassindriyañ ca pajahittha, aññātāvindriyañ ca sacchikarissanti.

⁴ Br. substitutes dve puggalā anaññātaññassāmītind. bhāvittha, no ca aññind. bhāvessanti. Pañca puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca bhāvittha aññindriyañ ca bhāvessanti.

⁵ Br. substitutes dve puggalā.

⁶ Br. bhāvessanti.

⁷ Br. substitutes arahā anaññātaññassāmītind. bhāvittha; no ca aññātāvind. sacchikarissanti. Cha puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca bhāvittha, aññātāvindriyañ ca sacchikarissanti.

Yo aññind. bhāvittha, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā.¹ Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati, so aññind. bhāvitthāti? No.

12.

Yo cakkhund. na parijānittha, so domanassind. nappa jahissatīti? Pañca puggalā cakkhund. na parijānittha, no ca domanassind. nappajahissanti; tayo puggalā cakkhundriyañ ca na parijānittha, domanassindriyañ ca nappajahissanti. Yo vā pana domanassind. nappajahissati, so cakkhund. na parijānitthāti? Arahā domanassind. nappajahissati, no ca cakkhund. na parijānittha; tayo puggalā domanassindriyañ ca nappajahissanti, cakkhundriyañ ca na parijānittha.

Yo cakkhund. na parijānittha, so anaññātaññassāmītind. na bhāvissatīti? Ye puthujjanā maggaṃ paṭilabhissanti, te cakkhund. na parijānittha, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāvissanti; aṭṭha puggalā cakkhundriyañ ca . . . Yo v. p. anaññātaññassāmītind. na bhāvissati . . . Arahā anaññātaññassāmītind. na bhāvissati, no ca cakkhund. na parijānittha; aṭṭha puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca . . .

Yo cakkhund. na parijānittha, so aññind. na bhāvissatīti? Satta puggalā cakkhund. na parijānittha, no ca aññind. na bhāvissanti; dve puggalā cakkhundriyañ ca . . . Yo v. p. aññind. na bhāvissati . . . Arahā aññind. na bhāvissati, no ca cakkhund. na parijānittha; dve puggalā aññindriyañ ca . . .

Yo cakkhund. na parijānittha, so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Cha² puggalā cakkhund. na parijānittha, no ca aññātāvindriyañ ca na sacchikarissanti; ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti, te cakkhundriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati, so cakkhund. na parijānitthāti? Arahā aññātāvind. na sacchikarissati, no ca cakkhund. na parijānittha; ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti, te aññātāvindriyañ ca na sacchikarissanti, cakkhundriyañ ca na parijānittha.

Yo domanassind. nappajahittha, so anaññātaññassā-

¹ Br. substitutes No.

² Br. S. aṭṭha.

mītiṃd. na bhāvissatīti? Ye puthujjanā maggaṃ paṭilabhissanti, te domanassind. nappajahittha, no ca anaññātaññassāmītiṃd. na bhāvissanti; cha puggalā domanassindriyaṃ ca . . . Yo v. p. anaññātaññassāmītiṃd. na bhāvissati . . . Dve¹ puggalā anaññātaññassāmītiṃd. na bhāvissanti, no ca domanassind. nappajahittha; cha puggalā anaññātaññassāmītiṃdriyaṃ ca na bhāvissanti, domanassindriyaṃ ca nappajahittha.

Yo domanassind. nappajahittha, so aññind. na bhāvissatīti? Cha puggalā domanassind. nappajahittha, no ca aññind. na bhāvissanti; ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti, te domanassindriyaṃ ca nappajahittha, aññindriyaṃ ca na bhāvissanti. Yo v. p. aññind. na bhāvissati . . . Dve puggalā aññind. na bhāvissanti, no ca domanassind. nappajahittha; ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti, te aññindriyaṃ ca na bhāvissanti; domanassindriyaṃ ca nappajahittha.

Yo domanassind. nappajahittha, so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Pañca² puggalā domanassind. nappajahittha, no ca aññātāvind. na sacchikarissanti; ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti, te domanassindriyaṃ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati . . . Arahā aññātāvind. na sacchikarissati, no ca domanassind. nappajahittha; ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti, te aññātāvindriyaṃ ca na sacchikarissanti, domanassindriyaṃ ca nappajahittha.

Yo anaññātaññassāmītiṃd. na bhāvittha, so aññind. na bhāvissatīti? Dve puggalā anaññātaññassāmītiṃd. na bhāvittha, no ca aññind. na bhāvissanti; ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti, te anaññātaññassāmītiṃdriyaṃ ca na bhāvittha, aññindriyaṃ ca na bhāvissanti. Yo v. p. aññind. na bhāvissati, so anaññātaññassāmītiṃd. na bhāvitthāti? Dve puggalā aññind. na bhāvissanti, no ca anaññātaññassāmītiṃd. na bhāvittha; ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti, te aññindriyaṃ ca . . .

Yo anaññātaññassāmītiṃd. no bhāvittha, so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Dve puggalā anañ-

¹ Br. tayo.

² Br. S. cha.

ñātaññassāmītind. na bhāvittha, no ca aññātāvind. na sacchikarissanti; ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti, te anaññātaññassāmītindriyaṃ ca na bhāvittha, aññātāvindriyaṃ ca na sacchikarissanti. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati . . . Arahā aññātāvind. na sacchikarissati, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāvittha; ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti, te aññātāvindriyaṃ ca . . .

Yo aññind. na bhāvittha so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Attha puggalā aññind. na bhāvittha, no ca aññātāvind. na sacchikarissanti; ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti, te aññindriyaṃ ca na bhāvittha aññindriyaṃ ca na sacchikarissanti. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati, so aññind. na bhāvitthāti? Arahā aññātāvind. na sacchikarissati, no ca aññind. na bhāvittha; ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti, te aññātāvindriyaṃ ca na sacchikarissanti, aññindriyaṃ ca na bhāvitthāti.

INDRIYAYAMAKAṆ NIṬṬHITAṆ.

YAMAKAPPAKARAṆAṆ NIṬṬHITAṆ.

INDEX

References to Vol. II. are printed in italics.

AGGA. *See* Magga.
 Atthamaka, 322 ff., 197 ff.
 Attha, °rasa, 54.
 Anaññātaññassāmīndriya,
 61 ff.
 Aññātāvīndriya, 61 ff.
 Aññīndriya, 61 ff.
 Anāgāmin, 270, 212.
 Anusayā, satta, 268 ff.; sānu-
 saya, 294 ff.; niranu-
 saya, 306 ff.; °ābhanga,
 374 ff.
 Anuseti, 268 ff.
 Apāya, 179, 226.
 Abyākatā dhammā, 2 ff.,
 22 ff.
 Abhisametāvin, an°, 181 ff.
 Arahaṇ, 50 f., 163, 183, 195,
 227 f., 362 ff., 29 f., 207
 ff., 213.
 Arūpa. *See* Rūpa.
 Avijjā. *See* Anusaya.
 Asaññasatta, 19, 25, 32 ff.,
 154 ff., 178 ff., 233 ff.,
 10 ff., 25 ff.
 Assāsapassāsā, 232 ff.
 Āpāyika, 184 ff.
 Āmantā, 3 *passim*.
 Āyatana, °yamaka, 52 ff. (*the*
 12), *ibid*.
 Itthi, 71 ff.; na°, 71 ff.
 Indriya, °yamaka, 61 ff.; *the*
 22, *ibid*.

Uttara, sa°, an°, 9.
 Uppatti. *See* Citta.
 Uppāda. *See* Khaṇa.
 Ekatta, tad°, 318 ff., 338 ff.
 Ekato uppajjanti, 4 f.
 Kanta atik°, vitik°, 3 ff.
 Kāmadhātu, 268 ff., 374 ff.
 Kāmarāga. *See* Anusaya.
 Kāmāvacara, 126 f., 83 ff.,
 122 ff.; kāmāvacarā, 68
 ff., 126, 232 ff., 124 ff.
 Kāya. *See* Āyatana, Dhātu.
 Kāyika, 176.
 Kāla, 3 ff.; uppanna, atita,
 etc., 1 ff., 13 ff.; pac-
 cuppanna, 18.
 Kusala, 9; °ārammanā, 3;
 °āhārā, 3; dhammā, 1
 ff., 22 ff.; °nidānā, 3;
 °ppaccayā, °ppabhavā,
 3; °mūla, 1 ff.; °samuṭ-
 thānā, °samudayā,
 °sambhavā, 3; °hetu, 2.
 —Akusala, *ibid*.
 Khaṇa, khaṇaṇ khaṇaṇ, 3 ff.;
 uppāda°, 178 ff.; 202 ff.;
 232 ff., 9 ff., 25 ff.;
 bhangak°, 179 ff., 199
 ff., 232 ff., 10 ff., 26 ff.
 Khandha, °yamakaṇ, 14 ff.;
 pancak°, 14 ff.

Gandha (*see* Āyatana); sam-
ādhī°, sīla°, 54, 167.

Ghānaka, a°, sa°, 58 ff., 114
ff., 172, 71 ff.

Cakkhu (*see* Āyatana); dib-
ba°, 53, 167, 64; pañ-
nā°, 53, 167 ff., 64.

Cakkhuka, a°, sa°, 58 ff.,
171, 71 ff.

Cavati, 20, 47, 82 f., 179 ff.,
262, 94 ff.

Citta, 179 ff., 229, 33 ff.;
avitakka - avicāra, 247
ff.; uppatti°, 190, 29 ff.,
114; dutiya°, 182 ff.,
28 f., 116; pacchima°,
185, 236 ff., 251, 9 ff.;
131; °yamaka, 1 ff.;
°samangin, 13; atītā-
nāgataṅ, 13.

Cittaka, acittaka, 81, 116 f.,
91 ff.; sa°, 93 ff., 116 f.,
75 ff., 90 ff.

Cuta, 374 ff.

Cetasika, 174 ff.

Jhāna, 232 ff.

Ñāna, 72 ff.

Taṇhā, 200, 204, 210 ff.;
°sotaṅ (*see* Sota); °vip-
payuttacitta, 179 ff.

Dasseti, katicī bhava, 117 ff.

Ditṭhi. *See* Anusaya.

Dukkha, 173 ff.

Dosa, sa°, vita°, 9.

Dhamma, 54; °yamaka, 22
ff.; °rasa, 54.

Dhammā (*see* Kusala); Aby-
ākata.

Dhātu, 165; *plur.* dhātū,
166; kāma-°, rūpa-°,
arūpa-°, 268 ff.

Nāmā-dhammā, 2 ff.; nāma-
hetū, °nidānā, etc., 13.

Nibbāna, 3.

Nirujjhati, 30 ff.; 113 ff.

Nirodha, 173 ff., 189; °samā-
panna, 211 ff., 233 ff.,
10 ff., 25 ff.

Pacchimabhavika, 22, 77 ff.,
118 ff., 149 ff., 236 ff.

Pañcayokāra. *See* Vokāra.

Pajahati, 318 ff., 196 ff.;
pahīna, 356 ff.

Paṭigha. *See* Anusaya.

Patilabhati, 163, 183 ff., 30
f., 310.

Parijānāti, 49 ff., 163 f., 172,
227, 267, 338 ff., 196 ff.

Parinibbāti, 27, 86 f., 121 ff.;
parinibbāyissanti, 22 f.,
73 f., 118 f., 140, 236 ff.,
117 ff.

Pariyāpanna, sabbasak-
kāya°, 268; a°, 283 ff.

Pavatta, 178 ff., 25 ff.

Pavattati. citte pavattamāne,
196.

Puggala, 163, 227, 268, 196
ff.

Puthujjana, 51, 163, 270 ff.,
310.

Purisa, 71 ff.; na-°, 72 ff.

Phala, 179 ff., 222; agga°,
199 f.

Bhanga. *See* Khaṇa.

Bhavarāga. *See* Anusaya.

Bhāveti, 196 f.; bhāvittha,
201 ff.; bhāvissati, 203
ff.

Bhūmi, savitakka-savicāra°,
245 ff.

Magga, 50, 173 ff.; °saman-
gin, 197; agga° sa-

- mangin, 50, 163, 183, 214 ff., 29 ff.; anāgāmi °samangin, 325 ff., 196 ff.; °vippayuttacitta, 179 ff.; maggassa bhangakkhane, 200 ff.; saka-dāgāmi°, 197.
- Mano, 165; °dhātu, °viññā-nadhātu, 164.
- Mahaggata, 9.
- Māna. *See* Anusaya..
- Mūla°. yamakaj, 1 ff.; añña-mañña°, 1 ff.; eka°, 1 ff.; mūla°, 1 ff.
- Mūlaka, 1 ff.; mūlamūlaka, 2 ff.
- Mōha. sa°, vīta°, 9.
- Raṇa. a°, 9.
- Rasa (*see* Āyatana), attha°, dhamma°, vimutti°, 54, 167 ff.
- Rāga, sa°, vīta°, 9.
- Rūpa, 14 f.; °kkhandha, 14 f.; °dhātu, 268, 374 ff.
- A-rūpa, 19 ff., 29, 118, 178, ff., 200, 25 ff., 82 ff.; arūpā (sattā), 21, 29, 71 f., 126; °dhātu, 268, 374 ff.
- Sarūpaka, arūpaka, 58 ff., 81, 92, 125, 172.
- Rūpāvacara, arūpāvacara, 66 ff., 232 ff., 82 ff.; rūpāvacarā, 68 ff., 118; arūpāvacarā, 71 ff., 119, 232 ff.
- Vattati. citte vattamāne, 187 ff., 207, 240, 29.
- Vatti. na vattabbo, 358 ff.
- Vikkhitta, 9.
- Vicikicchā, *See* Anusaya.
- Viññāna, 14; °kkhandha, 14.
- Vitakka-vicārā, 232 ff.; sa°, -sa°, 242; a°, -u°, 242.
- Vimutta, 9.
- Vimutti. °rasa, 54
- Vedanā, 271 ff., 9.
- Vokāra. catu°, 23, 47, 120, 178 ff., 28 ff., 124; pañca°, 19 ff., 28, 98, 120 ff., 178 ff., 25 ff., 124 f.
- Sakkāya, 268.
- Sankhārā, 14 f.; °kkhandho, 14 f.; °yamaka, 229 ff.; kāya°, vacī°, mano°, 229 ff.
- Sankhitta, 9.
- Sacakkhuka, 58 ff.
- Sacittaka, 59 ff.
- Saccāni, 173 ff.
- Sacchikaroti, 196 ff.
- Saddhā, 72 ff.; °saddhin-driya, 61 ff.
- Samādhi. *See* Gandha.
- Samāhita, 9.
- Samudaya, 173 ff.
- Sila. *See* Gandha.
- Suddhāvāsa, 235 ff.
- Suddhāvāsā, 21 f., 49, 127 ff., 182 ff., 235, 28 ff.
- Sota (*see* Āyatana). dibba°, 54, 167, 64.
- Sota, taṇhā°, 54, 167, 64.
- Sotaka, a°, sa°, 58 ff., 171, 71 ff.
- Somanassa, 76 ff.; °indriya, 61.
- Hetthā uppajjamāno, 376 f.
- Hetuka. a°, 3 ff., 72 ff., *fnn.*; sa°, 72 ff., *fnn.*

APPENDIX

A DISSERTATION ON THE YAMAKA,

containing replies to inquiries as to the traditional view held in Burmese culture on the scope and method of the work, and including discussions on some psychological and philosophical principles.

By

THE REVEREND DR. LEDI THÉRA

OF MANDALAY.

LANDANA-PĀLI-DEVĪ-PUCCHĀ-VISSAJJANĀ.

By
LEDI SADAU.

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa !

1. Satta Abhidhamma - pakaraṇāni desento Buddho Bhagavā pañcamassa Kathāvatthu-pakaraṇassa anantare chaṭṭhamaṇ Yamaka-pakaraṇaṇ deseti. Tattha kiṇ kāraṇaṇ kiṇ ca payojanaṇ ti pucchā pathamā ?

2. Chaṭṭhamaṇ Yamaka-pakaraṇaṇ desento Buddho Bhagavā pathamaṇ Mūla - yamakaṇ deseti, tad - antare Khandha - yamakaṇ, tad-antare . . . Indriya-yamakaṇ deseti. Tatṭha kiṇ kāraṇaṇ, kiṇ ca payojanaṇ, kathaṇ ca pubbāparanusandhi vattabbā ti pucchā dutiyā.

3. Dasannaṇ Yamakapakaraṇānaṇ sarīratthabhūtā dhammā dasavidhā honti : navamūladhammā, pañca khandhadhammā . . . bhāvisati indriyāniti. Kasmā te eva dasadhammā 'Yamaka' -bhāvena desitā ? Aññe pi bahuvidhā dhammā atthi : jhānadhammā maggadhammādayo āsavādayo vedanāttika dhammādayo ; kasmā pana te pi dhammā yamaka-bhāvena na desitā ti pucchā tatiyā.

4. Tesu ca Yamaka-pakaraṇesu ekamekassa pi atthassa tattha tattha bhiyyo punappaṇaṇ vacanaṇ dissati. Tathā vacanaṇ pana atipapañcaṇ hoti, ganthagaruṇaṇ gantha-bhāriyaṇ, punaruttidoso ca āpajjati. Kiṇ tattha kāraṇaṇ kiṇ ca payojanaṇ ti pucchā catutthā.

5. Dasasu Yamaka-pakaraṇesu ekam ekassa Yamaka-kapakaraṇassa visuṇ visuṇ samudāyattho katāmo ti pucchā pañcamā.

PUCCHĀ-KAṆḌO NIṬṬHITO.

Ayaṅ vissajjana-kaṇḍo :

1.

Buddhānaṅ Bhagavantānaṅ sabbaññutañāṇaṅ nāma tīṇi sāmattiyeḥi sampannaṅ hoti : 1. Sabbe ca ñeyyadhamme anavasesato yathābhūtaṅ jānāti. Tesu ekasmiṅ pi dhamme desetabbapakārasankhātā bahū desanānayaḥ labbhanti. Bahūsu dhammesu vattabham eva natthi. 2. Yatthakehi desanānayeḥi dhammā vibhajitabbā honti, tatthake desanānaye anavasesato yathābhūtaṅ jānāti. 3. Vinetabbabodhetabbapuggalānañca āsayājjhāsayanusayādhimuttivāsanācaritapubbakammappubbapāramiyo anavasesato yathābhūtaṅ jānātiti. Tesu heṭṭhā pañcasu pakaraṇesu saccikatṭhaparamatthabhūtā ñeyyadhammā bahūhi anekasatehi desanānayeḥi desitā honti. Tesu dhammesu puggaladiṭṭhi ca visodhitā hoti. Tesañ ca majjhe nānādhammavohāra-nānādhammapavatti-nānādhammapariññāṇaṅ ekatthā nānatthā ekakkhaṇa-nānakkhaṇapasanga-visodhako yamakadesanānayo pi eko desanānayo eva hoti. Tasmā te dhamme tena desanānayena desento, Buddho Bhagavā Kathāvatthupakaraṇānantaraṅ idaṅ Yamakapakaraṇaṅ nāma desetiti idaṅ tattha kāraṇaṅ.

Tattha āsayā . . . pe . . . pubbapāramiyo ti ettha :

Āsayā nāma purimabhavesu cittanivāsagehabhūtā sassatadiṭṭhi-ucchedadiṭṭhiyo ca kammassammādiṭṭhi-yathābhūtaññānavipassanāññāṇāni ca ;

Ajjhāsaya, nāma āsayeḥi pi adhikāsayabhūtā lobhajjhāsaya - dosajjhāsayaḍayo alobhajjhāsaya - adosajjhāsayaḍayo ca ;

Anusayā nāma kāmārāgānusayaḍayo ;

Adhimuttiyo nāma araññe viya migānaṅ, udake viya macchānaṅ ārammaṇesu nissangapavattā hinādhimuttiḍayo ;

Vāsanā nāma pūrimabhavesu santāne pavattibahulānaṅ rāgādīnaṅ vāsanā eva ;

Caritāpi nāma santāne ussannāni rāgacaritādīni ;

Pubbakammāni nāma pubbabhavesu katāni puññāpuññakammāni ;

Pubbapāramiyo nama pubbabhavesu samupacitāni vivatṭanissitāni dānādīni puññāni evāti.

Nānādhammā . . . pe . . . nānakkhaṇapasangavisodhako ti ettha :

Pasango nāma ekadesena lagganaṃ paṭibandhanaṃ. Ye keci kusalā dhammā sabbe te kusalamūlā ti ādi ; rūpaṃ rūpakkhandho ti ādi ca nānadhammavohārānaṃ ekatthānānatthapasangavisodhako. Yassa rūpakkhandho uppajjati tassa vedanākkhandho uppajjatīti ādi nānādhammapavattīnaṃ ekakkhaṇa-nānakkhaṇapasangavisodhako. Yo rūpakkhandhaṃ parijānāti so vedanakkhandhaṃ parinānātīti ādi nānādhammapariññānaṃ ekakkhaṇaṇakkhaṇapasangavisodhako ti. Evaṃ nānāpasangavisodhakena yamaka-desanāyena imasmiṃ Yamakapakarāṇe desite sati Ābhidhammikabhikkhūnaṃ tesu dhammesu nānāsaṃsayavisuddhi hoti. Idayaṃ tattha payojanaṃ ti.

Ettha nānāsaṃsayavisuddhatthaṃ nānāpasangaṃ visodhenta nāma saṃsayitabbesu dhammapadesu eva yamaka-desanāyena so nānāpasango visodhetabbo, na saṃsayitabbesu dhammapadesu ; tesu hi taṃ sodhentaṃ payojanaṃ natthīti codanā. Parihāro vuccate:—Duvidhā hi dhammadesanā : dhammadharānaṃ bhikkhūnaṃ cīrakālaṃ dhāraṇatthāya tantīṭhapaṇavasena desanā ca atthi ; sammukhibhūtānaṃ jānanatthāya puggalavasena desanā ca atthi. Tattha tantīṭhapaṇavasena desanāyam saṃsayitabbaṃ pi saṃsayitabbaṃ pi sabbaṃ desetabbapakāraṃ sankhepena vā vitthārena vā vibhajjitvā deseti. Puggalavasena desanāyaṃ pana sammukhibhūtānaṃ puggalānaṃ saṃsayitabbesu eva pasangaṃ sodhetvā deseti. Ayaṃ Abhidhammadesanā nāma mahātantivisayo hoti. Tasmā uddesavāresu saṃsayitabbaṃ pi saṃsayitabbaṃ pi sabbaṃ ṭhapeti. Upari labbhamānavissajjanaṃ pi alabbhavissajjanaṃ mōghapañhapadaṃ pi uddesavāresu ṭhapeti. Evaṃ hi sati dhārentānaṃ sukhadhāraṇaṃ hoti. Niddesavāresu ca uddesānukkamena āgatāgataṃ sabbaṃ labbhamānavissajjanaṃ padaṃ punappunaṃ pi deseti yeva. Api ca ekaṃ dīghakathā-

maggaṃ suttāṃ mukhena dhārento samukhipitvā pi dhārenti. Tad-eva potthakesu āropentā vitthārena āropenti āyatiṃ ciraṭṭhitatthāyāti.

Pathamapucchāya vissajjanā niṭṭhitā.

2.

Chaṭṭhaṃ dasavidhaṃ Yamakapakaraṃ desento Buddho Bhagavā pathamaṃ Mūlayamakaṃ deseti, tadanantare . . . pe . . . Indriyayamakaṃ deseti. Kiṃ tattha kāraṇaṃ kiñca payojanaṃ, kathaṃ ca tattha pubbāparānusandhi vattabbāti dutiyāya pucchāya ayaṃ vissajjanā :—

Hetthā pañcahi pakaraṇehi saccikaṭṭhaparamatthadhammaṇaṃ anekasahasseehi desanānāyehi nānāvittāradesanaṃ ca tesveva dhammesu puggaladiṭṭhādīmicchāgāhavisodhanaṃ ca katvā. Idāni tesaṃ nēva dhammaṇaṃ majjhe ye dhammā ajjhattasaṅṭhāne sabbesaṃ pi sankhatadhammaṇaṃ suppatitṭhitabhāvasādhakattasankhātēna mūlaṭṭhena mahantā honti tesaṃ lobhādīnaṃ dhammaṇaṃ ten' ev' atthēna mahantadhammabhāvaṃ dipetuṃ sabbapathamaṃ Mūlayamakaṃ deseti.

Api ca pūrimāni pañca pakaraṇāni dhammavavattānānāṇasankhātāya diṭṭhivissuddhiyā khetāni honti. Dhammavavattānānāṇānantare ca tena nāṇena vavattitānaṃ dhammaṇaṃ paccayavavattānassa okāso hoti. Paccaya-dhammesu ca hetupaccayadhammā nāma padhānadhammā honti, pamukhadhammā pabhavadhammā, tasmā tesaṃ dhammaṇaṃ te padhānapaccayadhamme dipetuṃ Kathāvattupakaraṇānantaraṃ Mūlayamakaṃ nāma deseti. Idayaṃ tattha sānūsandhikaṃ kāraṇaṃ.

Ettha ca Mūlayamakaṃ nāmāti idayaṃ upalakkhaṇavacanaṃ. Hetuvāradīnaṃ vasena hetuyamakaṃ nidānāyamakaṃ sambhava-, pabhava-, samuṭṭhāna-, āhāra-, ārammaṇa-, paccaya-, samudaya-yamakaṃ ti ca vuccati. Etehi ca vārehi imesaṃ mūladhammaṇaṃ mahantadhammabhāvo suttu pākāṭṭho hoti. Sabbāni ca etāni hetunidānādīni vacanāni idha attano attano paccayuppannadhammaṇaṃ suppatitṭhitabhāvasādhakaṭṭhena. Paccayavisesa-

bhūtānaṃ navannaṃ lobhādīnaṃ mūladhammānaṃ nāmāni eva. Suppatitthitabhāvasādhakatṭṭhenāti ca yathā rukkhassa mūlāni sayāṃ anto pathaviyaṃ suṭṭhu ṭhatvā pathavīrasāṃ ca āporasāṃ ca gahetvā rukkhaṃ yāva aggā abhiharanti. Mahoghe vā mahāvāte vā paharante rukkhaṃ akadḍhitvā apatamaṇaṃ katvā titṭhanti. Tena rukkho asukkho apatanto vadḍhanto vassasataṃ pi vassasahassaṃ pi tath' eva titṭhati. Evamevaṃ lobha-dosa-mohadhammā yāva attano attano ārammaṇesu rajjanadussanamuyhanavasena suṭṭhu daḥhataṃ patitṭhitā honti. Tāva tesāṃ paccayuppannabhūtā kaṇhapakkhā kāyika-vācasika-mānasika-kiriya-dhammā tesu ārammaṇesu suṭṭhu daḥhataṃ patitṭhitā honti. So puggalo dasavassaṃ pi vīsativassaṃ pi tiṃsavassaṃ pi yāva-jīvaṃ pi bhavābhavesu pi tesāṃ ārammaṇānaṃ vasa vattamāno vicarati. Alobbādosāmoheṣu pi es' eva nayo. Tesu pana paccayuppannabhūtā sukka-pakkhā ti vattabban ti.

Idaṃ pana tattha payojanaṃ. Tesāṃ dhammānaṃ padhānapaccayadhammesu nātesu tesāṃ ca sappaccaya-sankhata-paticcasamuppannaṃ jānanto tividhāni titthāyatānāni aṭṭhavidhā vā solasavidhā vā vicikicchādhammā suṭṭhu vikkhambhitā honti. Idaṃ tattha payojanaṃ.

• Ettha ca tividhāni titthāyatānāni. Katamāni tāni? 1. Yaṃ kiñcāyaṃ pūrisapuggalo paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā sabbaṃ taṃ pubbe-katahetūti idaṃ ekaṃ titthāyatanaṃ. 2. Yaṃ kiñcāyaṃ pūrisapuggalo paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā sabbaṃ taṃ issaranimmāna-hetūti idaṃ dutiyaṃ titthāyatanaṃ. 3. Yaṃ kiñcāyaṃ pūrisapuggalo paṭisaṃvedeti, sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā sabbaṃ taṃ ahetuapaccayāti idaṃ tatiyaṃ titthāyatanaṃ. (*Anguttara* i, 173 f.)

Tattha titthāyatānāni ettha titthāni vuccanti. Nadī-tittha-samuddatittha-sadisattā sabbāni dvāsattḥhi diṭṭhigatāni vā aññāni vā loke dissamānāni diṭṭhigatāni. Tesāṃ titthānaṃ samosaraṇaṭṭhena āyatānāni titthāyatānāni. Ayam ettha sankhepattho. Yāni ca loke sukhadukkhanī dissanti, yā ca sampatti-vippattiyo dissanti, yāni ca sucarita-duccaritanī dissanti, sabbāni tāni pubbabhavesu

katakammehi eva uppajjantīti ayaṃ pubbe-katahetu-ditṭhi nāma. Sabbāni tāni sabbāṃ lokaṃ māpentena sabbassa lokassa issarena ekena thāvaratthāyina mahālokādhipatinā iddhiyā māpitāni eva uppajjantīti ayaṃ issaranimmānāhetu-ditṭhi nāma. Sabbāni tāni abetukāni apaccayāni pakatisabhāvasiddhāntīti ayaṃ ahetuka-ditṭhi nāma. Imāsu tīsu ditṭhīsu ekam-ekaṃ ditṭhiṃ paripuññaṃ gaṇhantehi sabbe paccuppannapaccayā paṭikkhittā nāma honti, loke sabbe purisakārā purisathāmā purisaparakkamā purisapaññā purisavīriyā niratthakā nippayojanā ti vuttā honti

Imasmiṃ sāsane pana paccuppannehi lobhādīhi paccayehi tesāṃ dhammānaṃ sapaccaya - sankhata - paṭiccasamuppannabhāvaṃ passantassa sabbāni tāni titthāyatanāni pahinān' eva honti.

Tesu pana pubbe-katahetuvāde taṃ pubbe-katakammaṃ, ambabījaṃ viya ambarukkhassa paccuppannabhavassa padhānapamukhapaccayamattaṃ hoti; mūladhammā pana ambarukkhāmūlāni viya ambarukkhassa sahaḡatapadhānapaccayā honti. Vatthārammanādīni pathavīvassodakāni viya ambarukkhassa paṭitṭhānānuggahapaccayā honti. Sabbe purisakārā purisathāmā purisaparakkamā ambarukhasāmikassa ambarukkhe katapayogā viya paccuppannabhāve abhisankharaṇapaccayā hontīti datṭhabbā.

Issaranimmānavādo ca ahetuvādo ca Buddhabhāsāyaṃ sabbaso paṭikkhitto hoti.

Aṭṭhavidhā vicikicchādhammā Dhammasaṅganiyaṃ āgatā: Buddhē kankhati, Dhamme kankhati, Saṅhe . . . sikkhāya . . . pubbante . . . aparante . . . pubbantāparante . . . idappaccayatā paṭiccasamuppannesu dhammesu kankhatīti.

Tattha Buddhena yo tesāṃ dhammānaṃ sappaccaya-sankhata-paṭiccasamuppannabhāvo vutto, taṃ attāni samānupassantassa Buddhē kankhā natthi; avecca pasādo eva titṭhati: Sammāsambuddho vata so Bhagavā ti. Buddhē kankhāya asati, tena Buddhena desitesu dhammesu ca, tena Buddhena yathānusiṭṭhaṃ paṭippanne Saṅhe ca, tena Buddhena paññattāsu tīsu sikkhāsu ca kankhā natthi yeva. Pubbante kankhatīti ahoṣiṃ nu kho ahaṃ atītam

addhānan ti ādinā Suttantesu āgatehi pañcahi pakārehi atītabhave kankhati. Aparante kankhatīti bhavissāmi nu kho ahaṃ anagatam addhānan ti āgatehi pañcahi pakārehi^{*} anāgate bhave kankhati. Pubbantāparante kankhatīti kin nu kho 'smi kathayaṃ nu kho 'smiti ādinā āgatehi chahi pakārehi paccuppanne bhave kankhati. Sampattakhaṇayaṃ majjhe katvā atītānāgatadvayaṃ uttattā paccuppannabhavo pubbantāparanto ti vuccati. Imā yeva solasavicikicchā dhammā nāma. Idappaccayatā paṭiccasamuppannesu dhammesu kankhatīti ettha idappaccayatā vuccati paṭiccasamuppādo. Paṭiccasamuppādena saddhiṃ paṭiccasamuppannesu dhammesu kankhatīti attho. Cakkhu nāma atthi taṃ kathayaṃ uppajjati? Kiyaṃ pubbekatahetu na vā uppajjati, issaranimmānena vā ahetu-apaccayā vā udāhu taṃ taṃ kāraṇaṃ paṭicca vā uppajjati ayaṃ paṭiccasamuppāde kankhati nāma. Cakkhu nāma viṣuṃ eko dhammo ekā dhātu ekaṃ āyatanaṃ taṃ ca paṭiccasamuppannaṃ na attā, na jīvo, na satto, na puggalo ti vadanti. Evaṃ nu kho no nu kho aññathā nu kho ti evaṃ cakkhussa dhammabhāve kankhati. Ayaṃ cakkhusankhāte paṭiccasamuppanne dhamme kankhati nāma. Sotādisu pi es' eva nayo.

Tattha ayaṃ imassa paccayo, ayaṃ imassa paccayo ti evaṃ niddissitabbo; ayaṃ paccayo yesaṃ te idappaccayā. Yaṃ jarāmaranaṃ nāma atthi, ko imassa paccayo ti? Yā jāti nāma atthi, ayaṃ imassa paccayo. Yā jāti nāma atthi, ko imassa paccayo ti? Yo bhavo nāma atthi ayaṃ imassa paccayo ti vā, imasmiṃ sati, idaṃ hoti; imassa uppādā, idaṃ uppajjati; imasmiṃ asati, idaṃ na hoti; imassa nirodhā, idaṃ nirujjhatīti vā: evaṃ niddissitabbā dvādasa-angadhammā. Idappaccayānaṃ bhāvo idappaccayatā. Paṭiccasamuppādo ti attano attano uppattipaccayaṃ labhivā sutṭhu uppajjanaṃ pātubhavanaṃ.

Pūrisassa ekaṃ suppasannaṃ ādāsapattaṃ hatthena gahetvā mahā-āpaṇamajjhena gacchantassa ubhato pakkhe ṭhitānaṃ sabbesaṃ sajjiva-nijjivavatthūnaṃ chāyānimit्तāni ādāsatale pātubhavanti. Tāni chāyānimit्तāni ādāsaṃ ca paṭicca tāni tāni sammukhibhūtāni vatthūni ca paṭicca majjhe ālokaṃ ca paṭicca pātubhavanti. Na ca tāni chāyā-

nimittāni pātubhāvato pubbe ādāse atthi, nāpi tato tato vatthuto āgatāni honti. Pubbe anuppannāni yeva hutvā khane khane uppajjanti. Khane khane uppajjitvā taṇ taṇ thānaṇ atikkantassa khane khane nirujjhanti, antaradhāyanti, khayavayaṇ gacchanti. Ayaṇ tesāṇ chāyānimittānaṇ paṭicca samuppādo nāma, tāni ca chāyānimittāni paṭicca-samuppannāni nāma, evam-evaṇ sabbesu sankhatadhammesu paṭiccasamuppādo ca veditabbo, paṭiccasamuppannadhammā ca veditabbā. Tatrāyaṇ nayo: etassa pi puggalassa santāne ekasmiṇ pi divase nānākhaṇesu nānārammaṇāni paṭicca chasu dvāresu kadāci rāgasahagatacittāni rajjanavasena samudācaranti, kāyanga-vācangāni khobhetvā pavattanti. Kadāci dosasahagatacittāni dussanavasena, kadāci mohasahagatacittāni vikkhepavasena samudācaranti; kadāci kāmasaññāsahagatāni, kadāci nekkhammasaññāsahagatāni, kadāci byāpādasahagatāni, kadāci mettāsahagatāni, kadāci saddhāsahagatāni, kadāci macchariyasahagatāni, kadāci dussilya-duccaritasahagatāni, kadāci susilya-sucaritasahagatāni samudācaranti. Attano puttadāresu pi kadāci dosasahagatāni, kadāci mettāsahagatāni samudācaranti.

Tattha ādāso viya sattānaṇ kāyo datṭhabbo. Mahā āpaṇaṇ viya ayaṇ loko. Āpaṇe pasāritāni nānāvattūni viya loke chaḷarammaṇāni. Ādāsaṇ ca vatthūni ca ālokaṇ ca paṭicca ādāsatale nānāchāyānimittānaṇ khane khane uppādo viya nirodho viya ca ajjhakkāyaṇ ca bahiddhā nānārammaṇāni ca manasikāraṇ ca paṭicca imasmiṇ kāye tesāṇ tesāṇ cittānaṇ khane khane uppādo ca nirodho ca datṭhabbo.

Ēvaṇ paṭicca samuppādaṇ ca paṭicca samuppanne ca dhamme suṭṭhu passantassa dhammato aṇṇo ahan ti gahetabbo. Puggalo nāma koci natthiti dassanato. Ahaṇ nu kho 'smīti ādikā paccuppanne bhava kankhā pahinā hoti.

Tathā tīsu kālesu tattha tattha paccayaṇ labhitvā uppannā dhammā tattha tatth' eva nirujjhanti tato idha āgato. Ito tattha gamissatīti gahetabbo koci dhammo natthi dhammato ca aṇṇo ahan ti gahetabbo, puggalo

nāma koci natthīti dassanato ahoṣiṃ nu kho ahaṃ atītam addhānaṃ ti ādikā bhavissāmi nu kho ahaṃ anāgatam addhānaṃ ti ādikā ca atītānāgatavisayā kankhā pahinā honti. Yathā etarahi pi paccuppanne bhavē niccakālaṃ santatipaṇṇattiyā paricchannattā duddasehi dubbodhehi nipunehi gambhīrehi uppādanīrodhehi paripūritā sudhadhammaparamparā eva pavattanti. Tathā atīte pi addhāne tathārūpā suddhadhammaparamparā eva pavattisanti. Tathā anāgate pi addhāne tathārūpā suddhadhammaparamparā eva pavattissanti sannitthānaṃ gacchati, evaṃ sannitthānaṃ gacchanto vinipātaṃ saṃsāraṃ ativattati. Vuttaṃ h' etaṃ Bhagavatā : Etassa, Ānanda, dhammassa anaṇṇā ananubodhā apaṭivedhā evaṃ ayaṃ pajā tantakulakajātā guṇaguṇṭhikajātā muṇjapappabhūtā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ saṃsāraṃ nātivattati. (*Dīgha N. ii, 55.*)

Tattha *etassa dhammassati* paṭiccasamuppādadhammassa. *Anaṇṇāti* sutamaya-cintāmayā-ñāṇena anaṇṇattā. *Ananubodhāti* vipassanābhāvanāmaya-ñāṇena ananubodhattā. *Apaṭivedhāti* maggañāṇena apaṭividdhattā. Ayaṃ pajā ākulasuttatantaṃ viya jātā, sākuṇika-kulāvakaṃ viya jātā, muṇjatiṇavana-pabbajatiṇavanaṃ viya bhūtā apāya-duggatiṃ vinipātaṃ ca saṃsāraṃ ca nātivattati.

Tattha *vinipātan* ti virūpaṃ hutvā niccakālaṃ patanaṃ yathā hi gimhakāle mahāvane rukkhesu sukkhapaṇṇāni mahāvātena pahaṭāni vaṇṭato muñcitvā anusayvaccharaṃ niccakālaṃ virūpaṃ hutvā patanti. Aniyamaṃ katvā ito cito vippakirantāni hutvā patantīti attho. Evam-evaṃ ime sattā paṭiccasamuppādassa anaṇṇā ananubodhā apaṭivedhā nānāditthigahanehi evaṃ tantakulakajātā, evaṃ guṇaguṇṭhikajātā, evaṃ muṇjapabbajabhūtā saṃsarantā jīvitavaṇṭato muttamuttā eva cuti-anantare niccakālaṃ pi virūpaṃ hutvā yebhuyyena apāyaṃ duggatiṃ patanti ; ahaṃ ito cuto asukasmiṃ bhavē uppajjissāmīti niyamituṃ nē labhati ; mahāvātapahaṭāni rukkhapaṇṇāni viya jarāmaraṇavātapahaṭā, nānakammavātakkhittā vippakirantā tesu tesu apāyaduggatibhavesu patanti. Cittena yathā yathā icchanti vā gaṇhanti vā, cavanakāle pana tathā tathā ahutvā yathā vā tathā vā patantīti attho. Keci : mayaṃ

idh' eva maraṇakāle ucchijjissāma ; natthi sattānaṃ bhavantara-gamanānaṃ ti dalhaṃ gaṇhanti vā vadanti vā. Evaṃ gaṇhantā pi vadantā pi, tathā ahutvā, apāyesu patanti yeva. Ye pi lokasammataṃ vā kulagottasammataṃ vā taṃ taṃ devataṃ upatṭhahanti : ayaṃ amhe iddhiyā uparibhummiṃ pāpessatīti, te pi tathā ahutvā patanti. Ye pi sīlabbatavādino : taṃ taṃ tapāṃ caritvā uparibhummiṃ gantvā tattha ekantasukhaṃ attānaṃ labhissāmāti gaṇhanti caranti ; te pi tathā ahutvā patanti yeva. Ye pi kammavādino tathā patanaṃ jānanti, te pi tathā patanti. Ye pi kiñci na jānanti, te pi tathā patanti. Manussa pi cavitvā tathā patanti. Upari ca kāmāvacaradevā pi tato tato cavitvā tathā patanti. Brahmāno pi puthujjanā tato tato cavitvā tathā patanti. Upari bhavaggaṃ patvā pi yāva Avīci-mahā-nirayā tathā patanti yeva. Vuttaṃ h' etaṃ Bhagavatā :

Ukkhittā puññatejēna, kāmarūpagatiṃ gatā,

Bhavaggaṃ pi ca sampattā, punāgacchanti duggatīni ti.

Evaṃ paṭicasamuppādaṃ anañña ananubodhā apaṭivedhā vinipatanaṃ nāma veditabbaṃ. Paṭicasamuppādaṃ ājānanto pana anubujjhanto paṭivijjhanto taṃ vinipatanaṃ ativattati. Tassa apāyaduggatīsu patanaṃ nāma natthīti. Kasmā ? Paṭicasamuppādaṃ passantassa sabbāsaṃ ditṭhi-vicikicchānaṃ pahānena yathā bhūtañānadassane paṭiṭṭhitattāti. Idaṃ paccayavavattānañāṇassa payojanaṃ ti.

Ettha codanā siyā : Idaṃ tattha payojanaṃ ti vuttaṃ. Ayaṃ Mūlayamakadesanā ca ativittārā. Kiṃ pana etthakaṃ ativittāraṃ katvā desite eva idaṃ payojanaṃ siddhaṃ ti ? Na etthakaṃ ativittāraṃ katvā desite eva idaṃ payojanaṃ siddhaṃ hoti. Sankhepena Suttanta-desanā nayena desite pi, idaṃ payojanaṃ siddham eva hoti. Tathā hi : Ye dhammā hetupabhavā, tesaṃ hetuṃ Tathāgato āha, tesaṃ ca yo nirodho : evaṃvādī mahāsamaṇo ti, evaṃ Assaji-Therena sankhepen' eva desitaṃ gāthā-padaṃ sutvā Sāriputta-Mahātherassa idaṃ payojanaṃ siddhaṃ. Evaṃ sante kasmā idaṃ yamakaṃ etthakaṃ ativittāraṃ katvā desetīti ? Abhidhammadesanāvisayattā. Ayaṃ hi Yamakadesanā nāma Abhidhammadesanā hoti, Abhidhammadesanañ ca

desentena nāma sammukhibhūtānaṃ suṇantānaṃ mukhaṃ na oloketabbaṃ, dhammānaṃ atthabyañjana-gatiyo eva oloketabbā. Evaṃ desanā hi dhammadharānaṃ ariyasāvakaṇaṃ paṭisambhidāṇaṇavepullatthāya hoti; puthujjana-sāvakaṇaṃ ca āyatiṃ kāle paṭisambhidāṇāna-paṭilābhatthāya hoti. Sesañ vattabbaṃ upari catuttha-pucchā vissajjanāyaṃ āgamissatīti.

Dutiyapucchāya vissajjanā niṭṭhitā.

3.

Dasannaṃ Yamakapakaṇānaṃ atthabhūtā dhammā dasavidhā honti . . . Kasmā te eva dasavidhā dhammā yamakabhāvena vuttā, aññe pi bahuviddhā dhammā atthi . . . Kasmā pana te dhammā yamakabhāvena na vuttā ti tatiyāya pucchāya ayaṃ vissajjanā.

Yamakan ti dvinnaṃ dvinnaṃ dhammānaṃ nāmaṃ : *yassa rūpakkhando uppajjati, tassa vedanākkhando uppajjati* ettha rūpakkhando ca vedanākkhando cāti dve dhammā, ekaṃ yamakaṃ nāma. Tattha rūpakkhando sannitṭhānattho; vedanākkhando saṅsayattho. *Yassa rūpakkhando uppajjati sannitṭhānavacanaṃ; tassa vedanākkhando uppajjati saṅsayavacanaṃ.* Ekassa puggalassa yadā rūpakkhando uppajjati, tadā vedanākkhando ekan-tena uppajjati nu kho, nuppajjati nu kho ti attho. Evaṃ dvinnaṃ dvinnaṃ dhammānaṃ yamakabhāvena desitā desanā Yamakadesanā nāma, Cittayamaṃke pana cittassa ekadhammassa dvīhi uppādanirodhehi yamakadesanā hotīti.

Evaṃ yamaka-desanāyena dasavidhesu dhammesu desitesu, sesānaṃ jhānadhama-maggadhammādīnaṃ pi yamaka-desanāyayo paṇḍitehi sakkā viññātun. Tasmā te dhammā yamakabhāvena na vuttā ti. Kathaṃ paṇḍitehi sakkā viññātun ti ?

Yassa pathamajhānaṃ uppajjati, tassa dutiyajhānaṃ uppajjati? No. Yassa vā pana dutiyajhānaṃ uppajjati, tassa pathamajhānaṃ uppajjati? No. Yassa pathamajhānaṃ nuppajjati, tassa dutiya-

jhānaṃ nuppajjati? Dutiya-jhānena upapajjantānaṃ pavatte dutiya-jhānasampayuttacittassa uppādukkhaṇe tesāṃ pathamajhānaṃ nuppajjati, no ca tesāṃ dutiya-jhānaṃ nuppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ vinā pathamajhānena dutiya-jhānena upapajjantānaṃ pavatte cittassa bhangakkhaṇe pathamajhāna-dutiya-jhāna-vippayuttacittassa uppādukkhaṇe asaṅṅhasattānaṃ tesāṃ pathamajhānaṃ ca nuppajjati, dutiya-jhānaṃ ca nuppajjati. Yassa pathamajhānaṃ uppajjittha, tassa dutiya-jhānaṃ uppajjitthāti? Āmantā. Yassa pathamajhānaṃ nuppajjittha, tassa dutiya-jhānaṃ nuppajjitthāti? Natthi . . . pe . . . Yassa pathamajhānaṃ nuppajjati, tassa dutiya-jhānaṃ nuppajjitthāti? Uppajjittha.

Tika-duka-padesu ca : Yassa sukhāya vedanāya sampayuttā dhammā uppajjanti, tassa dukkhāya vedanāya sampayuttā dhammā uppajjantīti? No . . . pe . . . Yassa sukhāya vedanāya sampayuttā dhammā nuppajjanti, tassa dukkhāya vedanāya sampayuttā dhammā nuppajjantīti? Dukkāya vedanāya uppādukkhaṇe tesāṃ sukhāya vedanāya sampayuttā dhammā nuppajjanti, no ca tesāṃ dukkhāya vedanāya sampayuttā dhammā nuppajjanti. Sabbesaṃ cavantānaṃ vinā sukhāya vedanāya upapajjantānaṃ pavatte cittassa bhangakkhaṇe upekkhāvedanūsampayuttacittassa uppādukkhaṇe asaṅṅhasattānaṃ, tesāṃ sukhāya vedanāya sampayuttā ca dhammā nuppajjanti, dukkhāya vedanāya sampayuttā ca dhammā nuppajjanti.

Evam ādinā nayena paṇḍitehi so Yamaka-desanānayo sakkā viññātun ti.

Tatiyapucchāya vissajjanā nitthitā.

4.

Tesu ca yamakesu ekam-ekassa pi atthassa tattha tattha bhiiyo punappuna vacanaṃ dissati. Tathā vacanaṃ pana atipapañcaṃ hoti . . . pe . . . Kiṃ tattha kāraṇaṃ? Kiṃ ca payojanaṃ ti catutthiyā pucchāya ayaṃ vissajjanā.

Idaṃ tāva tattha kāraṇaṃ. Dve desanāgatiyo : Suttanta-desanāgati ca Abhidhammadesanāgati ca.

Tattha Suttantadesanāgati nāma taṃ taṃ Suttantaṃ desento Buddho Bhagavā suṇantānaṃ ajjhāsayaṃ oloketi, kiṃ-disāya dhammadesanāya ime janā sukhena saccapaṭi-vedhaṃ pāpunissanti : khandhadesanāya vā udahu āyatana-desanāya vā dhātudesanāya vā ti; khandhadesanāyaṃ pi kiṃ uddesamattena vā niddesena vā ti : evaṃ Suttantadesa-

naṃ desento' Buddho Bhagavā suṇantānaṃ ajjhāsayaṃ veditvā ajjhāsayaṇurūpaṃ desanaṃ deseti. Ayaṃ Suttanta-desanā gati nāma. Khandha-Saṃyutte bahūni khandhadesanā-suttantāni; Saḷāyatana-Saṃyutte bahūni saḷāyatana-desanā-suttantāni; Dhātu-Saṃyutte bahūni dhātu-desanā-suttantāni ettha nidassanāni honti.

Abhidhammadesanā-gati nāma suṇantānaṃ ajjhāsayaṃ na oloketi. Dhammānaṃ gatiyo ca sabbaññutaññaṇassa gatiṃ ca oloketi. Ime dhammā etthakehi atthanayehi vā byañjananayehi vā vibhajitabbā hontīti : evaṃ Abhidhammadesanaṃ desento Buddho Bhagavā dhammagatīnaṃ ca ñāṇagatiyā ca anurūpaṃ vitthāradesanaṃ deseti. Khandhavibhanga-khandhayamakādīni ettha ñidassanāni honti. Evaṃ ca katvā sabbe pi Buddhā Bhagavanto Abhidhammaṃ desentā devaloke eva desenti. Satta pi Abhidhammapakaraṇāni ekāya tika-duka-mātikāya paṭipāṭiyā upanibandhāni honti. Ādito paṭṭhāya yāva pariyoṣānaṃ pāpetvā ekasmiṃ eva iriyāpathe ekissāya parisāya desetū vattanti. Na ca manussā nāma tayo māse pavattanayogyaṃ kathāmaggaṃ ekena iriyāpathena ādito paṭṭhāya yāva pariyoṣānaṃ pāpetvā sotū sakkonti, deva-Brāhmāno¹ eva sakkonti. Manussaloke tayo māsā devaloke ekanādikāmattaṃ¹ pi na pahontīti. Ettha ca kusalādisu khandhādisu dhammesu Suttantadesanā-gatiyā desitesu eva veneyyasattā sallakkhetū sakkonti, saccapaṭivedhaṃ pi pāpunitū sakkonti, Abhidhammadesanā-gatiyā desitesu pana te sallakkhetū pi na sakkonti, kuto saccapaṭivedhaṃ pāpunitū? Tathā hi devaloke Abhidhammadesanā-pariyoṣāne asītiyā devata-koṭīnaṃ dhammābhisamayo ti vadanti. So pi antarantarā Suttantadesanā-gatiyā desitattāti veditabbaṃ. Ettāvatā sabbe pi Suttanta-Nikāya veneyyasattānaṃ sukkena saccapaṭivedhāya honti. Abhidhammapakaraṇāni pana paṭividdhasaccānaṃ bhikkhūnaṃ paṭisambhidāñāna-vepullāya hoti, etarahi puthujjanānaṃ ca āyatiṃ paṭisambhidāñāna-paṭilābhāya hontīti daṭṭhabbaṃ.

¹ Sic.

Tāsu pana dvisu desanā-gatisu ayaṃ Yamakadesanā Abhidhammadesanā gatiyā visayo hoti. Tasmā ettha bhiiyo punappunaṃ vacanan ti ca punaruttidoso ti ca na labbhā kiñci vattaṃ ; pacchāpavattesu sangahaganthesu eva etaṃ labbhā vattun ti.

Catutthapucchāya vissajjanā nitthita.

5.

Dasasu Yamaka-pakaraṇesu ekekassa Yamakapakaraṇassa visuṃ visuṃ samudāyattho katamo ti pañcamiyā pucchāya ayaṃ vissajjanā.

Samudāyattho ti samūhattho piṇḍattho ti vuttaṃ hoti.

(Mūla).

Tiṇi akusalamūlāni : lobho doso moho. Tiṇi kusalamūlāni : alobho adoso amoho. Tiṇi abyākatamūlāni : alobho adoso amoho.

Dve dhammā : sahetukā dhammā, ahetukā dhammā. Tattha sahetukā nāma dhammā hetusahajātā cittacetāsikā ca taṃ-sahajātarūpaṃ ca. Ahetukā nāma dhammā atthārasāhetukacittacetāsikā ca taṃ-sahajātarūpaṃ ca pavattiyāṃ kammajarūpa-utujarūpa-āhārajarūpāni ca asaṅṅasattarūpaṃ ca bhiddhārūpaṃ ca nibbānaṃ ca, mohamūlacittadvaye moho ca. So hi natthi hetu etassāti atthena ahetuko nāma. Tattha tṭhapetvā imaṃ mohāṃ, avasesā sabbe pi ahetukā dhammā imasmiṃ yamake abyākatapade sangahitā. Sahetukā ca cittacetāsikarūpadhammā ayaṃ ca moho sabbāni ca mūlāni imasmiṃ yamake sarīrabhūtāni hontīti.

(Naya).

Cattāro nayā : mūlanayo ca mūlamūlanayo ca mūlakanayo ca mūlamūlakanayo ca. Tattha mūlakan ti mūlaṃ etassa atthīti mūlakaṃ ; mūlavantaṃ dhammajātaṃ. Mūlamūlakan ti hetupaccayaṭṭhena mūlasankhātaṃ mūlaṃ etassāti mūlamūlakaṃ ; mūlavantam eva dhammajātaṃ.

(Yamaka).

Catūsu navesu dvādasa yamakāni. Mūlanaye tīni yamakāni: mūlayamakaṇ, ekamūlayamakaṇ, aññamaññamūlayamakaṇ. Tathā mūlamūlayamake tīni, mūlakanaye tīni mūlamūlakanaye tīṇīti.

Tattha ekaṇ samānaṇ mūlaṇ yassāti ekamūlaṇ samānamūlavantaṇ dhammajātaṇ. Añño aññassa mūlaṇ aññamaññamūlaṇ. Saḥajātāni dve tīni mūlāni. Ekamūlan ti ca ekamūlamūlan ti ca mūlakan ti ca ekamūlakan ti ca mūlamūlakan ti ca ekamūlamūlakan ti ca sabbam etaṇ ekatthaṇ; byañjanam eva nānaṇ.

Lobhamūlacitte lobhamohavasena dve mūlāni labbhanti, dosamūlacitte dosa - mohavasena dve, mohamūlacitte mohavasena ekaṇ mūlaṇ labbhati. Sasampayuttaṇ mohamūlacittadvayaṇ mūlayamake mūlaṇ na hoti, akusalam eva hoti Ekamūlayamake ekamūlaṇ ca hoti, akusalaṇ ca. Aññamaññayamake akusalam eva hoti, na aññamaññamūlaṇ. Taṇ cittasamutṭhānarūpaṇ pana ekamūlayamake ekamūlam eva hoti. Tasmīṇ cittadvaye moho pana mūlayamake mūlaṇ ca akusalaṇ ca hoti. Ekamūlayamake ekamūlaṇ na hoti. Dutiyassa mūlantarassa abhāvā so moho ahetukaṇ akusalaṇ nāma hotīti. Mūlanaye ca mūlamūlanaye ca yaṇ ekamūlaṇ nāma hoti. Taṇ mūlakanaye ca mūlamūlakanaye ca mūlakaṇ ca mūlamūlakaṇ ca ekamūlakaṇ ca ekamūlamūlakaṇ ca hoti.

Sesāni pana akusalacittāni kusalacittāni sahetukābyākatacittāni ca dvimūlikāni ceva honti timūlikāni ca. Tasmā tesu atthavibhāgo suviññeyyo. Abyākatapadayamakesu ahetukaṇ abyākatan ti. Thapetvā ahetukaṇ mohaṇ avasesā sabbe pi ahetukā dhammā vuccanti. Sahetukaṇ abyākatan ti abyākatamūlasamutṭhitarūpaṇ pi sahetukaṇ paṭisandhicittasahajātarūpaṇ pi sangayhati. Nāmapadayamakesu ahetukaṇ nāman ti ettha nibbānaṇ pi sangayhati.

Ayaṇ mūlayamakassa samudāyattho.

Tadantaraṇ khandhayamakassa samudāyattho vattabbo.

Imasmiṇ thāne nāma-paññatti vicāraṇā vuccati.

Tattha duvidhaṃ nāmaṃ : sammutināmaṃ paramatthānāmaṃ. Tattha sammutināmaṃ nāma paramatthadhammaṃ ajānantānaṃ lokiyamahājanānaṃ saññāmattena sammataṃ anantaṃ aparimānaṃ nāmaṃ. Taṃ kataman ti? Attā jīvo manusso devo Sakko Brahmā hatthī asso iccādi ca, gāmo nagaraṃ gehaṃ ratho sakkhaṭṭo ghaṭṭo paṭṭo mañco piṭṭhaṃ iccādi ca, sarīraṃ sīsaṃ hattho pādo kesā lomā nakhā dantā taco maṃsaṃ nhāru iccādi ca. Paramatthadhammaṃ jānantānaṃ Buddhānaṃ paṭivedhañānena paññattaṃ nāmaṃ paramatthanāmaṃ nāma. Taṃ kataman ti? Cittaṃ viññānaṃ phasso vedanā pathavī āpo khandhāyatanadhātusaccapaṭicasamuppādādi ca aniccaṃ dukkhaṃ anattā nisatto nijīvo iccādi ca.

Tattha *satto puggalo* iccādikaṃ nāmaṃ saṅghānapaññattiyā eva nāmaṃ, na paramatthakhandhānaṃ. Saṅghānapaññatti ca nāma sabhāvato avijjamānā eva hoti. Iti imasmiṃ nāme attho pi avijjamāno hoti, nāmam pi avijjamānaṃ hoti. Evaṃ sante pi lokiyamahājanā saññāmattena attā nāma atthi, jīvo nāma atthi, satto nāma atthi, puggalo nāma atthi sañjānanti samannanti. Tasmā taṃ nāmaṃ kevalaṃ lokasammutiyaṃ siddhattā sammutināmaṃ nāma. Sammutimatte pana aṭṭhatvā paramatthakhandhe attā ti jīvo ti satto ti puggalo ti gaṇhantā sammutiṃ abhidhāvanti parāmasanti.

Avijjamānaṃ sattapuggalādikaṃ lokapaññattimattaṃ vijjamānehi rūpavedanādihi paramatthakhandhehi abhinnaṃ katvā vijjamānaṃ ti gaṇhanti. Evaṃ gaṇhantā vijjamānaṃ rūpaṃ avijjamānassa sattassa sāraṃ nāma karonti, vatthuaṃ nāma karonti, sarīraṃ nāma karonti. Evaṃ karontā rūpaṃ attato samanupassanti nāma, vedanaṃ, saññaṃ, sankhāre, viññānaṃ attato samanupassanti nāma.

Tattha *rūpaṃ attato samanupassanti* vijjamānaṃ rūpaṃ avijjamānassa sattassa attānaṃ katvā samanupassanti; paramatthasārabhūtaṃ rūpaṃ paramatthasāra - rahitassa tucchassa suññaṃ sattassa sāraṃ katvā samanupassanti; sarīrabhūtaṃ rūpaṃ asarīrassa sattassa sarīraṃ katvā samanupassanti attho. Yaṃ rūpan, so satto; yo satto, taṃ rūpan ti vā, yaṃ rūpaṃ, so ahaṃ; yo ahaṃ, taṃ rūpan ti

vā daḷhaṇ passantīti vuttaṇ hoti. Vedanādisu pi es' eva nayo. Sattānaṇ sīse pavattaṇ rūpaṇ sīsasañṭhānassa attānaṇ katvā samanupassanti; hatthe pavattaṇ rūpaṇ hatthasañṭhānassa attānaṇ katvā samanupassanti; kesesu pavattaṇ rūpaṇ kēsasañṭhānassa attānaṇ katvā samanupassantīti ādinā pi yojetabbaṇ. Yaṇ yaṇ hi vaṭṭasañṭhānaṇ vā maṇḍalasañṭhānaṇ vā dīghasañṭhānaṇ vā rassasañṭhānaṇ vā caturassasañṭhānaṇ vā antamaso aṇumattaṇ pi sañṭhānaṇ nāma paññāyati, taṇ taṇ sañṭhānaṇ sabhāvato avijjamānaṇ paññattimattaṇ hoti. Taṇ taṇ sañṭhānaṇ vijjamānaṇ ti gaṇhantā tad-aditṭhānabhūtaṇ rūpaṇ tassa tassa sañṭhānassa attānaṇ katvā gaṇhanti, sāraṇ katvā gaṇhanti, vatthudhammaṇ rūpaṇ avātthudhammassa sañṭhānassa vatthuṇ katvā gaṇhanti. Yaṇ rūpaṇ, taṇ vaṭṭaṇ; yaṇ vaṭṭaṇ, taṇ rūpaṇ ti rūpaṇ ca vaṭṭaṇ ca advayaṇ katvā gaṇhantīti. Bahiddhā pi rukkhe pavattaṇ rūpaṇ rukkhasañṭhānassa attānaṇ katvā gaṇhanti; sākḥāya ankure patte pupphe phale pavattaṇ rūpaṇ phalasañṭhānassa attānaṇ katvā gaṇhantīti ādinā vattabbaṇ.

Tattha *yaṇ rūpaṇ so satto; yo satto, taṇ rūpaṇ* ti ettha ayaṇ satto dīgho rasso, sīsaṇ vaṭṭaṇ maṇḍalaṇ, hatthapādā dīghā rassā, kesā dīghā rassā ti ādinā vaṇnarūpe attagāho. Ayaṇ satto thaddhasarīro mudusarīro ti ādinā pathavīrūpe; ayaṇ satto baddhasarīro kilinnasarīro ti ādinā āporūpe; ayaṇ satto uṇhasarīro sītasarīro ti ādinā tejorūpe; ayaṇ satto calano kampano phandano calati kampati phandati gacchati tiṭṭhati nisīdati sayati samīṇjeti passāretīti ādinā vāyorūpe attagāho. Ayaṇ satto sukhito dukkhito somanassito domanassito upekkhito ti ādinā vedanākkhandhe—ayaṇ satto attano visaye viññū cheko byatto kusalo ti ādinā saññākkhandhe—ayaṇ satto idaṇ nāma kammaṇ karoti idaṇ nāma vācaṇ bhāsati idaṇ nāma atthaṇ cintetīti ādinā cetanā-sankhāte sankhārakkhandhe; ayaṇ satto idaṇ nāma manasīkaroti, idaṇ nāma vitakketi vicāreti vāyamati tussati icchatīti ādinā manasīkārādīsu; ayaṇ satto luddho duṭṭho muḷho mānī atimānī micchādīṭṭhī issukī maccharīti ādinā lobhādīsu; ayaṇ satto saddho pasanno sato ti ādinā sad-

dhādīsu sankhārakkhandhesu attagāho veditabbo. Ayaṃ satto imaṃ nāma rūpaṃ passati, imaṃ nāma saddaṃ suṇātīti ādinā viññāṇakkhandhe attagāho veditabbo. Tatrāyaṃ upamā. Ekasmiṃ t̥hāne pubbe ajjhokāso siyā, pacchā pana t̥ttha mahanto rukkho ruheyya sūkhāpattapupphaḥhalasampanno. Eko ca puriso tasmiṃ dese bhaveyya vippallaṭṭhacitto. So eva vadeyya: Pubbe imasmiṃ padese ajjhokāse ākāso atthi. So ākāso idāni mahārukkho hotīti. T̥ttha añño ākāso, añño rukkho. Evaṃ sante pi so pūriso vippallaṭṭhacittattā vijjamaṇaṃ rukkhaṃ avijjamaṇassa ākāsaṃ attānaṃ katvā so ākāso idāni mahā rukkho hotīti vadati. Evaṃ sampadam idaṃ datṭhabbaṃ.

Ayaṃ sammutināme vicāraṇā.

Paramatthanāme pana, sabbe pi paramatthadhammā nāma sabbaso saṅghānarahitā honti; ākāravikāraṅkiriyā-mattā eva honti. Anumatte pi saṅghāne dissamāne tasmiṃ vatthusmiṃ aneke paramatthadhammā vattanti. T̥ttha pathaviṃ ti nāmaṃ kakkhalākāre eva vattati, na ābandhanādīsu. Āpo ti nāmaṃ ābandhanākāre eva vattati, na kakkhalākārādīsu. Cittāṃ mano mānaṃ viññāṇaṃ ti nāmaṃ vijānanaākāre eva vattati, na phusaṇavedayitākārādīsu. Phassa ti nāmaṃ phusaṇākāre eva vattati, na vijānana-vedayitākārādīsu. Tasmā tāni nāmāni viṣuṃ viṣuṃ attano attano vācakasattiyā anurūpesu vijjamaṇesu dhammesu eva vattanti, na vijjamaṇesu pi aññadhammesu. Avijjamaṇesu pana sattapuggala-attajivādīsu vattabbam eva natthi.

Kasmā pana sabbe te paramatthadhammā satta-puggalassa attajivā na honti? Anattā ca ajivā ca hontīti sārakatṭhena. Na hi te dhammā sattapuggalassa sārā honti. Khaṇe khaṇe uppajjanato nirujjhanato ca, tathā hi satto nāma ekasmiṃ bhava khaṇe khaṇe uppajjati nirujjhatīti natthi. Paṭisandhikāle sakiṃ uppajjitvā, yāvatayukaṃ t̥hatvā, bhavapariyosāne cutikāle sakiṃ eva nirujjhati, maraṇaṃ gacchatīti atthi. Paramatthakhandhā pana ekasmiṃ pi divase khaṇe khaṇe uppajjhanti nirujjhanti. Yāva puggalo amiyyamāno tiṭṭhati, na tāva te dhammā

amiyyamānā tiṭṭhanti. Tasmā te dhammā puggalassa sārā na honti; asārattā ca puggalassa attā na honti, anattā eva honti; jīvā na honti, ajīvā eva hontīti. Ekasmiṃ pi divase khaṇe khaṇe uppajjanti, nirujjhantīti: ettha khaṇaṃ khaṇe khaṇe uppajjanti nirujjhantīti vuccate? Pathavidhātu nāma kakkhalākāro. So ekasmiṃ divase avipariṇāmantō niccalo tiṭṭhatīti natthi; gamanādīsu nānā-iriyaṃpathesu nānā-avatthāyutto hoti. So gamanasahito aññathā hoti, ṭhānasahito aññathā, nisajjāsahito aññathā, seyyā sahito aññathā. Gamanasahito gamanapariyosāne khiyyati; ṭhānaṃ na pāpuṇāti. Yadi pāpuṇeyya, gamanam eva siyā, ṭhānaṃ nāma na siyā. Tathā ṭhānasahito ṭhānapariyosāne khiyyati; nisajjaṃ na pāpuṇāti. Yadi pāpuṇeyya, ṭhānam eva siyā, nisajjā nāma na siyā. Esa nayo sesesu. Gamane pi ca añño pathamapade, añño dutiyapade. Yadi añño na bhavēyya, idaṃ pathamapadaṃ idaṃ dutiyapadaṃ ti na paññāyeyya. Esa nayo tatiyapadādīsu.

Idam pan' ettha sannitṭhānaṃ.

Loke nānakiriyāyo dissanti. Gamaṇaṃ nāma dissati, ṭhānaṃ nāma dissati, nisajjā nāma dissati, seyyā nāma dissati, samīṇjanaṃ nāma dissati, pasāraṇaṃ nāma dissati, abhikkamaṇaṃ nāma dissati, paṭikkamaṇaṃ nāma dissati. Ālokaṇaṃ nāma vilokaṇaṃ nāma ukkhīpanaṃ¹ nāma nikkhīpanaṃ¹ nāma iccādi tā sabbā pi dhātūnaṃ udayabbayena paricchinnā honti. Antamaso akkhīnaṃ ummisananimmisanāni² pi, assāsana-passāsanaṃ pi dhātūnaṃ udayabbayena paricchinnāni evāti. Evaṃ paramatthakhandhā nāma ekasmiṃ divase pi khaṇe khaṇe uppajjanti, khaṇe khaṇe nirujjhanti. Tasmā te dhammā puggalassa sārā na honti, jīvā na honti; asārattā puggalassa attā na honti, anattā eva honti; jīvā na honti, ajīvā eva honti. Na hi ṭhapetvā dve nāma rūpaḥjīvitindriyāni, añño jīvo nāma atthi yena jīvena satto sattāhaṃ jīvati, māsaṃ jīvati, saṃvaccharaṃ jīvātīti ādinā

¹ Sic.

² Cf. D. ii, 20, § 37, n. 7.

sañjānanti voharanti. Sañhānassa sāro attā ti sañjānanti, santatiyā sāro jīvo ti sañjānantīti pūrimāni ca dve jīvitindriyāni khaṇikadhammānaṃ eva jīvitāni, na sattassāti.

Ayaṃ paramatthanāme vicāraṇā.

Dve succāni : sammutisaccaṃ ca paramatthasaccaṃ ca. Satto atthi, puggalo atthi, attā atthi, jīvo atthīti sammutisaccaṃ. Satto natthi, puggalo natthi, attā natthi, jīvo natthi, dhammā eva atthīti paramatthasaccaṃ.

Tattha *sammutisaccaṃ* lokasammutiyā siddhaṃ, musāvādaṃ paṭipakkhaṃ ; *paramatthasaccaṃ* sabhāvasiddhaṃ, diṭṭhipaṭipakkhaṃ. Tathā hi sammutisacce ṭhatvā satto atthīti vadantassa musāvādo na hoti. Kasmā ? Sabbalokiya-mahājanānaṃ tathā sammatattā kassaci janassa viśayvādakābhāvato, diṭṭhivādo pana hoti yeva. Kasmā ? Sabhāvato avijjamānassa sattassa vijjamānatā vacanato. Paramatthasacce ṭhatvā satto natthīti vadantassa musāvādo pi na hoti, diṭṭhivādo pi na hoti. Yāni yāni loke diṭṭhigatāni dissanti, yāni yāni duccaritāni dissanti, yāni yāni apāyadukkhāni dissanti, sabbāni tāni attadiṭṭhimūlikāni honti, attadiṭṭhito uppajjanti. Yassa attadiṭṭhi pahīnā hoti, samucchinnā tassa pahīnadiṭṭhissa sabbāni diṭṭhigatāni sabbāni duccaritāni sabbāni apāyadukkhāni bhava bhava na uppajjanti. Idaṃ Buddhasāsane sa-upādisesaṃ nāma asankhataṃ pathama-mahānibbānaṃ ti.

Saccavicāraṇā niṭṭhitā.

Imasmiṃ Khandhayamake tayo vārā honti : paṇṇattivāro, pavattimahāvāro, pariññāvāro.

Tattha yamakadesanāya paramatthasaccaṭṭhānattā paramattha-nāma-paññattinaṃ thokaṃ visodhanavāro paṇṇattivāro nāma. . . So heṭṭhā vuttāsu tīsu pariññāsu ñātapariññāya sangahito. Tīsu kālesu uppādanirodhehi dhammānaṃ aniccātaṃ dukkhatā anattatā dīpanavāro pavatti-mahāvāro nāma. So tiraṇapariññāya visayo. Parijānanamukhena aparijānanassa sammoha-dhammassa pahāna-dīpanavāro pariññā-vāro nāma. So pahānapariññāya visayo.

Tattha paṇṇattivāre, *pañcakkhandhā* ti pañcakoṭṭhāsā ;

rūpakkhando ti atītādibhedā¹ sabbāṃ rūpaṃ ekasmiṃ ruppanasabhāve ñānena rāsikatvā paññatto rūpakotthāso rūpakkhando nāma. Esa nayo vedanākkhandhādīsu.

Kasmā pana sankhatadhamme khandhapaññattiyā desentena Buddhena Bhagavatā pañca paricchedo va kato ti pucchā? Vissajjanā vuccate: taṇhā-visayesu tḥānesu hitakammasaññitassa assādānubhavanakammasa imehi pañcahi dhammakotthāsehi saṅsijjhanato tatrāyaṃ upamā: Eko mahaddhaṇo pūriso² bahudhanaṃ icchanto ekaṃ mahāsaṅgotaṃ katvā, tattha dve paññāsamatte kammakārakapūrise tḥapetvā gamikamahājane samuddamaggena icchitaṃ tḥānaṃ pāpento dhanāṃ saṅharati. Kammakārakapūrisesu ca eko saṅgotasmiṃ sabbakammesu kusalo hoti. So eva tattha sabbakammāni vicāreti. Eko samudde gantabbamagge ca gantabbadisāyaṃ ca kusalo hoti. So pamukhatḥhāne tḥatvā gantabbamaggaṃ ca gantabbadisāṃ ca olokento saṅgotaṃ niyojati. Sesajanā sabbakammakusalena pūrisena vicāritesu saṅgotagamana-saṅgotatḥhāna-saṅgotābhisankharaṇesu sabbakammāni karonti. Saṅgotasāmī pana saṅgotaṃ ca kārakajane ca rakkhanto anuggaṇhanto saṅgotakammena laddhadhanāni pariggaṇhanto paribhuñjanto tiṭṭhati.

Tattha samuddo viya saṅsāramaggo; saṅgotasāmī viya taṇhā-sahito satto; saṅgato viya rūpakkhando; saṅgotakammena laddhadhanarāsi viya vedanākkhandho; sabbakammikapūriso viya saññākkhandho; sabbakammikapūrisavicāranāya tḥatvā sabbakammakārakajanā viya paññāsamatā sankhārakkhandhadhammā; pamukhe tḥatvā gantabbamaggadisāniyojako³ viya viññānakkhandho datḥhabbo.

Tattha vedanākkhandho nāma anubhavana-paribhuñjanadhammakotthāso; saññākkhandho nāma manussānaṃ manussavisayesu, devānaṃ devavisayesu, brahmūnaṃ brahmavisayesu, tiracchānagatānaṃ tiracchānagatavisayesu pāpakalyāṇakammesu kusalatā, chekatā, viññūtā

¹ MS. *has* atītātibhedā. Cf. *Sany.* iii. 47; *Vibhanga* 1.

² *Sic throughout.*

³ MS. °maggadīsā°.

vuccati ; sankhārakkhandho nāma yathākusalaja yathā-
 chekaṃ kāyanga-vācanga-cittangābhisankhārā vuccanti ;
 viññāṇakkhandho nāma catūsu iriyāpathesu : idha idaṃ
 atthi, ettha idaṃ atthīti ācikkhantāni viya gatagatatthāne
 pubbangamaṃpūrecārakiccāni rūpadassanādīni vuccanti.
 Evaṃ taṇhāvisayesu thānesu hitakammasaññitassa¹ aṣṣā-
 dānubhavanakammasa imehi pañcahi dhammakotthāsehi
 saṃsijjhanato khandhānaṃ pañca paricchedo va kato ti.
Rūpaṃ rūpakkhando ; rūpakkhando rūpaṃ ti ettha : yaṃ
 yaṃ loke rūpaṃ ti vuccati, taṃ sabbaṃ Abhidhamme rūpak-
 khando nāma nu kho ? Yo vā pana Abhidhamme rūpak-
 khando so loke rūpaṃ nāma nu kho ti attho. Imassa
 pañhassa niddese *piyarūpaṃ sātārūpaṃ* ti. Cakkhu loke
 piyarūpaṃ sātārūpaṃ ; soṭaṃ loke, ghānaṃ loke, jivhā
 loke, kāyo loke, mano loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ ti ādinā
 Mahāsatipatthāna-sutte āgataṃ² tebhummikamme jātaṃ
 piyarūpaṃ sātārūpaṃ nāma etaṃ mama, eso 'ham asmi, eso
 me attā ti piyāyitabbattā assāditabbattā ca taṃ rūpaṃ eva
 hoti rūpakkhando hotīti attho.

Parato Suddhakhandhavāro, Suddhakhandhacakkavāro
 ti dve vārā suddha-abhidhammavārā nāma. Tattha uddese
rūpaṃ khandho, khandho rūpaṃ ti uddiṭṭhaṃ, tassa
 niddese pana *khandhā rūpakkhando* ti paduddhāro kato.
 Kasmā ? Abhidhamme suddharūpasaddo pi rūpakkhan-
 dhavimuttaṃ aññaṃ na vadati. Tasmā evaṃ paduddhāro
 kato ti.

Pavatti-mahāvāre : Pañcasu khandhesu rūpakkhando
 arūpabhūmiyaṃ na labbhati ; sesāsu tiṃsabhummiṃsu
 labbhati. Cattāro nāmakkhandhā asaññāsattabhūmiyaṃ
 na labbhati ; sesāsu labbhati. Tasmā *rūpakkhando*
uppajjati, uppajjītha ; uppajjissati, nirujjhati, nirujjhittha,
nirujjhissatīti sabbam idaṃ arūpabhūmiyaṃ na labbhati ;
 asaññāsattabhūmiyaṃ ca sesāsu ca bhūmiṃsu nīcākālaṃ
 labbhati. *Vedanākkhandho uppajjati . . . pe . . . niruj-*
jhissatīti sabbam idaṃ asaññāsattabhūmiyaṃ na labbhati ;
 arūpabhūmiyaṃ ca sesāsu ca bhūmiṃsu nīcākālaṃ

¹ MS. sic.² *Dīgha-N.* ii, 308.

labbhati. Cattāro nāmakkhandhā ekasadisā ti vedanākkhandhe vutte sesesu tīsu vattabbaṃ natthi. Ayaṃ suद्धabhumivāsena khandhānaṃ pavattivibhāgo.

Puggalasantāne pana sabbesaṃ pi puggalānaṃ rūpakkhando uppajjittha nirujjhitta, vedanākkhandho uppajjittha nirujjhittāti idaṃ atītavacanaṃ labbhati. Na hi anamatagge saṃsāre koci puggalo nāma atthi. Yassa rūpakkhando vā vedanākkhandho vā na uppannapubbo ti. Tasmā arūpasattānaṃ pi rūpakkhando uppajjittha nirujjhitta; asaṅṅāsattānaṃ pi vedanākkhandho uppajjittha nirujjhittāti; arūpe ariya-puggalānaṃ rūpakkhando uppajjissati nirujjhissatīti natthi; arūpe tattha tattha pacchimabhavikānaṃ pana vedanākkhandho pi uppajjissatīti natthi. Ye ca puggalā anantare bhava arūpaṃ gantvā tatth' eva parinibbāyissanti, tesāṃ pi pañcavokārā cavantānaṃ rūpakkhando nuppajjissatī. Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ pana rūpakkhando pi vedanākkhandho pi nuppajjissati yeva. Sabbesaṃ pi parinibbāyantānaṃ rūpakkhando pi nuppajjissati na nirujjhissati, vedanākkhandho pi nuppajjissati na nirujjhissati. Arūpasattānaṃ paṭisandhicittassa uppādakkhāne vedanākkhandho uppajjati, na nirujjhati, tesāṃ yeva cuti-cittassa bhangakkhāne vedanākkhandho nirujjhati na uppajjati. Asaṅṅāsattānaṃ paṭisandhi-rūpassa uppādakkhāne rūpakkhando uppajjati, na nirujjhati, tesāṃ yeva cutirūpassa bhangakkhāne rūpakkhando nirujjhati na uppajjati. Pañcavokārasattānaṃ paṭisandhicittassa uppādakkhāne rūpakkhando pi vedanākkhandho pi uppajjati na nirujjhati, tesāṃ yeva cuticittassa bhangakkhāne rūpakkhando pi vedanākkhandho pi nirujjhati na uppajjati ayaṃ suद्धapuggalavasena khandhānaṃ pavattivibhāgo.

Bhummipuggalasambandhe pana kassaci sattassa pi arūpe rūpakkhando uppajjittatīti pi natthi; asaṅṅāsatte vedanākkhandho uppajjittatīti natthi; suद्धhāvāsabhummīsu rūpakkhando pi vedanākkhandho pi uppajjittatīti vā uppajjissatīti vā natthi. Kasmā? Ekassa pi sattassa suद्धhāvāsesu ekabhummīyaṃ dvikkhattuṃ uppatti nāma natthīti; sesapañcavokārasattānaṃ pana tasmiṃ tasmiṃ

bhave anamatagge saṅsāre rūpakkkhandho pi vedanākkhandho pi na upajjithāti natthāti ayaṅ bhummipuggalasambandhavā khandhānaṅ pavatti-vibhāgo. Evaṅ imesu tividhesu gesu suṭṭhu ñātesu pavatti-mahāvāre asaṅṅasattaṅ upapajjantānaṅ pañcavokāraṅ upapajjantānaṅ ti ādīnaṅ atthuddhārapadānaṅ atthasarūpāni suviññeyyāni hontīti.

Sanniṭṭhānasāṅsayā vuccante :—

Yassāti vā yatthāti vā yassa-yatthāti vā yo ti vā yato ti vā evaṅ ya-kārayuttaṅ pūrimapadaṅ sanniṭṭhānapadaṅ nāma. Tassāti vā tatthāti vā tassa tatthāti vā so ti vā tato ti vā evaṅ ta-kārayuttaṅ pacchimapadaṅ saṅsayapadaṅ nāma. Tad-ubhayaṅ padaṅ ekaṅ yamakaṅ nāma sanniṭṭhānapadassa attho, sanniṭṭhānattho nāma. Saṅsayapadassa attho saṅsayattho nāma. Pakatiyā ñāto attho sanniṭṭhānattho nāma. Pakatiyā aññāto idāni ñātuṅ icchito attho saṅsayattho nāma.

Pañca vissajjanā vuccante :

1. Natthi vissajjanā. 2. No vissajjanā. 3. Na paṭikkhepa - vissajjanā. 4. Āmantā - vissajjanā 5. Vibhajjavissajjanā.

1. Yattha sanniṭṭhānattho pi natthi, saṅsayattho pi natthi, tattha *natthi-vissajjanā* hoti. Taṅ yathā : *yassa rūpakkkhandho nuppajjitha, tassa vedanākkhandho nuppajjithāti ? Natthi. Yassa vā pana vedanākkhandho . . . pe . . . nuppajjithāti ? Natthi.*

Yattha vā pana sanniṭṭhānattho natthi, saṅsayattho pana atthi, evaṅ sante pi sanniṭṭhānatthassa abhāvā saṅsayattho pi natthi sankhyaṅ gacchati. Tattha pi *natthi-vissajjanā* hoti. Taṅ yathā :—*yassa vā pana vedanākkhandho nuppajjitha, tassa rūpakkkhandho nuppajjati ? Natthi.*

2. Yattha añño sanniṭṭhānattho, añño saṅsayattho, tattha saṅsayatthaṅ paṭisedhetuṅ *no-vissajjanā* hoti. Taṅ yathā : *yassa rūpakkkhandho uppajjati, tassa vedanākkhandho nirujjhati ? No. Yassa vā pana vedanākkhandho nirujjhati . . . pe . . . uppajjati ? No.*

3. Yattha sanniṭṭhānattho atthi, saṅsayattho natthi,

tattha saṅsayapadamhi na-kāraṅ paṭikkhipituṅ na-paṭikkheparissajjanā hoti. Taṅ yathā : yassa rūpakkkhandho nuppajjati, tassa vedanākkhandho nuppajjitthāti? Uppajjittha.

4. Yattha ubhayapadattho sabbasadiso hoti, tattha āmantā-vissajjanā hoti. Taṅ yathā : yassa rūpakkkhandho uppajjittha tassa vedanākkhandho uppajjitthāti? Āmantā. Yassa vā pana vedanākkhandho uppajjittha . . . pe . . . uppajjitthāti? Āmantā.

5. Yattha pana ubhayapadattho ekadesena sadiso hoti, ekadesena asadiso, vibhajitvā vissajjetabbo, tattha vibhajavissajjanā hoti. Taṅ yathā : yassa rūpakkkhandho uppajjati, tassa vedanākkhandho uppajjati? Asaññasattaṅ upapajjantānaṅ tesāṅ rūpakkkhandho uppajjati no ca tesāṅ vedanākkhandho uppajjati ; pañcavokāraṅ upapajjantānaṅ tesāṅ rūpakkkhandho ca uppajjati, vedanākkhandho ca uppajjati. Anusayayamake pana Cittayamake ca aññathā pi vissajjanāyo dissanti. Pariññāvāre yo rūpakkkhandhaṅ pariññānāti yo rūpakkkhandhe pariññā-kiccassa matthakaṅ pāpuṇātīti attho. Taṅ pāpuṇaṇā ca nāma rūpakkkhandhe sammohassa anavasesapahānam eva ; tañ ca pahānaṅ aggamaggakkhaṇe sijjhati. Tasmā paccuppannavāre aggamaggasamangī gayhati. Atītavāre arahā gayhati so hi pariññānāti yeva, na pariññānāti. Anāgatavāre imasmiṅ bhava yeva aggamaggaṅ avasesaṅ labhissamāno puggalo gayhati.

Āyatanayamake pi tayo vārā honti : paṇṇattivāro, pavatti-māhāvāro, pariññāvāro. Tattha paṇṇattivāro khandhayamake vuttanayattā suviññeyyo. Pavattimāhāvāre pana dvādasasu āyatanesu arūpabhummīyaṅ dve manāyatanadhammāyatanāni eva labbhanti ; sesāni dasāyatanāni na labbhanti. Asaññasattabhummīyaṅ dve rūpāyatanadhammāyatanāni eva labbhanti. Sesāni dasāyatanāni na labbhanti. Sesāsu rūpāvacarabhummīsu cakkhāyatanāṅ sotāyatanāṅ manāy° rūpāy° saddāy° dhammāyatanāni ti cha āyatanāni labbhanti ; ghānāyatanāṅ jivhāy° sāsāy° gandhāy° rasāy° phoṭṭhabhāyatanāni ti cha āyatanāni na labbhanti. nāsāsaṅghāna-jivhāsaṅghāna-kāyasaṅ-

ṭhānāni pana rūpabrahmānaṃ suṭṭhutarāṃ paripuṇṇāni eva honti. Nanu rūpāvacarabrahmānaṃ sarīre cattāri mahabhūtāni vaṇṇo gandho raso ojāti imāni atṭhi avinibbhogarūpāni atthīti? Atthi. Atha kasmā? Gandhāyatana-rasāyatana-phoṭṭhabbāyatanaṃ na labbhantīti vuttanti. Ghāna - jivhā - kāyāyatanaṃ abhāvena tattha gandhādīnaṃ āyatanakiccassa abhāvato ti vadanti. Āyatanakiccaṃ nāma: cakkhuṃ ca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññānaṃ . . . pe . . . manañ ca paṭicca dhamme ca uppajjati manoviññānaṃ ti evaṃ vuttay. Taṃ taṃ viññānuppattiyā paccayavisesabhūtaṃ dvinnaṃ dvinnaṃ āyatanānaṃ sannipātakiccaṃ. Sesam ettha vattabbaṃ atthi. Taṃ amhehi racitāya Paramatthadīpaniyā nāma Abhidhammatthasangaha - tikāya rūpasangahasavaṇṇanāyaṃ vuttam eva. Kāmāvacarabhummiyaṃ pana sabbāni pi dvādasāyatanāni labbhanti. Yattha yattha yaṃ yaṃ na labbhati, tattha tattha tassa tassa tīsu kālesu uppādanirodhā sabbaso paṭikkhittā honti. Ayaṃ suddhabhummi-vasena āyatanānaṃ vibhāgo.

Puggalasantāne pana sabbesaṃ pi puggalānaṃ atitabhavesu sabbāni āyatanāni uppajjīyusu yeva. Tasmā atitavāre anulomayamakesu *āmanta* ti ekā va vissajjanā labbhati. Paccanikayamakesu *natthīti* ekā va vissajjanā labbhati. Sabbesaṃ pacchimabhavikānaṃ kiñci āyatanāṃ uppajjissatīti? natthi; paṭisandhikkhaṇe ṭhitānaṃ pana tesāṃ taṃ taṃ āyatanāṃ nirujjhissatīti? atthi yeva. Arūpe ariyapuggalānaṃ cakkhādini dasāyatanāni uppajjissanti nirujjhissantīti? natthi. Rūpāvacare ariyapuggalānaṃ ghāna-jivhā-kāya-gandha-rasa-phoṭṭhabbāyatanaṃ uppajjissanti nirujjhissantīti? natthi. Ye puggalā anantare bhava taṃ taṃ āyatanarahitāsu, rūpārūpabhummiṃsu uppajjivā parinibbāyissanti, tesāṃ pi pūrimabhava cavantānaṃ taṃ taṃ āyatanāni uppajjissanti nirujjhissantīti? natthi.

Uppajjatīti idaṃ paṭisandhiyā uppādakkhaṇe eva labbhati. *Nirujjatīti* idaṃ cutiyā bhangakkhaṇe eva labbhati. Arūpe vā asaññasatte vā sesarūpāvacaressu vā alabbhamānaṃ taṃ taṃ āyatanāṃ tesu upapajjantānaṃ pi uppajjatīti natthi, cavantānaṃ pi nirujjatīti natthi. Kāmabhummiyaṃ pi

paṭisandhikāle taṅ taṅ āyatanavekallatā nāma atthi. Tattha kesañci opapātikapuggalānaṅ cakkhu-sotavekallatā atthi, ghāna-jivhā-kāyavekallatā nāma atthi. Kesañ ca gabbhaseyyakānaṅ saṅsedajānañ ca cakkhu-sota-ghāna-vekallatā atthi, jivhā-kāyavekallatā pana natthi. Gabbhaseyyakānaṅ pana cattāri cakkhu-sota-ghāna-jivhāyatanāni paṭisandhikkhaṇe nuppajjanti; pavattikāle ekādasamasattāhe eva uppajjanti. Tasmā eva rūpaṅ vibhāgaṅ sallakkhetvā pāthiyaṅ atthuddhārapadānaṅ atthasarūpādi veditabbāni. Kathaṅ veditabbāni? Acakkhukānaṅ ti pade. Arūpapuggalā pi asaññasattā pi kāmabhummiyaṅ vikalacakkhukā pi paṭisandhikkhaṇe anuppannacakkhukā pi veditabbā. Esa nayo asotakānaṅ aghānakānaṅ ti padesu. Ajivhakānaṅ akāyākānaṅ ti padesu pana rūpārūpuggalā eva veditabbā. Tattha rūpabrāhmānaṅ ghāna-jivhā-kāyāyatanāni eva natthi. Nāsasaṅṭhānajivhāsaṅṭhānakāyasaṅṭhānāni pana superipunnāni atthīti. Ayaṅ suddhapuggalavasena āyatanānaṅ pavattivibhāgo.

Bhummi-puggalasambandhe pana yathā uppajjittha uppajjissatīti atītānāgatavacanāni suddhāvāsabhummiyaṅ suddhāvāsapuggalānaṅ labbhanti, na tathā imasmiṅ vāre labbhanti. Kasmā? Suddhāvāsapuggalānaṅ ekissaṅ bhummiyaṅ dvikkhattuṅ uppattiyā eva abbāvato ti.

Āyatanayamaṅkaṅ niṭṭhitaṅ.

Dhātuyamaṅkaṅ, attano sabhāvaṅ dhārentīti dhātuyo. Kassaci sattassa vase avattitvā attano attano sabhāvam eva dhārenti. Na hi etā sattānaṅ cittachandavasā yattavuttikā honti; attano attano paccayā-yattavuttikā eva honti. Paccaye sati¹ anicchantānaṅ pi uppajjanti yeva; paccaye asati icchantānaṅ pi na uppajjanti yeva. Tathā ajjhata-santāne kesakoṭṭhāse aṭṭhadhātuyo atthi: paṭhavī āpo tejo vāyo vaṇṇo gandho raso ojā ti etā paccekaṅ attano sabhāvaṅ eva dhārenti. Na aññā dhātu aññissā dhātuyā sabhāvaṅ dhāreti. Aññamaññavavattitā ete dhammā ti attano sabhāvaṅ dhārentīti dhātuyo. Tathā lomakoṭṭhādīsu. Bahiddhā-santāne pathavī-pabbata-rukkhādīsu pathavī-

koṭṭhāsesu samudda-nadī-jālassara-pokkharanī-talākādīsu āpokkoṭṭhāsesu, kaṭṭhaggi-salākaggi-tiṇaggi-ādīsu tejo-koṭṭhāsesu, pūrattima-vātādīsu vāyokoṭṭhāsesu ca etā aṭṭha aṭṭha dhātuyo paccekaṇ attano sabhāvaṇ eva dhārenti, Na aññā dhātu aññissā dhātuyā sabhāvaṇ dhāreti. Aññamaññavavatthitā ete dhammā ti aṭṭano sabhāvaṇ dhārentitī dhātuyo.

Api cāyaṇ dhātu-saddo nisatta-nijivattṭhe pi niruḷho ti nisatta-nijivattṭhena dhātuyo. Tattha sattattṭho nāma ihābyāpāro nirīhakatā nibyāpārātā nisattattṭho nāma. Tattha idaṇ nāma karissāmiti ādinā kattabbakiccassa pubbārambho pubbapayogo ihā nāma. Karaṇakkhaṇe ārambhamānapayogo byāpāro nāma ime dve sattānaṇ dissamānapayogā dhātūnaṇ natthi. Kasmā? Ekavijjup-pādamatte pi tāsāṇ anekasatasahassavāre uppajjanato bhijjanato ca. Paramparāpavattasantati-paññattivāsena pana sattānaṇ te sattapayogā nāma dissantitī. Jivattṭho nāma vipphandaṇaṇ, vinā parapayogena sarasato iñjanaṇ phandaṇaṇ kampaṇaṇ calaṇaṇ vikāraṇaṇ. Nijivattṭho nāma avipphandaṇaṇ. Yadi evaṇ asaññasattānaṇ nirodhasamāpannānañ ca nijivatāpatti siyā ti codanā. Loke sajjīva-nijīva-sallakkhaṇe pākāṇanimittavasena vipphandaṇaṇ vuttaṇ. Usmā-dhātuyā saha indriyadhammānaṇ vijjamānatā eva ekantena na sajjivatṭṭho nāma, tesāṇ avijjamānatā nijivatṭṭho nāma. Idañ ca ayaṇ satto sattānaṇ jīvati, māsaṇ jīvati, saṇvaccharaṇ jivatitī ādinā loke sammatassa taṇ jīvaṇ taṇ sarīraṇ ti ādinā titṭhiyehi parikkappitassa paramāyusankhātassa jīvassa vasena vuttaṇ. Paramatthato pana so jīvo eva natthi. Sabbe pi dhammā tena jīvena nijjivā eva hontī. Kasmā? Aniccadhammattā. Evaṇ saṇte dvinnaṇ jīvitindriyānaṇ nīratthakatāpatti siyā ti? Na siyā. Tesāṇ vijjamānattā eva loke sajjīva-nijjīva-paññāpanāya dhammānaṇ pavattī visesassa siddhattatī. Tathā hī yo yo dhammesu visuṇ eko dhammo nāma atthi, tassa tassa dhammassa vasena loke visuṇ visuṇ paññatti-visesā dissanti. Ime pana sattā mohavasena taṇ taṇ dhammaṇ ajānantā ditṭhivasena bahiddhā paññattīsu eva pakkhalantā nānakammavasena vinipātasote

patantā cīrakālaṃ vuyhantīti. Tattha yathā Āyatana-yamake saddāyatanāṃ paṇṇattivāre gahitaṃ, pavattimahāvāre pana paṭisandhi-cutī-khaṇesu aparattattā taṃ na gahitaṃ, tathā Dhātuyamake pi pañca viññāṇadhātuyo manodhātu ca: imā cha dhātuyo paṇṇattivāre eva gahitā, na pavattimahāvāre. Kasmā? Tāsaṃ pi paṭisandhi-cutī-khaṇesu appavattanato imāni hi Khandh'-Āyatana-Dhātuyamakāni paṭisandhi-cutivasena vuttāni na pavatti kālavasenāti.

Dhātuyamakaṃ nitthitaṃ.

Saccayamake paṇṇattivāre niddese, *dukkhasaccaṃ dukkhaṃ ti?* *Kāyikaṃ dukkhaṃ cetasikaṃ dukkhaṃ t̥hapetvā, avasesaṃ dukkhasaccaṃ, na dukkhaṃ ti ettha kāyikaṃ dukkhaṃ ti kāyikā dukkhavedanā, cetasikaṃ dukkhaṃ ti cetasikā domanassavedanā. Tad-ubhayaṃ t̥hapetvā avasesaṃ tanhāvajjitaṃ tebhummikadhammajātaṃ dukkhasaccam eva hoti. Dukkhaṃ na hotīti attho. Dukkhe abhonte kathaṃ dukkhasaccaṃ hotīti pucchā. Vissajjanā vuccate: attha-nānattato kāyikaṃ dukkhaṃ cetasikaṃ dukkhaṃ ti. Ettha hi dukkhasaddo asātalakkhaṇe anubhavanadukkhe vattati; dukkhasaccan ti ca aniccaṃ dukkhaṃ anattā ti ca ettha pana asanti-akhema-asīva-lakkhaṇe sappatibhayatā dukkhe vattati. Tathā hi sukhā vedanā loke anubhavanat̥thāne dukkhā nāma na hoti, sātalakkhaṇā sukhā eva hoti. Asantilakkhaṇena dukkhena pana sā sukhā vedanā dukkhā eva hoti. Yathā hi eko gilānapuggalo atthi, so lukhāni bhojanāni bhuñjanto yāpeti; siniddhāni bhojanāni bhuñjantassa pana maraṇaṃ vā bhavissati, maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ. Eko puriso puññatthiko puññatthāya tassa gilānassa atisiniddhāni maṃsodanāni deti. So tāni disvā ativiya bhuñjituṃ icchanto pi rogadukkhaṃ disvā:—alaṃ, samma! ahaṃ evarūpānaṃ bhojanānaṃ bhāyāmi; evarūpāni me bhojanāni bhuñjantassa maraṇaṃ vā bhavissati, maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ ti paṭikkhipati. Tattha sace so tāni bhojanāni bhuñjeyya, bhuñjanakkhaṇe ativiya rasa-paṭisaṃvedī bhavēyya, bhuñjitvā pan' assa maraṇaṃ va bhavēyya, maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ. Ettha tāni bhojanāni anubhavanat̥thāne piyarūpāni sātārūpāni bhutvā*

tassa puggalassa sukhavedaniyāni honti; sappatibhayatthēna pana tāni tassa ekantena dukkhāni eva honti. Tato yeva ahaṇ evarūpānaṇ bhojanānaṇ bhāyāmīti paṭikkhipati. Evam eva sukhā vedanā anubhavanaṭṭhāne vedanāttikavisaye eva sukhā nāma hoti. Catusaccaṭṭhānavipassanāṭṭhānesu pana sappatibhayatthāne sabbesaṇ dasattānaṇ ekantena dukkhā eva hoti. Taṇ hi ye ye sattā : etaṇ mama, eso 'ham asmi, eso me attā ti upādiyanti, te te sattā sabbehi kilesabhayehi, sabbehi duccharitabhayehi, sabbehi apāyabhayehi aparimuttā eva honti. Yathā taṇ sagāhakaṇ samārakaṇ sadaṇḍakaṇ sarajjukaṇ sabalīsaṇ maṇsakaṇḍaṇ gilitvā ṭhitā macchā sabbehi macchabandhakānaṇ vadhabandhanādīhi bhayehi na parimuccanti. Vuttaṇ h' etaṇ Bhagavatā Khandhasaṇyuttake :—Yo bhikkhave rūpaṇ abhinandati dukkhaṇ so abhinandati; dukkhaṇ abhinandanto aparimutto dukkhasmā ti vadāmi. Yo bhikkhave vedanaṇ . . . saññaṇ . . . sankhāre . . . viññānaṇ . . . abhinandati dukkhaṇ so abhinandati; dukkhaṇ abhinandanto aparimutto dukkhasmā ti vadāmīti.¹ Tena vuttaṇ kāyikaṇ dukkhaṇ, cetasikaṇ dukkhaṇ ṭhapetvā, avasesaṇ dukkhasaccaṇ na dukkhaṇ ti.

Ye ye sattā taṇ sukhaṇ vedanaṇ : etaṇ mama, eso 'ham asmi, eso me attā ti upādiyanti, tesā tesā sattānaṇ taṇ upādānaṇ taṇhāya satī hotī; taṇhāya asati na hotī. Tasmā taṇhā eva ekantena sabbesaṇ vadḍhadukkhānaṇ samuppatti-kāraṇattā samudayasaccaṇ nāma. Na Sacca-vibhange² niddiṭṭhā kāmāvacarakusalādibhedā kusalā-kusalādhammā, te hi saccasāmaññe samudayasaccaṇ nāma, ariyasacce pana samudayasaccaṇ na honti, dukkhasaccam eva honti. Avijjā pi hi ariyasaccaṭṭhānaṇ patvā dukkhasacce sangahitā ti. Tena vuttaṇ : *Samudayasaccaṇ ṭhapetvā avaseso samudayo, na samudayasaccan ti. Avaseso samudayo ti Saccavibhange niddiṭṭho, kusalamūlādibhedo dukkhasaccassa paccayo. Yasmā ca ariyāsaccaṭṭhānaṇ patvā taṇhā eva samudayasaccaṇ nāma hotī,*

¹ *Saṇyutta*, iii, 31.

² *Vibhanga*, p. 106 f.

tasmā nirodho pi taṇhā-nirodho eva nirodhasaccaṃ nāma, na avasesakilesadhammakusalākusaladhammānaṃ nirodho. Tena vuttaṃ :—*nirodhasaccaṃ ṭhapetvā avaseso nirodho na nirodhasaccaṃ ti.*¹ Avaseso nirodho ti avasesānaṃ kilesadhammānaṃ lokiya-kusalākusaladhammānaṃ ca nirodho. Api ca taṇhā-nirodho pi duvidho : uppannanirodho anuppādanirodho ti. Tattha paccayaṃ labhitvā uppannāya taṇhāya bhāṅgapattivāsena nirodho uppannanirodho nāma. Tad-anga-pahānādi-vasena paccayaṃ pajahantassa taṇhāya puna uppādābhāvo anuppādanirodho nāma. So : tad-anganirodho vikkhambhananirodho samucchedanirodho paṭipassaddhinirodho nissaraṇanirodho ti pañca vidho. Tattha tad-anganirodho kāmakusalesu labbhati, vikkhambhananirodho mahaggatakusalesu, samucchedanirodho ariyamaggesu, paṭipassaddhinirodho ariyaphalesu, nissaraṇanirodho nibbāne labbhati. Samucchedo hi paṭipassaddhi ca taṇhāpariyante pavatto upakkamo hoti. Taṇhāya nissaraṇaṃ nāma na hoti. Taṇhāpariyantato suṭṭhu vimuccitvā bahiddhā dissamānaṃ nibbānakiccaṃ eva nissaraṇaṃ ti vuccati. Tasmā visuṃ nissaraṇanirodho nāma vuccati. Ayam eva idha adhippeto.

Yasmā ca taṇhāya anuppādanirodhattāya pavatto ariyamaggo eva idha maggasaccaṃ nāma, na lokiyamaggo. Tena vuttaṃ : *maggasaccaṃ ṭhapetvā avaseso maggo na maggasaccaṃ ti.*

Ettha codanā siyā :—'Avijjā pi hi ariyasaccaṭṭhānaṃ patvā dukkhasacce sangahitā ti : kasmā ? vuttaṃ, nanu sā paṭiccasamuppāde ādipabhavabhūtā hoti, taṇhāya ca paccayabhūtā ; tasmā avijjāya sati taṃ upādānaṃ hoti, avijjāya asati taṃ upādānaṃ na hotīti pi siddhattā avijjā pi samudayasaccaṃ nāma siyā ti ?'

Pārihāro vuccati : Paṭiccasamuppādapariyāyaṃ patvā avijjā padhānaṃ hoti, ariyasaccapariyāyaṃ patvā taṇhā padhānaṃ. Yathā hi eko puriso ekaṃ bhūmipadesaṃ sodhetvā nānārukkhasampannaṃ uyānaṃ karoti, tattha ādito patthāya uyānapavattiyā paccayaparaṃparā katamā ti vutte, bhūmipathamaṃ vattabbā hoti. Ko uyānaṃ karoti ? kō uyānasāmiti vutte, pūriso vattabbo hoti :—ayaṃ

uyānakārako, ayaṅ uyānasāmīti. So hi bhummisodhanādikaṅ sabbaṅ uyāne kattabbakiccaṅ karoti. Tato pavattaṅ bhogaṅ so eva bhuñjati. Tattha uyānaṅ viya sattasantānaṅ. Bhūmi viya avijjā. Sāmiko viya taṇhā. Tattha ādito patthāya sattasantānapavattiyā paccayaparaṅparāya desiyamānāya avijjā pathamaṅ vattabbā. Sā hi ādi pabhava-bhūtā ti. Ko dhammo sattasantānaṅ karotīti vutte, taṇhā eva vattabbā. Tattha uyānapavattiyā paccayaparaṅparakathā viya paṭiccasamuppādadesanā. Uyānakārakathā viya catusaccadesanā ti. Saccasāmaññaṅ ariyasaccan ti ko viseso? Saccasāmaññe yo yo dhammo udayabbaya-paṭipilānādi vasena dukkhādi paripariyānaṅ¹ labbhati, so so dhammo dukkhasaccādisu sangahito. Ariyasaccaṅ pana nippariyāyasaccaṅ acalāsaccaṅ suddha-abhidhammabhūtan ti.

Sattasantānapavattiyā paccayaparaṅparākathāya avijjā pathamaṅ vattabbā ti ettha kasmā pathamaṅ vattabbā? Nanu avijjāya pi paccayo atthīti? Attbi. Evaṅ sati avijjāya paccayo pathamaṅ vattabbo ti? Na vattabbo. Kasmā ti ce, sace hi avijjāya pi paccayo atthīti katvā taṅ paccayaṅ pathamaṅ vadeyya. Tassa paccayassā pi paccayo atthi yeva. Tasmā tassa paccayassā pi paccayo pathamaṅ vattabbo ti āgacchati yeva. Evañ ca sati tassa paccayassāpi paccayo tassa paccayassa pi paccayo ti anama-tagge atītamaddhāne pariyantam eva na gaccheyyāti.

Atha kasmā avijjā ādimhi vuttāti? Saṅsārapavattiyā mūlapabhavapadhānaṅ jeṭṭhakakiccatāya ādimhi vuttā. Sā hi aññānakiccā hoti. Aññāpañ ca vadhdhukkhapavattiyā mūlapabhavo hoti, mūlapadhānaṅ hoti, mūla-jeṭṭhakaṅ tato pubbaṭṭhānārahassa kiccantarass' eva abhāvato ti. 'Api ca paṭiccasamuppādadesanā nāma ekabhavavisayā hoti. Ekaṅ bhavaṅ paripuññaṅ katvā desento Bhagavā paṭiccasamuppādaṅ deseti. Ekaṅ bhavaṅ paripuññaṅ katvā desentena ca āgamanangehi gamanangehi ca sādhiṅ vattabbo hoti. Tattha āgamanangāni nāma pūrimabhava siddhā : avijjā sankhārā. Gamanangāni

¹ MS. sic.

nāma idhabhavapaccayā anantare bhave jātijarāmarañāni. Ekañ ca bhavaṃ paripuṇṇaṃ katvā desite, anamatagge saṅsāre bhavābhavā pi viññāyanti. Ettha pi evam eva; tattha pi evam evāti. Evaṃ dvinnāṃ dhammānaṃ' dvisu desanāsu visuṃ visuṃ padhānakāraṇaṃ veditabban ti.

Pavattimahāvāre nirodhasaccaṃ na labbhati. Kasmā? Nirodhasaccasankhātassa nibbānassa uppādanirodhābhāvato. Na hi pathamamaggena niruddhānaṃ diṭṭhivickicchānañ ca sabbesaṃ apāyagāmikammānañ ca apāyabhavānañ ca bhavantaresu pi tassa puggalassa santāne puna uppādo nāma natthi, tassa tassa nirodhassa puna nirodho nāma natthi. Uppādābhāvo pan' assa ajāti-dhammattā hotīti evañ ca katvā so nirodho saṅsāre apāyadukkhahirukānaṃ¹ ariyajanānaṃ tāṇaṃ hoti, leṇaṃ hoti, saraṇaṃ hoti, parāyanaṃ hoti, gati hoti, patiṭṭhā hotīti.

Samudayasaccañ ca maggasaccañ ca paṭisandhikkhane cutikkhāṇesu na labbhanti, pavattikāle eva labbhanti. Tasmā imasmiṃ Saccayamake pavattimahāvāre pavattikāle pi uppādanirodhā gahitā honti: *pavatte taṇhārippyuttacittassa uppādakkhāṇe; pavatte maggarippyuttacittassa uppādakkhāṇe* ti ādinā.

Atītavāre *anabhisametāvīnan* ti puthujanānaṃ, *abhisametāvīnan* ti ariyajanānaṃ; te pi ariyamaggakkhāṇe abhisamentā eva honti, na abhisametāvino. Ariyaphalakkhāṇe eva te abhisametāvino. *Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne* ti paṭisandhicittaṃ atikkamitvā ṭhitānaṃ. Dutīye bhavanga-cittasantāne vattamāne. Bhavanikantika-pathamajavanacittaṃ pi dutiyacitte sangahitaṃ.

Pariññāvāre nirodhasaccaṃ ca maggasaccañ ca na labbhanti. Kasmā? Lokuttarasaccesu pariññākiccassa abhāvato. Na hi *parijānāttī?* vattabbā. Nātatiraṇapariññāyo tesu saccesu atthi. Tasmā yo nirodhasaccaṃ parijānāti, yo maggasaccaṃ parijānātīti na sakkā vattaṃ. Pahānapariññā pi natth' eva. Tasmā yo nirodhasaccaṃ pajahati, yo maggasaccaṃ pajahatīti na sakkā vattun ti.

Tattha tesu saccesu pahāna-pariññā natthīti yuttaṃ,

¹ MS. sic. ? abhiruhantānaṃ.

ñātatiraṇapariññāyo pana tesu sakkū laddhuṃ, tāni hi abhiññeyyadhammattā, sabhāvato vā pabhedato vā ñātabbāni eva honti, maggasaccaṃ ca uppādanirodhadhammattā aniccaṃ dukkhaṃ anattā ti tiritabbam eva hotīti codanā.

Parihāro vuccati : pariññā nāma matthakapattay ñāṇakiccaṃ hoti, pariniṭṭhitañāṇakiccaṃ. Tesu ca dvisu saccesu sabhāvato vā pabhedato vā ñātamattena ñāṇakiccaṃ na pariniṭṭhāti; Nirodhasacce attano ajjhattasantāne paṭilabbhitvā rāgo ne niruddho ti ādinā sacchikate eva, tasmīṃ ñāṇakiccaṃ pariniṭṭhāti. Maggasacce ca attano ajjhattasantāne upasampādanavasena bhāvite eva, tasmīṃ ñāṇakiccaṃ pariniṭṭhāti. Tasmā tesu saccesu ñātapariññā natthīti vuttaṃ. Yesu ca dhammesu taṇhāgāho uppajjati nivīsati, tesveva tassa taṇhāgāhassa pahānatthaṃ tiraṇapariññā icchitabbā. Lokuttaradhammesu pana taṇhāgāho yeva natthi. Tasmā tesu tiraṇapariññā pi natthīti vuttaṃ. Yathā ca tesu, tathā samudayasacce pi ñātatiraṇapariññāyo natthi, pahānapariññā eva atthi. Na hi ñātamattena tiritamattena tasmīṃ ñāṇakiccaṃ pariniṭṭhāti, pahine eva pariniṭṭhātīti. Dukkhasaccadhammesu ca pahānakiccaṃ natthi, ñātatiraṇapariññāyo eva atthi. Na hi samudaya-saccaṃ apajahitvā tesu dhammesu pahinesu pi tesu pahānakiccaṃ pariniṭṭhāti; tesu apahinesu pi samudaya-sacce pahine tesu pahānakiccaṃ pariniṭṭhāti yeva. Tesu pahānakiccante ca anantarabhavato paṭṭhāya anāgate kāle anantesu bhavesu uppajjissamānaṃ tesu dukkhasaccadhammānaṃ imasmīṃ yeva bhava maggakkhaṇe ekappahārena samucchadakkiccaṃ, phalakkhaṇe paṭipassaddhikiccaṃ, tato paraṃ tehi anāgatehi dukkhasaccadhammehi nissaraṇakiccaṃ ti attho. Yathā hi ekasmīṃ padese eko vīsarukkho sañjāyati, sace so vaḍḍhamāno pupphaphalāni vihanto tiṭṭheyya, taṃ paṭicca tasmīṃ padese vassasahassaṃ pi vassasatasahassaṃ pi, sakalakappaṃ pi vīsarukkha-paramparā sañjāyeyya. Eko puriso taṃ rukkhaṃ disvā : ayaṃ vīsarukkho ; yassa pupphaphalāni khādantā marantīti ñatvā taṃ rukkhaṃ chindeyya. Tasmīṃ rukkhe chinne taṃ paṭicca uppajjissamānā sabbā pi vīsarukkha-paramparā

chinnā eva nāma honti, na jāyissanti, anuppādadhammataṃ pāpuṇanti. Evam eva tesāṃ dukkhasaccadhammānaṃ pahānaṃ vedittabbaṃ. Taṃ rukkhaṃ chindeyyāti e' ettha chedo duvidho : 'mūlacchedo rukkhachedo ti. 'Tattha mūlacchedo eva samucchedo nāma. Rukkhachedo samucchedo na hoti. Kasmā? Mūle acchinne punappunaṃ chinnassa pi tassa rukkhasa punappunaṃ ruhanato tasmīṃ ca ruḷhe sabbāsaṃ pi rukkhaparamparānaṃ tasmīṃ padese ruhanato. Mūle paṇ' assa chinne acchinnassa pi tassa aruhanato. Tasmīṃ ca aruḷhe sabbāsaṃ pi rukkha-paramparānaṃ tasmīṃ padese aruhanato ti.

Tattha so rukkho viya paccuppanno ayaṃ attabhāvo datṭhabbo. Tassa mūlaṃ viya imasmiṃ attabhāve taṇhā datṭhabbā. So puriso viya Buddhabhāvako datṭhabbo. Rukkhaparamparā viya dutiyabhavato patṭhāya apāyādīsu uppajjissamānā dukkhasaccaparamparā datṭhabbā. Tassa rukkhasa mūlasamucchedo viya tassā taṇhāya samucchedo datṭhabbo. Tassa mūle samucchinne tasmīṃ rukkhe aviruḷhe āyatiṃ rukkhaparamparānaṃ anuppādo viya taṇhāya samucchinnāya imasmiṃ attabhāve aviruḷhidhamme jāte tesaṃ sabbāsaṃ dukkhasaccaparamparānaṃ anuppādanirodhasankhātaṃ nirodhasaccaṃ datṭhabbaṃ. Purisassa mūlacchedāya upakkamo viya pubbhāga-pariññāhi sahamaggasaccabhāvanā datṭhabbā.

Tattha yadā attaditṭhisahagatā taṇhā samucchinnā hoti, tadā sabbe duccaritatthammā ca apāyabhavā ca samucchinnā honti. Taṃ-khaṇato patṭhāya tassa puggalassa bhavābhavesu duccaritābhayehi ca apāyadukkhehi ca vimokkho hoti. Idaṃ Buddhasāsane sa-upādīsesaṃ nāma asankhataṃ pathamamahānibbānaṃ hoti.

Yadā ditṭhivippayuttā kamataṇhā samucchinnā hoti, tadā sabbe kāmapuññābhisanikhārā ca kāmāsu gatibhavā ca samucchinnā honti. Taṃ-khaṇato patṭhāya tassa puggalassa anāgate bhavābhavesu kāmāpuññābhisanikhārehi ca kāmā-kilesavicitarangasankhobhitehi duccaritadurācāra-durājivabāhulehi accāsanna-apāyaduggativinipatanadhammehi kāmāsu gatibhavehi ca vimokkho hoti. Idaṃ Buddhasāsane sa-upādīsesaṃ nāma asankhataṃ dutiyamahānibbānaṃ hoti.

Yadā rūparāga-arūparāgasankhātā bhavataṇhā samucchinnā hoti, tadā sabbe mahaggatapuññābhisankhārā ca rūpārūpabrahmabhavā ca samucchinnā honti. Taṅkhaṇato paṭṭhāya tassa puggalassa rūpārūpapuññābhisankhārehi ca sassatucchedagāhamānātimāna-bahulehi anicca-adhūva-vipariṇāmadhammehi rūpārūpabhavehi ca vimokkho hoti. Idaṅ Buddhasāsane anupādisesaṅ nāma asankhataṅ tatiyamahānibbānaṅ hoti. Ettha ca asankhataṅ ti tassa nibbānassa jarāmarañābhāvena niccadhūvavipariṇāmadhammattā tad-atthāya puna maggabhāvanākiecābhāvato sankhāradukkarahitaṅ.

Tattha Buddhakāle pi devamanussā pathama-mahānibbānapattā eva bahutarā honti. Dutiyamahānibbānapattā appakā va honti. Tatiyamahānibbānapattā pana appakatarā eva. Kasmā? Indriyadhammānaṅ mudutarabहुलत्तāti. Tattha sesakilesadhammā ca sesabhavakhandhā ca upādisesā ti vuccanti. Sa-upādisesaṅ pathamamahānibbānaṅ pattassa tato paṭṭhāya bhāvābhavesu saṅsaraṅtassa sabbāmicchādittḥiyo ca sabbāni duccaritāni ca sabbāni apāyadukkhāni ca natthi. Devamanussesu saṅsaraṅtassa pi hinabhavā nāma natthi, paṇitabhavā eva atthi. Sa-upādisesaṅ dutiyamahānibbānaṅ pattassa tato paṭṭhāya kāmabhavesu paṭisandhi eva natthi. Uparimaggāṅ labhitvā tasmiṅ bhava vā parinibbāyati, jhānaṅ bhāvetvā uparibrahmalokaṅ vā gacchati. Anupādisesaṅ tatiyamahānibbānaṅ pattassa pana punabbhavo nāma natthi. Tasmiṅ bhava eva parinibbāyati.

Ettha codanā siyā : Tatiyamahānibbānaṅ pattassa punabbhavo nāma natthīti vuttaṅ. Punabbhave asati khandhapañcakaṅ natthi. Khandhapañcake asati vedanākkhandho pi natthi. Vedanākkhandhe asati, tasmiṅ nibbāne kiñci vedayitabbaṅ nāma natthi. Vedayitabbe asati tasmiṅ nibbāne kiñci sukhaṅ nāma natthi, kiñci assāditabbaṅ nāma natthi, kiñci kāmaniyaṅ nāma natthi, modaniyaṅ natthi, pamodaniyaṅ natthi, sammodaniyaṅ natthi, kiñci iṭṭhaṅ kantaṅ manāpaṅ piyarūpaṅ¹ satarūpaṅ natthi,

¹ MS. sic.

suddhaṃ ajaṭṭhākāsaṃ viya rittakaṃ ñeva khāyati, tucchakaṃ ñeva khāyati, suñṇakaṃ ñeva khāyati, niratthakaṃ ñeva khāyati. Ye ca loke manussā vā manussasampattiyaṃ ʒhitā samāhā, devā vā devasampattiyaṃ ʒhitā samānā, brahmāno vā brahmasampattiyaṃ ʒhitā samānā tassa nibbānassa atthāya mahantaṃ vāyāmaṃ karonti. Sabbe te attānaṃ hetthā anante ajaṭṭhākāse¹ pātetuṃ mahantaṃ vāyāmaṃ karontā ti viya khāyantīti.

Parihāro vuccate : Yā ca manussesu manussasampatti nāma atthi, devesu devasampatti nāma atthi, brahmesu brahmasampatti nāma atthi, sabbā tā taṇhāya āhārā honti. Taṇhaṃ paṭicca sampattināmaṃ labhanti. Yesaṃ kāmataṇhā atthi, tesāṃ devamanussānaṃ attabhāvā ca piyarūpā² sātārūpā khāyanti, devamanussasampattiyo ca rammaṇiyā khāyanti. Yesāṃ rūpārūpataṇhā atthi, tesāṃ brahmatta-bhāvā ca piyarūpā² sātārūpā khāyanti, brahmasampattiyo ca rammaṇiyā khāyanti. Yesāṃ kāmataṇhā natthi, tesāṃ devamanussasampattiyo vālamigehi vā vālayakkhehi vā pariggahitā mahāvanasaṇḍā viya nibbindaniyā khāyanti. Devamanussānaṃ attabhāvā ca nānākilesānaṃ vā nānā-kunapānaṃ vā paripūrā jegucchaniyā khāyanti. Tesu attabhāvesu punabbhavaṃ na icchanti, apunabbhavam eva icchanti. Tesu apunabbhavaṃ icchantānaṃ ca tā sampattiyo pi tucchā suñṇā niratthakā sappaṭibhaya khāyanti. Tesu attabhāvesu ayaṃ apunabbhavo eva taṃ dutiyaṃ mahānibbānaṃ hoti. Esa nayo tatiyamahānibbāne pi. Tattha pana yesāṃ rūpārūpataṇhā natthi, tesāṃ atidighāyuko brahmattabhāvo acavanadhammaṃ asokaṃ anupāyasaṃ thāvaramahānibbānaṃ khāyatīti ādinā vattabbaṃ. Tesu āyusampatti-vaṇṇasampatti-sukhasampatti-iddhisampatti-parivārasampattiyo taṇhāya āhārā honti. Taṇhaṃ paṭicca sampattināmaṃ labhanti. Yesāṃ rūpārūpataṇhā natthi, tesāṃ tā sampattiyo naṭṭisamajjānaṃ nāccagīta-vāditakiriya bhaṇḍāni viya, bāladārakānaṃ kilanakiriya bhaṇḍāni viya, surāmadamanuyuttānaṃ majjanakiriya bhaṇḍāni viya

¹ For this term, cf. *Asl.* 314 f. ; 346

² MS. sic.

ca khāyanti. Attabhāvā ca nesaj naṭanāṭakānaṃ vā bāla-dārakānaṃ vā surāmadāmanuyuttānaṃ vā attabhāvā viya kbāyanti. Kasmā? Kilesānaṃ nisandadhammattā. Yāni hi devamanussesu ca brahmalokesu ca kāyacittānaṃ iñjana-phandaṇa-kampana-calanāni nāma atthi. Sabbāni tāni kilesadhammānaṃ nisandāni evāti. Tasmā tesu brahmat-tabhāvesu punabbhavaṃ na icchanti. Apunabbhavam eva icchanti. Tesu ayaṃ apunabbhavo yeva taṃ tatiyamahā-nibbānaṃ ti.

Chatṭhe Sankhārayamake assāsapassāsā kāyasankhāro, vitakkavicārā vacīsankhāro; ṭhapetvā vitakkavicāre avasesā sabbe pi cetasikā dhammā cittasankhāro. Tattha oḷārikena nāma rūpakāyena sankhariyatīti kāyasankhāro; vacībhedāṃ sankharotīti vacīsankhāro; cittaṃ nissāya uppannatā cittaena sankhariyatīti cittasankhāro. Paṇṇat-tivāro suviññeyyā.

Pavattimahāvāre suddhabhummiṃvāre jhānaṃ pi idha bhummittāhāne āgataṃ. Taṃ pana catukkanayena catub-bidhaṃ hoti: pathamajhānaṃ dutiyajhānaṃ tatiyajhānaṃ catutthajhānaṃ ti.

Tattha kāyasankhāro kāmabhummiyaṃ labbhati, rūpā-rūpabhummiṃsu na labbhati. Brahmānaṃ assāsapassāsā natthi. Jhānesu pathamajhāne ca dutiyajhāne ca tatiya-jhāne ca labbhati, catutthajhāne na labbhati. Kāma-sattānaṃ pi catutthajhānaṃ samāpannānaṃ assāsa-passāsā na pavattanti.

Vacīsankhāro tisu bhummīsu labbhati, asaññasatte na labbhati. Jhānesu pathamajhāne eva labbhati, dutiya-tatiya-catuttha-jhānesu na labbhati. Kasmā? Tesāṃ avitakka-avicāra-jhānattā.

Cittasankhāro pana cetasikadhammattā asaññasattavij-jitāsu sabbāsu bhummīsu sabbesu jhānesu labbhati.

Kāyasankhāro pavattikāle eva labbhati, paṭisandhicuti-kālesu na labbhati. Sesā dvesankhārā tisu kālesu labbhati.

Imasmiṃ Yamake uppādanirodhā pavattikāle pi vuttā.

Loke sattā assāsapassāsesu jīvasaññino honti, ime hi sattā jīvanti, ime hi sattā yāpenti, imesu avattamānesu sattānaṃ

jīvitāṃ natthīti. Tathā cittaṣṣa pākāṭakiriyaṃ byāpārabhūtesu vitakkavicāresu vedanāsaññādisu ca attasaññino,¹ citte pana niccasaññino.¹ Tasmā tesu dhammesu sattānaṃ attajīvasaññā-pahānatthaṃ idaṃ Yamakaṃ desitaṃ ti. Citte niccasaññā-pahānatthaṃ upari Cittayamakaṃ desitaṃ ti.

Sattame Anusaya-yamake *sattānusayā* ti anusayāvattahāyaṃ t̥hitā satta dhātuyo. Yathā hi vāsanā-dhātuyo nāma atthi, pahīnasabbakilesā sāvakā pi paccakabuddhā pi taṃ taṃ kilesavāsanaṃ pajahitūṃ na sakkonti. Keci vitarāgā² pi samānā rajjaniye t̥hāne rajjanākāravikāraṃ pāpuṇanti. Keci vitadosā² pi samānā dussaniye t̥hāne dussanākāravikāraṃ pāpuṇanti. Keci vitamohā² pi samānā muyhaniye t̥hāne muyhanākāravikāraṃ pāpuṇanti. Sabbaññū Buddhā eva sabbaṃ kilesavāsanaṃ pajahanti. Koci tesāṃ kilesākāravikāro nāma natthi. Sabbat̥thānesu acalā niccalā nibbikārā tiṭṭhanti. Yato te sammāsambuddhā ti vuccanti. Tathā sabbesāṃ puṭhujjanānaṃ anusayadhātuyo nāma atthi. Sekkha-ariyānaṃ pi kesañci kāci anusayadhātuyo atth' eva. Khīṇāsavānaṃ pana natthi.

Tisso hi kāmarāgassa bhummiyo : anusayabhūmmi, pariyuṭṭhānabhūmmi, vitikkamabhūmmīti ; tathā paṭighassa, mānassa, diṭṭhiyā, vicikicchāya, bhavarāgassa, avijjāya. Tattha kāmarāgo, yadā kāyanga-vācangāni cālento pavattati, tadā tathā-pavatti tassa vitikkamabhūmmi nāma. Yadā kāyanga-vācangacālanaṃ apatvā manodvāre va eva uṭṭhānaṃ pāpuṇāti, tadā tathā-pavatti tassa pariyuṭṭhānabhūmmi nāma. Manodvāre pi uṭṭhānaṃ apatvā niccakālaṃ cittasantānānugato avatthākāraviseso, tassa kāmarāgassa anusayabhūmmi nāma. So hi uppādaṃ pi apatvā cittasantāne 'sayanākārena pavattamāno hutvā, yadā chasu dvāresu aññatarasmiṃ dvāre rajjanīyavattubhūtaṃ āraṃmaṇaṃ ābādham āgacchati, tadā ayoniso bhavaṅgaṃ āvatṭetvā parato pariyuṭṭhānabhūmmiṃ patvā kāmarāgasahagataṃ javanacittaṃ uppādeti, tadā sace taṃ

¹ MS. sic.

² MS. sic.

ārammaṇaṅ dubbalaṅ hoti, tasmīṅ ārammaṇe niruddhe puna so kāmarāgo nirujjhitvā puna anusayabhummiyaṅ patitṭhāti. Yadi taṅ ārammaṇaṅ balavaṅ hoti, pariyuṭṭhānabhummiyaṅ pi atṭhatvā vitikkamabhummiṅ patvā kāyangaṅ vā vācangaṅ vā cāleno pavattati. Tattha yathā paccayaṅ pavattitvā puna anukkamena pariyuṭṭhānabhummiṅ ca anusayabhummiṅ ca patvā yāva tādissaṅ ārammaṇaṅ ābādhaṅ na āgacchati, tāva kusalākusalābyākatacittasantāne anuseti yeva.

Esa nayo paṭighānusayādisu pi.

So ca kusalābyākatacittasantāne anusayanto pi kusalo vā abyākato vā na hoti. Kasmā? Akusala-jātikattā. Tañ ca kusalaṅ vā abyākataṅ vā akusalasampayuttaṅ nāma na hoti. Kasmā? Visuṅ sampayuttadhammabhāvena anuṭṭhānattā. So ca cittavippayutto na hoti sampayuttadhammajātikattā, na c' assa khaṇikanirodho atthi. Kasmā? Uppādassa pi abhāvato. Tato yeva c' assa uppajjittha uppajjissatīti atītānāgatabhāvo pi natthi, paccuppannapariyāyo pana labbhati. Kasmā? Bhavābhavesu cittasantāne niccakālaṅ vattamānabhāvena siddhattā, tasmā imasmīṅ Yamake nirodhavāro nama natthi. Tathā atītānāgata-vārā ca. *Yassa kāmarāgānusayo anuseti . . . yassa kāmarāgānusayo uppajjatīti* pana paccuppannavāro va atthi. Ettha ca *uppajjatīti* uppajjanāraho hoti. Uppajjanaka-sattiyutto hotīti attho. Kasmā? Maggena appahinattā. So ṭhapetvā maggabhāvanaṅ aññena yena kenaci vāyāmena pajahituṅ asakkuṇeyyattā thāmagatakilesa ti pi vuccati.

So bhavābhavesu cittasantānaṅ anuvattamāno kadāci balavā hoti, kadāci dubbalo. Tattha yesaṅ kāmarāgo pariyuṭṭhānabahulo hoti, seyyathāpi rājūnaṅ vā upari kāmāvacaradevānaṅ vā, tesāṅ kāmarāgānusayo balavā hoti. Tato cavitvā manussabhūtānaṅ ca tesāṅ hi kāmarāgo lahuṅ ca pariyuṭṭhāti bahuṅ ca pariyuṭṭhātīti. Yesāṅ dukkhadomanassā¹ uppatti-bahulā honti, seyyathāpi nera-yikānaṅ, tesāṅ paṭighānusayo balavā hoti. Tathā tato

¹ MS. °domanussā.

cavitvā manussabhūtānañ ca tiracchānayanito āgatānaṃ pi yebhuyyena avijjānusayo balavā hoti. Pūrimabhavē micchādīṭṭhīsu, paricīṇṇānaṃ pacchā bhavābhavesu dīṭṭhānusayo balavā hoti.

Brahmūnaṃ vā brahmalokato āgatānaṃ vā mānānusayo vā bhavarāgānusayo vā balavā hoti.

Ekasmiṃ bhavē pi yadā yassa bahūṃ kāmārāgapariyutṭhānaṃ hoti, tadā tassa kāmārāgānusayo balavā hoti. Yasmiṃ ca ārammaṇe yassa bahūṃ kāmārāgo pavattati, taṃ ārammaṇaṃ paṭicca tassa kāmārāgānusayo balavā hoti. Paṭighānusayādīsu pi es' eva nayo.

Brahmalokato āgatānaṃ kāmārāgānusayo vā paṭighānusayo vā dubbalo hoti. Yadā paṭipakkhadhambhāvanā vasena yo yo anusayo niggahaṃ pāpuṇāti, tato paṭṭhāya so so anusayo dubbalabhāvaṃ pāpuṇāti.

Yadā tena tena maggena taṃ taṃ anusayaṃ samucchindati, tadā so so anusayo parikkhayaṃ gacchati; puna pariyyutṭhānaṃ nāma natthi. Kuto vitikkamo? Pubbedassitā vīsarukkhopamā ettha pi dassitabbā hoti.¹ So vīsarukkho viya kāmārāgo. Vīsarukkhassa mūlaṃ viya kāmārāgassa anusayabhūmmi. Vīsarukkhassa khandho viya kāmārāgassa pariyyutṭhānabhūmmi. Vīsarukkhassa sākā-pasākāyo viya kāmārāgassa kāyanga-vācangāni copetvā pavattākāyika-vācasikavitikkamakiriyā. Sesāṃ suviññeyyaṃ.

Satta pi anusayā suddhāvāsavajjitāsu sabbāsu kāmārūpārūpabhūmmīsu labbhanti, paṭighasampayuttacittadvayaṃ rūpārūpabhūmmīsu na labbhanti. Paṭighānusayo pana tāsu bhūmmīsu labbhanti yeva. Asaññasattabhūmmiyaṃ cittappavattī nāma natthi. Tattha pi anusayā na labbhantīti natthi. Ettha codanā siyā: cittasantāne anusentīti vuttaṃ. Asaññaatte ca cittasantānaṃ natthi. Kathaṃ tattha satta anusayā labbhantīti? Appahinaṭṭhena labbhanti. Yattha hi cittasantānaṃ atthi, tattha cittasantāne anusayanaṭṭhena ca apahinaṭṭhena labbhanti. Yattha cittasantānaṃ natthi, tattha apahinaṭṭhena labbhantīti.

¹ See p. 253 f.

Yathā aññesu Yamakesu arūpe asaññasatte ti ādinā kevalaṅ uppajjanatṭhānaṅ nāma vuttaṅ, na tathā idha. Idha pana saddato pi atthato pi anusayanaṭṭhānaṅ nāma aññathā vuttaṅ. Tathā hi rūpārūpabrahmānaṅ pi puthujjanabhūtānaṅ *satta anusayā anusentīti* vuttaṅ. Kāmadhātuyā cutassa rūpadhātuṅ arūpadhātuṅ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusentīti. Tattha puthujjanabrahmānaṅ paṭisandhikkhaṇe te satta anusayā anusenti, te kattha anusentīti? Tesāṅ brahmānaṅ pi kāmarāgānusayo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu anuseti; tesāṅ brahmānaṅ pi paṭighānusayo dukkhāya vedanāya anusetīti ādinā vattabbo. Apāyikasattānaṅ bhavarāgānusayo rūpadhātuyā arūpadhātuyā anusetīti vattabbo.

Suddhapuggalavāre pi sabbesaṅ puthujjanānaṅ satta anusayā anusenti; sabbesaṅ sotāpannasakadāgāmīnaṅ pañca anusayā anusenti; sabbesaṅ anāgāmīnaṅ tayo anusayā anusenti; sabbesaṅ arahantānaṅ sabbe pi anusayā nānuseti; catunnaṅ maggaṭṭhapuggalānaṅ koci anusayo anusetīti vā nānusetīti na vattabbo ti. Evaṅ atthavibhāgo veditabbo.

Idāni anuttānesu pālipadesu atthidīpanā vuccati. Udde-sapāṭhe: kāmarāgānusayo paṭighānusayo ti idaṅ dvayaṅ ekaṅ tad-ekaṭṭhaṅ nāma. Tatiyamaggena ekato pahātabbattā mānānusayena saha bhavarāgānusayo avijjānusayo ti idaṅ tayaṅ ekaṅ tad-ekaṭṭhaṅ nāma. Catutthamaggena ekato pahātabbattā ditṭhānusayo vicikicchānusayo ti idaṅ dvayaṅ ekaṅ tad-ekaṭṭhaṅ nāma. Pathamamaggena ekato gahātabbattā idaṅ pahānekaṭṭhaṅ nāma. Pathamamaggena ditṭhānusaye pahīyyamāne ditṭhisahajātā kāmarāgabha-varāgamānaavijjāyo pi pahīyyanti. Vicikicchānusaye pahīyyamāne taṅ sahajātā avijjā pi pahīyyatīti ādi' saha-jekaṭṭhaṅ¹ nāma.

Anusayanaṭṭhānuddese *kāmadhātuyā* ti dukkhasahagata-

¹ MS. sic.

domanassasahagata-cittuppādavajjitesu kāmāvacaracittuppādesu atthavīsati rūpadhammesu ca.

Dvīsu vedanāsūti sukhopekkhā vedanāsu. *Dukkhāya vedanāyāti* kāyikaḍukkha-cetasikaḍukkhaveḍanāya. . *Rūpadhātuyāti* pannarasasu rūpāvacaracittuppādesu. . *Arūpadhātuyāti* dvādasasu arūpāvacaracittuppādesu, sabbasakkāyapariyāpannesu dhammesūti sabba-tebhummikadhammesu. Apariyāpannesu pana lokuttaradhammesu koci anusayo anusetīti natthi.

Suddhapuggalavāre anusetīti puggalasantāne anusayana bhāvena vattati, na cittasampayogavasena.

Suddhabhummivāre *yattha kāmārāgānusayo anusetīti* ettha *yatthāti* pubbe kāmadhātuyā *dvīsu vedanāsūti* vutte, yasmīṅ dhammasamūhe ti attho. So pana dhammasamūho paṭighānusayassa ṭhānaṅ na hoti, tasmā *no* ti paṭisedheti.

Dvimūlakavāre : *yattha kāmārāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusetīti* ettha tesāṅ dvinnāṅ anusayānaṅ ekato anusayanatthānaṅ nāma natthi, tasmā *natthīti* paṭikkhipati. Purimapatatthaṅ nivārento natthīti āha ; pacchimapatatthaṅ nivārento *no* ti. Imasmīṅ vāre sesāṅ suviññeyyaṅ.

Sānusayavāre suddhapuggalavāro suviññeyyo. *Yato* ti pade pi yattha iccev' attho. Ten' eva vissajjanāpāthesu kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato mānānusayena ca sānusayo kāmārāgānusayena ca sānusayo ti evaṅ satta myantāni attha padāni vuttāni. Yattha anusayitena kāmārāgānusayena sānusayo ti vuttaṅ hoti, yato uppannenāti pi vaṇṇenti. Pajahatīti āgate pajahanavāre. Maggaṭṭhapuggalānaṅ pahānapariññā vuttā. Tattha *tad-ekatthaṅ pajahatīti* tena kāmārāgena saddhiṅ ekasmīṅ citte ṭhitāṅ kāmārāgasampayuttaṅ mānaṅ pajahati ; āyatiṅ anuppādadhammataṅ āpādeti. Rūparāga-arūparāgasahajātaṅ pana mānaṅ na pajahatīti adhippāyo. Athavā : Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu kāmārāgena saha anusayitaṅ tena ekatṭhānaṅ mānaṅ pajahati. Rūpadhātuyā arūpadhātuyā anusayitaṅ pana mānaṅ na pajahatīti adhippāyo. Esa nayo sesesu tad-ekattṭhapadesu.

Atthamako ti sotāpattimaggaṭṭho. Dakkhiṇeyyānukka-
mena arahattaphalaṭṭhato paṭṭhāya heṭṭhā gaṇiyamāne
sotāpattimaggaṭṭho aṭṭhamako hoti.

Parijānātīti āgate pariññā-vāre maggaṭṭhapuggalānaṃ
tisso pariññā vuttā.

Pahīnavāre phalaṭṭhapuggalānaṃ pahānapariññā vuttā.
Tattha suddhabhumivāre: *Yattha kāmarāgānusayo pahīno,*
tattha paṭighānusayo pahīno ti . . . na vattabbo pahīno ti vā,
appahīno ti vā ti ettha kāmarāgānusayaṭṭhāne kāmarāgā-
nusayo eva pahīno ti vā appahīno ti vā vattabbo, na paṭi-
ghānusayo. Paṭighānusayaṭṭhāne paṭighānusayo eva
pahīno ti vā appahīno ti vā vattabbo, na kāmarāgānu-
sayo. Idha pana kāmarāgānusayaṭṭhānattā tattha paṭi-
ghānusayo pahīno ti vā apahīno ti vā na vattabbo ti.
Sesaṃ pālianusārena suviññeyyaṃ. Uppajjativāro anuseti-
vārasadiso.

Dhātuvāre: sabbesaṃ pi kāmarūpārūpaputhujjanānaṃ
satta anusayā anuseti. Sabbesaṃ pi sotāpannasakadāgā-
mīnaṃ ditṭhānusaya-vicikicchānusayavajjitā pañca anu-
sayā anuseti. Sabbesaṃ pi ānāgāmīnaṃ mānānusaya-
bhavarāgānusaya - avijjānusayasankhātā tayo anusuyā
anuseti. Catunnaṃ maggaṭṭhapuggalānaṃ koci anusayo
anusetīti natthi. Kasmā? Maggassa nāma kilesadham-
mānaṃ accantaṭṭhapakkhattā. Arahato ca natthi yeva.
Kasmā? Sabbesaṃ pi anusayānaṃ pahīnattā.

Brahmaloke ṭhitā ariyapuggalā kāmalokaṃ nupapajjanti.
Kasmā?¹ Rūpadhātuyā vā arūpadhātuyā vā cavitvā kāma-
dhātuyā upapajjantā nāma puthujjanā² eva honti. Sotā-
panna-sakadāgāmīno pi brahmāloke ṭhitā anāgāmisankhyaṃ
gacchanti. Arūpadhātuyā cavitvā rūpadhātuyā upapajjantā
nāma natthi. Tasmā pāliyaṃ arūpadhātuyā cūtaṃ na
kāmadhātuyā nā arūpadhātuyā upapatti nāma natthi.
Heṭṭhā upapajjamāno kāmadhātuyā yeva upapajjati vuttaṃ.
Anusayā-bhaṅgā natthīti ime nāma anusayā kāmadhātuyā
upapajjantānaṃ puthujjanānaṃ eva labbhanti, na rūpa-

¹ MS. tasmā.

² MS. puthujanā.

rūpadhātuṃ upapajjantānaṃ puṭhujjanānaṃ ti evaṃ vibhaj-jitabbā natthi. Sabbesaṃ pi puṭhujjanānaṃ satt' eva anusayā anusenti. Tathā sotāpanna-sakadāgāmi-anāgā-minaṃ ti. Yathā taṃ cittuppādesu paṭighasampayutto cittuppādo kāmapuggalānaṃ eva labbhati, na rūpārūpa-puggalānaṃ kāmapuggalānaṃ pi pavattikāle eva labbhati. Na paṭisandhikāla-cutikālesu evarūpo vibhāgo. *Anusayesu natthi* vuttaṃ hoti. Bhaṅgā natthi vā. Bhijjanasabhāvā natthi. Anamatagge saṅsāre saṅsarantānaṃ sattānaṃ yāva ariyamaggaṃ na bhāventi. Tāva kassaci anusayassa khaṇabhango nāma natthi vuttaṃ hoti.

Anusayayamaṃ.

Cittayamaṃ : Cittaṃ mano mānaṃ viññānaṃ ti atthato ekaṃ vividhākārena janaṇassa nāmaṃ. Vividhākārenāti rūpaṃ dassanākārena jānāti. Saddaṃ savanākārena jānāti; gandhaṃ ghāyanākārena jānāti; rasaṃ sayanākārena jānāti; phoṭṭhabbaṃ phusanākārena jānāti; taṃ taṃ dhammaṃ mananākārena jānāti. Āvajjanākārena sampa-ṭicchanākārena santīraṇākārena, vavatthānākārena, ja-vanākārena, anubandhanākārena, avibhūtākārena jānatīti vuttaṃ hoti. Nilā¹ nilato jānāti; pita¹ pi tato jānāti; lohitaṃ lohitaṃ jānatīti ādinā vā bhūtaṃ bhūtato jānāti; bhūtaṃ abhūtato jānāti; abhūtaṃ abhūtato jānāti; abhūtaṃ bhūtato jānāti. Itthaṃ itthato jānāti . . . anitthaṃ itthato jānatīti ādinā vā vattabbaṃ.

Tividhaṃ hi jānaṇaṃ : vijānaṇaṃ, sañjānaṇaṃ, pajānaṇaṃ ti. Tattha vijānaṇaṃ vuttapakāraṃ. Sañjānaṇaṃ nāma suṭṭhujānaṇaṃ. Kālantare pi apamussamānaṃ katvā jānaṇaṃ ti attho. Pajānaṇaṃ nāma pakārato jānaṇaṃ. Yatthakaṃ jānitabbaṃ hoti, tatthakaṃ sabbaṃ asesato jānaṇaṃ ti attho. Ekasmiṃ pi ñeyyadhamme sabhāvato hetuto paccayato phalato ādinavato² ānisaṅsato² aniccato dukkhato ti ādinā bahuṃ jānitabbaṃ atthi. Taṃ sabbaṃ

¹ MS. *Sic.*

² MS. ādina^o.

asesato jānanan ti vuttaj hoti. Nānapariyantaj ñeyyañ ñeyyapariyantaj nānan ti hi vuttaj. Iday sabbaññutaññāvasena vuttaj. Iday ca Abhidhamme sattapakaraṇāni disvā visesato sattamañ Mahā-Paṭṭhānapakaraṇaj disvā veditabbañ. Sāvakañāne pana yatthakañ jānanto kilesakkhayañ pāpuṇāti, tatthakañ jānanañ pajānanañ nāma. Iday pana Abhidhamme Vibhange Suttantabhājanīyāni pañca Suttanta-Nikāye ca disvā veditabbañ. Lokiyamahājanānañ ñāne yatthakañ jānanto ahitañ apāneti, hitañ upāneti, tatthakañ jānanañ pajānanañ nāma. Tattha sabbaññutaññānañ Paṭisambhidāmagge Anāvaraṇaññānanid-desena dipetabbañ. Sāvakañānañ abhiññeyya Padanid-desena lokiyamahājanaññānañ. Abhidhamme Nānavibhange kammāyatanaññānasippāyatana - ñānavijjāṭṭhānaññānehi ca āyakosalla - apāyakosalla - upāyakosalla - ñānehi ca kamma-sakatā-sammādiṭṭhi-dasavatthuka - sammādiṭṭhi - ñānehi ca dipetabbañ.

Tattha kamma-sakatā-sammādiṭṭhi-ñāne kammañ nāma duvidhañ: atītakammañ paccuppannakammañ ti. Tattha ime sattā atītabhavesu attanā kaṭhehi kusalākusalakammehi sugati-duggati-bhavesu tasmiñ tasmiñ sattānikāye paṭisandhiñ paṭilabbhanti. Iday atīta-kammassa ṭhānañ nāma. Iday Dīghanikāye Subha-suttana, Majjhimanikāye Cūlakammavibhanga - Mahākammavibhangasuttehi dipetabbañ. Yāni pana tasmiñ tasmiñ sattānikāye paṭiladdhapāṭisandhikānañ tesaj tesaj sattānañ pavattikāle nānakammāni dissanti. Rājūnañ rājakammāni, vessānañ vessakammāni, suddhānañ suddhakammāni samaṇabrahmaṇānañ samaṇabrahmaṇakammāni, corānañ corakammāni, nesādānañ nesādakammāni, kevaṭṭānañ kevaṭṭakammāni, tiracchānagatānañ tiracchānagatakammāni dissanti. Iday paccuppannakammañ nāma. Iday pana Suttanipāte Vāsetṭhasuttena dipetabbañ.

Tattha ye sattā tasmiñ tasmiñ sattānikāye paṭisandhiñ paṭilabbhanti, tesaj paṭisandhivasena siddhāni vaṇṇasaṇḍānāni vā sāmāranasukhadukkhāni vā atītakammehi dinnāni nāma honti. Tathā yesu mātāpītūsu paṭisandhiñ paṭilabbhanti, yāni tesaj mātāpītūnañ santakāni khetta-vatthu-

dhana-dhaññādīni santi, tāni tesañ dāyādabhūtehi putta-kehi paṭisandhikkhaṇe eva dāyajjivasena laddhāni nāma honti. Tāni ca tesañ atītakammehi dinnānīti vuccanti.

Yāni pana pavattikāle rājakammādīnaṃ paccuppanna-kammānaṃ vasena¹ laddhāni sukhadukkhāni, tāni tesañ paccuppannakammehi dinnāni nāma honti.

Ettha ca eko puriso ekassa seṭṭhissa gehaṃ paṭisan-kharoti. Kamme niṭṭhite gehasāmi seṭṭhī tassa purisassa sataṃ kahāpaṇaṃ deti. Tassa purisassa taṃ kahāpaṇaṃ kena dinnan ti vutte seṭṭhinā dinnan ti pi attano hatthakammena dinnan ti pi dvidhā vattuṃ vaṭṭati. Tattha seṭṭhinā dinnan ti idaṃ bahujanānaṃ sādharmaṇavacanaṃ. Attano hatthakammena dinnan ti idaṃ paṇḍitānaṃ ñeva vacanaṃ. Seṭṭhī hi attano gehassa katattā eva deti, akate na deti. Attano hatthakammaṃ pana tassa dhanāṃ yāvajjivaṃ pi dassati yeva. Taṃ kahāpaṇaṃ tassa purisassa santakaṃ hotīti pi, taṃ hatthakammaṃ tassa purisassa santakaṃ hotīti pi dvidhā vattuṃ vaṭṭati. Tattha taṃ kahāpaṇaṃ tassa purisassa santakaṃ hotīti idaṃ bahujanānaṃ sādharmaṇavacanaṃ. Taṃ hatthakammaṃ tassa purisassa santakan ti idaṃ paṇḍitānaṃ ñeva vacanaṃ. Kahāpaṇaṃ hi bāhiradhanaṃ hoti. Tāva kālikadhanaṃ aggibhayādīnaṃ sādharmaṇaṃ, hatthakammaṃ pana ajjhaddhanaṃ hoti. Thāvaradhanaṃ aggibhayādīnaṃ asādharmaṇan ti paṇḍitāhi bāhiradhanaṃ na pasaṃsanti. Paññā dhanavīriya - dhanasankhātaṃ ajjhaddhanaṃ ajjhattasantakaṃ pasaṃsantīti. Esa nayo atītakammesu pi. Ayaṃ sabbe sattā kammaṣakū ti vacane sankhepato vinicchayo.

Idaṃ vijānana-sañjānana-pajānanānaṃ nānattadassanaṃ. Imasmiṃ pana tṭhāne vijānanaṃ adhippetuṃ. Taṃ pana vijānanasankhātaṃ cittaṃ kim atthaṃ idha visuṃ yamakanayena desitan ti? Visesato cittassa sassatadiṭṭhiyā vatthubhūtatā tassā diṭṭhiyā pahānatthan ti. Cittaṃ hi niccadiṭṭhiyā visesavatthu hoti, sassatadiṭṭhiyā visesabhūmi. Vuttaṃ h'etaṃ Dīghanikāye Brahmajālasutte: Idh' ekacco samaṇo vā brahmaṇo vā takkī hoti vimaṃsī,¹

¹ MS. sic. Comp. D. i. 16.

so takkapariyāhataṅ, vimaṅsānucaritaṅ sayāṅ-paṭibhānaṅ evam āha : Yaṅ kho idaṅ vuccati cakkhu itī pi soṭaṅ itī pi ghānaṅ itī pi jivhā itī pi kāyo itī pi ayaṅ attā anicco adhuvo asassato vipariṇāmadhammo. Yaṅ ca kho idaṅ vuccati cittaṅ ti vā mano ti vā viññānaṅ ti vā ayaṅ attā nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo. Sassatisamaṅ tath' eva t̥hassatīti.

Tattha ime vādino diṭṭh' eva dhamme maraṇakāle rūpakāyassa paribhedāṅ passanti, cittaṅ paribhedāṅ na passanti. Rūpakāye paribhinne cittaṅsankhāto attā aññaṅ bhavaṅ upeti, upentamatte yeva. Tasmiṅ bhava abhinavo rūpakāyo bhavati. Tannissito so attā tasmiṅ bhava yāvātāyukaṅ tiṭṭhatīti gaṇhanti. Bahū ca janā evaṅ saññino¹ honti. Cittaṅsa pana khaṇe khaṇe uppādaṅ ca nirodhaṅ ca dassetvā citte taṅ sassatadiṭṭhiṅ jahāpetuṅ idaṅ yamakaṅ desitaṅ ti.

Evaṅ ca sati rūpakāyo ca idh' eva paribhinno diṭṭho na bhavantarāṅ gacchati. Nāmakāyo ca idh' eva paribhinno ti vutto. Tathā ca sati so so satto idh' eva paribhinno ucchinno. Bhavantarāṅ sankamanto nāma koci natthīti apajjatīti? Nāpajjati. Rūpakāyo nāma kāyo ti idaṅ nāmaṅ paramatthasaccanāmaṅ hoti. So so satto ti idaṅ nāmaṅ sammutisaccanāmaṅ hoti.

Yathā imasmiṅ diṭṭhadhamme pi sammutisaccaṭṭhāne t̥hatvā so so satto ito aññaṅ t̥hānaṅ gacchati, aññato imaṅ t̥hānaṅ āgacchatīti vadantānaṅ vohāro saccavohāro eva hoti.

Paramatthasaccaṭṭhāne t̥hatvā tassa tass' eva sattassa rūpakāye ca sabbaṅ rūpaṅ nāmakāye ca sabbaṅ nāmaṅ t̥hānato t̥hānantaraṅ sankamantaṅ nāma natthi. Tattha tath' eva bhijjatīti vadantānaṅ vohāro saccavohāro eva hoti.

Evam eva sammuti-saccaṭṭhāne t̥hatvā, so so satto bhavato bhavantarāṅ sankamati, sandhāvati saṅsaratīti vadantānaṅ vohāro saccavohāro eva. Paramatthasaccaṭ-

¹ MS. sic.

ṭhāne ṭhatvā ekaṃ pi rūpaṃ ekaṃ pi nāmaṃ bhavato bhavantaraṃ na sankamati na sandhāvati na saṃsarati. Tattha tatth' eva bhave sijaṭṭi vadantānaṃ vohāro pi saccavohāro eva. Yathā hi vālikāyo samāharitvā eko dīghamaḅḅo kato, tattha magganāmaṃ gaḅḅvā : ayaṃ maggo ito dve tīṇi gāmantarāni gaḅḅatīti vadantānaṃ vohāro saccavohāro eva hoti. Vālikanāmaṃ pana gaḅḅvā sabbā pi vālikāyo angulimattaṃ pi desantaraṃ na gaḅḅanti, attano attano ṭhāne eva tiṭṭhantīti vadantānaṃ vohāro pi saccavohāro eva hoti. Evam eva idha pi saccanānattena vohāranānattaṃ paccetabbāṃ. Nāmarūpaṃ bhavato bhavantaraṃ na sankamatīti katvā so so satto ucchinno ti na vattabbo. So so satto bhavato bhavantaraṃ sankamatīti katvā nāmarūpaṃ sassaṭaṃ hoti bhavato bhavantaraṃ sankamatīti na vattabbo.

Nāmarūpaṃ attā ti jīvo ti satto ti puggalo ti gaḅḅvā satto ucchinno ti vadantassa ucchedadiṭṭhivādo hoti. Tath' eva gaḅḅvā satto sassaṭo ti vadantassa sassaṭadiṭṭhivādo hoti. Nadī-upamāya pi ayam attho dīpetabbā. Nadiyā ekasmiṃ tirapadese¹ ṭhatvā ayaṃ nadī vassasattaṃ pi vassasahassaṃ pi idha tiṭṭhatīti evaṃ nadī-nāmena vadantassa saccam eva hoti. Ayaṃ udakarāsi ekadivasaṃ pi idha na tiṭṭhati saddati yeva adhogacchati yevāti udakanāmena vadantassa saccam eva hotīti. Evam eva idha pi saccanānattena vohāranānattaṃ paccetabban ti.

Tattha yaṃ vuttaṃ pubbe.

Cittassa pana khaṇe khaṇe uppādaṃ ca nirodhaṃ ca dassetvā taṃ sassaṭadiṭṭhiṃ jahāpetuṃ idaṃ Yamakaṃ desitaṃ ti.

Tattha cittassa khaṇe khaṇe uppādo ca nirodho ca kathaṃ veditabbo ti pucchā?

Vissajjanā vuccate : cha viññāṇāni : cakkhaviññāṇaṃ sotaviññāṇaṃ ghānaviññāṇaṃ jivhāviññāṇaṃ kāyaviññāṇaṃ manoviññāṇaṃ ti. Tattha cakkhusmiṃ uppannaṃ viññāṇaṃ cakkhaviññāṇaṃ. Taṃ hi uppajjamānaṃ pi cakkhusmiṃ

¹ MS. sic.

eva uppajjati, na aññattha. Nirujjhamānaṃ pi cakkhusmiṃ eva nirujjhati, na aññattha. Tasmā cakkhusmiṃ eva uppannaniyamattā cakkhuviññānaṃ ti vuccati. Yaṃ loke dassanaṃ passanaṃ pekkhanaṃ ālokanaṃ olokanaṃ vilokanaṃ ti vuccati, ahaṃ rūpaṃ passāmīti vadanto cakkhuviññānaṃ attā ti vadati. Cakkhuviññānaṃ nāma visuy eko dhammo, ekā dhātu, ekaṃ āyatanāṃ, n' etaṃ mama n' eso 'ham asmi, na m' eso attā ti vadanto, cakkhuviññānaṃ anattāti vadati. Esa nayo sotaviññānādīsu pi. Kāyasmiṃ uppannaṃ viññānaṃ kāyaviññānaṃ. Kāyasmin ti sakale kāyapadeso : kesakāyalomakāya-nakhakāyādīsu dvitīya-savidhesu kāyakoṭṭhāsesu, yasmiṃ yasmiṃ kāyapadeso kāyapasādarūpaṃ atthi sakale tasmīṃ tasmīṃ kāyapadeso ti attho. Kathaṃ pana jānitabbaṃ? Imasmiṃ imasmiṃ kāyapadeso kāyapasādarūpaṃ atthīti tikhiṇadhārena sucikaṇḍakena vijjhītvā jānitabbaṃ. Tena vijjhantassa yasmiṃ yasmiṃ t̥hāne dukkhā vedanā pātubhavati, tattha tattha kāyapasādarūpaṃ atthi. Heṭṭha pādatalato paṭṭhāya upari yāva muddhatalā tiriyaṃ sakalakāye bahi cammatatalato paṭṭhāya anto yāva aṭṭhimiṇṇā, yattha yattha kāyapasādarūpaṃ atthi, tattha tattha kāyaviññānaṃ uppajjati. Tattha yadā sakalaṃ pādatalaṃ atīuṇhe bhūmipadeso vā pāsānatale vā vālikātale vā t̥hapeti, tadā sakale pādatalo dukkhā vedanā pātubhavati. Dayhati¹ vata me pādatalaṃ ti kandati : tasmīṃ kāle sakale pādatalo cattāro nāmak-khandhā pātubhavanti. Dukkhasahagatāni anekasata-sahassāni kāyaviññānacittāni ekappaḥārena viya pātubhavanti : ayaṃ viññānakkhando nāma. Etena sahagatā anekasata-sahassīyo dukkhā vedanā pātubhavanti : ayaṃ vedanākkhando nāma. Tena sahagatā anekasatasahassā saññāyo pātubhavanti : ayaṃ saññākkhando nāma. Tena sahagatā anekasatasahassā phassā pātubhavanti, cetanā pātubhavanti,¹ ekaggatā pātubhavanti,¹ jīvitindriyāni pātubhavanti, manasikārā pātubhavanti : ayaṃ sankhārakkhando nāma.

¹ MS. sic.

Tasmiṃ kāle sakale pādātale ime cattāro nāmakkhandhā pātubhavanti. Tattha uṇharūpavijānanamattaṃ viññāṇaṃ nāma. Tasmiṃ uṇharūpe vijānanamatte aṭṭhatvā yaṃ tasmiṃ rūpe nāma kāyassa phusaṇaṃ pīḷaṇaṃ sanghaṭṭaṇaṃ: ayaṃ phasso nāma. Phasse sati, asātā vedayitakiriyaṃ pātubhavati: ayaṃ vedanā nāma. Phasse sati, sañjānanakiriyaṃ pātubhavati, yāya pacchājānāti tadā me idisi pavatti hotīti: ayaṃ saññā nāma. Phasse sati, taṃ ārammaṇaṃ ārabha, yaṃ nāmakāyassa sampiṇḍanaṃ, tasmiṃ ārammaṇe punappaṇaṃ ekato uṭṭhāpaṇaṃ: ayaṃ cetanā nāma. Tasmiṃ ārammaṇe yaṃ cittassa samādhānaṃ, avikkhepakaraṇaṃ: ayaṃ ekaggatā nāma. Taṃ ārammaṇaṃ ārabha punappaṇaṃ niruddhe pi cittasantāne taṃ muñcituṃ adatvā, tasmiṃ yeva ārammaṇe punappaṇaṃ niyojanaṃ: ayaṃ manasīkāro nāma. Ime aṭṭha citta-cetasikadhammā tasmiṃ pādātale pātubhavanti. Yāva so uṇhābhāvo na vūpasammati, tāva tasmiṃ pādātale cammesu vā tacesu vā maṃsesu vā te nāmakkhandhā pavattanti yeva. Yadā pana so uṇhābhāvo vūpasammati, pādātalaṃ sītalaṃ hoti, tadā tattha tesāṃ nirodho paññāyati; khayō, vayo, bhedo paññāyati; viññāṇakkhandhassa aniccatā paññāyati, vedanā-, saññā-sankhārakkhandhassa aniccatā paññāyati. Na kevalaṃ ca tadā pādātale eva nāmakkhandhā pavattanti. Tesāṃ antarantarā hadayabbhantare manoviññāṇasantānāni ca nirantarāni viya pavattanti. Yehi tadā taṃ dukkhavedanaṃ ārabha nānāvidhāni kāyanga-vācangacalāni pavattanti, tesāṃ antarantarā cakkhuvīññāṇa-sotaviññāṇavithiyo ca pavattanti. Tāni sabbāni, bhavangantaritāni hutvā asaṃmissāni pavattanti. Ekapuggalasantāne dve cittāni ekato pavattantīti natthi. Kasmā? Ekasmiṃ khaṇe dvinnāṃ cintanākārāṇaṃ asambhavato. Cittassa pana atilahu - pavattitāya dassana-savana-cintanādīni ekato pavattāni viya khāyantīti.

Ayaṃ pādātala-sankhāte kāyapadese catunnaṃ nāmakkhandhānaṃ uppādanirodhāvasena pavatti. Esa nayo sabbesu cammakāya-tacakāya-maṃsakāya-nhārukāya-aṭṭhikāya-aṭṭhimiñjakāyesu ca hadaya-yakana-kilomaka-pihakapapphāsa-anta-antagūṇa-mattalungakāyesu ca. Sankhepato

pana sīse nānāsīsa-roḡā nāma atthi. Te pi ime dukkhasahagatā cattāro khandhā eva nānāsīsarogānaṃ uppādo ca nirodho ca imesaṃ catunnaṃ khandhānaṃ uppādo eva nirodho eva ca. Tathā cakkhūsu, kaṇṇesu, nāsāsu, mukhesu, dantesu, jivhāya nānājivhāroḡā nāma atthiti ādinā vattabbāti. Ayaṃ sakalakāye dukkhasahagatānaṃ catunnaṃ khandhānaṃ uppādanirodhavasena pavatti.

Sukhasahagatesu pi yadā gimbakāle majjhantikasamaye sūriyātape maggaṃ gacchanto santattakāyo puriso vanamajjhe atisītalaṃ udakarahadaṃ patvā otaritvā nimmujjati, tadā sakalakāye santāpavasena uppannā cattāro dukkhasahagatā khandhā nirujjhanti, cattāro sukhasahagatā khandhā uppajjanti. Puna gacchante te sukhasahagatā khandhā nirujjhanti, dukkhasahagatā khandhā uppajjanti. Evaṃ sukhasahagatānaṃ catunnaṃ khandhānaṃ uppādo ca nirodho ca hotīti ādinā nayena sabbāṃ lokapavattiṃ ñatvā sukhasahagatānaṃ catunnaṃ khandhānaṃ uppādo ca nirodho ca veditabbo.

Api c' ettha kāmasukhasamangīnaṃ rājānaṃ vā uparidevānaṃ vā aññesaṃ vā pana kāmaratiṃ sevantānaṃ kāyasamphassa-jātā cattāro khandhā uppajjanti, yesaṃ atthāya ime sattā dārapariggahaṇṇaṃ ca gehapariggahaṇṇaṃ ca dhana-dhaññapariggahaṇṇaṃ ca karontā nānā dukkhehi kilamanti. Kāmaratisahagatā pana kāyasamphassajātā te khandhā taṃ ratiṃ anubhavantānaṃ ñeva nirujjhanti. Te janā taṃ khaṇe eva kilantakāyā honti. Dukkhasahagatā khandhā kāyesu pātubhavanti. Evaṃ sukhasahagatānaṃ catunnaṃ khandhānaṃ uppādo ca nirodho ca pakato hoti. Ayaṃ kāyaviññānacittassa nirodhadīpanā.

Cakkhādivatthu-rūpavikārehi vinā kevalaṃ manodvāre eva uppannaṃ viññānaṃ manoviññānaṃ. Taṃ pana atthi akusalaṃ, atthi kusalaṃ, atthi abyākataṃ. Akusalaṃ pi atthi lobhasahagataṃ, atthi dosasahagataṃ, atthi mohasahagataṃ. Lobhasahagataṃ pi atthi, somanassasahagataṃ atthi, upekkhāsahagataṃ. Atthi rūpārammaṇaṃ, atthi saddārammaṇādikaṃ. Rūpārammaṇaṃ pi atthi, nilārammaṇaṃ atthi, pitārammaṇādikaṃ. Nilārammaṇaṃ pi atthi meghanilārammaṇaṃ atthi, pabbatanilārammaṇaṃ atthi,

udāhu nānan ti? Ekan ti vutte, dve cintanākārā dve cittānīti āpajjanti. :

Nānan ti vutte cittaṃ cittaṃ eva ; na cittaṃ cintanākāro. Aññaṃ cittaṃ, añño cittaṃsa cintanākāro. Yathā taṃ uppānassa cittaṃsa uppādo ca jarā ca maraṇaṃ ca, etaṃ taṃ cittaṃsa añaṃsa hoti ; uppādo jāti nāma viṣuṃ eko dhammō, jarā ca eko dhammo, maraṇaṃ ca eko dhammo ti evañ ca sati, cintanākāro pi cittaṃhā añaṃsa viṣuṃ eko cetasikadhammo ti āpajjati, tathā ca sati so katamo nāma cetasiko ti.

Tadā vakkhati : Yathā jāti eko dhammo, jarā eko dhammo, maraṇaṃ eko dhammo, tathā cintanākāro pi cintanacetasiko nāmāti evañ ca sati, phassaṃsa pi phusanākāro nāma atthi, vedanāya pi vedayitākāro nāma atthi, saññādīnaṃ pi sañjānanākārādayo atthi ; pathaviyādīnaṃ pi kakkhalākārādayo atthi ; nibbānassa pi vūpasamākāro nāma dissati. Sabbe pi te ākārā viṣuṃ viṣuṃ dhamma-visesā nāma siyuṃ. Cittaṃsa pi bahū cintanākārā honti. Tesu cakkhaviññāṇacittaṃsa dassanākāro eko dhammo, sotaviññāṇacittaṃsa savanākāro eko dhammo ti ādi. Tathā ākārassa ākārā pi bahū vattabbā siyuṃ.

Ekan ti vade cittaṃ nāma ekassa puggalassa ekam eva hoti ; niccaṃ dhavaṃ thāvaran ti vatvā, cittaṃ ca cintanākāro ca ubhayam etaṃ ekan ti vutte, niccabhūtaṃ cittaṃ cintanākārassa attā ti vadanto hoti, sāro ti vadanto hoti. Evañ ca vadanto : yathā cittaṃ niccaṃ dhavaṃ thāvaraṃ, tathā sabbe pi dassana-savanādayo cittaṃsa ākārā niccā dhavā thāvarā eva siyuṃ ; evañ ca sati, ime sattā rūpaṃ pi niccakālaṃ passeyyuṃ, saddaṃ pi niccakālaṃ suṇeyyuṃ, gandhaṃ pi niccakālaṃ ghāyeyyuṃ, rasaṃ pi niccakālaṃ sāyeyyuṃ, phoṭṭhabbaṃ pi niccakālaṃ phuseyyuṃ.

Codako vadeyya : Ārammaṇe ābādhaṃ gacchante sati passanti, asati na passanti ; evañ ca sati dassanākāro anicco ti āpajjati. Dassanākāre anicce cittaṃ pi aniccan ti āpajjati yeva. Loke ca passati, na passati vavatthānaṃ paññāyati. Tasmū cittaṃ niccan ti vadanto lokiyajanānaṃ dassanaṃ adassanan ti ādīhi nānavavatthānehi sandiṭṭhehi sahaviruddho hoti.

Nānan ti vāde codako vattabbo : Cittañ nāma niccañ dhavañ thāvaran ti tvañ vadasi : Pubbe-vuttanayena pādātale uppannañ dukkhasahagatañ kāyaviññānacittañ¹ kiñ niccañ dhavañ thāvaran ti? Āma niccan ti. Katarasmiñ thāne tañ cittañ niccañ tiṭṭhatīti? Hadayabbhantare tañ cittañ niccañ tiṭṭhatīti. Tañ hi paṭisandhito paṭṭhāya tattha niccañ tiṭṭhati. Yadā cakkhu-sota-ghānā-jivhāsu ca hattha-pādādikāyangesu ca tañ tañ ārammaṇaṇ ābādham āgacchati, tadā tato hadayabbhantarato nikkhamitvā gantvā tasmiñ tasmiñ ange ṭatvā tañ tañ ārammaṇaṇ vijānāti. Phassādayo dhammā tatth' eva pātubhavanti. Ārammaṇe niruddhe sayañ anirujjhivā puna hadayabbhantaṇaṇ paccāgantvā tiṭṭhatīti.

Parihāro vuccate : lokasmiñ pana, cakkhusmiñ cakkhurogo uppajjati. So tasmiñ sotarogo uppajjati ādinā pākato. Sīsasmiñ ca nānā sīsarogā nāma atthi. Te uppajjamānā sīse uppajjanti, nirujjhamānā sīse nirujjhanti. Vūpasammantīti evañ sañjānanti voharanti. Hattharoga-pādarogādīsu pi es' eva nayo. Evañ tesañ tesañ rogānaṇ tattha tatth' eva uppādo ca nirodho ca loke saññāto voharito.

Tattha rogo nāma tattha tattha vikārapattehi rūpehi saddhiñ tattha tatth' uppannānaṇ dukkhasahagatānaṇ catunnaṇ nāmakkandhadhammānaṇ adhivacanaṇ. Tava vādo iminā lokasaññānaṇa lokavohārena saha viruddho ti.

Codako vadeyya : loke saññā vohārā nāma yathā tathā pavattan ti ñāṇam ev' ettha pamāṇan ti.

So vattabbo : ñāṇan ti tvañ vadasi ; tañ pana ñāṇaṇ— anumānañāṇaṇ, paṭivedhañāṇan ti—duvidhaṇ. Tattha sañhasukhumagambhira²-dhammesu vimāṇsantānaṇ² pakatimanussānaṇ ñāṇaṇ anumānañāṇaṇ. Tesu dhammesu yathā paṭivedhaṇ pāpuṇanti, tathā cittaṇ bhāvetvā, paññaṇ bhāvetvā, tesu paṭivedhaṇ pāpuṇanti. Tesañ ñāṇaṇ paṭivedhañāṇaṇ, puggala-satta-atta-jivasaññaṇ- pahāya, sudhena dhammasabhāvena, dhātusabhāvena viññātābbā.

¹ See p. 269.

² MS. sic.

Citta-cetasika-rūpa-nibbānadhammā¹ nāma saṅhasukkhuma-gambhira²-dhammā eva honti. Puggala-satta-atta-jīva-saññaṅ khaṇamate pi vikkhambhituṅ asakkontānaṅ, cittapaññā-bhāvanā-rahitānaṅ pakati-manussānaṅ avisa-yabhūtā. Ete dhammā paṭivedhaññāṅikānaṅ eva visaya-bhūtā. Ye pana paṭivedhaññāṅikānaṅ paramattha-ariyānaṅ desanā-dhammesu ñāṇabhāvanā bahulā honti, tesāṅ anumānaññaṅ pana paṭivedhaññānamaggānugatattā paṭivedhaññaṅatikāṅ hoti; punappunaṅ paricayantānaṅ tad-eva ñāṇaṅ paṭivedhaññaṅabbhāvaṅ gacchati; itaresāṅ pana anumānaññaṅ puggala-satta-saññaṅnugataṅ hoti. Te ca janā mukhena paramatthadhammaṅ nāma kathenti, ñāṇaṅ pana tesāṅ puggalasattagatiyo anudhāvati. Sukkha-tiṇa-paṇṇaṅ gambhire² uduke pakkhittaṅ viya hoti.

Yaṅ pana tayā codakena vuttaṅ ñāṇam ev' ettha pamāṇan ti, tattha tava ñāṇaṅ tvam eva jānāhīti.

Yesāṅ ñāṇaṅ nāma rūpadhammānaṅ uppādañ ca nirodhañ ca na paṭivijjhati, te janā nāma rūpadhammānaṅ uppādañ ca nirodhañ ca na passanti, tesāṅ dhammānaṅ santati-ṭhitiyo eva passanti. Te janā attano cittaṅ niccan ti gaṇhanti. Sarīrabbhantare tam eva cittaṅ tattha tattha sañcarati pharamānaṅ pavattatīti saññino² honti. Pāto pi tad-eva cittaṅ; majjhaṅtike pi tad-eva cittaṅ; sāyaṅ pi tad-eva cittaṅ. Ahaṅ ten' eva cittena gacchāmi, ten' eva cittena tiṭṭhāmi . . . nisīdāmi . . . sayāmi, samiñjemi, pasāremīti ādinā upādiyanti.

Te cittassa paṭicca-samuppādañ ca na jānanti na passanti.

Katamo pana cittassa paṭiccasamuppādo ti? Cakkhuñ ca paṭicca rūpe ca uppajjati viññāṇaṅ cakkhaviññāṇan t' eva vuccati. Sotañ ca paṭicca sadde ca uppajjati viññāṇaṅ sotaviññāṇan t' eva vuccati. Ghānañ ca paṭicca gandhe ca uppajjati viññāṇaṅ ghānaviññāṇan t' eva vuccati. Jivhañ ca paṭicca rase ca uppajjati viññāṇaṅ jivhāviññāṇan t' eva vuccati. Kāyañ ca paṭicca phoṭṭhabbe ca uppajjati

¹ Cf. *Abhidhammatthasangaha* i., 1.

² MS. sic.

viññāṇaṃ kāyaviññāṇaṃ t' eva vuccatī. Manañ ca paṭicca dhamme ca uppajjati viññāṇaṃ manoviññāṇaṃ t' eva vuccatīti: ayaṃ cittaṃsa paṭiccasamuppādo. Tattha cakkhuñ ca rūpe ca paṭicca yaṃ viññāṇaṃ uppajjati, taṃ viññāṇaṃ cakkhuvīññāṇaṃ icc' eva vuccatīti yojanā. Uppajjati pubbe anuppannaṃ hutvā idāni uppādaṃ pāpuṇāti. Idān' eva jāyati. Kiṃ paṭicca jāyati? Cakkhuñ ca rūpe ca paṭicca jāyati. Dvīsu cakkhu-angesu vattamānaṃ pasāda-cakkhuñ ca paṭicca bahiddhā itthi-purisa-geha-rathasakaṭa-bhummi-pabbata-rukkhādīsu vattamānāni vaṇṇarūpāni ca paṭicca jāyati. Paṭiccātītaṃ viññāṇaṃ tehi cakkhurūpehi vinā kenaci manussena vā devena vā brahmunā vā lokādhipatinā vā kenaci payogena vā iddhiyā vā uppādetuṃ na sakkā hotī. Cakkhunā saha tesāṃ vaṇṇarūpanimittānaṃ sannipāte sati, kenaci manussena vā devena vā brahmunā vā lokādhipatinā vā kenaci payogena vā iddhiyā vā anuppādetuṃ na sakkā hotī. Sayaṃ ekantena cakkhurūpāyattavuttikattā tad-ubhayaṃ paṭiccāti attho.

Cakkhuvīññāṇaṃ t' eva vuccatīti cakkhuvatthu rūpaṃ nissāya uppajjannattā cakkhussa viññāṇaṃ ti atthena cakkhuvīññāṇaṃ ti eva vuccatī. Cakkhussa viññāṇaṃ ti indriyapaccayattā sānūbhūtaṃsa cakkhussa idaṃ vijānaṇaṃ, ayaṃ dassanakiriyā ti attho.

Yathā pasanne ādāse vā udake vā rūpanimittānaṃ sannipāto hotī, evaṃ sante pi ādāsudakānaṃ rūpadassanakiriyā natthi. Tasmā tāni nijivāni, nisattānīti loke sañjānanti. Na tathā cakkhu. Cakkhussa pana attani rūpanimittānaṃ sannipāte sati rūpadassanakiriyā atthi. Cakkhu me rūpaṃ passati, candaṃ passati sūriyaṃ passatīti ādinā vattabataṃ āpajjati. Tasmā cakkhujivayuttaṃ sattajātikan ti loke sañjānanti. Evaṃ lokasaññāvasena cakkhussa viññāṇattā cakkhu viññāṇaṃ nāma, loke pana taṃ viññāṇaṃ visuṃ eko nāma dhammo ti na jānanti. Abhidhamme pana cakkhuvatthuṃ nissāya uppanno visuṃ eko nāma dhammo ti ayaṃ viseso. Esa nayo sotaviññāṇaṃ ghānaviññāṇaṃ jivhāviññāṇesu.

Kāyassa viññāṇaṃ kāyaviññāṇaṃ. Ettha pi yathā dārukhandhe vā mattikākhandhe vā agginā phutṭhe tesāṃ

vijānanakiriyā natthi, tasmā te nijīvā nisattāti sañjānanti, na tathā sattānaṃ kāyo. Kāyassa pana tasmiṃ tasmiṃ auge agginā phutṭhe vijānanakiriyā atthi. Hatthā me phusanaṃ jānanti, pādā me phusanaṃ jānanti, piṭṭhi me phusanaṃ jānātīti ādinā vattabbaṃ āpajjati. Tasmā sakalakāyo jīvayutto sattajūtiko ti loke sañjananti. Evaṃ lokasaññā vasena kāyassa viññānattā kāyaviññānaṃ nāma. Loke pana taṃ viññānaṃ visuṃ eko nāma dhammo ti na jānanti. Abhidhamme pana kāyapasādarūpaṃ nissāya uppanno visuṃ eko nāma dhammo ti ayaṃ viseso.

Manoviññānaṃ ti ettha mananamattena jānanamattena mano dassana-savana-ghāyana-sāyana-phusanehi visuṃ bhūto jānanadhammaviseso. Manassa viññānaṃ manoviññānaṃ. Apākaṭassa manodvārasankhātassa bhavan-gabhūtassa pakatimanassa pabhedabhūtā anekavidhā vijānanakiriyā. Sā pana akusalā pi atthi, kusalā pi atthi, abyākātā pi atthi. Taṃ pana manoviññānaṃ sattassa padhāna-angi-jīvantānaṃ ti loke sañjānanti. Mano me sabbaṃ cintitabbaṃ cinteti, jānitabbaṃ jānātīti maññanti. So eva sabbaṃ kāyakammaṃ vacīkammaṃ pavattetīti gaṇhanti. Ettha ca mano me cinteti jānāti pavattetīti idaṃ lokūpacāre na vuttaṃ. Loke hi kārako nāma visuṃ atthi, kiriyā nāma visuṃ atthi. Taṃ taṃ kiriyānaṃ kattā kārako nāma. Kārakena katā taṃ taṃ kiriyā, kiriyā nāma. Puriso gacchatīti ettha gacchanto puriso kārako nāma. Gamanakiriyā kiriyā nāma. Añño kārako, aññā kiriyā ti loke sañjānanti. Kārako ti ca attā jīvo puriso kārako vedako sāmī sāmiko issaro nivāsī sayāvasatī: etesu āgato kārako taṃ taṃ kiriyānaṃ karotīti atthena. Eko hi kārako anekasahassiyo kammakiriyāyo karoti. So eva gacchati, so eva tiṭṭhati, so eva nisīdati, so eva pacati, so eva bhūjati, so eva kaṃmaṃ karoti, so eva vipākaṃ paṭisaṃvedeti, so eva jāyati, jīrati, miyyati, cavati, upapajjati, bhavato bhavaṃ sandhāvati, saṃsaratīti.

Sabbe p' ete sammutisaccaṭṭhāne yujjanti.

Abhidhamme pana paramatthasaccaṭṭhāne kiriyato añño visuṃ kārako nāma natthi. Cintanākāro cintanakiriyā nāma. Cintanakiriyato aññaṃ visuṃ cintanakāraṃ cittaṃ

nāma natthi. Yaṅ pubbe codakēna vuttaṅ¹: cittaṅ ca cintanākāro ca ubhayam etaṅ nānan ti taṅ pi Abhidhammaṅ patvā na yujjati. Tathā phusanākārato añño visuṅ phusanākārato phasso nāma natthiti ādinā sabbaṅ vitthāretabbaṅ.

Sabbe pi citta-cetasika-rūpa-nibbānasankhātā paramatthadhammā nāma kiriyāmattā eva honti. Cintanakiriyā cittaṅ nāma eko paramatthadhammo. Tassa pariyāyā manana-vijānanādayo, dassana-savana-ghāyanādayo ca. Phusanakiriyā phasso nāma eko paramatthadhammo. Tassa pariyāyā sangati-sannipātādayo. Cittassa uppādo jāti nāma eko paramatthadhammo; sañjāti-nibbatti-ācayo-upacayo-santati-iccādayo tassa pariyāyā . . . ciṭṭassa jiraṇaṅ² jarā nāma eko: jiraṇatā khaṇiccaṅ pāliccaṅ iccādayo tassa pariyāyā . . . cittassa bhedo maraṇaṅ nāma eko paramatthadhammo. Cuti cavanatā iccādayo tassa pariyāyā. . . .

Tattha cintanakiriyā ti dassanakiriyā savanakiriyādivasena anekapabhedā hoti. Tattha dassanakiriyā ekaṅ cittaṅ cakkhaviññāṇaṅ nāma; savanakiriyā ekaṅ cittaṅ sotaviññāṇaṅ nāma. Esa nayo ghāyanakiriyādīsu.

Dassanakiriyā pi ārammaṇabhedena disādesatthānavatthubhedena² khaṇabhedena anekapabhedā hoti. Nilavaṇṇadassanaṅ² ekaṅ cittaṅ, pitavaṇṇadassanaṅ² ekaṅ cittaṅ; añño nilan ti cintanākāro; añño pitan ti cintanākāro. Ubho p' ete ekato na uppajantīti paccakkhato va siddham etaṅ. Nilavaṇṇadassanaṅ pi nānādīsasu, nānādesesu, nānāṭhānesu, nānāvattūsu ṭhitāṇaṅ nānānilāṇaṅ vasena; ekadīsayaṅ² pi nānāvattūsu ṭhitāṇaṅ nilāṇaṅ vasena nānappakāraṅ hoti. Añño pūrattimāya disāya nilan ti cintanākāro; añño pacchimā disāyāti ādi vattabbaṅ.

Ekaṅ nilavaṇṇaṅ passantassa pi kādāci passati, kādāci na passatīti vavattāṇaṅ dissati akkhidālāṇaṅ ummisanakhaṇe passati, nimmisanakkhāṇe na passati; dassanakiriyāya uppajjamānāya passati, anuppajjamānāya na passati: evaṅ ekassa ekasmiṅ iriyāpathe pi nānādassanakiriyāyo paccakkhato siddhā honti. Tāni sabbāni nānācittāni eva. Evaṅ saddasavanādīsu pi.

¹ See p. 272.

² MS. sic.

Sankhepato pana yāni ajjhattasantānesu anekasahassāni nānakiriyā-gatāni dissanti, yāni bahiddhā santānesu, yāni ca tesañ sabbesañ kiriyā-gatānañ idaṅ ca ekañ, idaṅ ca ekañ ti nānāvavatthānāni dissanti. Tathā vavatthitānañ ca tesañ yāni navanavānañ pātubhāvavasena pūrānapūrānānañ antaradhānavasena nānāvavatthānāni dissanti. Yathā tañ sandamānañ padisoṭaṅ vā pajjalantaṅ aggijālaṅ vā nijjāyantaṅ calanākāro va dissati, na t̥hitākāro, calanaṅ ca nāma nirantarapavattānañ navanavakiriyānañ pātubhāvena pūrānapūrānakiriyānañ antaradhāne na hotīti, tāni tesañ sabbāni nānakiriyā-vavatthānāni nāma. Uppādanīrodhavasena pākāṭā visuṅ visuṅ nāmarūpadhammapavattiyo eva hontīti.

Yāni yāni ca nānacintanākārādīni navanavakiriyāgatāni tañ tañ paccayaṅ labhitvā, yadā yadā uppajjanti tāni tāni sabbāni, pubbe anuppannāni hutvā, tadā tadā uppajjanti. Pubbe anuppannakāle tāni sabbāni tasmiṅ sattasantāne na vijjanti, asukasmīṅ nāmaṭṭhāne tiṭṭhanti, tato idha āgacchantīti natthi; uppajjitvā tathā' eva nirujjanti. Tato asukaṅ nāmaṭṭhānaṅ gacchantīti natthi. Ettāvata cittaassa vā aññesaṅ vā nāmarūpadhammānaṅ paṭicca samuppādo ca tesañ dhammānaṅ paṭicca-samuppannadhammabhāvo ca pākāṭo hoti. Tena vuttaṅ, katamo pana cittaassa samuppādo ti? Cakkhuṅ ca paṭicca rūpe ca . . . pe . . . Ayaṅ cittaassa paṭiccasamuppādo ti.¹

Tattha cakkhu nāma ajjhattikarūpaṅ hoti; ajjhattasatthāne eva labbhati. Rūpe ti bāhirāni vaṇṇarūpāni; tāni pana ajjhattasatthāne ca bahiddhā ca labbhanti. Evaṅ sante pi ajjhattikarūpehi visesanatthaṅ bāhirarūpānīti vuccanti. Tāni pana bahiddhā pi dassanūpacāre t̥hitāni, candamaṇḍalarūpādīni veditabbāni. Tesu yaṅ yaṅ pekkhati, yattha yattha ca sūriyā lokadīpālokādikaṅ paccayaṅ labhati, tañ tañ paṭicca navaṅ navaṅ cakkhuviññānaṅ uppajjati. Ayaṅ cakkhuviññānaṅ cittaassa paṭicca-samuppādo. Esa nayo sotaviññānaṅ cittādīsūti.

¹ See p. 275; cf. *Majjhima* i., 259.

Ayaṅ tāva cittaṣṣa khaṇe khaṇe uppādo ca nirodho ca kathaṅ veditaḅbo ti pucchāya vitthāravissajjanā.

Idāni Cittayamake kiñci atthadipanaṅ hoti.

. Uddesavāre ca niddesavāre ca uddesapadānaṅ, atthaṅ kathentena pucchāpadabhāvena kathetaḅbo. *Yassa cittaṅ uppajjati na nirujjhatīti* idaṅ sannitthānapadaṅ nāma, thaṅpanāpadan ti pi yujjati. *Tassa cittaṅ nirujjhissati, na uppajjissatīti* idaṅ saṅsayapadaṅ nāma, pucchāpadan ti pi yujjati. Nirujjhissati kiṅ? na uppajjissati kin ti yojetabbaṅ.

Uppajjati, uppajjamānaṅ ti dvayaṅ uppādakkhaṇasamangī-cittaṅ vadati. *Nirujjhati nirujjhamānaṅ* ti dvayaṅ bhangakkhaṇasamangī-cittaṅ vadati. *Uppannaṅ* ti idaṅ khaṇadvayasamangī-cittaṅ vadati.

Atikkantakālavākye : *Yassa cittaṅ uppajjamānaṅ khaṇaṅ khaṇaṅ vitikkantaṅ, atikkantakālaṅ, nirujjhamānaṅ khaṇaṅ khaṇaṅ vitikkantaṅ atikkantakālaṅ tassa cittaṅ* ti ettha uppajjamānaṅ khaṇan ti uppādakkhaṇaṅ. Khaṇaṅ vitikkanti khaṇena vitikkantaṅ, na cīren' eva vitakkaṅ ti attho, atikkantakālan ti khaṇena vitikantattā yeva. Uppādakkhaṇasankhātaṅ kālaṅ atikkanti attho. Pacchimapade pana *nirujjhamānaṅ khaṇan* ti nirodhakkhaṇaṅ, bhangakkhaṇaṅ, khaṇaṅ vitikkantaṅ ti khaṇena nirodhakkhaṇaṅ vitikkantaṅ, atikkantakālan ti. Nirodhakkhaṇasankhātaṅ kālaṅ atikkantaṅ.

Idaṅ vuttaṅ hoti : yassa cittaṅ uppādakkhaṇaṅ atikkamati, tassa cittaṅ nirodhakkhaṇaṅ atikkamati kin ti.

Paṭilomavākye pi yassa cittaṅ nirodhakkhaṇaṅ atikkamati, tassa cittaṅ uppādakkhaṇaṅ atikkamati kin ti.

Uddesavāre sesaṅ sābbaṅ, niddesavāre na pākataṅ hoti. Niddesavāresu ca pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesāṅ cittaṅ uppajjati, na nirujjhati; nirujjhissati, na uppajjissatīti evam ādikehi vissajjanā-padehi attho pākato yeva.

Sarāga-vitarāgādisu¹ : *yassa sarāgaṅ cittaṅ uppajjati, na nirujjhati, nirujjhissati na uppajjissatīti* pacchimasarāga-

cittassa uppādakkhaṇe tesañ sarāgaṇ cittaṇ uppajjati na nirujjhati; nirujjhissati, na uppajjissati. Itaresañ sarāgacittassa uppādakkhaṇe tesañ sarāgaṇ cittaṇ uppajjati, na nirujjhati, nirujjhissati ceva uppajjissati cāti ādinā vissajjanā veditabbā. Tattha pacchimasarāgacittaṇ nāma: yassa sarāgacittassa anantarato paṭṭhāya yāva aggamaguppādā antarā aññaṇ sarāgacittaṇ nuppajjati, idaṇ pacchimasarāgacittaṇ nāma. Sadosādisu pi es' eva nayo.

Tikadukapadesu¹ pi yassa kusalaṇ cittaṇ uppajjati, na nirujjhati, tassa kusalaṇ cittaṇ nirujjhissati, na uppajjissatīti aggamaggassa uppādakkhaṇe tesañ kusalaṇ cittaṇ uppajjati na nirujjhati; nirujjhissati, na uppajjissati; itaresañ kusalacittassa uppādakkhaṇe tesañ kusalaṇ cittaṇ uppajjati, na nirujjhati; nirujjhissati ceva uppajjissati cāti ādinā vissajjanā veditabbā. Pacchima - akusalacittassa uppādakkhaṇe pacchima-abyākatacittassa uppādakkhaṇe ti ādinā vattabbaṇ. Pacchima-abyākatacittaṇ nāma parinibbānacittaṇ. Sesañ suviññeyyaṇ.

Cittayamaṇaṇ niṭṭhitaṇ.

Dhammayamaṇe :

Kusalā dhammā akusalā dhammā abyākatā dhammā ti imesaṇ tiṇṇaṇ padānaṇ attho tāva vattabbo.

Kusalā dhammā ti: Ye keci loke kusalā ti vuccanti, sabbe te dhammā evāti yojanā. Tattha ye keci loke kusalā ti vuccantīti: kathaṇ vuccanti? Loke paṇḍitehi ayaṇ puriso kusalo, kalyāṇo, na kiñci pāpaṇ karoti, na kiñci pāpaṇ bhāsati, na kiñci pāpaṇ cinteti; kalyāṇaṇ karoti, kalyāṇaṇ bhāsati, kalyāṇaṇ cintetīti vā vuccanti. Ayaṇ puriso attatthakusalo, paratthakusalo, ubhayattha-kusalo. Ayaṇ puriso asukasmiṇ kammāyatane kusalo, asukasmiṇ sippāyatane kuśalo, asukasmiṇ vijjātṭhāne kusalo; cheko paṇḍito byatto medhāvī ti vā vuccanti. Ayaṇ puriso aluddho kusalo, aduṭṭho kusalo, amulho kusalo ti vā vuccanti. Ayaṇ devo aluddho, aduṭṭho kusalo, ayaṇ

¹ MS. tikka-dukkā°.

brahmā brahmavihāri kusalo, ayaṇ pabbajito dhammacārī kusalo ti vā vuccanti. Evaṇ loke kusalo ti idaṇ nāmaṇ puggalassa guṇavisesanaṇ katvā voharanti. Abhidhamme pana purisādikassa puggalass' eva abhāvato, dhammass' eva ca bhāvato, kusalo ti idaṇ nāmaṇ puggalassa visesanaṇ na hoti, atha kho dhammass' eva visesanaṇ hoti. Tasmā ye keci loke kusalā nāma vuccanti, sabbe te dhammā eva honti, na puggalā, na sattā, na attā, na jīvā, na manusso, na devo, na brahmā ti vuttaṇ hoti.

Akusalapade tappatipakkhavasena attho ca adhippayo ca vattabbo.

Abyākatā ti avattabbā. Kusalā ti vā akusalā ti vā na vattabbā ti vuttaṇ hoti. Ye itṭhaphalaṇ vipaccanti, te kusalā nāma. Ye anitṭhaphalaṇ vipaccanti, te akusalā nāma. Ye pana itṭhaphalaṇ ca na vipaccanti, anitṭhaphalaṇ ca na vipaccanti, atha kho vijjamānakkhaṇe taṇ taṇ angatthāya, taṇ taṇ paribhogatthāya eva honti, te abyākatā nāma. Ye keci loke kusalā ti vā akusalā ti vā na vattabbā honti, sabbe te dhammā evāti yojanā. Pathavī nāma atthi: sā kusalā ti vā akusalā ti vā na vattabbā. Pathavī icc' eva vattabbā. Āpo nāma atthi, tejo nāma atthi, vāyo nāma atthi, vaṇṇo gandho raso oḷā nāma atthi: sā oḷā icc' eva vattabbā. Loke pana ete sabbe ekato katvā puggalo ti vuccanti, satto ti attā ti jīvo ti manusso ti devo ti puriso ti itthīti sīsan ti hattho ti pādo ti kesā ti lomā ti makhā ti dantā ti bhummīti pabbato ti rukkho ti sākhā ti gehan ti ratho ti sakato ti yānan ti vatthan ti mañco ti piṭhan ti vuccanti. Abhidhammaṇ patvā pana sabbe te pathavī ādayo dhammā eva. Na puggalo, na satto, na attā, na jīvo . . . *pe* . . . na piṭhan ti vuttaṇ hoti. Ayaṇ kusalatikapadānaṇ¹ attho.

Vedanāttike² pi: Sukhavedanāsampayutte dhamme ekato katvā, loke sukhito puggalo, dukkhito puggalo ti ādinā vuccanti, Abhidhammaṇ patvā pana sabbe te dhammā eva. Na puggalo, na satto, na attā, na jīvo ti

¹ MS. °tikka°.

² MS. *sic*.

ādinā vattabbo. Esa nayo sesesu sabba-tika-duka-padesu.¹ Sabbaṃ loke dissamānaṃ sammuti-saccavohāraṃ ca Abhidhamme paramatthasaccavohāraṃ ca ñatvā ekam ekasmiṃ tika-duka-pade¹saccadvayaṃ dīpetvā atthayojanā kātabbā ti.

Yamakapāṭhe pana yasmā heṭṭhā Dhammasaṅgaṇī²-pakaraṇādīsu kusalādīnaṃ dhammabhāvo vinicchito, tasmā kusalākusalā dhammā ti ādīsu sammuti-saccavohāraṃ agahetvā, kevalaṃ paramatthasaccavohārena attho vattabbo. Tasmā Niddese : *kusalākusalā dhammā ti Āmanta* ti niddiṭṭho, Sammutisaccavohāre gahite pana *kusalākusalā dhammā ti kusalā dhammā kusalā ceva kusalā dhammā ca, avasesā kusalā na kusalā dhammā ti niddiṭṭho* siyū ti. Imasmiṃ Yamake sesaṃ sabbaṃ suviññeayaṃ.

Dasame indriya-yamake :

Indriyaṃ issariyaṃ ādhipaccan ti atthato ekaṃ. Tasmā bāvisatindriyānīti bāvisati vidhāni, issariyāni ādhipaccānīti attho.

Tattha indassa bhāvo indriyaṃ. Indassāti tesāṃ tesāṃ ajjhattadhammānaṃ tathā tathā kāyanga-cittangabhāvatthāya issarissa sāmīno adhipatino. Bhāvo ti yena dhammena samannāgatattā ayaṃ sattanikāyo, ahaṃ dassana-savanādīsu indo issaro ti saññaṃ uppādeti. Etaṃ mama, eso 'ham asmi, eso me attā ti saññaṃ janeti. So dhammo evaṃ indasaññāya uppattikaraṇattā bhāvo ti vuccati. Tasmā indassa bhāvo ti indasaññāya uppattikāraṇan ti attho ; yathā sabbe pi ajjhattā dhammā attasaññāya attadiṭṭhiyā uppattikāraṇattā attabhāvo ti vuccantīti. Atthato pana cakkhu-sotādayo eva.

Imasmiṃ attabhāve padhānajeṭṭhakabhūtāni kiccaṭṭhānāni bāvisati vidhāni honti. Yesu indriyāni indriyakiccaṃ sādheti dassanaṭṭhānaṃ savana-, ghāyana-, sāyana-, phusana- manana-ṭṭhānaṃ, itthīnaṃ itthibhāvāya pariṇāmanatṭhānaṃ, purisānaṃ purisabhāvāya pariṇāmanatṭhā-

¹ MS. tikkadukka°.

² MS. sic.

naṃ . . . jīvanatṭhānaṃ pañca vidhāni vedayitatṭhānāni, pañca vidhāni kammakiriyaṭṭhānāni, tividhāni ñāṇadassanavisuddhiṭṭhānāni.

Tattha dassanam eva dassanatṭhānaṃ. Tathā savanaṭṭhānādi. Tattha dassanatṭhānādīni pākāṭāni mananaṭṭhānaṃ ti ārammaṇavijānanaṭṭhānaṃ. Itthīnaṃ itthibhāvāya pariṇāmanaṭṭhānaṃ ti itṭhīnaṃ paṭisandhikāle itthibhāvarūpaṃ uppajjati. Tassānubhāvena tesaṃ tato paṭṭhāya sabbāni catusamuṭṭhānika-rūpāni itthilinga-itthinimitta-itthikutta-itthākappabhāvāya pariṇamanti, no aññathā. Purisānaṃ purisabhāvāya pariṇāmanaṭṭhānaṃ ti purisānaṃ paṭisandhikāle purisabhāvarūpaṃ uppajjati. Tassānubhāvena tesaṃ tato paṭṭhāya sabbāni catusamuṭṭhānika-rūpāni purisalinga-purisanimitta-purisa-kutta-purisākappabhāvāya pariṇamanti. Jīvanatṭhānaṃ ti attabhāvassa addhāna-pharaṇatṭhānaṃ cīrakālaṃ pavatanaṭṭhānaṃ.

Pañca vidhāni vedayitatṭhānāni kāyika-cetasika-sātā-sātamañjhattānubhavanaṭṭhānāni. Pañca vidhāni kammakiriyaṭṭhānāni kāyakamma-vacīkamma-manokammakiriyaṭṭhānāni. Tividhāni ñāṇadassanavisuddhiṭṭhānāni sotāpattimagge ekaṃ, arahattaphale ekaṃ, majjhe chasu maggaphalesu ekaṃ ti : tividhāni ñāṇadassanavisuddhiṭṭhānāni.

Tattha cakkhurūpadassanatṭhāne indriyaṃ hoti. Yena ahaṃ rūpaṃ passāmīti saññā uppajjati, ahaṃ rūpaṃ passāmīti ca ahaṃ rūpadassane indo, issaro, sāmi, adhipati; paccayasāmaggiyaṃ sati, yadā yadā passitvaṃ icchāmi, tadā tadā passāmi; yattha yattha passitvaṃ icchāmi, tattha tattha passāmi; yāvattakaṃ passitvaṃ icchāmi, tāvattakaṃ passāmi; tathā hi cakkhu mama attā, mama vase vattatīti vuttaṃ hoti. Ariyapuggalā pi sammutikathaṃ kathentā, evarūpaṃ vacanaṃ kathenti yeva, kathentā pi na parāmasanti. Tattha na parāmasantīti ahaṃ rūpaṃ passāmīti kathentā pi cakkhu me attā ti na gaṇhantīti attho.

Esā nayo sesesu indriyesu ca ṭhānesu cāti.

Tattha paṇṇattivāre : *itthī itthindriyaṃ* ti no ti ettha itthilinga-itthinimitta-itthikutta-itthākappākārena pavatte

khandhe paṭicca ayaṃ itthī nāmāti mahājanehi paññatto sattapaññatti viseso itthī nāma. Yassa dhammassa ānubhāvena 'so paññatti-viseso pātubhavati, so dhamma-viseso itthindriyaṃ nāma. Tasmā no ti pacchimapadutthaṃ paṭisedheti.

Anaññātāññassāmūtṭi ettha *iti*-saddo ākāratto, ākāro ca tassa indriyassa pavatti-viseso ti *āmantā* ti vuttaṃ. *Aññātāvī-aññātāvī*ndriyaṃ ti ettha *āmantā* ti pāṭho. *Aññātāvī* nāma catuttha-phalatto. So sattapaññatti viseso. *Aññātāvī*ndriyaṃ nāma catutthaphale ñāṇaṃ. Taṃ dhammaviseso eva. Tasmā yathā puriso purisindriyaṃ ti *no* ti pāṭho, tathā ettha pi *no* ti yujjeyya.

Lekhakarāṇaṃ pamādalekhā nāma tattha tattha dissati yeva. *Ājānitthāti aññātāvī*, catutthaphale ñāṇaṃ, tad-eva *indriyaṃ* ti *aññātāvī*ndriyaṃ ti evaṃ vā atthaṃ cintentānaṃ vasena so pāṭho likkhito siyā. *Na aññātāvī na aññātāvī*ndriyaṃ ti *āmantā* ti ādisu esa nayo.

Pavattimahāvāre : bāvisatiyā indriyesu, sukhindriyaṃ dukkhindriyaṃ domanassindriyaṃ ti imāni tīṇi ante-lokuttarindriyāni tīṇi cha indriyāni nāgatāni.

Sesesu soḷasindriyesu cakkhundriyādīni cha indriyāni Ayatanayamake cakkhāyatanādīni eva tesu manindriyaṃ yamaka - yojanā sukhatthaṃ pacchāpaññindriyānantare katvā yojitaṃ.

Sesesu dasasu indriyesu : dve itthindriyapurisindriyāni kāmabhummiyaṃ eva labbhanti; rūpārūpabhummiṃsu na labbhanti. Kāmabhummiyaṃ pi ādikappikānaṃ ca napuṃsakānaṃ ca na labbhanti.

Jīvitindriyaṃ duvidhaṃ. Rūpajīvitindriyaṃ nāma jīvitindriyaṃ ti. Tattha rūpajīvitindriyaṃ arūpabhummiṃsu na labbhati. Asaññasattabhummiyaṃ etad-eva-ekaṃ indriyaṃ labbhati. Pañcavokārabhummiṃsu pana duvidhaṃ pi jīvitindriyaṃ labbhati.

Somanassindriyaṃ sugatikāmabhummiṃsu. Heṭṭhā navasu brahmabhummiṃsu paṭisandhi-cutikāle pi labbhati.

Upekkhindriyaṃ asaññasattavajjitāsu sabba-bhummiṃsu labbhati.

Saddhindriyādīsu pañcasu, paññindriyaṃ terasasu ñāṇa-

sampayuttapaṭisandhi-cutīsu labbhati. Dve saddhindriya-satindriyāni sattarasasu sahetuka-paṭisandhi-cutīsu labbanti.

Dve vīriyindriya-samādhindriyāni pi sahetuka-paṭisandhi-cutīsu eva labbanti. Kasmā? Ahetukapaṭisandhi-cutīsu labbhamānassa pi samādhissa indriyakiccābhāvato.

Tattha *sacakkhukānaṃ acakkhukānaṃ* ti ādīnaṃ attho Āyatanayamake dassito yeva.¹

¹ NOTE.—I wish to take upon myself the responsibility for any inaccuracy in the transcription and printing of this dissertation. The author has not had the proofs submitted to him, and had made no request to that effect; indeed, I imagine he is not conversant with the Roman characters. I have indicated by footnotes some of the peculiarities of the Burmese traditional methods of Pali orthography; these may be compared with the table given by Rhys Davids in the preface to the *Sumangala Vilāsinī*, vol. i., P.T.S. ed.—C. Ry. D.

00050813

Digitized with financial assistance from
Shri Brihad Bhartiya Samaj
on 20 February, 2020

